Digitized by Google

8
7 C
9

Digitized by Google

Doctoris Joannis Fa-
BRI, ADVERSVS DOCTOREM BALTHASA-
RVM PACIMONTANVM, ANABAPTIS-
TARVM NOSTRI SAECVLI, PRIMVM
AVTHOREM, ORTHODOXAE FI-
DEI CATHOLICA DEFENSIO,

EZECHIELIS.XIII.

AVDITE VERBVM DOMINI, HAEC DICIT DO-
minus Deus, Væ ꝓphetis inſipiētibus q ſequunt̄ ſpūm ſuum
& nihil vident, quaſi vulpes in deſerto ꝓphetę tui Iſrahel erāt,
Non aſcēdiſtis ex aduerſo, neq; oppoſuiſtis murū pro domo
Iſrahel, vt ſtaretis in prælio in die dn̄i, vidēt vana, & diuinant
mēdatia, dicētes, ait dn̄s, cū dn̄s non miſerit eos, & perſeuera-
uerūt cōfirmare ſermonē, Nūqd nō viſionē caſſam vidiſtis?&
diuinationē mēdacē loquuti eſtis? Et dicitis, ait dn̄s, cū ego nō
ſim loquutus, Propterea hæc dicit dn̄s deus, quia loquuti eſtis
vana, & vidiſtis mēdatiū, ideo ecce ego ad vos, ait dn̄s deus,
& erit manus mea ſuper ꝓphetas q vidēt vana & diui-
nant mendatiū, In cōſilio populi mei non erunt, & in
ſcriptura domus Iſrahel non ſcribent̄, nec in ter-
ram Iſrahel ingredient̄, Et ſcietis quia
ego dominus Deus, eo quod de-
ceperint populū meum di-
centes, pax, pax, &
non eſt pax.

Gratia, auctoritate, priuilegioq;, cū Sereniſſ. Vngarię Bohe-
miæq; Regis Ferdinandi, cū Cæſareę Maieſta. Melchior
Lotther hoc opus ꝓdidit, in hoc, ne qs ad decenniū
vſq;, ſub, decē marcarū auri puri, mulcta, īprimat.

8.7.C.9

8.7.C.9

ILLVSTRISSIMO PRINCIPI, ET DOMINO, DOMINO GEORGIO, DEI GRATIA SAXONIAE DVCI, TVRINGIAE LANTGRAVIO, MARCHIONI MISNAE, ORTHODOXAE FIDEI, ECCLESIAEQVE CATHOLICAE ASSERTORI FIDELISSIMO, OMNIVMQVE HAERESVM HOSTI QVAM ACERRIMO DOMINO SVO CLEMENTISSIMO,

IOANNES FABRI DOCTOR, GRATIAM ET PACEM OPTAT AB EO, QVI EST BENEDICTVS IN SAECVLA, AMEN.

On ignoras, Illuſtriſſime Princeps, q̃ ſæpe & fideliter veteris legis prophetæ cunctũ populũ Iſraheliticũ p̃monuerint, ne pſeudoprophetis, mẽdacia ac vana diuinãtibus, aures accõmodarent, In ea re et ipſe ſaluator noſter, IESVS CHRISTVS, haudq̃ q̃ mediocrib. curis ſollicitudineq́ multa affectus fuiſſe videri poteſt, cũ nullibi nõ in Euangelijs a pſeudopropheta℞, technis, ſimulata pietate illorũ, & fermẽto, cauendũ nobis eſſe inculcarit, Secuti hanc ſententiã Euangelij præcones apoſtoli, ac reliqui orthodoxæ fidei vates, ſanctiq́ dei homĩes, qui ꝓculdubio, e ſpiritu & inſtinctu dei maioribus noſtris ſimili præcepto in Eccleſia

 primitiua

primitiua loquuti, om̄es Chriſtifideles vt ſibi cauerēt, a falſis doctoribus ſumme p̄cati, nec minus enixe cohortati ſunt, Inter quos nō e carne et ſanguine, ſed om̄ino reuelatiōe patris, q in cœlis eſt, Symon ille Petrus piſcator, apoſtolorꝝ coriphęus, non nulla cuētura p̄dixit, fore ſcilicet, vt in nouiſſimis diebus orirent̄ pſeudoprophetæ, magiſtri mendaces, quos clam introducturos ſectas pernitioſas αἱρέσεις, hoc eſt negātes CHRISTVM, teſtat̄, Quorū luxurias, et exitia nō pauci ſint ſequuturi, q & veritatis via deſerta in auaritia fictis verbis negotiarent̄, carnē ſequētes, in cōcupiſcētia, dominationē cōtemnētes, audaces, perfrictę frontis, ſibi philautia ſua nō parū adplaudētes, nō verentes cōuiuijs inceſſere, voluptatē exiſtimātes ſi in diē delitijs fruant̄, delitijs in cōuiuijs affluētes, luxuriātes oculos habētes, q a peccādo ceſſare neſciāt, pelliciētes animas inſtabiles, cor habētes exercitatū rapinis, execrabiles filij, qui relicta recta via aberraturi eſſent, ſequuti viam Balaam, filij Boſor, in deceptione illuſores, iuxta ꝓprias cōcupiſcētias ambulātes, libertatem ꝓmittētes, quū ipſi ſint ſerui corruptiōis, Hos eſſe fontes ſine aqua, & nebulas turbinib. exagitatas, nō ſine myſterio idē Symon, qui Cephas, tradidit, Ea tēpora tantaq; mala nos, cunctoſq; Chriſtifideles adprehēdiſſe quis nō videt? qui ipſiſſimis manibus noſtris palpemus, Germaniā tam populoſam, fortē, et tot ſæculis laudatiſſimā huiuſcemodi pſeudoprophetarꝝ fermento vndiquaq; corruptā eſſe? Vnde vero, et q̄ autore hæc lerna, & Ilias malorū omniū exorta ſit, nō eſt qđ dubitemus, Nam velimus, nolimus, hoc ingenue fateri cogimur, quicqd impietatis, ſtropharū, ſeditionis, diſcordiæ, cōtentiōis, leuitatis, incōſtantiæ, defectionis a fide & religione, factionū & reliquorū vitiorū & ſcelerꝝ Germania, ſuo malo peſſimo, aliquot annis experta eſt, atq; in p̄ſentiarꝝ ſentit, hoc totū vni apoſtatę monacho Martino Luthero, tanq; primario authori, acceptū ferri debere, Et qcquid incēdij, voraciſq; flammæ ſubortū eſt, qs dubitabit ab illo fomite primū vires ſuas accepiſſe? Is Lutherus re vera inſtar callidiſſimi illius ſerpētis, qui primos parentes ſua

Pſeudoꝓphetarū deſcriptio.

φιλαυτια

Fons mali M. lutherus.

Germania totius mali p̄ſentis Luthero ſoli, acceptum ferre debet.

rentes ſua perſuaſione in mortē vſq; ſeduxit, perinde vt angelus ſathanæ & tenebrarū princeps, ꝓdigialiter in lucis angelū ſeſe trāsfigurauit, pacatiſſimā religioſiſſimāq; Germaniā ſub ouina pelle, & ſimpliciſſima religioſi cuiuſdā fraterculi forma irrepſit, ſuiſq; dogmatibus perblādis ſub Euāgelij ꝓtextu ſemper exitiale virus mētib. Chriſtifideliū inſtillauit, donec iam cōplurimorū animos, relicta honeſtatis via veteri, ad quæuis inhoneſta, ſcurriliaq;, ſubcūda, ſub vmbra libertatis Euāgelicę falſo ꝑdicatę, libidineq; dicendi, credēdi, faciēdi qđuis lubuit, ac libeat in ſe ſuāq; ſpurcā viuendi licentiā pertraxit, Et cū inter cætera ſolā, nudāq; fidem ad ſalutē ſufficere, neq; bonis operibus, cū peccata mortalia eſſent, vacare oportere, ſtrēnue docuiſſet, en quotq̄t prurientib. aurib. erant, facile laſſas manus, & ſoluta genua habere ceperūt, Et hoc vno inſtituto Brucos, hoc eſt popularē multitudinē, athenienſiū more, ſemper noua cupientē, repēte ſibi adnūerauit, Sed quo hypocriſis illa tēderet, non eſt qđ multis declarē, Siquidē vbi verſipellis illa vulpecula blāditijs ſuis, technis, perſuaſionib. dulciq; ſono inconſtantes, & ſimpliciores animos allexerat, & illos quaſi ſuis caſſib. & ſagenis irreticos haberet, mox quaſi ferus aper ſpumāti & fulminâti ore fremebūdus ꝓſilijt, vineāq; dn̄i ſabaoth, tot ſęculis, in timore dei bona cōſciētia, honeſtaq; cōuerſatiōe florentem, & iam a maioribus noſtris tam pie cultā, plantatāq;, Chriſti ſanctorūq; ſanguine irrigatā, vaſtare et radicitus bonū ſemen euellere conatus eſt, Quid aūt faceret ſacratiſſima cæſaris CAROLI maieſtas? vt eſt Imperator diuina quadā in rebus eiuſcemodi dignoſcendis prudētia præditus, ſubodoratus itaq; hæc Cæſar & eminus infinita ꝓpemodū mala quæ tam inclytam Germaniæ nationē maneret, quaſi emiſſititijs oculis vigilās ſpeculator, deſuper ꝓſpiciēs imminentē vidit gladium, Inſonuit clangore vt tuba, dedit ſigna in tēpore ipſo, præmonuit malas beſtias illas, et hęreſum innūera monſtra foras abijcienda, & ꝓculcāda pedibus ſanxit, Tum quaſi alter Hercules claua ſuæ authoritatis ꝓſternere, & e terra delere nō dubitauit, ſeu

Luth. contra bona opera.

Caroli Cæſa. Edictum aduerſus Lutherum.

tauit, ſeu vt magis ꝓprie dicā, peſtilētiſſimā animarū peſtem & varias morborū ſpecies impēdere certo, & ob oculos poſitas itidē vt peritiſſimus medicus præſentiēs, hijs principijs pręſentaneo aliq̄ remedio, in valeſcētiq́ꝫ morbo ſuccurrēdū reſina adhibita cenſuit, vulnus iam recēs a latronib. inter Iheruſalem & Ihericho inflictum, edicto pluſq́ꝫ catholico ſanare, p̄ſtinæq́ꝫ valetudini reſtituere non ceſſauit, Sed (vt ſunt obturatę hæreticorū aures) ſurdo narrauit fabulā, q hactenus nos germani ocl'os habuimus, et nō vidimus, aures habuimus nihilq́ꝫ audiuimus, Qn̄ eñ ſua maieſtas tā peſtiferi, & effrenati monſtri caput maturo, ſancto, & per oīa Chriſtiano cōſilio con tundere uoluit, Quid denuo faceret? Certe ꝓ ſua in Euāgelica veritate innato cādore, nō in virga ferrea, ſed ſpiritu lenitatis rem tractare illi cōſilio fuit, quo videlicet admonitus imminētis factiōis, & ſeditioſæ fabulę author Lutherus reſipiſceret tādem, ac ne latius vis morbi, veluti gangræna, in cætera membra ſerperet, hominē ad ſe, quando comitia imperialia Vvormatiæ agitabant̄, euocatū oīno Euāgelica correptiōe admonuit, tractauitq́ꝫ, Sed cū cor illius (queadmodū de gagate lapide ſcriptū legimus, cui ſi addas oleū dureſcit, ſin aquā, molleſcit) adeo induratū fuiſſet, vt quo vehemētius rogando inſtaret, tanto magis magiſq́ꝫ frigeret, cōſulto tanq́ꝫ oleū & operam luſurus, a perſuaſionib. deſtitit, imo in obſcuro non eſt, vſq́ꝫ adeo iam pridē inualuiſſe in hoc archihęretico malū venenūq́ꝫ multiplicis hæreſeos, tamq́ꝫ late in illius mēbra diffuſum extitiſſe, vt nulla tyriaca aliaue medicina curari poſſit, maxime dū obſtinata mēte in ſe redire, ſuaq́ꝫ errata agnoſcere ꝑpetuo recuſet, Quin etiā illius animus vix enarranda inflatus arrogātia ſtudioq́ꝫ vanæ gloriæ laborās, in ceruicoſi hæretici morē Cæſaris benignitate longe ꝑcatior, & mentis obſtinatione durior factus, furioſius quam antea inſoleſcere cepit, ac debachari. Ex eo deinde ceu fonte, imo potius fœtidiſſima ſentinā irę, cōcertationes, inimicitiæ, lites, æmulatiōes, ſeditiones, inuidiæ, cædes, et cætera carnis opera, a diuo Paulo nō ſine ſpū dei toties, & precipue

Germani a Luthero cecati.

Lutheri hæreſis γαγγραινα

Induratū cor Luth. adeoq́ꝫ ſimile gagati lapidi.

Lutheri κενοδοξία

& prçcipue Galathis enũerata,ſecuta ſunt, Interea dum ex Euã
gelio primo omniũ loco dilectio dei & ꝓximi plantãda & re-
ſtaurãda erat (proch dolor) refriguit charitas multorũ,& ab-
undauit iniqtas, infinitę quoq; hæreſes natæ,et ſchiſmata ſane — Errores ac hæreſes Lutheri.
grauiſſima ſuborta ſunt,Quid dicã? Abominabile hoc mon-
ſtrũ fide noſtra adeo cõtentũ nõ fuerat,vt veteres iam olim dã-
natas hæreſes ab inferis reſuſcitaret,tum nouas,& nullis ſæcu-
lis,neq; etiam ab Iudæis,ethnicis,aut p̃teritorũ ſæculoꝝ hære-
ticis auditas,excogitãs induxit,p̃dicauit,pertinaciſſimoq; ani-
mo defendit, Primũ eñ ſacramẽta, illorũq; nũerũ ab Eccleſia — Sacramenta eluſa diminutaq; Luthero.
receptũ cõuellere auſus ſeptẽ eſſe negauit,donec duo tñ,nec il-
la integra,reliqua perſtitere, Ritũ formãq; baptiſmi, hactenus
etiam a tẽporib.apoſtolorũ per totũ terrarũ orbẽ vnanimi cõ-
ſenſu obſeruatũ,temere demutauit, cõfirmãdi vngẽdiq; vſum
etiam cũ deriſu & ludibrio penitus aboleuit,poſt cõſecrationẽ
in Euchariſtia manere panẽ ac vinũ contra catholicã doctrinã
impie docuit, Miſſæ canonẽ tot ſæculis receptũ & fere totam — Miſſa abrogata.
miſſam immutauit ac ꝓpriã ſtatuit,Miſſam nõ eſſe ſacrificiũ,
nõ modo cõtra Catholicã ſententiã a tẽporibus apoſtolorũ vſq;
ad nos pie creditã,Sed & cõtra apertiſſima Danielis,Malachię
& cætera ſcripturæ ſanctę loca, noua & antea nõ audita hæreſi
ꝓ ſua libidine ĩprobauit, pœnitentiã illiuſq; partes temere & — Pœnitentia confuſa.
inuerecũde cõfudit,De auriculari cõfeſſione toties variauit, vt — Confeſſio ſuppreſſa.
iam populi maiorẽ partẽ, non modo vtroq; pede claudicantẽ
fecerit,ſed & ab eadẽ abſtraxerit, deterruerit,& auerterit, Ec- — Sacerdotiũ cõturbatũ.
cleſiaſticũ ſacerdotiũ e medio ſuſtulit, & funditus deleuit, im-
pudenter effingens cũctos laicos,etiã viliſſima ſcorta,ſacerdo-
tes & epiſcopos eſſe.Matrimoniũ tam ſpurce tam fœde,& in — Matrimonij fœda tractatio.
oẽm venerẽ ita tractauit, vt iam paſſim graduũ nulla ratio ha-
beatur, Quid? qđ in aliq̃t Germaniæ locis impune ſibi licere
putent,ſororẽ vxoris loco ducere germanã, ac ſi qs parũ vir ſit
riualis ac ſocius adhibeat,Bone deus, quot mulierculas molli-
ter educatas hac opinione & libidinãdi licentia,in ſectã ſuã al-
lexit? & hic dicere nõ auſim,hũc in cauſa eſſe,vt in plæriſq; lo-

 cis anabaptiſtæ

cis anabaptiſtę cynico,Socratico,& Nicolaitarū more vxores
Nonni
Nonnæ
cōmunes fecerint,turpiora dicere nō auſim,Monachos & ſan-
ctimoniales,quos ægiptijs vocabulis Nunnos & Nonnas.i.ca-
ſtos et caſtas adpellare cōſueuerimus,e monaſterijs abduxit,&
hic perdiligēs extitit autor, quo cuncti religioſi repudiato ca-
ſtitatis voto, & omi iure iurādo cōtempto, monaſticā vitā de-
ſtruerēt,calicibus, reliquis quoq; aureis,& argēteis vaſis, Deo
Vvittēberga
eſt hodie
Cyarus
diuinoq; myſterio dicatis valde onuſti Vuittenbergā,quaſi in
breues Giaros,,pfugerēt,ibiq; reliquū vitæ in delitijs abſume-
rent,Explicari inſuper (etiam ſi centū linguę oraq; ſint centū)
vix poterit,quanta monachorū, & monialium turba, nuptias
Vvittenbergæ, Luthero ſic inſtigante copulāteq; celebrarint,
Et qd amplius ? in cunctis locis vbi ſecta p̄ualuit, Monachi ac
ſacerdotes ſeſe opificib.pedentarijſq; opis viliorib.addixerūt,
Et quo optimū viuēdi exēplar præberet alijs, e quodā mona-
ſterio aliq̄t plauſtra ſctimonialiū onerauit, e q̄bus vnā cęteris
forma p̄ſtantiorē, et gn̄e nobilē ſibi cōiugio copulauit,& hæc
Inſignis bo-
norū operū
cōtemptus.
plurimorū mortaliū mētibus tā fœde inculcauit, vt iam qcq̄d
bonorū operū laudet̄ & efferat̄,,p nihilo,et cōtemptiſſimū ſit.
Virtutes i ui-
tia duce Lu-
thero abieſt.
Inde breuiſſimo tēpore factū extitit vt ieiunia in luxus,præca-
tiones in blaſphemias,& cætera omia, quæ catholici benefacta
putabāt, in ſcelera cōmutata fuerint, Quotq̄t etiā ſeſe tam ne-
Tēpora cō-
mixta.
phariæ & petulanti ſectæ addixerāt, nulla ſanctorū,temporū
ratione habita,porcos,porcellos,et vitulos,& oīm animantiū
Feſti dies.
carnes abſq; vlla neceſſitate, in grāde offendiculū proximi,q̄ſi
Ceremoniæ
extinctæ.
Miloniana voracitate deuorarūt,Dies feſtos etiā Dn̄icā,Ritus
Purgatoriū
in dubium
vocatum.
& ceremonias,tot ſeculis pie per œcomēnicā,hoc eſt vniuerſa-
lem Eccleſiā obſeruatas pene cūctas extinxit,purgatoriū aliq̄-
Iniuriæ ſctōꝝ
ties dānauit, & poſthac, vt quauis in deſerto arūdine inſtabi-
lior eſt,reſtituit,Sanctorū interceſſionē ac p̄ocinia in pleriſq;
locis tam valide ſtabiliuit,roborauit, vt nemo ſanctius religi-
oſiuſq; firmare poſſe videret̄,mox tn̄ ab hijs miracula edita cō
tēpſit,Et quo in ſanctos blaſphemiā tyrannidēq; omnē exerce-
ret dæmoniaco ſpū obſeſſus,audēter tenuit & affirmauit,poſt

Chriſti

Chriſti in cœlum aſcenſionē, ſanctorū neminē cōſcendiſſe cœ- los, neq; nos aut quenq; e poſteris aſcenſuros in cœlū vſq; ad extremi iuditij diem, quæ etiā hæreſis apud Catabaptiſtas, qui in pręſentiarū turbāt oīa, receptiſſima habet̃. De beatiſſima virgine ac genitrice Dei tam ꝓdigioſa monſtra Lutherus pe- perit, vt etiā ea recitare non velim, neq; ob impietates audeā, Et res abominãda nimis, cũctiſq; ſtupenda fidelibus, vt auto- ritas, & fides veterū ſacræ ſcripturæ interpretū (qui non tam verbo quā ſancta cōuerſatiōe, etiā ꝓprio ſanguine tabernaculū templūq; dei erexerāt) pedibus cōculcata & penitus adempta ſit, Et licet in ore illi frequētiſſimū ſemper fuerit, legi et verbo dei nihil addendū, nihil detrahendū, nec quicq; immutandū, Attamen in cōfeſſo eſt, apoſtatā hunc mille q̃ngentis & pluri- bus erroribus teſtamentū nouū defedaſſe, & crimine falſi con- ſpurcaſſe, Hinc obortæ ſunt & aliæ diuerſæ, ac ꝓpemodū in- finitæ hæreſes etiā circa verū & ſacroſanctū euchariſtię Sacra- mentū, vt ceperint aliqui Caroloſtadiani Tutiſtæ, tuto defen- derè, gigantes illi ſophiſtę, Zvingliani ex alia parte moti ſunt, qui Eſt pro ſignificat docere ceperūt, Et repente Oecolampa- dianæ illæ tenebræ multos excæcarunt, qui, eſt, pro figurat in verbis dei pertinaciſſime tradiderūt, Et dies me deficeret, ſi ex ordine recenſere pergerem hæreſes iam pridē ortas & renatas, tot igit̃ hæreſes, tot ſophiſmata, & tā nepharia diſſidia ab hoc quaſi fonte vno impetu ꝓfluebāt, & per cōiurationē aliquam, quauis Catilinaria duriorē, eo tēdebāt, vt ſubruerent̃ legū reue- rentia, eccleſiæ autoritas, Cæſareę maieſtatis, & reliquorū Re- gum & principū poteſtas penitus euerſa iaceret, quod vt Lu- therus plene præſtaret, Cęſareā Maieſtatē plus ſemel traduxit, quaſi fidem ſalui cōductus interpoſitā non ſeruarit, ſed præter candorē violarit, Edictū cæſareū modis oībus catholicū im- puriſſimis gloſſematib. ac plane temerarijs defœdauit, Hoc ſcomma impudenti ore euomens, Cæſarem nimirū e fumario aliq̃ conflatū, hoc edictū accepiſſe, Quicq̃d deniq; ꝓ religio- ne abſente Cæſare, ab electoribus principibus, proceribus &

Nemo a Chriſti aſcēſione Luthero cœlum aſcēdit.

Mariam blaſphemijs deprauauit.

Noui Teſtamēti corruptio.

Errores 1500

Errores circa Euchariſtiā.

Poteſtatis ſubuerſio.

Seditioſa ſcripta Luth.

In Cæſa. Ma.

B ſtatib.

ſtatib. Romani Imperij ſtatutū eſt aliqñ, vix dum finitis comicijs irriſit, ſubſannatione, cōuitijſcp, & mox, canino dente, damnauit, Teſtes huius rei ſunt libri per illū editi, Et ne ſubditi, pceꝛū imperij mādatis parerēt, imperioſiſſime quaſi ipſe imperatoris, imperator eſſet, mādauit. Porro ſereniſſimū Regem & inuicti animi principē FERDINANDVM, dominum meū clemētiſſimū, tum pbris, tum falſis dicterijs inſectatus eſt, atcp ſæpe illi pueriles annos obiecit, q etſi erat tū ætate admodū iuuenis, tñ in cōſilijs, & rebus obeūdis maximus, vt totus mūdus teſtaē in rebus agēdis, nullo vnq̄ tēpore hunc ceſſiſſe etiā natu maiorib. Ante annos animūcp gerens, mētemcp virilem, Qnin etiā (nc qd ille in auſum relinqueret) machinator ciuiliū diſcordiarū Lutherus, & inteſtini belli author, primum agreſtes aduerſus Reges, Principes, Proceres, cunctoſcp nobiles ad arma ſtimulauit, Mox vbi populi magnitudo, in locuſtarū numerū aucta, a ſueuorum liga plus ſemel in fugam pulſa, cæſa, grauiſſimiſcp ac cruētis cędibus ſuperata fuit, quaſi alter Protheus in aliam figurā ſeſe trāsformauit, Et (vt eſt homo furoris, q viā pacis nō cognouit, nec Dei timorē habet ob oculos, cuius denicp veloces ſunt pedes ad effundendū ſanguinem) ilico nobiles, in quos, plebeios & ignobile vulgus paulo ante irritauerat, vt ruſticorū plebē omnē, itemcp reliquias perderēt, audēter animauit, Etiam interfectoribus indulgentias, apoſtolicarū cōdonationū loco, nouas ſtatuit, Et hic, ni me mea fallat ſentētia, hoc inteſtino Germaniæ bello, nihil pnitioſius, nihil peſtilētius, tetrius, aut fœdius cōtingere potuiſſet, qppe q̄ amplius cētena milia virorū deſiderata ſunt, Quid dicā? Perpetuo decēnio fere nullū ſcelus admiſſum, nulla cedes patrata eſt, nulla exorta rebellio, aut inteſtina ſeditio per Germaniā, que nō de capite illo, inimico ſcilicet eccleſię ac pacis publicæ, tanq̄ ſeminario malorū omniū, nata fuerit, certe dum hij tanti tumultus per Germaniā fierent, ipſe e plauſtro maxima cū voluptate riſit, & præ gaudio exultauit, vt hāc pphetiā, qua ſanguinis diluuiū inter germanos futurū eſſe prædixit,

In Regem FERD.

In Proceres.

in Ruſticos.

dixit,cōpleri viderat,Et quo totā reliquā germaniæ partē per⸗ *Pro Turcis.*
deret,en Illuſtriſſime Princeps iterū atq; iterū docet, affirmat
& cūctis populis inculcat,ne in Turcos inimicos crucis Chri⸗
ſti ſtringamus ferrū,quorū & rabiem & immaniſſima ſcelera
ſuſtinēda eſſe cēſuit,Ex hijs itaq; tam abſurdis impijs,& furio⸗
ſis dogmatibus,Illuſtriſſima celſitudo tua facile exiſtimare po
terit,quāta pericula, ac q̄ multos interea ꝑtulerit caſus, Inclytus *Regis Ferdi. uirtus & encomium.*
ac potentiſſimus Rex FERDINANDVS, anteaq; tam va⸗
ria monſtra & portēta exitioſa oppreſſerit,eliſerit,extinxerit,
nullum qppe aliud bellū,quādiu floruit orbis terrarū, cōſur⸗
rexit vnq̄ difficilius,tetrius,periculoſius,Siquidē aliquot cen⸗
tena milia hominū paſſim per germaniā ad arma vno impe⸗
tu cōcurrerunt, At FERDINANDVS ille vere beatus vir,
qui nō abijt in cōſilio impiorū, & in via peccatorū non ſtetit,
ſed in lege dn̄i voluntas eius,& in lege eius meditat̄ die ac no⸗
cte,fuit,eſt,atq; erit tanq̄ lignū, quod plantatū ſecus decurſus
aquarum,qd' fructum dabit in tēpore ſuo,cuius folium nō de⸗
fluet, & om̄ia q̄cunq; faciet ſemp ꝓſperabunt̄, Etiam hac ter⸗
ribili et ab Arrianorū tēpore ſeditione nō audita,parua mili⸗
tum manu,& nō valde ingēti copia,non humana potētia, ſed
ope mere diuina victoriā habuit,cæterū cum iam ſpes eſſet tot
malis finē impoſitū iri,ecce ſubito alia anabaptiſtarū ſecta exe⸗ *Anapaptistarum ſecta.*
crabilis in aptū ꝓdit,quæ & vſum rebaptiſandi induxit, non
cōtenta priori in infantia ſuſcepto baptiſmo,& nouā ſeditio⸗
nem ſtruere,ſecretiores conuentus habere, ac ſub emētito Euā⸗
gelij nomine cœnā dn̄icam agere cepit. Illorū anteſignanus &
præcipuus autor qdā doctor Balthaſar, q cū ſe pacimontanū *Balthaſar Pacimontanus.*
ſcriberet,bellorū et rebellionū ſuſcitator fuit aſſiduus.Is inquā
tam electi ſpūs hō fuit, vt ſe ſua eruditione cūctos Zuinglios,
Oecolāpadios, ipſumq; adeo Lutherū ꝓcellere & longe ante⸗
ire gloriatus fuerit, nō cōtentus qd' in germania multis in op⸗
pidis, & potiſſimū ſub Inclyta Auſtriæ domo tumultus cōci⸗
tauerit horribiles, & iam pridē iure iurādo apud Tygurinos
retinctionis errorē abiurauerit,ſub anatemate quoq; dānaue⸗

 rit,&

rit, & publice deteſtatus ſit mox in Morauia repudiato vni-
uerſalis eccleſiæ ritu, in eandē Catabaptiſtarū hæreſim, vt ca-
nis ad vomitū, impie relapſus eſt, ac reiecto īfantiū baptiſmo,
grādeuos tm̄ & homīes canos, ſilicernos, & iam ꝓpe edentu-
los ſacro illo fonte cēſuit eſſe tingēdos, qua de re libros et tra-
ctatulos ſcripſit ſane nō paucos, Iſq; nouus & deteſtabilis ab-
uſus, nouas populi cōiuratiōes, illicita veneris cōnubia, & cæ-
tera id genus ſcelera ꝓpemodū infinita q̄tidie parit, Et inter
hos Catabaptiſtas inuenti ſunt, qui vetus teſtamentū, Mani-
chæorꝝ more, prorſus abnegātes, nouo dūtaxat fidē adhibēdā
eſſe ſtatuerūt, E regione quoq; nō pauci fuere, q̄ nouū teſtamē
tum negātes, ad legem Moyſaicā, quaſi in ægiptū redeuntes,
ollas carniū, allia, & cucumeres deſiderarūt, Quā rem abhor-
rendā, neq; apud Chriſtianos vllis ſæculis auditā, vbi ſereniſ-
ſimus Chriāniſſimuſq; Rex ac Princeps FERDINANDVS
anīaduertit, et (vt eſt in reb. fidei et religionis diligētiſſimus)
cōſiderauit, ac expēdit, perſpicue intellexit qđ niſi tanto ſce-
leri obuiā iretur, ſimul diuinas hūanaſq; leges euerſum iri, atq;
haud ꝓcul abeſſe, quin oīa quæ ſancta ac iuſta inter morta-
les et ſunt et habenť, exitio darenť, Adhæc vt magna illorum
pars, nō modo Chriſtū ſed & Deum creatorē cœli et terræ ne-
gare ceperunt, Balthaſarē illū tam pernicioſę rei authorē capi,
et captū in vinculis teneri iuſſit, Qui nuper in ſeſe deſcēdens,
ſuorūq; ipſius atrocitate ſcelerū expēſa, iam cū de vita ac ſalute
deſperaret, anteq̄ pœnas dignas lueret, mecū ſuper non nullis
rebus diſſerere cupiēs, facile obtinuit vt regis iuſſu (cuius in-
credibile eſt dictu, quanta ſit in tuenda vera pietate, ac reducē-
dis ad ſanitatem tam diro veneno corruptis hominibus cura
ac ſollicitudo) ad captiuū ꝓficiſcerer, comitātibus magnificis
viris. D. Marco a Leopolsdorff, quæſtore ærarij auſtriaci, ac
Rectore gymnaſij Vvienenſis, Ambroſio Saltzero Licētiato,
Quod eo quoq; libentius feci, qđ iam inde a cōplurib. annis
homīem et noram, et eo familiariter eram vſus, cū adhuc eſſet
incolumi mente et ſenſu, ac cōſcientia incōtaminata, et vterq;
cōmunib.

Prouidentia Regis Ferdi.

Colloquium D. Ioā. Fabri cum Balthaſaro.

cõmunib. ſtudijs vno in Gymnaſio ſub eiſdẽ p̄ceptorib. operam daremus, Ad quem vbi veniſſem, nihilq; librorũ quam biblia, quorũ & illi copia erat, mecũ attuliſſem, de illis ipſis hæreſibus,quaꝝ vel author ille,vel doctor & aſſertor fuerat, cum eo placide fraternoq; & Chriſtiano affectu & more diſſerere cœpi, ita vt alter alterũ viciſſim interrogaret, & ad interrogata reſponſitaret,Quemadmodũ ſequenti in libro, qui eſt dialogi inſtar, cõtinet̃, Quę q̃dem ĩter nos diſſertatio hoc ſane fructus peperit, ſtatim vt retractatõnũ librũ cõpoſuerit,

Balthaſarſ Reuocatõ in aliquot articulos.

Quarũ capita breuiter perſtringã. Primũ multis ac grauib. I
argumentis oſtendit,ſolã fidem nõ ſatis eſſe ad animæ ſalutem,
Deinde bona opera,quæ iam pridem ab eo exploſa erãt, per II
eũdem reducta ſunt & cõprobata. Libertatem Chriſtianã, a III
Luthero tãtopere laudatã,ac pertinaciſſime defenſam, etiã cũ
inſectatione dãnauit. Rurſum incutiendũ eſſe mentib.hoĩm IIII
corruptorũ metũ dei ac reuerentiã,et ſumma ope adnitendũ,
vt rectæ cõſcientiæ aculei in intimis ſenſibus figant̃, ſane quã
efficaciſſimis ratõnib.docuit,falſo & impie perſuaſos eſſe homines, vt crederent om̃ia ex adamãtina quadã & ineuitabili neceſſitate geri, cõtra vero ſolidiſſimis argumentis liberũ arbitriũ conſtabiliuit, nixus authoritate vtriuſq; teſtamenti,
Pœnitentiã criminũ cum reſipiſcentia vel ex Euangelio cõ- V
monſtrauit. Sempiternũ illibatæ virginitatis decus beatiſſi- VI
mæ matris Mariæ, contra Heluidianos acerrime defendit,
Simul Neſtorianorũ errorẽ,& nefandã opinionẽ refellens, q VII
illã nõ θεοτοκην fuiſſe nefarie ꝓbare conati ſunt. Perfidiſſimæ VIII
hęreſeos authores q aſſeruerãt Chriſtũ neq; ipſum deum eſſe
neq; adeo dei filiũ,palinodia recitata inſectatus eſt,Neq; infi- IX
tias iuit purgatorij locum eſſe. Precatiões Chriſtifideliũ ad- X
ꝓbauit, Cõfeſſionẽ præterea ſermone factam apud ſacerdotẽ XI
tum vtilem, tum neceſſariã, & a Chriſto inſtitutã eſſe aſſeue-
rauit,Opinioni ineptę impiorũ quorundã,nouiſſimũ diẽ in- XII
tra bienniũ affuturum ſentientiũ, vehementer eſt refragatus,
Tum imaginariã illam eccleſiã,ceu idæam quãdam deriſit,& XIII

XIIII nullam eſſe faſſus eſt,cõſeruatã puellarũ, viduarũq; pudicitiã
XV deo immortali cum primis cordi eſſe,cõſtanter credidit,ieiu-
XVI nia cõmendauit. Diem dominicũ celebrandũ eſſe iudicauit.
XVII Eſum carniũ diebus, quib. indicta ſunt ieiunia improbauit.
XVIII Excõmunicationẽ ſuum robur ac vires voluit obtinere,Neq;
XIX fruſtra eſſe ſanctorũ ꝓ nobis dep̃catiões. Ad vltimũ ita legũ
XX reuerentiã,authoritatẽ magiſtratuũ,ac principũ poteſtatẽ extulit,vt crederes,nil eius animo alienius eſſe a ſeditõne,& cupiditate rerũ nouandarũ, De baptiſmo tm̃ paruulorũ ſeu infantiũ et ſacramẽto Euchariſtiæ varians,ſtatuit in regis ſentẽtiã & academiarũ cõcedere,Id qđ ſuæ manus ꝓpria ſcriptura

Nuncupatio huius libri. teſtatus eſt, Haſce igiť diſſertatiões ac potius defenſiones pro orthodoxa & catholica fide,vnũ in librũ cõflatas,et in publicũ emiſſas tuæ illuſtriſſimæ celſitudini multis de cauſis nuncupaui,ſed præcipue,vt magis magiſq; intelligat tua celſitudo illuſtriſſ. quantũ impẽdeat periculorũ, & quã haud ꝓcul ſit, vt Chriſtiana orthodoxa fides apud tam inclytã nationẽ Germaniæ funditus euerſa collabať, Tuũ aũt clariſſime princeps in orthodoxã fidem vniuerſalis eccleſię ſtudiũ,neq; admirari ſatis,neq; amplexari valeo,vtpote q euidẽtiſſimis argumẽtis, indubitatę fidei acerrimũ,nec nõ amiciſſimũ defenſorẽ te nũq̃ non eſſe declaraueris,maxime autẽ eo nomĩe,quod quantũ ad cæſareũ edictũ pertinet,in omnib. per omĩa huic parueris, adeo quod hactenus tuæ celſitudini ſubditos populos veteris fidei ſtudioſos cultores,tum qđ oĩm maximum eſt,trãquilliſſima in pace, a tã tetra huius callidiſſimi ſerpẽtis illuuie, ſubdolaq; inſinuatiõe tutos prorſum atq; ĩmunes in tẽpore ipſo cõſeruaris,in idẽ nimirum exẽplar eundẽq; regẽdiq; typum, cõmode cum Sereniſſimo ac Chriſtianiſſimo Hungariæ Bo-

Præconia Regis Ferdi. hemiæq; Rege FERDINANDO cõueniẽs atq; cõſentiẽs, q nimirum ad tuendã religionẽ, & qcquid vſq; ad ſacroſanctã Chriſti fidẽ pertinet,nihil neq; curæ neq; laboris remittit, & huc ſua ſponte ferť,quãuis nõ deſint,qui ſuſpicenť,ad hoc negotiũ, ſtudiumq; tã pium Reuerendiſſimum & Ampliſſimum

Principem

Principẽ Bernardũ Epiſcopũ Tridentinũ virũ omnibus na- Epiſcopus Tridentinus.
turæ dotib.ac bonis inſtructũ, ac nuper ꝓpter ſingularẽ pru-
dentiam, perſpectãq; in rebus om̃ibus fidem ab inclyto Rege
FERDINANDO in Cãcellarium ſummũ creatum,doctorꝝ
hoĩm cunctorꝝ,ac qui virtutes & artes ſequunt̃ meliores, vni-
cum pronum & cultorẽ,faces admouere,Quin etiam iactant,
clamitantq; publice & priuatim in contionibus & colloquijs,
Maieſtatem eius per me inſtimulari,vt eorum euangelio ob-
nixe aduerſet̃. Idcirco in me fremunt, ac plus ſemel vitæ meæ
inſidiati ſunt,At ego nõ timui, neq; trepidabo,q̃d faciat mihi
homo, non timebo a timore nocturno, non a ſagitta volante
in die, non a negotio perãbulãte in tenebris, non ab incurſu
& dæmonio meridiano,Iacto cogitatũ meum in dñm,& ipſe
me enutriet,id q̃d re ipſa expertus ſum, q̃ppe hactenus ex dei
benignitate fruſtrati fuerunt in me illorũ conatus,cadetq; po-
ſtremo in irritũ tot impuriſſimorꝝ hoĩm perfidia, potiſſimũ
principibus duobus cæſare ſcilicet & FERDINANDO res Duo luminaria Mundi. Carolus & Ferdinãdus.
humanas moderantibus, Quos exiſtimãdum eſt,tam difficili
tempore nobis tantum in diſcrimen adductis diuinitus cõti-
giſſe, Et veluti duo clariſſima ſidera, in tam denſa ac ꝓfunda
errorũ caligine verſantibus illuxiſſe, teſtes rei ſunt huius, tot
fœlices victorię quarũ cõpotes facti ſunt, Vterq; aduerſus ho-
ſtes ſimul & plures & maximis viribus pręditos ꝓſpere dimi-
cando,vt iam nemo addubitare poſſit,q̃n diuini numinis du-
ctu, tot ac res tantæ a maieſtatibus illorũ gerant̃, Quæ omnes
principes pietate,iuſtitia, clemẽtia, & animi magnitudine an-
tecellunt, Proinde non ſine fama & opinione miraculi, tot ac
tam diuerſis hoſtibus iugum ex inſperato impoſuerũt,ac quã-
to magis illi tam bñ catholicæ affectos religioni principes vo-
lebant oppreſſos,vt olim Pharao immanis tyrãnus Iſrahelitas
tãto viderũt eos ampliores, auguſtiores et eminẽtiores,Quos,
haud dubia ſpes eſt, toto orbe omnes Chriſtiani nomĩs hoſtes
deleturos eſſe & refixuros crucis & crucifixi ſigna,iam olim a
truculẽtiſſimis Turcarũ tyrãnis capta,Verum in longius mo-
ror illu-

ror illuſtriſſimam tuam celſitudinem, tot ac tanta negotia, atq; eadem maxima ſuſtinentē, Quamobrē enixe humiliterq; oro celſitudinem tuam, vt hoc quicquid eſt libri, tuo illuſtriſſimo nomini dedicatū, benigne ſuſcipiat, acceptū vbi a grauioribus vacabit curis legendo percurrat, lectum poſtremo boni conſulat, cuius illuſtriſſimā celſitudinē Deus immortalis ꝓ fœlici ſtatu ſacroſanctę religionis q̃ diutiſſime ſoſpitē & incolumem tueatur ac conſeruet, Amen.

Datum Pragæ. I. Iulij, Anno ſalutis, M, D, XXVIII,

ELENCHVS ARGVMENTORVM TOTIVS OPERIS,

Prȩfatio Doctoris Ioannis Fabri,

CAPITA LIBRI.

i De ſana expoſitōne intelligē tiaq; ſcripturæ ſacræ.
ij De Baptiſmo Paruulorum.
iij De non ſcriptis eccleſiæ traditionibus.
iiij De baptiſandis infantibus.
v De ueritate corporis & ſanguinis Chri in uenerabili Sacramēto altaris.
vi De ſacrifitio Miſſæ.
vij De Sanctorū intercesſionibus ꝓ nobis ad Deum.
viij De Purgatorio animarū.
ix De imaginib9 Chri & ſctōꝝ.
x De fide & operibus.
xi De ſatisfactione ꝓ peccatis.
xij De libertate Chriſtiana.
xiij De abſoluta neceſſitate.
xiiij De libero arbitrio.
xv De genitrice dei maria & filio eius vere Deo.
xvi De ꝑpetua uirgitate Mariæ.
xvij De aſſumptione Mariæ gaudioq; ſanctorum in cœlo.
xviij De extremi die iuditij.
xix De agēda penitētia ꝓ pctīs.
xx De auriclari cōfeſſiōe pctōꝝ.
xxi De clauibus Petri.
xxij De operibus ſatisfactorijs.
xxiij De ieiunijs ab ecclīa īſtitutis.
xxiiij De excōmunicationibus.
xxv De eccleſia quid ſit.
xxvi De Zuinglij tyrannide uarioq; ſacrilegio.
xxvij De inconſtantia doctrinæ zuinglianæ.
xxviij De inconſtantia Lutheri.
xxix De cōſenſu & cōcordia Conciliorū ac Doctorū in fide.
xxx Concluſio, ut perſtemus in Eccleſia, quia in fide nunq̃ errat.

PRAEFATIO D. IOANNIS FABRI AD D. BALTHASARVM IN CARCERE DETENTVM.

EXpetenti tibi ſuperioribus diebus, ardenti deſyderio, cū in cuſtodia ac carcere tenerere, interp̄te atq; inter nuntio dn̄o quæſtore, vt qm̄ tibi liquido conſtaret moriendū eſſe, te tn̄ authorem impij alicuius erroris eſse vehemēter nolles (es em̄ mi Doctor, homo, ſæpius ꝓinde errare ac labi, etiā in ſcripturę ſacræ locis potuiſti) pientiſſ, ac inclytus rex FERDINANDVS, dn̄s, ac princeps meus clemētiſſimus, me tibi, ſi in errore implicitus (vt ſunt res humanę) hæreres, te q; expedirē liberarēq;, arbitrū ac cognitorem daret. Quocirca idē Sereniſs. Rex genuina & plane inſita pietate, animoq; eo, quo Chr̄ianum principem eſſe decet, adductus, tuis p̄cibus, benigniter cōceſſit (nihil em̄ æque regi optimo curę eſt, q̄ vt animarū ſalus in ęternæ mortis damnatiōiſq; diſcrimen nō rapiat, ac vt & ipſe tu reſipiſcens, & q tuo dogmate ſunt ſeducti a nefario errore liberati, ad ſacroſanctæ eccleſiæ Catholicæ cōmunionē redeatis) meq; cōtinuo e Strigonio (quæ Hungariæ eſt ciuitas) ad te huc voluit proficiſci, ſimulq; mandata dedit, ſummo vt ſtudio elaborarem, quo tibi ita affecto medicinā faciens, pluriū mentes ſimili cōtagione aſſperſas recrearē, eoq; hac fæda eluuie errorū ereptos, in arcam Noe, ideſt orthodoxam Eccleſiā Catholicā ſaluas reducerem,

Ferdinandus quid ſtudio habeat.

1.Petri.iij.

Et quanq̄ ſane moleſtū ac graue foret iter, ita latrocinijs infeſtum ingredi, ac tanta celeritate (biduo em̄ illinc digreſſus, huc ad te veni) cōficere, impulit tn̄ me peruetus quędā familiaritas, qua & in ſtudijs olim vna in academia, atq; alijs deinde pluribus in locis mutuo vſi ſumus, & amor ille ſingularis, quo te ſemper cōplexus ſum, quoad opinione, neſcio qua, trāſuer-

Antiqua familiaritas.

Apoca.ij. ſus in hãc errorũ ſentinã delatus, me tua (vt Ioãnes fugit olim Nicolaitarũ) inſtituta, dogmata, ac facta refugere coegiſti, vt
Deutro.xxij. iuxta illam Moyſi legem (Non videbis bouem fratris tui, aut
Ouis ab errore reducẽda. ouem errantẽ, & prẹteribis, ſed reduces fratri tuo, etiã ſi nõ eſt ꝓpinquus frater tuus, nec noſti eũ, duces in domum tuam, & erunt apud te, quãdiu quęrat ea frater tuus & recipiat, ſimiliter facies de aſino & de veſtimẽto, & de oĩ re fratris tui quæ perierit, ſi inueneris eam, ne negligas quaſi alienã, ſi videris aſinum fratris tui aut bouẽ cecidiſſe in via, nõ deſpicies ſed ſubleuabis cũ eo) Te non bouem nõ iumentũ brutumue fratris mei, ſed fratrẽ errabundũ, & in via veritatis collapſum, nõ ignotũ ſed olim mihi magno vſu familiaritateq́ꝫ cõiunctũ ſubleuarẽ, & domino ac deo meo ſaluum reducerem, illiuſq́ꝫ cõſilium ſecu-
Lucæ.xv. tus, nouem & nonaginta ouibus relictis, amiſſam vnam atq́ꝫ errantem vindicarem.

Piũ cãdidũq́ꝫ D. Fabri ꝓpoſitum. Hoc itaq́ꝫ animo, tuæ vt ſaluti conſulerem, huc acceſſi, vt vere dicere queã id, quod ad Roma. diuus Paulus apoſtolus,
j.Thimot.ij. doctor gentiũ, ac electtõis vas, debitor ſum ſapientib. & inſipi-
Acto.ix. entib. græcis, barbaris, ac latinis, neq́ꝫ in hac parte, aut vllo in
Ad Roma.j. loco erubeſco euãgeliũ. Tentabo itaq́ꝫ ſi tuã poſſim animã ſaluare, ſummopereq́ꝫ ſtudebo ſi quo mõ te ſpiritualis grẽ queã
j.Corint.iiij. facere participẽ. Tuarũ itaq́ꝫ partium erit hæc, bono ęquoq́ꝫ
Ad Philipp.j &.ij. anĩo ſuſcipere, venio em̃ ad te nõ in virga ad corrigendũ, ſed in ſpũ manſuetudinis, lenitatis, & hũilitatis, nõ anĩo contentionis ſtudio elato, ſed ad fraterne bñuolẽq́ꝫ monendũ, inſtruendumq́ꝫ parato.

Abſq́ꝫ cõtentiõne diſceptandũ eſſe. Quare Chriſtum, ac Euangelium non per contentionem, aut vanam gloriam, ſed concordes ex charitate tractemus, Tu igiť ſcripturã diuinitus inſpiratã, eiuſq́ꝫ ſanum intellectũ, liuore aliquo, ſuperbia, cõtendẽdi ſtudio, aut quauis humana libidine, ꝓ tuo ſenſu pertinatius tractare deſiſte, quomõ qui-
ij.Corin. iiij. dam, vt Paulus ſcribit, adulterãtes verbũ domini facere ſoliti
ij.Corint.vj. ſunt, ſed animũ ſincęra charitate, ac pietate nõ ficta exerce, Atq́ꝫ tibi etiã atq́ꝫ etiã videndũ eſt, ne quod de populo Iſraelitico dñs

co dn̄s querit̄, duræ ceruicis cū ſis, proprio ſenſui indulgens, ꝓpriꝙ prudentiæ inniti, tibiꝗꝫ ſolus ſæpe videare in oculis tuis qđ ne facias Regū ſapiētiſſimus Salomon, et Paulus apoſtolus ꝓmonuere, nō ergo ſimus alta ſapiētes, ſed hūilibus cōſētiētes. j.Thimo.ſ. ij.Thimot.ſ. Exodi. xxxij. Prouerbi.iij. Iſaiæ.v. Ad Rom.xij.

DOCTOR BALTHASSAR,

Etſi omnino mihi moriendū video, & quæ me manent ſupplicia ſane cōmerui, nolim tn̄ d. Doctor miſerā plebeculā, mea doctrina imbutam, me authore impio in errore verſari deſertāꝗꝫ relinqui. Quæ hactenus vel ſcripſi vel docui, nō mea vt cōmoda augerem feci, ſed ꝙ ita me dei ſpūs rapere viſus eſt, neꝗꝫ hoc tēpore in terris homo eſt, quē et videre et audire ꝗ̄ te mallē, lubētius ſępeꝗꝫ inij ratōnē, ꝗ̄ de meę doctrinę articulis te audirem, vt per te edoctus, ab errore, ſi quis eſſet, deducerer. Ago itaꝗꝫ Regę maieſtati cū ſumma hūilitate gratias, ꝙ te dignata eſt huc ad me mittere, atꝗꝫ vtinā meis pręcib. diuinæ aures pateant, vellem ꝓfecto tali pro merito, deū iugiter orando, me gratū exhibere, meum porro animū talem eſſe ſcito, vt te diſſerentē de his reb. libentius ſim auſcultaturus, obtemperaturuſꝗꝫ ꝗ̄ cuipiā alteri in terris mortali, vnū hoc flagitans, vt ſcripturis errata mea cōuincant̄, hacꝗꝫ ratione languēti conſciētiæ meæ ſuccurrat̄, ad hęc dn̄o Queſtori pollicitus ſum me ceruicoſum non futurum.

DOMINVS QVAESTOR, D MARCVS A LEOPOLSDORF,

Res domine Doctor Balthaſſar, vt voluiſti, ex ſententia tua cecidit. Proinde quoniā doctor Faber, quē tāto deſyderio expetiuiſti, hic coram cōparet, tuū erit, quę mihi es pollicitus nunc præſtare.

DOCTOR BALTHASSAR,

Equidem quæ recœpi ſane præſtabo, hac tn̄ conditione, vt ſcripturę, vnde conuincar, ꝓducant̄, ne contra conſcientiā facere compellar.

DE SACRAE SCRIPTVRAE, SANA EXPOSITIONE INTELLIGENTIAQVE CAPVT PRIMVM,

Formula tractandæ ſacræ ſcripturæ.

ANteq̃ D, doctor articulos præcipuos, ac capitales aggrediamur, & ſcripturā tractemus, conſtituendū eſt id quod veriſſimū eſt, ſcripturam ſacram non in lectione multa neq; in littera, quę occidit, poſitā eſſe, ſed in ſano, pio-

ij.Corint.iij. q; intellectu. Nam ipſe etiam diabolus, cum ſuum Domi-

Matth.iiij. Pſal.xc. num tentaret, & ſuper pinnaculum templi conſtituiſſet, ſcripturam ex Pſalmiſta adduxit, potiorem tamen illius authoritatis clauſulam, non adiecit, vt cuſtodiant ſcilicet te in omibus vijs tuis, Et ſeniores, ſcribæ & phariſei, percontante Hero-

Matth.ij. de vbi nam Chrūs eſſet naſciturus, Michęę, ꝓphetæ dictum ꝓ

Michæ.v. ferentes, Bethleem deſignarūt, ſcriptum eñ eſſe aiebant. Et tu Bethleem terra Iuda nequaq̃ minima es in principib. Iuda, ex te eñ egredietur dux qui reget populū meū Iſrael, Quod propheta præterea addidit, egreſſus eius a dieb. ęternitatis illius, reticuerunt, Neq; vero Paulus citra rationem gloriať, Se non

ij.Corint.ij. (vt plurimi faciūt) verbū dei adulterare, torquere, deprauа-

ij.Thimo.ij, j.Thimo.j. req;, Quinimo docet. Seruū dñi verbum dei recte tractare debere, cū enim contra fit, inde multa, & varia fidei noſtræ naufragia fieri neceſſe eſt, & Simon nō ille Bariona, ſed a Simone

Act.viij. Petro correptus, fide etiā ſuſcepta errore lapſus eſt. Petrus vero Chriſti in terris vicarius, Paulū fatetur epiſtolas quaſdā ad

ij.Petri.ulti. intelligēdū difficillimas ſcripſiſſe, q̃s qdā peruerſi ad prauum ſuū intellectū exceperūt, ita obliq̃tas, vt eis ipſis officerēt, q vſi ſunt etiā in ꝓpriā ipſorū ꝑditionē, q̃ nō ſcripturæ, ſed errantis īterp̄tis culpa atq; ignorātia venit. Q, ſi D. Balthaſar ꝓpoſitū ſit, ita ſcripturā ꝓ libidine tractare, torquere, rapere, quo velis, omīs conatus fruſtra ſuſcipiet, ōmiſq; in auras labor ꝓfundeť.

DOCTOR BALTHASAR,

Scripturam ſcriptura exponi.

Hiſtorijs quas adduxiſti & ſcripturis te plane in loco, apteq; vſum eſſe cōfiteor, atq regula hac, cū ſcriptura, aut ad in-

telligendū

telligendũ obſcurior aut pugnans,ſibiq́ꝫ aduerſa videt̃ vti ſoleo,vt plurib.locis cõductis,ſcripturã ſcripturę contendẽs verum eliciã.Exempli gratia, Parentes mihi honorandos eſse in pręcepto etiã eſt,honora patrẽ & matrem,& alio loco ſcriptura patris & matris odiũ præſcribit. Huic tertius locus eſt,qui Chriſtũ plus q̃ꝫ patrẽ et matrẽ amare docuit, vnde clarus intellectus eſt ſuperiorũ duorum locorũ,honorandos videlicet eſſe parẽtes,neq́ꝫ odiendos,aſt his Chriſtũ pręferendũ, vñ ait, plus q̃ꝫ me,Cõcludo igitur ſcripturã ſcriptura exponendã, q̄ꝓ ſi factum fuerit, facile deuitabimus ea,quæ de diabolo,Petro, Paulo,aliĳſq́ꝫ ſunt inducta. Exod.xx. Lucæ.xiiij. Marci.x. Math.x.

DOCTOR FABER.

Conſentanea vero hęc noſtra regula eſt,tum p̃cipue cum de re vna plures extant ſacræ ſcripturę loci,Sed te nõ fugit ab omĩb. Euãgeliſtis nonnulla ſcripta eſſe,quędam a tribus,non pauca a duobus, plurima ab vno tm̃, Quẽadmodũ ille ſermo p̃clarus, ac plane diuinus, quẽ habuit in vltima cœna ſaluator noſter ad diſcip̃los, q ab vno Ioãne a decimoq̃rto vſq́ꝫ ad decimũ octauũ caput eſt perſcriptus,plurima porro Paulus literis mãdauit, quæ euangeliſtæ ne attigere quidẽ, quale eſt illud qđ de apparitiõe poſt reſurrectionẽ facta narrat, & alibi docuiſſe dominũ,beatius dare q̃ accipere,et plura id genus reperiunt̃, Multa igit̃ eſſe video ſcripta ſigillatim,quæ vnum tantum authorem habent. Nõ om̃ia in ſcripturis expreſſa eſſe. Ioã.xiiij.etc. I.Corint.xv. Acto.xx.

Conſectaneũ itaq́ꝫ eſt,ſacræ ſcripturæ intellectũ referendum & recipiendũ, ad iuditiũ,exiſtimationẽ, cẽſurãq́ꝫ fideliũ orthodoxæ eccleſiæ Catholicæ, cuius demũ cõmuni cõſenſui nos ſtare neceſſe eſt, quod teſtat̃ diuus Paulus ad Galathas.ĳ. cap.p̃cipue,qñ poſt. xiiĳ.annos Hieruſalem veniens, contulit Euangeliũ,qđ interim p̃dicauerat in gentib. & ſi q̃nto quoq́ꝫ capite ſcriptũ ſit cõfidenter.Si circũciſi fueritis Chriſtus vobis nihil ꝓderit,nihilo tñ ſetius,cum Antiochiæ ſuper hac eadẽ re multæ variæq́ꝫ queſtiones exortæ eſſent,atq́ꝫ tumultus, vna cũ Barnaba Hieruſalem ſe legari nõ eſt dedignatus, Petri, Iacobi Eccleſiæ iudi tio acquieſcẽ dum eſt. Acto.xv.

aliorꝫ apoſtolorūq́ꝫ ſententiā expectaturus,quā ipſe quoq́ꝫ vna cum reliqs ratā habuit. Deq́ꝫ ea re apoſtoli, ſenioreſq́ꝫ, qd ſpiritui ſancto,& ipſis viſum eſſet,Paulo,Silę,& Iudæ literas dederunt,quibus inquiunt,Spiritui ſancto placuit & nobis. Hic aduerte, & nobis,ſed ſuper his poſtea ſermonem inſtituemus. Nunc vt ad capitales,præcipuoſq́ꝫ articulos veniamus.

DE BAPTISMO PARVVLORVM CAPVT SECVNDVM.

PRimum omnium de Baptiſmo, vt porta ſeu ianua,iuxta plurimorꝫ ſententiā, & primo ad ſalutem aditu videamus. Age dn̄e doctor infantū paruulorūq́ꝫ Baptiſmū, quem amplius mille quadringētis annis maiores noſtri, Iam inde ab apoſtolorū tēporib. obſeruarunt, actutati ſunt, qua mente,quoue cōſilio abrogaſti?

Babptiſmus a 1400 annis & amplius fuit.

DOCTOR BALTHASAR,

Dic mihi,quomodo ꝓbabis,infantes eſſe baptiſandos? aut oportere,aut om̄ino neceſſe eſſe vt baptiſent̄?

DOCTOR FABER,

Longa poſſeſſio ueritatis i Eccleſia Catholica.

Ego & eccleſia mea (in q̄ cōſiſto, & cui cōſtanter adhęreo, & ſummo deo ita volente in ea moriar) quæ firmæ atq́ꝫ incōcuſſæ tandiu innixa petræ altius radices ægit, ſumus in poſſeſſione,per Aſiam,Aphricā, Europam a tēporib. apl'orū ad noſtrā vſq́ꝫ memoriā, hunc igit̄ nobis morē a maiorib.acceptū,& quaſi per manus traditū atq́ꝫ trāſmiſſum, cōfirmatū ſtabileq́ꝫ tuebimur,veſtra aūt doctrina noua ē, a mille annis non audita. Etſi nō ignorē Pelagiū hæreticū ante mille & cētum annos,perinde atq́ꝫ vos facitis, paruis infantib. ac pueris cœli portas obſtruxiſſe, cuius nō modo nō audita atq́ꝫ accepta,ſed cōmuni eccleſię meæ cōſenſu dānata & neglecta opinio eſt,At qm̄ nō niſi authoritate cōuinci vis,age tuo ingenio obſequamur.

Hiero. cōtra Pelag.

ſequamur. Eſt apud Ioan.iij. cap. ſcriptũ, vbi dñs & legiſlator noſter ad Nicodemũ ſic ait. Niſi qs renatus fuerit ex aqua & ſpũſancto, nõ pt introire in regnũ dei. Qñ itaq; pueris Chriſtus regni cœlorũ ſpem porrigit, & neceſſe eſt eos ex aqua & ſpũſancto renaſci, eãq; nos renaſceutiã, regñationẽue cõſueuimus, catholicorũ more appellare baptiſmũ, ergo vt baptiſent & vtile ipſis & neceſſariũ eſt. Baptiſmus eſt renaſcentia.

DOCTOR BALTHASAR,

Quod Ioannis dictũ attuliſti, nõ eſt de renaſcẽtia, ſiue regñatione accipiendũ, qm̃ iuxta græcã & nouã eius trãſlationẽ, natus, nõ renatus eſt, neq; extat teſtimoniũ ſcripturæ de renaſcentia illa, qđ etſi fuerit, per aquam tñ hic verbũ accipiendũ, aut ſpũſcti gratia, quomõ in plurib. ſacræ ſcripturæ locis. Ioan. vij. liquide expſſum patet, q credit in me flumina de ventre eius fluent aquę viuæ, & Ioan. v. vbi aqua ab angelo cõmouet & primę Ioan. v. Tres ſunt qui teſtimoniũ dant in terra, ſpũs, aqua, & ſanguis etc. nõ pt igit hic, nec debet textus Ioannis de baptiſmo intelligi, Infantũ aũt, & puerorũ regnũ cœlorũ eſſe plane nego, ad pueros qđ attinet breuiter ſic ſtatuo, eos neq; ſaluari neq; dãnari affirmo debere, ſed cõmittẽdos oĩpotẽti deo, is faciat vt velit. Corrupta expoſitio de renato.

DOCTOR FABER,

Miror qui fiat, vt textũ Ioan. iij. intelligendũ neges de regñatiõe, qñ eius hiſtoriæ initiũ his verbis cõſtat, quæ ſunt ſeruatoris noſtri ad Nicodemũ. Amẽ dico tibi, niſi qs renatus fuerit denuo, nõ pt videre regnũ dei, quod animaduertẽs Nicodemus, qui fieri poſſit miratr̃, vt natus ſilicernius ſenex denuo renaſcatr̃, num iterũ in matris vterũ ingrediatr̃? quo quid pt ad regñationẽ ꝓbandã eſſe manifeſtius? vt interim de denuo, & iterũ, in Euãgelio ſileam, quę plus ſemel in hac hiſtoria repetita videbis, ad tua non grauia obiecta refellenda non leue argumentum præmiſſurus, Ioannis. iij.

DOCTOR SALTZER,

Eſt ita dñe doctor, vt Faber dixit. Sequit̃ deinde id, q̃d ſaluator noſter dixit, noli mirari ꝙ dixi tibi, oportet vos re-
Ioan.iij. naſci denuo, ſpũs vbi vult ſpirat, & vocẽ eius audis, ſed neſcis vnde venit, aut quo vadat,

DOCTOR FABER,

Reprobatio illius. Nihil verius, ideoq́ʒ ad intelligendũ ſcripturas, videnda ſunt et penſanda acri iuditio, tam quę ante, q̃ quę poſt, ſcripta ſunt. Quod autẽ dñs doctor negat etiã alijs ſcripturæ locis de regñatione ex aqua & ſpiritu quicq́ʒ vſpiã reperiri, non parũ demiror. Nam Paulus ad Titũ.iij. oſtẽdit, Qđ per miſericordiam dei ſaluatoris noſtri ſalui facti ſumus per ablutionẽ ſiue lauacrũ regñatiõis & renouatiõis ſpũſſancti. Et Petrus, Bñdi-
j.Petri.j. ctus ſit deus & pater dñi noſtri Ieſu Chriſti, qui ſcđm magnã miſericordiã ſuã nos regñauit in ſpem viuã Ieſu Chriſti a mortuis. Hęc regñatio vno loco græce, παλιγγενεσια dicit̃ alio ve-
παλιγγενεσσια. ro loco αναγεννεσια a παλιν & ανα, ſed non ea conſideratiõe qua
αναγεννεσια. Pythagoras olim παλιγγενεσιαν animarũ aſſeruit, ideoq́ʒ error apud vos eſt, nõ eſſe in ſcriptura regñationẽ. Qđ autẽ hæc ad baptiſmũ referenda ſint, cõfirmant oĩm orthodoxorũ & veterum doctorũ enarratiões, perinde atq́ʒ ego de baptiſmo loquentiũ, his concordãt, quæ Paulus ſcribit ad Rom.vi. Nos omes qui baptizati ſumus in Chriſto Ieſu, in mortẽ ipſius baptizati ſumus, per baptiſmũ em̃ vna cõſepulti ſumus cum illo in mortem.

Amor Chriſti erga paruulos. Quod aũt dñs Doctor negat puerorꝫ eſſe regnum cœlorũ, manifeſte contra Euangeliũ eſt, Mat.xix. Mar.x, & Lucæ xviij. Quãdo allati ſiue adducti ſunt ad Ieſum pueri, quos cũ ꝓhiberent diſcipuli, eos corripuit, vel, vt cũ noſtra trãſlatiõe dicã, increpauit, ſinite inquiẽs eos ad me venire, & nolite ꝓhibere, talium em̃ eſt regnũ cœlorum, quę verba ter in Euangelio repetita legunt̃. Et Math.xviij. dñs Ieſus puerũ in medio diſcipulorũ conſtituit, per hoc viam aperiens. qua eos ad vitã ingredi oporteret, eis inſuper ꝓprios angelos præfecit, in cœlis, qui faciẽ dei patris ſemper intuent̃. Noli, noli, te queſo per

ſo per manſuetudinē Chriſti, eſſe eorū in numero hypocrita-
rum,qui cum ipſi regnum cœlorū ingredi nequeant,etiā alijs Lucæ. xi.
cœlū occludere non verentur.

Q, deinde dicis aquam accipi pro verbo,aut ſpūſſancti Aqua Probaticæ piſcinæ uera aq̃ fuit.
gratia, cū multa alia cōmemoraſti,tum de aqua in Bethſaida
mentionē feciſti,quā naturalē fuiſſe in dubium vocari nō pu-
to,vbi deſtinatę aris oues cluebātur,inde piſcinæ,ꝓbaticæ ab Ioan.v.
ouib.nomen inditū, quinq; aūt porticus habebat, quas iuxta
multi ęgroti,claudi,cæci,alijſq; malis afflicti accubuere, aquæ
cōmotionem,atq; angeli aduentū expectantes, & tunc q̃ pri-
mus aquā ingreſſus erat,ſanatus eſt,ꝓpter hanc aquā natura-
lem homo quidā iacuit triginta octo annis, quē ſeruator no-
ſter Ieſus integrę valetudini reſtituit,cōſtat itaq; eam aquā ve
ram ac naturalē fuiſſe,quēadmodū & illam,qua in Chana Ga Ioan.ij.
lileę hydriæ ſex repletæ fuerunt.Iam ſi iſta Chriſti verba,niſi Ioan.iij.
quis renatus fuerit ex aqua, ita intelligenda forent,vt ex aqua
ſit.i.ex ſpūſancti gratia,nugatio fieret,redūdarent em̄ quę ſe-
quūtur,cum dicit & ſpūſancti, cōiunge ex gr̄a ſpūſcti,& ex
ſpūſancto, quę q̃ cōſentiāt,aptaq; inter ſe ſint tu videris,mihi
quidē ab Euāgelio abhorrere eiuſmodi ſuperflui loquēdi mo
di videnť.Quinetiā Euāgeliſta ipſe ſui interpres eſt. Ioan.vij,
cū ait,hæc locutus eſt de ſpiritu quē accepturi erant credentes
in illū,nondū enim illis ſpūſanctus tributus erat. Et hoc eſt Acto.viij. &.xix.
q̃ quidā baptizati leguntur aqua, qui necdum ſpiritūſanctum Matth.iij.
acceperant,qui & vtrum eſſet ſpirituſſanctus non audierant, Marci.i.
Ad hunc ſenſum Ioannes quoq; baptiſta inquit, Ego bapti- Lucæ. iij. Ioan.j.
zo vos aqua, ille vero ſpirituſancto, Eſſet itaq; penes vos Acto.j.
baptiſmus Ioannis idem qui Chriſti,quod a veritate Euange-
lica eſt alieniſſimum, Nam certo certius eſt baptiſma Chriſti
non Ioannis abluiſſe originale peccatū.

Attn̄ nō nego allegorice in nōnullis ſcripturis per aquam Aquā allegorice gr̄am ſpiritus dici.
poſſe gratiā Chriſti intelligi,vt eſt videre in propheta Eſaia,
Vos qui ſititis venite ad aquas,item haurietis aq̃s in gaudio Eſaiæ. lv.
de fontib.ſaluatoris. Et Ioan.iiij.dixit dn̄s ad Samaritanā mu- Eſaiæ. xij.

lierem,circa fontem Iacob qui bibet ex ea aqua quã ego datu rus ſum,nõ ſitiet in æternũ,ſed erit aqua,quã ſum daturus, in

Ioan.iiij. eo fons aquæ ſalientis in vitam æternã,Sed hoc loco q de Nicodemo eſt,ꝑ ſpũſancto aqua accipi non põt,ꝙ alterũ (vt ſupra eſt oſtẽſum) redundãs nugationẽ pareret,id quod nemo probe ſcripturã tractãs negauerit.

DOCTOR BALTHASAR.

Ioan. I. Non ſcio de alia generatione niſi ea,de qua eſt Ioan.i.de quibuſdam qui ex Deo nati ſunt.

DOCTOR FABRI.

Atqui hæc alia eſt generatio, ab ea qua matris ab vtero

Ioan.iij. naſcimur, Ideoqꝫ Nicodemo iuxta ꝓdicta verba oſtẽdit dñs, quod natũ eſt e carne caro eſt,qđ e ſpiritu,ſpũs eſt,hunc ĩgit̃

I.Petri.iij. baptiſmũ,hãc regenerationẽ ſpũalem dico,nõ (vt Petrus ait) abluere aquam corporis ſordes, ſed ſignum eſſe ablutæ,& ab om̃i labe purgatę anĩę,Et idcirco lauacrũ dicitur regñationis,

DOCTOR BALTHASAR.

Conſtat nobis maiorib. noſtris placuiſſe triplicẽ baptiſmũ eſſe,quoꝝ ego etiam iudicio ſubſcribo,ſpũs,aquę, et ſanguinis.Iam ſi dictũ de regeneratiõe intelligat̃,ſemꝑ vt per ſpiritũ ſanctũ,& elementum aquę fiat,duo baptiſmi genera vana erunt ,multi præterea ſancti,quomodo legimus, abſqꝫ baptiſmo aquæ mortui,in numerũ beatorum ſunt recepti.

DOCTOR FABRI.

Triplex baptiſm9.fluminis.flaminis & ſanguinis. Maiores hic noſtri,flaminis,fluminis, & ſanguinis baptiſma ꝓfitẽtes,erroris nõ ſunt damnãdi, recte em̃ & ſcite dixerunt,modo certo ac rõne vſi,quãdo em̃ ad aquæ baptiſmũ,cũ expeterent,venire nequirẽt,vt de ſancta Emerenciana Agnetis collactanea, ac alijs plurib. cathecuminis ſine aquę tinctiõe mortuis,tũ ĩpſis vt in neceſſitate,illa quoqꝫ & vſui,& ſatis fuiſſe ſtatuimus, non tñ continuo d. Doctor quod neceſſitate

Neceſſitas nõ eſt ꝓ regula tenenda. I.Regũ.xxi. Matthei. xij. in Euãgelio excuſationẽ habet, pro regula quadã cõmuni eſt habendũ, Chriſto authore qui Dauid excuſat ꝙ panes ꝓpoſitionis,quoniã ſancti, non ꝓphani panes ſub Achimelech ſacerdotis

cerdotis

cerdotis cuſtodia fuere, abſumpſerit, ꝑmittitq́ vt ſabbato iumentũ e puteo extrahat, vt interim taceã de eo, cui manus fuit arida, de cœco, hidropico, paralitico, diſcipulis per ſata, ſabbato ſpicas vellẽtib. cuiuſmodi hiſtorijs refertũ Euangeliũ eſt, neq́ vero dubito Corneliũ, ſi anteq̃ a Petro eſt baptizatus, expetito baptiſmo de vita deceſſiſſet, in beatorũ numerũ aſſcitum, cũ vero dñs eius & orõnes & eleemoſinas accepiſſet, Petrum e Ioppe ſubornaſſet q ſpm̃ſanctũ & aquæ baptiſmũ p̃dicaret, hic ſi baptiſmũ Cornelius cõtẽpſiſſet, culpa ſane nõ vacaſſet. Sic ſtatuo de om̃ib. cathecuminis qui fide ſuſcepta nondũ baptizati moriunť, hinc illud Pauli. i. Cor. xv. eſſe in Corinthijs q̃ſdã qui pro mortuis baptizenť ductũ eſſe arbitror. Marci.ij. Lucæ.vi. Mar.iij. Lucæ.xiij. Ioan. vij. Lu.xiiij. Acto.x.

DOCTOR BALTHASAR.

Hunc Pauli textũ non intelligo, aliquos eſſe ꝓ mortuis ſed ſuꝑ mortuis baptizatos in grço em̃ eſt ὑπὲρ id eſt latine ſuper. Hunc deniq́ fuiſſe morem exiſtimo, vt qui baptizareť, ſuper mortuo cõſtitueret, eiq́ diceret, Ecce tibi hoc baptiſmo in mortẽ dñi noſtri Ieſu Chriſti baptizabere, vt Chri nomĩe mortem nõ declines, ſed ad mortẽ vſq́ perſeueres, vt hic ſuꝑ quo es conſtitutus mortuus. j.Corint.xv.

DOCTOR FABRI.

Q locum diui Pauli ita & intelligis & interpretaris, Lutheriſmũ redolet, ac plane ſomni ſimile eſt, nihil em̃ de hac re ſcriptũ vſq̃ reperitur, accedit, ꝙ hęc interp̃tatio e græco, vt velle videris, ſubſidij nihil habet, nam vſu linguæ trita etiã hæc particula ὑπὲρ eſt, vt, ꝓ, ſignificet, qđ quan q̃ late e grçcis monumẽtis probari poſſit, tñ Euãgelio cõtentus ero, dubiũ aũt mihi non eſt, quin teneas illa Lucæ, hoc eſt corpus meũ quod ꝓ vobis datur, & hic eſt calix noui teſtamẽti, in meo ſanguĩe q pro vobis fundeť. Et Paulus ad Corinthios, hoc eſt corpus meũ quod ꝓ vobis tradeť, trinoq́ in loco grçcis ὑπὲρ eſt, qđ plane, ꝓ, ſignificare nemo ĩficias ierit, queãdmodũ in Math. & Marco eadẽ de re, Ideoq́ vt nõ recte potes, ita nõ debes affirmare, ὑπὲρ nunq́ nõ, ſuper, ſignificare, Cum in prędictis lo- Hyper græce latie plærũq́ ſignificat. ꝓ. Lucæ. xxij. j.Corint. xi. Matth. xxvi. Marci.xiiij.

 cis, non

cis,non ſuper ſed,ꝓ,ſignificet.Adde ꝙ in Petro ac Paulo plę-
runcꝙ,cum de Chriſti paſſione ſermo ſit, ὑπὲρ,non niſi,ꝓ,ſig-
nificat ſic.i.Petri.ij.Chriſtus paſſus eſt ꝓ nobis vbi grece, ὑπὲρ
ἡμῶν ij.Corit.v. Si vnus ꝓ oĩb. mortuus,ergo oẽs mortui
ſunt,& ꝓ omnib.mortuus eſt Chriſtus,vt & qui viuunt iam
non ſibi viuant ſed ei qui ipſis mortuus eſt,& reſurrexit,Ecce
ter,ꝓ,latine,tocies vero,ὑπὲρ græce poſitum eſt, Ad Rom.v.
Chriſtus ꝓ impijs mortuus eſt,vix eñ pro iuſto qs moritur.
nam pro bono forſitan qs audeat mori? Ecce iterum ter ὑπὲρ
idem eſt qđ, pro,& ſequiť,Chr̃us ꝓnobis mortuus eſt.i.Co-
rint.xv.Chriſtus mortuus eſt ꝓ peccatis nr̃is, ſecũdũ ſcriptu-
ras.i.Petri.iij. Chriſtus ſemel ꝓ peccatis noſtris mortuus eſt,
iuſtus ꝓ iniuſtis,hæc,& ſexcẽta pręterea teſtanť ὑπὲρ gręce,ꝓ
latine facere,error eſt igiť in ea,quã mẽte extruxiſti, notione.

DOCTOR BALTHASAR,

Aſſentior vero,atcꝙ his tuis argumẽtis acqeſco, ac muto
ſententiã,ſed iam ad pueros redeo,quos adductos ad dominũ
Ieſum ratione iam pręditos fuiſſe puto, & habet textus,non
Lucæ.xviij. ipſorũ,ſed talium,ideſt horũ ſimiliũ,quæ duo quã differẽtiã
accipiant vides,Voluit aũt plane dominus, humiliũ regnum
cœlorum eſſe, oſtendere.

DOCTOR FABRI,

Cautiſſime mihi,vt video,tenẽdus es,ne in anguillæ mo-
βρέφος iſans eſt. rem e manib.elabaris,at ſi te æquũ auditorẽ mihi docẽti pręs-
bueris, ſane te Lucæ authoritas ab errore eximet, qui græce
βρέφη.i. infantes habet,q ſcilicet fari per ætatem nequeãt, ſic
exultauit iſans in vtero Elizabeth,Lucę.i.ſic iuenere paſtores
Mariã & infantem, Lu.ij. ſic ad verbũ Petri cõuenit,eſſe nos
vt modo genitos infantes,vbi ſemp βρέφος græce legimus,eſt
Marci.x. pręterea apud Marcũ ꝙ dñs eos cõplexus ſit, & benedixerit,
quod ſi filij iræ nõ dei forent,q eos bñdiceret,qui tandẽ dice-
Lucæ.xviij. ret? Regnũ cœlorꝫ qui nõ acceperit,vt puer iſte,nõ ingredie-
tur in illud.Sed ꝙ dicis haberi taliũ nõ ipſorũ, ſophiſticę ar-
tis præſtigiũ eſt,vt dem ego tibi,hic cõparationem eſſe, ea tñ
ad id.

ad id,vnde cõparatio fit perpetuo reflectit̃, alioq̃ neq; vlla ſimilitudo accedet, neq; comparationis nomen habere merebitur, & ſic corruet totum ędificium opinionis tuæ.

DOCTOR BALTHASAR,

Sępenumero meminit ſcriptura puerorũ, & quales,nos eſſe oporteat,partim q̃ vere pueri ſumus in ſenſibus noſtris, atq; hinc inde quis doctrinæ ſenſu iactamur, partim vt apud Petrũ,q̃ oẽm aſtum, malitiã,odium,obtrectationẽ,vt iam recens nati pueri,ponere debemus. i.Pet.ij.

DOCTOR FABRI,

Cõſentiunt hæc omia eccleſiæ catholicę,Et tuã imprimis opinionẽ damnãt,meam vero aſſertionẽ cõfirmant, Nam q̃ dñs puerorũ exẽplo monet,eorum vt ſimiles ſimus, argumento eſt pueros regno cœlorũ deſtinatos eſſe in Chriſtianorum baptiſmo ablutos,neq; voluiſſe dñm nos incerta opinatione duci,vt de eorum ſalute hęſitaremus etiã baptizatorũ, Petrus eos βρεφη idest infantes,vti & Lucas pueros oblatos appellat, quomõ idem Euãgeliſta Lucas puerũ in Bethleem a paſtorib. repertũ infantẽ vt audiſti,vocat,qui plane innocẽs fuit, agni inſtar, inq; eius ore non inuentus eſt dolus,& ex ore νηπιων ideſt infantũ & lactentiũ,voluit dñs percipere laudẽ, queadmodũ ipẽ iudęis reſpondit,Mat.xxi.inde nõ mediocris amor Chriſti erga pueros,tanq; ſibi per omia placẽtes elicit̃. Ideoq; toties in ſcriptura ſancta ad puerorũ innocentiã remittimur, vnde.i.Corint.xiiij.malitia paruuli eſtote.i.Petri.ij.deponentes oẽm malitiã,oẽm dolum,& ſimulatiões,& inuidias,& oẽs detractiones,ſicuti modo geniti infantes,rõnabiles,ſine dolo, lac concupiſcite,Ecce vt pueri nõ vt vaſa ignominię ſed honoris aptant̃.Quare dubio ꝑcul pueri atq; infantes, pro quibus ſanguinẽ ſuum tam, q̃ ꝑ adultis fudit Chriſtus,nõ inuiſi ſunt ſummo deo,atq; adeo ꝓbabile eſt eos multis adultis plus diligi,quippe qui non proprio, vt adulti plerumq;, ſed alieno duntaxat morbo laborent,

Margin notes: Scripturæ in paruulorum defenſionẽ. — i.Pet.ij. Lucæ.xviij. idem.ij. — Eſaiæ.liij. Pſalm.viij.

DOCTOR SALTZER.

Quum dn̄s in veteri inſtrumento ſub Moſe infantib. circūciſone conſuluerit, qua nullo aut ætatis, aut ratiōis reſpectu, concepta ab Adam labe ſunt mūdati, q̄ fit vt eos ſub Euāgelio excludas, ac ſi eorum deus oblitus ſit?

Gene.xvij.

D, BALTHASAR.

Eos neq; excludere, neq; admittere animus eſt, quādo nō video ſcripturam admittere, Sed quid de fœmellis veteris inſtrumenti quæ circuncidi non potuere?

DOCTOR FABRI.

Argumentū ſumptū per locū a maiore.

Nos vero horū fundamēta iaciemus, a diui Pauli authoritate auſpicati, ad Colloſ.ij. vnde liquet, in circūciſionis locum Euāgelij tēpore baptiſma Chr̄ianorū eſſe ſuffectum. Iam vero ſi, quomō Saltzerus induxit, in lege iræ, & furoris dn̄i, quādo pręcepta lapideis inſcripta tabulis, per tonitrua, aliaq; horrēda ſigna tradita populo Iſrahelitico, ſignū fuit circūciſio, qua ipi a cōtracta labe originalis peccati ab Adam liberi, octauo die deo vniti ſunt. Quomō nos tandē, temporib. gratiæ & Euangelij, qn̄ pater om̄is miſericordiæ & deus cōſolatiōis, ſuū vnicum filiū hunc in mundū legauit, qui hūc in mundū venit nos om̄es ſaluos vt faceret, ac ſacroſc̄tō ſuo ſanguine vt ablueret, q̄ mūdi abſtulit peccata, hūani generis redemptorē, benignum ſeruatorē, ita crudelem, ita durum putare poteſtis? quin ſignū ſalutis reliquerit ſuis paruis vel infantib. vel pueris nullo ſcripturę loco excluſis, non ſuo ſed ꝓthoplaſtarū parentum alieno errore ac peccato perſtructis infectiſq;, Res (ita me deus amet) in te dolenda plurimū, q̄ puerum ſub Moſe, intra dies octo a diabolicis vinculis circūciſione libere ſoluis, puerū vero dulciſſimi, benigniſſimi, optimiq; Ieſu Sathanæ poteſtati vſq; in annū vigeſimū, triceſimūue adductum tenes. Te itaq; per viſcera miſericordię dei noſtri rogo, oro, obſecro, reuertere reuertere Sunamitis, reuertere, neq; ſedeas diutius, cogitato ꝓpitius vt Deus nondū natum, materno in vtero quieſcentē Hieremiā ſit cōplexus, vt de vulua anteq; exiret eū ſc̄tificarit.

Exo.xx.

Gene.xvij.

ij.Corinth.j. Ioannis. iiij. Ad Gala.iiij. Ad Philip.ij.

Obteſtatio. Ad Coloſ.iij. Canti.vi. Apoca.xxij. Hiere.j.

doctor

D.BALTHASAR.

Atqui Hieremias execratus eſt diem natiuitatis ſuæ.

DOCTOR FABRI.

Damnauit ille diem natiuitatis ſuæ,atq ſanctificatiõis,& per gratiã oblatæ ſalutis non dãnauit, habetq͛ hęc execratio iã alium intellectũ,vt in Iob,atq͛ in mentẽ tibi veniat corũ, quæ in Euãgelio Elizabet Mariæ loquitur,& quo ſpectent attente cõſyderato, vbi vox ſalutatiõis tuę inqt illa ? audita eſt in aurib.meis,exultauit præ gaudio infans in vtero meo, quæ duo exẽpla Ioãnis & Hieremiæ diuinę & clemẽtiæ & grẽ abundãt argumẽtis.Et hic in pręcurſore dñi diligẽter attende, vt etiam anteq͛ naſcereť in mundũ ſpũſancto repletus fuerit, inde manifeſtũ fit, infantibus gratiã dei nõ negandam eſſe, Verũ qm̃ poſt Pelagiũ primus pueris baptiſmũ inuides,e tota ſcriptura litterã vnam, qua vetuerit Chriſtus infantes baptizari, oſtende,& viciſti. Hiere.xx. Origenes Adaman. Grego.magnus. Lucæ.j.

D.BALTHASAR.

Faciã equidem,ad inductam de circũciſione ratiõe deinceps ſigillatim reſponſurus.Dixit dñs.Ite,& docete oẽs gentes eos baptizantes in noĩe patris & filij & ſpũſancti,& alibi,qui crediderit et baptizatus fuerit ſaluus erit,qui vero nõ crediderit, condemnabiť. Iam vero,quoniã parui pueri ſiue infantes, doctrinę accipiendæ nõ ſunt per ętatem idonei,ne ad baptiſmum quidem habiles erunt,& quoniã quid credant neſciunt, ſalui fieri non poſſunt. Matth.ulti. Marci.xvi.

D.FABRI.

Tu vero pueris non modo ſalutẽ cum baptiſmo inuidere, ſed damnatiõi eos aſſcribere videris,ita em̃ argutaris. Quiſqs credit & baptizatus fuerit ſaluus erit,qui non crediderit condemnabiť,infans trium dierũ qſquis fuerit nõ credit, cõdemnabiť igitur,dãnabis ſane vero infantis ſi om̃ia ipſis fidei pręſidia adimis,ex Euangelio em̃ fere liquet eos qui nõ crediderint damnari,nõ credunt aũt,vt velle videris infantes,damnari igitur eos erit neceſſe. Nam omnino hoc textus Euangelij Marci.xvi.

non tam meo q̄ omniū iuditio referre videť,

D.BALTHASAR,

Tu vero fidem illis tribues?

D.FABRI,

Maxime,idq́ ita eſſe accipies,

D.BALTHASAR,

Audiam ſane lubens,ſed ad circumciſionē,vt redeā,quid factū eſt cum pueris,q in lege intra octauū diem ſunt mortui? q̄d cum femellis?

D.FABRI,

Hiere. i. Marci.vij. Quæris hic,quod vt inuenias faxit deus, q tibi, vt Hieremiæ,manu ſua os tangat,ap̄hendat te Ieſus, expuens tāgat

Paruuli in parentū fide indubitāter ſaluantur. linguā tuam,ſoluať vinculū illius, De pueris, ſuper q̄rū ſalute recte es ſollicitus,affirmo & dico,eos in parentū ſuorū fide ſaluatos eſſe,Si itaq́ veteri in inſtrumēto,clauſis adhuc cœli portis,Summi dei ea miſericordia fuit,vt aut maiorū aut parentū fide liberos ſeruarit,vetuſq́ inſtrumentū vmbra fuit,& velamē futuri gratiæ regni,oīa porro tum in figuris cōtingebāt,

ij.Corint. iij. Ad Heb.x. i.Corinth.x. Matth.xxvij. Lucæ.xxiij. nūc vero velū tēpli ſciſſum eſt a ſummo vſq́ deorſum,cōſummata ſunt oīa, Euāgelij tuba in totū terrarū orbē perſonuit, Quāto itaq́ maiori ſtabilioreq́ fide eſſe debemus? ſpeq́ veriore erga Seruatorē Ieſum Chriſtū,q toties alienę fidei cauſſa tam benigniter,tāq́ affatim ſuā gratiā eſt largitus?

D.BALTHASAR,

Iſtud vero me vt doceas vellem.

D. FABERI,

Ioan.viij. Si quēadmodū ſeruatori Ieſu,tibi adducta fuiſſet in adulterio dep̄rehēſa muliercula, ſane lapidibus adobruendā iudi-

Quomō fides aliena p̄ſit cōmodetq́. Matthei.ix. Marci.ij. Lucæ.v. Matth.viij. caſſes, nedū intactā ſaluamq́ dimiſiſſes iam.vero alienæ fidei vim,factaq́ cognoſce.Cum vidiſſet Ieſus fidē illoꝝ,qui paraliticū per tectū demiſerāt,ait Paralitico.Cōfide fili remittuntur tibi peccata tua ſimiliq́ Cēturionis fide perſpecta,puerū illius valetudine bona donauit, neq́ te clam eſt ad Marthæ p̄ces quadriduanū iam Laſarū ac fœtidū a dn̄o excitatū reuixiſſe,

iſſe. Huc accedit viduæ filius a morte receptus, & Petri ſocrus ex febri recreata. Sed mirandã audi alienæ fidei virtutẽ, vir q̃dam de turba filiũ habebat ſpũm mutũ habentẽ, iam inde ab infantia qui in ignẽ, & aquã eũ ſæpe p̃cipitarat, ꝓ cuius ſalute ſic ad dñm ĩtercędit. Si qd potes adiuua nos, miſerere noſtri, cui Ieſus. Si potes credere, oĩa poſſibilia ſunt crederti, & cõtinuo exclamãs, pater pueri, cũ lachrimis aiebat. Credo dñe, adiuua incredulitatẽ meã &c. Marci. ix. Ecce tibi patris fides obſeſſo filio opitulat̃, Sic Marci. vij. adducũt ſurdũ & mutũ eum vt tãgeret, & ſyrophæniſſa rogabat, vt dæmoniũ eijceret a filia. Marci. viij. Cœcus illitis ſputo oculis viſum recœpit ad Ieſum adductus, & Marci. v. quidã de archiſynagogis Iairus ſua fide filiæ morbũ leuat, quib. exẽplis qs, niſi cæco orbus magis, non videt, quantũ valuerit apud Chriſtũ fides aliena maiorũ? Et ſi dicerẽ gratiã Dei optimi maximi ita vberẽ, ita magnã, ita benignã eſſe, vt ipſis etiã pueris fidẽ largiat̃, infantes itẽ ſi fidẽ habere affirmarẽ, & ꝙ, dormiẽs fidẽ nõ amittit, qua me ſcriptura refelleres? dic obſecro, Habes Ioãnem exultantẽ in vtero ac ſpũſancto replętũ, habes mille q̃dringẽtis annis Chriſtianos infantili ętate tinctos, vti in p̃ſentiarꝫ oẽs, puerilibus annis non grandęui baptiſati ſumus, q̃ temeritate ergo audebis, hoc totius Chriſtianitatis baptiſma dãnare? — Ioan. xi. Lucæ. vij. Lu. iiij. Matth. xvij. Mar. ix. Lucæ. ſ.

DOCTOR BALTHASAR.

Vt hæc oĩa vera eſſe conſtet, nondũ tamen eſt de textu Mathei ſatis explicatũ, cum dominus præcepit apoſtolis, vt irent, docerent omnes gentes & baptizarent &ce. — Matth. xxviij

D. FABRI.

Si ita textũ Euangelij anxie curioſeqꝫ, vt facis, interprętari pergas, ex hoc errorũ ſcrupulorũqꝫ pelago haud facile, immo nunqꝫ emerges. Quid ſi pari acumĩe fræctus argutarer, qd' dñs p̃dicãdũ Euãgeliũ dixerit vniuerſę creaturę, ad bruta, ad rõnis expertia aĩalia, anſeres, ciconias, oues, boues & pecora campi referẽdũ? Ego autẽ Euangeliũ non ita tracto, dictũ vero illud, quod toto pede ꝓ veſtra opinione tuenda ꝓpugnandaqꝫ vt — Sana ſynceraqꝫ Euãgelij expoſitio. Marci. vlti.

fundamentũ vrges, ita accipio, vt eccleſię cõſuetudo & cõmunis Chriſideliũ conſenſus tenet, vt a teſtib. quos cõpatres appellant Euangeliũ diſcamus, & ad fidẽ pie a teneris annis erudiamur excitemurq́, vnde etiã, adhibita ſolẽnitate quadã, de infantis fide teſtãtur ac ꝓmittunt, Quę ſane oĩa nõ mõ non ſunt cõtra ſacrarum lr̃arũ decreta, Sed etiã multis Euãgelij locis ſanctiſſime cõprobant, Quod ſi mi doctor primũ docẽtes ita intelligi vis, eadem ratione alterũ qđ ſequit docẽtes ad adultos & intelligẽtes referas oportet, ita nemo vnq̃ vel poterit vel debebit recte baptiſari niſi prius oĩa p̃cepta, quæ Chriſtus in Euãgelio p̃ſcripſit, ordĩe ac ſigillatim edidicerit, Ita eñ̃

Matth. vlti. habet textus, docẽtes eos ſeruare oĩa quęcũq́ mãdaui vobis, Quod credo oẽs anabaptiſtas tuos, q̃uis multa millia baptiſauerint, nunq́ ſeruaſſe aut ſeruare potuiſſe, nõ eñ̃ niſi breuiſſimo tẽpore tuorũ circulatorũ ſcholas rebaptiſati viſitarũt, Hac itaq́ ratione neq́ pueri neq́ adulti plurimis annis eſſent

Pſalm. ſ. Pſal. cxvij. baptiſati, & ad æternã ſalutẽ deſtinati, atq non ſic impij nõ ſic, quin reſipiſcentes cõfitemini dño quoniã bonus, qm̃ ĩgternũ miſericordia eius.

At quo tuis votis obtemperẽ, & tu e pręcipitio errorum,

Ritus baptiſandi Catholicus. tuorũ leueris, en dum iuxta ritum catholicũ pueros tingimus vtimur verbis & doctrina Chriſti, publice Euangeliũ profitemur, lectum aſtãtib. interp̃tamur, p̃cationem dominicã, pio corde facimus, Symbolum apl̃orum enarramus, catheciſmos & exorciſmos ad manus habemus, abrenũciationẽ quã a Tertulliano, Cypriano, Hieronymo, atq́ alijs vetuſtiſs. autorib. vt Ignatio, Dionyſio etc. cõmemoratã accepimus, nõ negligimus, cõpatres duos, tres, atq́ aliq̃n plures tam de ꝓpria, q̃ futura fide teſtãtes adhibemus, ſecus ne igitur facere tibi videmur ĩ corde tuo, q́ Euãgeliũ annũciare, ac dñi p̃cepto docere ?

Lucæ. xi. Ioan. xvi. Matth. xviij. ecq́s dubitaret tot ac tãtoꝶ hoĩm p̃ces ab eo nõ exaudiri, q petere p̃cepit, ſpopõditq́ petita acceptũ iri ? & palam nos in parabola docuit, quæcũq́ orantes petetis credẽtes accipietis, & alibi. Vbi duo aut tres in noĩe meo congregati fuerint, in medio illorũ

dio illorũ ego ſum,& nos fere mille quingentis annis ad bap‐
tiſmi fõtẽ orauimus,et tu ꝑ Chrõ Belial nobis in mediũ ſiſtas.

DOCTOR BALTHASAR.

Non ego ſolus , & primus auctor ſum huius opinionis. Nam & Hieronymus ſuper Matheum.viij.cap,& Origenes ante me ſic intellexerunt.

DOCTOR FABERI.

Aſſentior te primũ huius opinionis authorẽ nõ eſſe, Pe‐
lagius enĩ hęreticus te fuit prior,vt ante dixi,plus mille annis eundem in errorẽ implicitus, orbis terræ conſenſu damnatus procꝫ hæretico ipſis etiã hęreticis habitus,quod aũt Hierony. teſtẽ ꝓducis,aio Hieronymũ in hoc loco infantũ ne meminiſ‐
ſe quidẽ,veſtræ aũt modeſtiæ erat,vt ſcripturã ſcriptura , ſic Hieronymũ ex Hierony. interp̃tari,ita plane cognoſceretis, barbatũ Hieronymũ ad Lętã & aduerſus Pelagianos,duobus iuſtę magnitudinis voluminib.apertiſſimis ſacrarꝫ litterarum teſtimonijs,& totius eccleſiæ catholicæ cõſenſu infantes bapti‐
zari oportere confirmare,et qua animi dexteritate Hierony, Pelagiũ damnaſſet hęreticũ,ꝙ baptiſmũ paruulis negarit,cũ ipſe eadem in ſententia eſſet?Super eſt igitur, vt verba Hiero‐
nymi ad alium ſenſum trahas.

Pelagius hæ‐
reticus.

Hieronymi
ſententia.

Et quoniã Origenis Adamantij, de cuius ſalute non pauci dubitant, mentionẽ feciſti,optarim vt excuſſis a viſu ſquamis hũc penitius intuearis,& in epiſtolam ad Romãos inuenies,ꝙ baptiſma paruulorꝝ ab apoſtolorũ tẽporib.ad illius ętatẽ di‐
manarit,Cęterũ ſatis demirari nõ poſſum,qui fiat,vt integer‐
rimi,ſctĩſſimi,ac lactei ſtyli Epiſcopũ Carthaginẽſem ac mar‐
tyrem Ceciliũ Cyprianũ teſtem cõtemnas,q in eleganti ad fi‐
dum epiſtola,ſcripturę teſtimonijs vſus,infantiũ baptiſmum cõprobauit,vnde liquet annos ante mille trecentos in Affrica ĩfantes baptizari ſolitos , Cyprianus enĩ ſub Valeriano e vita deceſſit,vti poſthac audies. At interim quę diuus ille Cecilius Cyprianus ad Fidum epiſcopum ſcribat audire non graueris, Sic autem de verbo ad verbum reſpondit. Quantũ ad cauſam

Cyprianus

infantiũ pertinet,quos dixiſti intra ſecundũ vel tertiũ diē quo nati ſunt cōſtitutos baptiſari nō oportere,& conſiderandā legem circũciſionis antiquæ,vt intra octauũ diem eũ,qui natus eſt,baptizandũ & ſanctificandũ non putares,Longe aliud in cōcilio noſtro viſum eſt. In hoc em̄ qđ tu putabas eſſe faciendum, nemo conſenſit, ſed vniuerſi potius iudicauimus, nulli hominũ, nato miſericordiā dei & gratiā denegandā, Nam cũ
Lucæ.ix. dn̄s in Euangelio ſuo dicat,Filius hoīs non venit anīas hominũ perdere,ſed ſaluare.Quantũ in nobis eſt,ſi fieri poteſt,nulla anima pdenda eſt.Quid em̄ ei deeſt qui ſemel in vtero ma-
Paruulos mox baptiſare oportet. nibus dei formatus eſt? Nobis em̄ atq; oculis noſtris ſecundũ dierum ſeculariũ curſum accipere, qui nati ſunt, incrementũ videnť.Cæterũ quæcunq; a deo fiunt, dei factoris maieſtate & opere pfecta ſunt.Eſſe deniq; apud om̄es ſiue infantes ſiue maiores natu vnā diuini numeris æqualitatē, declarat nobis ſcripturæ diuinę fides, Cũ Heliſęus ſuper infantē viduæ filiũ,
iiij.Regũ.iiij. qui mortuus iacebat,ita ſe,deum deprecās,ſuperſtrauit,vt capiti caput,faciei facies applicareť,& ſupfuſi Heliſęi mēbra ſingulis paruuli membris & pedes pedibus iungerenť. Quę res ſi ſecundũ natiuitatis nr̄æ & corporis qualitatē cogiteť, adulto & perfecto infans nō poſſet æquari: nec cohęrere & ſufficere poſſent parua mēbra maioribus.Sed illic æqualitas diuina & ſpũalis exprimitur, q pares atq; ęquales ſint om̄es homines, quādo a deo ſemel facti ſunt, & poſſit ætatis noſtræ incremētis,corporũ ſecũdũ ſęculũ,nō ſecundũ deum,haberi diſcrimē, niſi & gr̄a ipſa,quæ & baptizatis datur:ꝓ ętate accipientium vel minor,vel maior tribuiť:cum ſpũſſanctus non de menſura ſed de pietate, atq; īdulgētia paterna æquali om̄ibus præbeať. Nam deus vt perſonā nō accipit: ſic nec ætatem, cũ ſe om̄ibus ad cœleſtis gratiæ conſecutionē ęqualitate librata p̄beat patrē. Nam & q veſtigiũ infantis,inprimis partus ſui diebus cōſtituti,mundũ nō eſſe dixiſti,quod vnuſqſq; noſtrũ adhuc horreat exoſculari,nec hoc putamus ad cœleſtē gloriā dandā impedimēto eſſe oportere,Scriptũ eſt em̄,om̄ia ſunt mũda mundis.

dis. Nec aliqs nr̄m id debet horrere, qđ deus dignatus ē face- re, Nam etſi infans a partu nouus eſt, nō ita eſt tamē, vt quiſq̄ illū in gr̄a danda atq̄ in pace facienda horrere debeat oſculari, quādo in oſculo infantis vnuſquiſq̄ noſtrū ꝓ ſua religione ip̄as adhuc recētes dei manus debeat cogitare, quas in hoīe mō for- mato & recens nato quodāmodo exoſculamur: qn̄ id quod deus fecit amplectimur. Ad Titum.j.

Nam q̄ in Iudęa circūciſione carnali octauus dies obſer- uabat̄, Sacramētū eſt in vmbra, atq̄ imagine ante pręmiſſum ſed veniēte Chriſto in veritate completū, Nam quia octauus dies idem poſt Sabatum primus dies futurus erat, quo dn̄s re- ſurgeret & nos viuificaret, & circūciſionē ſpirituale nobis da- ret, hic dies octauus, ideſt poſt Sabatū primus & dn̄icus præ- ceſſit in imagine. Quæ imago ceſſauit poſtmodū ſupueniente veritate, & data nobis ſpiritali circūciſione, ꝑpter quod ne- minem putamus a gr̄a cōſequēda impediēdū eſſe, ea lege, quę iam ſtatuta eſt, nec ſpiritalem circūciſionem impediri carnali circūciſione debere. Sed omnē om̄ino hoīem admittendū eſſe ad gratiā Chriſti, qn̄ & Petrus in actibus apl'orum loquat̄ & dicat, dn̄s mihi dixit. Neminē hominē cōmunem dicendū & immundū. Cęterū ſi homīes impedire aliud ad cōſecutionē gr̄ę poſſet: magis adultos, et prouectos, & maiores natu impedire poſſent peccata grauiora, Porro aūt ſi etiā grauiſſimis delicto ribus & in deū multū ante peccātibus: cū poſtea crediderint, remiſſa peccatorū datur, & a baptiſmo atq̄ gratia nemo ꝓhi betur: quāto magis ꝓhiberi non debet infans, q recens natus nil peccauit, niſi q̄ ſecūdū Adam carnaliter natus, contagium mortis antiquæ prima natiuitate cōtraxit, Qui ad remiſſam peccatorū accipiendā hoc ipſe facilius accedit, q̄ illi remittunt̄ nō ꝓpria ſed aliena peccata. Et idcirco frater chariſſime hæc fuit in concilio nr̄a ſententia, a baptiſmo atq̄ a gratia dei (qui om̄ibus miſericors & benignus & pius eſt) neminem p nos debere ꝓhiberi, Quod cum circa vniuerſos obſerandū ſit atq̄ retinendū: tum magis circa infantes ipſos & recens natos ob- Myſteriū octauæ diei in circūciſione. Acto.x.

ſeruandũ putamus, qui hoc ipſo de ope nr̃a ac de diuina miſericordia plus merent: ꝙ in primo ſtatim natiuitatis ſuæ ortu plorãtes ac flentes nil aliud faciunt ꝙ̃ deprecant.

DOCTOR BALTHASAR.

Cyprianũ quãti faciant vulgo nõ ignoras, quippe ꝗ vniuerſo in concilio errãs ꝓ hæretico habitus ſit.

DOCTOR FABERI.

Cyprianus parum ꝓbe hæreticus dicitur.

O quantis errorib. tranſuerſus, a veri ſenſu abſtraheris, ꝙ̃ denſæ ſquamę tuos oculos obſcurant, qui Cyprianũ ſanctũ iuxta ac pium Chriſti martyrẽ hęreticũ appellare audeas, forte Tertullianũ putas, quæm Hieronymus nõ eſſe eccleſiæ hominẽ dicebat, Auguſtinũ lectũ oportuit contra Donatiſtas de baptiſmo, inueniſſes ꝑfecto, ꝙ̃ ratiõe Affricanus Affricanũ ex cuſet. Et ꝗ̃nꝙ̃ Cyprianus atq; vna cũ eo ſeptuagĩta viri, hęreticũ rebaptizãdũ putauere anteꝙ̃ in cõmũitatẽ eccleſię reciperetur, attamẽ ſentẽtiæ huius cõprobationẽ ad Corneliũ Papã, & Romanã eccleſiã, quã matrẽ & omniũ eccleſiarũ excellẽtiſſimã appellat, referre voluit, neq; temere ac ptinaciter ſua in opinione hærere, Iccirco cum Romanæ eccleſiæ viſum eſſet, non baptiſari denuo hæreticos ad eccleſiã redeũtes oportere, Cypriani ſentẽtia mutata eſt, omeſq; iuditio Romanæ eccl̃iæ acqeuerũt, quod ſi hæretici rebaptiſandi nõ ſunt, qui ꝓprio peccato forte ab eccl̃ia deſciuerãt, quid eſt ꝗ̃obrẽ eos, qui iam olim accepto baptiſmate, originalis peccati macl̃a culpaq; vacabant iterũ baptiſandos ſtatueritis? Sanctũ itaq; martyrem Chriſti Cyprianũ inter hæreticos ego nõ numero, ſed cathalogo ſanctoꝝ & illuſtriũ primitiuę eccl̃iæ viroꝝ libenter inſcribo. Origenẽ aũt velim caueas, ſanctus em̃ Hierony. cum per multa variis in libris, p̃cipue vero in eo libro, qui Periarchon inſcribit, caute legẽda cauendaq; tradidiſſe annotauit, Proinde abſit perpetuo, vt Cypriano Origenẽ hac in re pręferre audeamus, vade, vade itaq; retro ſathana, non ſapis ea ꝙ̃ Dei ſunt, Ab Aurelio Auguſtino multis in locis diſcere licet, pueroꝝ baptiſma amplius mille annis p̃dicatũ, obſeruatum,

Origenes caute legendus.

Matth. xvi.

Baptiſmus paruu'oꝝ res antiqua eſt.

tum,

tum, vſurpatũq́ eſſe, Ad hæc memoriæ ꝓdidit idẽ Aurelius, Auguſtinus ad inquiſitiones Ianuarij lib. j.
qđ & tuus amicus, ſi dijs placet, Zuinglius aduerſus te, aſſeclas, ſectatoreſq́ tuos, non leue argumentũ obiecit, puerorum baptiſmũ a tẽpore apľorũ, ac Chriſti diſcipulorꝫ, ad ſuã vſq́ memoriã permanaſſe, per totã fideliũ eccľiam, omniũ in vſu extitiſſe, quod apud me magnum pondus habere ſcito, multa ſiquidẽ ſunt ex apľorꝫ inſtitutis ab eccľia recepta, inolitaq́, ea nos non modo nõ reijcienda & abrogãda, verũ etiam ſanctiſſime, nõ ſecus ac ſcripta ſeruãda, tuendaq́ arbitramur, quale eſt illud de q̃dragesimali ieiunio, ac rebus alijs ſane ꝑmultis, Tu vero de die dominico qđ tenendũ aſſeris?

DE NON SCRIPTIS ECCLESIAE TRADITIONIBVS. CAPVT TERTIVM. D.BALTHASAR.

DIem Dñicam ſemper teneri debere docui, at nihil me mouent, quæ ab apľorũ tẽpore vſurpata ferunt, ſed ea eſt mea ſententia, eaq́ fide ſunt, vt niſi quę ſacris literis ſcripta ſunt ſeruanda non exiſtimem, Sed ita velim ſtatuas, me iccirco pugnacẽ nõ eſſe, aduerſariq́ tibi, vt in mea hæreſi opinioneq́ pertinaciter inhereſcã, verũ meã cõſcientiã vt exonerem, dumq́ tuo ſermoni acquieſco, tentatiões declinem.

D.MARCVS QVAESTOR.

Pollicitus es mihi, te durum ac pertinacẽ non futurum, ſed ſanæ doctrinæ & amicæ informationi velle cõcedere, qđ vero eſt neceſſe, cũ e ſacris literis ſaluos fieri infantes conſtet, eumq́ ſcripturæ ſenſum tibi vniuerſa cum eccľia tueri licet, q́ ſaluent, eos vt damnes, aut certe in dubium diſcrimẽq́ ſalutis voces? Te ob Chriſti exemplũ reſipiſcere decebat, qui infantum ac puerorũ cauſſa, homo natus, acerbiſs. mortẽ, qua, oẽs, Eſai. liij.
nos ſaluos faceret, ſuſtinuit oblatuſq́ eſt qm̃ voluit.

D.FABRI.

De duabus rebus ſermonē hic habet.

Cordi eſt, tuæ ſaluti tuæq; nō ſanæ ac cauteriatæ cōſcientiæ vt cōſulam, p̄ter alia de duabus potiſſimū rebus ſic tecum ſermonē habere. Primo vtrum in Eccl̃ia ea tm̄ rata eſſe oporteat, quæ ſunt apertisſimis ſcripturæ teſtimonijs comprobata, Secundo an iuxta Euāgelij authoritates, ſeu potius citra Chriſti iniuriā fieri potuerit, vt in pueroꝝ baptiſmo, Sacramento deniq; & oblatiōe altaris ac huiuſmōi inſtitutis & ritib. religiōis, ſacra œconomica eccl̃ia amplius mille annis, ad Lutheri, Zuínglij, Oecolāpadij, tua aliorūq; factioſorū ac pertinatium Euangeliſtarū vſq; tēpora, in errore perſtiterit, ac veluti oues abſq; paſtore errantes in ſolitudine maiores nr̄i dimiſſi ac derelicti fuerint, De poſteriore nobis ſermo erit in fine noſtræ p̄ſentis collatōnis, nunc de priore ſummi dei gr̄a expediemus,

DOCTOR BALTHASAR.

Placet mihi ꝓpoſitū, & in ea adhuc ſum ſententia, nihil in eccleſia ratum habendum fuiſſe, neq; hodie haberi debere, niſi ſacris litteris apertiſſime expreſſum.

DOCTOR FABRI.

Lex dei cordib9 iſcripta. Hebre.viij. Hiere.xxxi.

Ego vero cōtra credo, aioq; (quod ne vos quidē negare poteſtis) ſeruatorē noſtrū, Euangeliū ſcriptum aliud non reliquiſſe, niſi (vt Paulus docet in apoſtoloꝝ & noſtris cordib. inſcriptum, nempe apoſtoli ad Hebreos.viij. verba ſunt hæc. Hoc eſt teſtimoniū qđ diſponā domui Iſrael, poſt dies illos, dicit dn̄s, dabo leges meas in mētem eorū, & in corde eorum ſuperſcribā eas. Hac lege charitas diffuſa eſt in cordib. nr̄is, ad Rom.v. & hæc eſt illa epiſtola ſcripta in cordib. de qua iterū prꝯco veritatis Paulus.ij.Corinth.iij. ſcripta non atramēto ſed ſpū dei viui, nō in tabulis lapideis, ſed in tabulis cordis carnalib. Recꝯpimus itaq; Euangelij nouiq; teſtamēti fidem ꝑ ſpiritumſanctum, qui datus eſt nobis, non autē vt legem Moyſi lapideis inciſam tabulis.

Euāgeliū lōge prius p̄dicatū eſt q̄ cōſcriptum.

Sed neq; oēs apoſtoli ſuarū prꝯdicationū ſcripta reliq̄re, Quippe cū approbatorū quattuor tm̄ Euangeliū ſcribendū

ſuſceperint,

ſuſceperint, duo ex ĳs dñi diſcipuli fuere Mattheus, & Ioãnes ideſt primus in ordine, & vltimus, reliqui duo diſcipulorum diſcipuli Marcus Petri, Lucas Pauli, qui Euangeliũ non primo ſcriptũ, deinde aũt prędicatũ, ſed multo ante tẽpore & pdicatũ & ſeruatũ, lraũ monumẽtis cõmiſere. Poſteaq; Mattheus in Iudęa, Marcus in Alexãdria, Lucas in Bithynia, Ioannes in Aſia, diuini pręcones, Chriſti verbũ ſeminarunt, & lõgo poſt tẽpore Ioannis, vbi Aſiæ Chriſtum inſeuit, acerbiſſimis, mirifici verbi, quod a ſęculo fuit & anteq̃ mũdus conderet, hoſtib. Hebione & Cherintho inualeſcẽtib. iam natu grãdior, ſub Traiano ad ſcribendũ eſt excitatus, firmant ea quæ dico ex Lucæ prohœmio ad Theophilũ. Inſup palam eſt eccleſiã Chriſti Hieroſolymis principio centũ & viginti hoĩm, deinde trium, & quinq; milliũ, tum pluriũ etiã (quorũ mentio ſępe fit in libro actorum atq; alĳs ſcripturę voluminib.) Euãgelio a ſpũſancto pręſcripto, vnanimi cõcordiq; volũtate oĩm fideliũ, fideiq; cõnſenſu recępto gubernatã eſſe cũ multitudinis credẽtiũ, vt ait ſcriptura, tãq; vnũ cor, vnaq; aĩa eſſet. Actorum.ſ. Actorum.iiij.

Illud aũt veſtrũ furoris, diſſentionũ, contumeliarũq; conſertum cõciliabulũ, nõ ex deo venit, ſed ex principe tenebrarum, donabis enĩ mihi, ſeditionũ autorib. & anteſignanis oculum vtrunq; neq̃ eſſe ac ſiniſtrũ, qui nõ quo ſpũs veritatis vocabat, ſed quo carnis illecebrę incitabãt, aciem direxere, vt ex aliena iactura, contra ius prætoriũ locupletarent, vñ illa vox aduerſus quoſuis magiſtratus, Nolumus hunc regnare ſuper nos. Ideoq; vobis, vt quondã Romanis, ſpm̃ erroris immiſit vltionũ deus, datiq; eſtis in ſenſum reprobũ vt cogitetis quæ nõ conueniãt, et quæ non licet faciatis, O tẽpora, O mores, O ſpectaculũ, ſolis vobis iucundũ, pĩis oĩb. pacerbũ, Regnum tandẽ veſtrũ cõtemplare in ĩauditas oĩb. ſęculis factiões diſſipatum, eoq; prohdolor, rem amẽtię dicã an impietatis, deductam; vt nõ modo ſingulæ regiones, ſingula oppida, ſinguli pagi. ſed etiã domus ſingulæ, ac pene anguli, inq; his, quoquenq; ſuus furor, libidoq; rapit, ſinguli hoĩes, varia in ſtu- Lutheranorũ Euangelium preſus falſum ac ſeditioſum eſt. Lucæ.xix. Romano.ſ.

F dia

dia diſtracti, ꝓpriam cōflauerint fidem, cōtemptaqꝫ cōmuni fidelium ſocietate ꝓpriam ſibi viā munierint, falſa libertate, inaniqꝫ perſuaſiōe decępti.

Germaniæ incluibilis labes.

Pone ante oculos magnas celebreſqꝫ Germaniæ vrbes q̄ fatali vr̄o veneno obſopitę, incluibilē multis ſęculis labem perniciēqꝫ altius inſidere, ac ſerpere paſſæ, vanā, diſcordē, ab omni veri pietatiſqꝫ ſenſu abhorrentē, de fide perſuaſionē induerint, aluerint, fouerint imprudētes, & audes ore tā improbo eſſe, vt hāc veſtrā nouam fidem (ſi hęc fides, ac non potius ſumma factioſorū hominū, ꝑtinaci gloriolæ ſtudio tumidorꝫ, perfidia eſt dicēda) ab extremis tenebris inferorum depromptam eſſe negare pergas.

Perſequutio Anabaptiſtarū a ſuis.

Euentum poſtremo vide, ac dogmatis veſtri cōſtantiam. Quę ante ciuitates illita vr̄a dulci veneno decreta primū ęquo anīo per vulgus effundi indomitū paſſæ, deinde ſummo ardore cōplexę, mordicus tenuere, cę nunc nō minori vehementia cōmotæ, veſtrā Anabaptiſtarū hæreſim agitant, eludunt, perſequunt̄, nunc hunc, nunc illū arripiūt, carcere, crucib. ſupplitijs om̄ib. dignos habēt, vt Huttus veſter, per Sileſiā, Morauiā, Auſtriā cęteraſqꝫ ꝓuintias pſeudapoſtolus, In Auguſta

Huttus Auguſtæ exuſt9.

Vindelica cū ex impatiētia mortē ſibi cōſcire paraſſet, iuſte vulcano vindice, in cinerem redactus, cōceptæ impietatis fraudem luit: qui Nicolſpurgij, veſtro in grege cōſceleratiſſimas, aduerſus Chr̄m vnicum ſummi dei filiū quęſtiones agitauit, plurimorꝫqꝫ ſimplicium mentes verſutijs hypocriticis calidiſſime circumuentos ſeduxit.

ij. Corint. iij.

Hæc eo plurib. narrare volui, vt ſummatim ediſceres e primo Chriſti inſtituto manifeſtū Euāgelium eſſe, eiuſqꝫ vim & interpretationē, non in littera occidēte, ſed in vnitate ſpūs ac ſpirituali vnanimi fideliū animarꝫ cōſenſu cōſiſtere, qꝫ niſi fuerit nullū malorum finem expectemus, tot hæreſeon portēta, quot bibliorum noui authores, ꝓphetæ, interpretes, emergent, & omnino tot, quot capita ſententiæ erunt.

DOCTOR BALTHASAR.

Admitto

Admitto oĩa iſta, verum inuẽti ſunt ſemꝑ aliq̃ falſi ꝓ-
phetæ,qui verbũ peruerterẽt.Sed audirem libẽter,quo ſcrip-
turæ teſtimonio docere poſſes, Chr̃ianum aſtrictum eſſe ad
tenendũ aliquid,q̃d nominatim ſcriptura ſacra expreſſum nõ
ſit inuenire,quod ſi erit,cui libuerit mihi q̃d volet imponat
aut credendũ aut faciẽdũ,legũ Chr̃ianarũ nõ erit,finis aliquis.

D.FABRI.

Aures tuę vt videris,mirifice tibi pruriũt,ambiũtq́ꝫ veri
ꝓphetæ nomen,quaſi vero nos p̃terea omẽs , & q̃d equidem
demiror,veſtri etiã cõſodales,Zuinglij,Oecolampadij etc. ꝓ
hæreticis damnandi, in errore verſemur, tu vnus ſapias ſci-
licet,& veram teneas viam.

Equidem,vt ſcias,nõ ſum in ea ſententia,vt dicam, quod quiſq́ꝫ ꝓ libidine citra ſcripturã docuerit,ſequẽdum eſſe , ſed quę reperio a tẽpore apl̃orum plus mille annis ab eccleſia re- cepta, obſeruataq́ꝫ,vt infantũ baptiſma, oblationẽ ꝓ defunc- tis, benedictiões cruce factas, vnctionem & id genus alia etiã a Tertulliano vetuſtiſſimo authore,de corona militis, & aliis patrib.orthodoxis recenſita,ea neq́ꝫ abroganda temere cẽſeo, neq́ꝫ pro mea parte contemnere volo.

Antiquæ tra-
ditiões eccle-
ſiæ.

Tertullianus.

Inficiari nõ poteſtis quotquot eſtis nouæ farinę homĩes, multa eſſe, a dño Ieſu facta ac dicta quæ particulatim litteris nõ ſunt cõmiſſa. Vnde Marcus ſcribit illum plurima ſeorſum docuiſſe & aliquot horis,& alibi eum multa,docuiſſe in para- bolis,docuiſſe e naui,docuiſſe in tẽplo , ꝙ plus ſemel eum fa- cere ſolitum Ioan.ſępe meminit,& Lucas ſcribit, quẽadmodũ ſabatho in Capharnaũ, per Galileam,in ſynagogis docuerit, Profectuſq́ꝫ ſit per oppida & pagos,ſimiliterq́ꝫ Ioãnes in tem plo eum docuiſſe die feſto,quę autẽ docuerit,totidem verbis, verborũ quoq́ꝫ & ſerie & copia perſcripta nõ eſſe cõfitendũ eſt, niſi ꝙ pie credã in genere pœnitentiã, & id genus depre- dicati,Habet porro Euãgeliũ Ieſum, duodecimũ annũ agen- tem,ſcribas audiſſe,& percontatũ eſſe, quæ autem illa fuerit vel auditio vel percõtatio nos fugit,item de Moyſe,& ꝓphe-

Nõ oĩa Chr̃i
dicta lr̃is per-
ſcripta ſunt.
Marci. vi.
Ibidem.iiij.
Ioan.vij.
viij.x.xviij.
Lucæ.ij.
Lucæ.xxiiij.

Lucæ.xxiiij. tis, quæ duob diſcipulis, cum iter haberēt Emaus verſus, ex ſcriptura locutus ſit, qualia fuerint non liquet, vt neq ea quæ digito in terrā ſcripta ſcimus, Ideoq Ioānes bis in fine Euāgelij ſui meminit plurima Ieſum ſigna in cōſpectu diſcipulorum ſuorū ædidiſſe, quæ ſcripta nō ſunt in libro illo, & ſequēti capite. Sunt alia multa quæ Ieſus fecit, quæ ſi ſcriberētur per ſingula nec ipſum mundū arbitror capere poſſe eos qui ſcribendi forent libros.

Iohānis.viij. Ibidem.xx. &.xxi.

D.BALTHASAR.

Quod ad ſalutē neceſſe erit ſcriptum exiſtimo, Proinde Paulus, Et quę ſcripta ſunt ad noſtrā doctrinā ſcripta ſunt, vt per patientiā & cōſolationē ſcripturarū ſpem habeamus.

ad Rom.xv.

DOCTOR FABRI.

Quoniā Pauli authoritate tua opinio pcipue niti videt, agnoſco verum eſſe quod ex Paulo attuliſti, atq cōtra me nō facit, Ego vero cōtra ſententiā tuam eundē Paulū adduco, & qdem duob. locis Etem, ad Theſſalo.ij. ſic ait, Fratres ſtate & tenete traditiōes qs didiciſtis, ſiue p ſermonē, ſiue per epl'am noſtram, Quo loco vides Paulū monere, aut imperare potius non ea tm quę per epiſtolā ſcriptā Theſſaloniceñ. acceperant, ſed ea quoq q verbo edocti didicerāt, tuenda ac tenēda eſſe, Porro cum ſcriberet (vt noſti) Corinthijs, quō ſe in cœna domini ad ſumendū corpus & ſanguinē eius cōpararēt, cōcludit hiſce verbis, cætera cum venero diſponā vobis, hic ex te ſcire volo, venerit ne ad Corinthios ex eo tēpore Paulus an nō, & vtrum circa hoc myſterium aliquid ordinarit?

Traditiones quātuuis nō ſcriptæ tamē omnino ex Paulo ſunt obſeruandæ.

j.Corint.xi.

DOCTOR BALTHASSAR.

Neſcio.

D.FABRI.

j.Corinth.ij. Atqui ego ſcio, quādo em primo ad Corinthios venerit patet, teſtat em ipſe cū dicit, qñ primū ad vos veni, veni etcę. verū.ij. epiſtola oſtendit quam pter fiduciā ante voluerit ad eos pficiſci, vt alterā grām reciperēt, ppoſuiſſe ſibi, ne ad eos redeat cū mærore, item alio loco.ij. ad Corint.i. Ecce ego iam

ij.Corinth.j.

tertio

tertio paratus ſum ad vos redire,neq; vobis moleſtus ero, Et iterum vltimo cap.Ecce ego venio ad vos tertio, quib.verbis manifeſtū fit,ꝓmiſſioni factę prima ep̄la Paulū non defuiſſe.

Iam ſi Paulus iterū rediit ad Corint.quæro vtrū pollicita fecerit nec ne,ſi non fecit vanus eſt, neq; iam integrū eſt ei dicere,Sermo meus eſt,eſt,non,nō, vti ipſe confidēter gloriaī, ac nō modo nomen prędicatoris veritatis amittit,ſed mēdacis etiā ac vani crimen ſuſtineat neceſſe erit, a quo Paulū longiſſime abhorrere decet, ſin aūt ꝓmiſſa ſecutus, de corporis & ſanguinis Chriſti ſumptione diſpoſuit,ac inſtituit,dicas mihi velim,vbi Pauli inſtituta hęc de corporis & ſanguinis ſumptione in ſecūdo & tertio ad Corinthios aduentu ſcripta legamus? Noſtro itaq; iure cōficimus,ꝙ tibi vna cū ſancto Paulo confitendū eſt,multa ab ap̄lis eſſe inſtituta,quāq̄ nō ſunt literis cōmiſſa,tamen a maiorib.noſtris obſeruata nobiſq; veluti per manus tradita, ſarta tecta nobis tuenda eſſe,non minus q̄ſi præſcripta forent. ij.Corin.xiij. Ordinatio Pauli non ſcripta. ij.Corinth.ſ.

DOCTOR BALTHASAR.

Etſi vno in loco ſcripta non cōperiunī,tamē alibi erumpunt,ac comparent.

DOCTOR FABRI.

Tu vero oſtende mihi ex ſcripturis, Paulū alia inſtituta de ſacramēto corporis Chriſti dediſſe, Equidē te cælare nolo quid ſentiam de Pauli ep̄lis, q̄ꝓbrem & ſcriptę & miſſæ ſint. Quādo em̄ Paulus intellexit,alicubi vacillare fideliū animos fidemq; labare,Epiſtola ſua quæ medenda,reſtituēdaq; fuere ſalubriter refecit,cōſtituit,ſtabiliuit.Vbi ergo Paulus diſcordias,ſchiſmata,contentiōes,abuſus oriri,inter Corinthios audiuiſſet ab iis qui Chloes erant,& ꝙ vnus ſe Pauli, alius Cæphę,tertius Apollo eſſe gloriarenī,item ꝙ fornicatores in eorum cōmunione ac eccleſia tolerarēt, & de reſurrectione diſſenſio eſſet inter fratres atq; etiā de ſacramēto corporis & ſanguinis Chriſti,de cuius inſtitutiōe antea a Paulo dubio procul edocti erant.Quocirca ad eos ſcribens ait, Accepi a dn̄o quod Cur ſcripſit Ep̄las Paulus. ſ. Corinth.ſ. Ibidem.v. & xv. Ibidem.xi.

 & tradidi

& tradidi vobis &c. Quē abuſum cū inualuiſſe videret Paulus, Epiſtola corrigere ſtuduit, inſtituta aūt atq; ea q̄ ante docuerat non mutauit, ꝓinde eos p̄cipue laudat, φ quæ dederat p̄cepta ſeruarīt, Et ad Philippē. recordari debetis eorū q̄ percepiſtis, audiſtis, & vidiſtis, deinde. ij. Thimoth. ij. mādat Timotheo ea, q̄ ex ipſo audierat, vt varijs linguis fidelib. cōmitteret, atq; idē Paulus ad Epheſi. et Coloſſen. dilectiſs. Tychicū miſit, rogās, eum vt audirēt, quē qd dixiſſe affirmabimus?

Philipp. iiij. ij. ad Thi. ij.

ad Ephe. ult. ad Coloſ. ul.

Ac qn̄ ſcripſit Coloſſen. eis vt epiſtola ad Laodicenſ. prælegerēt impauit, vbi illa quæſo eſt Epiſtola?

Ep̄ſa Pauli ad Laodicēſes. ubi eſt?

D. SALTZER.

Faber Stapulēſis ſe inueniſſe gloriat̄ illā epiſtolā, verū q̄ ſcit vtrum vera ſit nec ne?

D. FABRI.

Vidi eqdem, ſed multis rebus & cōiecturis a Paulo ſcriptam eſſe dubito, qn plurimis annis, et ſæculis eā nemo habuit, innumeꝝ inſuper aliarū Pauli ep̄laꝝ nō eſt recæpta, tn̄ ea quę ad Philemonē eſt de reb. ablatis ab Oneſimo inter Pauli canonicas ep̄ſas, vtcūq; breuis ſit, numerat̄, At quō mi doctor ꝓbabis dimidiā pene partē priorē Symboli Athanaſij, ſi vbiq; ſcripturā apertā, & vt ipſa enūtiata ſonant exigas.

Multa in ſcripturis nō expſſa ſancte obſeruam9.

Athanaſij Symbolum.

Quomodo deniq; per totū Euāgelium ꝓbabis ὁμουσιον filium id eſt vnius cum patre ſubſtantiæ, de q̄ re tanti ſunt tumultus, tot ſeditiōes, tantæ clades ac cædes (ſi vni Hilario Pictauienſi ep̄o credimus de Synodis) cōcitatæ in oriētali, occidentaliq; eccleſia, cuius maloꝝ ſentinæ cauſa Arrius fuit, tota autē cōtentio duob. in verbis ουσια και ομουσια conſiſtebat,

Nō habet in ſcripturis ομουσιον

D. BALTHASAR,

Optime ομουσιον filiū ꝓbari poſſe puto, dicit eñ textus, ego & pater vnum ſumus.

Ioannis. x.

DOCTOR FABRI.

Si quēadmodū vos ſoletis, captioſior eſſe vellem, meiq; amīs non niſi mortuā literā ſpectarē, in eaq; mordicus hærere non vererer, negarē dictū illud eo referri, vt filium eſſentialis

eiuſdem

eiuſdē vnitatis cum patre eſſe ꝓbet, dicit enī idē Ieſus, Rogo pater, vt vnum ſint, queadmodū ego & tu vnum ſumus, q̄ ex dicto nemo eſt tam impruděs, q poſſit, aut velit ſubſtātialem apl̃orum vnitatē elicere, ſicut in patre & filio eſſe catholica veritate credere tenemur, q̄ re ille Trimegiſtus fatetˀ monadē genuiſſe monadē, Hęc, ea ꝓpter in mediū propoſui, vt cogites, q̄tum interſit ſic vel ſic ſcripturā torq̄re, aut recte more maiorum interp̄tari, alioq nō ignoro, eodē in capite. Ioan. xvij. vnitatis repetitæ mentionem fieri a domino. — Ibidem. xvij.

DOCTOR BALTHASAR.

Bene dicis, eſt verum, Ego autem non expendi.

DOCTOR FABRI.

Recte me hic accipias velim, ſic exiſtimo, ex ſacris quidē litteris ꝓbari poſſe filiū eiuſdem eſſe cum patre eſſentiæ, Sed maxime per ratiotinationē, in ſacra ſcriptura fundatā, atq; ex circūſtantijs hoc fieri neceſſe eſt: queadmodū, & de ſpū ſancto contra græcorū errorem: quādo eum de patre & filio procedere, per ratiocinationē catholicā profitemur.

DOCTOR BALTHASAR.

Fateor.

D.FABRI.

Simili ratiōe res mltę ſunt, q̄s veras tenemus ac credimus, nō q; ſacris ſunt litteris expreſſæ, ſed quia veritati cōſentaneę, Quid de Petro, Paulo, Andręa ſtatues? quādo nō īueneris in nouo teſtamēto, vbi nā & quo mortis genere diem obierint? Paulū annos duos Romæ egiſſe legimus, cū autē ibidē mortuum eſſe, niſi ſanctorū patrum monumētis, nō inueniemus; Hinc ille error eorum qui Petrum Romæ fuiſſe negant. — Actoꝝ. ulti. — An Petrus fuerit Romæ

DOCTOR BALTHASAR.

Semp egō Vrbanū Regium tuū diſcipulū, quia a teneris annis, & quaſi ab vbere materno, cū brachio ille ſe (vt dicitˀ) emungeret, educaſti, ſuſpectū habui, eumq; fuiſſe putaui, qui ſcripſerit Romæ Petrum non fuiſſe. — Vrbani Regij de Petro error.

D.FABRI.

Et q̃ ſcite fecerit, ꝓbe noſti, equidem expectaui vt ꝓduceret ꝑ ingenij ſui bonitate vuas, & ecce ꝓtulit labruſcas, bona domus eſt ſed malus, ne dicã hæreticus, hoſpes, Tu, illeq́ꝫ a nobis ꝓdijſtis, ex nobis autem non fuiſtis.

Eſai.v.

Sed perpende de Petro q̃ bene acu (vt dicit̃) rem attigerit, ſcribit eñ Petrum iuuenem adhuc mortuũ, ſtatim poſt aſcenſionẽ dñi Ieſu, ſub Herode paſſum, aduerſus apertã Chriſti ꝓphetiã, ſcriptã Ioannis vltĩo., vbi ſeruator ait, Petre cũ eſſes iunior cingebas te & ambulabas vbi volebas, cum autẽ ſenueris extendes manus tuas, & alius te cinget & ducet quo tu non vis. Quod factũ eſſe Aegeſippus author eſt, q fere apſorũ tẽpore fuit, & excidium Hieruſalem ſub Tito & Veſpaſiano deſcripſit. Qui oſtendit Chriſtũ obuiam Petro in via Appia veniſſe, lõgo poſt aſſcenſionẽ tpe, Accedit q̃ Hierony. de Petro in illuſtriũ virorũ Cathalogo nõ inelegãter repoſuit. Vnde apparet cũ id genus hoĩes in odiũ Romanæ eccleſiæ, quicquid in buccã (vt aiunt) venit euomuere exoculatos pœnitus lumen amiſiſſe, percuſſoſq́ꝫ acriſia, vt olim ſodomitas, locutos eſſe qđ per honeſtatẽ nõ licuit.

Aegeſippus.

Hieronym⁹.

Gene.xix.

Eoq́ꝫ tandẽ ꝓruptam eorũ audaciã inualuiſſe, vt Mariã virginem perpetuã adhuc viuere putent, q̃ in Euãgelio ſcriptum nõ reperiat̃ eam eſſe defunctã, atq́ꝫ in cœlũ receptam, Ad hæc impudẽtiſſime eã mortaliter peccaſſe aſſerunt, nihil dicã q̃ abſq́ꝫ originali peccato cõceptã, q̃ virginitate ꝑpetua caſtã fuiſſe negant, &c. in ſynagogis quoq́ꝫ ſecretiorib. quicquid de aſſumptiõe, qcquid de virginitate ꝓponitur abrogandũ ſtatuunt, in eos tandẽ errorum laqueos impliciti, vt eã mulierem fuiſſe, ſimilẽ aliarum, nec dignitatis prę alijs qcq̃ habuiſſe cõtendant. Contra quos Tertullianũ ante. M. CCC. annos ſub Coracalla ſcripſiſſe inuenio.

Blaſphemiæ in btẽ uirginem.

Sed ad priora redeo, falſa aſſertõne perſuaſum eſt vobis, nouũ teſtamentũ eſſe debere, vt vocabulariũ Rerum, aut Exquo, quẽ vocant, ſi quid in eo ſcriptum nõ ſit, cõtinuo negari oportere, ac q̃uis receptũ alioqui vocabulũ reſpuendũ, quod ſi ita

Nouũ Teſtamentum eſt Lutheranis quod uocabularius Exquo pueris eſſe ſolet.

ſi ita ſit, male ſane cum ſanctis, & martyrib. & doctorib. ageretur qui dubia procul ex ſpiritu ſancto Euāgelia ſunt interpretati, & ex græca lingua, quæ dictiōib. & vocabulis appoſitis abundat, hinc vocabula pleraq̃ græca reperiunt̃ quę nr̃a lingua diffi-cillime trib. exprimimus ſingula dictiōib. Nunquid igit̃ quia dictiōes pleræq̃ in Euāgelio ſcriptę nō ſunt, mox lacerādi, aut cōburendi ſunt libri, iſtam igitur veſtram regulam poſthac remittas cenſeo.

Eſt ſanē vero illa pclara Lutheri regula, liberū arbitriū ideo nullū eſſe quia totidē verbis in Euāgelio liberū arbitriū nō inueniat̃, etſi arbitrium homīs, vt id fiat aut non fiat, toties re-petitum in ſcripturis ſit ac habeat̃, Simulq̃ impudēti audacia idem apoſtata monachus (pudet em̄ hunc aut ſacerdotem aut doctorē dicere, qui Chriſti ſacerdotiū veràq̃ doctrinā in ſco-riam ac ſcortationē verterit) elatus furioſe & inſolētiſſime (vt ſolet) fœdiſſimū in errorē pcipitatus eſt, quē neq̃ iudęorū re-ligio, neq̃ gētium inſtituta, neq̃ Tartarorū, Turcarūq̃ imma-nitas, nulla deniq̃ ſub cœlo natio, extra Saxonū regionē, tali-bus portētis neſcio q̄ fatali malo fauentē, ferre potuit, hodieue poſſet, bene em̄ ſaginatus ille vitulus, prodigioſo cucullati vi-tuli partu, noſtro (vt ſcis) tēpore ædito deſignatus, pertinaci animo, genuinaq̃ obſtinatiōe affirmauit, ex abſoluta q̄dā ne-ceſſitate om̄ia fieri. Exploſa oīm philoſophorū ſcholis ſenten-tia, neq̃ vllo Euāgelicę doctrinæ fundamēto nixa, Qđ autem hæc duo verba, liberū arbitriū, in Euāgelio nō reperiunt̃, cōti-nuo rem reiq̃ veritatē cadere nō eſt neceſſe, quāuis & liberū & arbitrium, tam verbis q̄ re expſſa ſint in ſacra pagina.

Lutheri error de lib. arbi-trio.

Cucullatus uitulus Saxo niæ.

Equidē in mea Theologia lōge alia regula vtor, qppe q verborum pugnas non adiecto, & q nihil ſum ſollicitus, etiam ſi vocabulū q̄ddā in Euāgelio expſſe, ad verbū poſitū, nō exi-ſtat, modo res quā q̄ro, cōſtanti teſtimonio cōprobata cōſtet, ac dubio vacet, qđ ſi nunq̃ Diuā virginē dei genitricē repe-rio theotocon ſacris monumentis celebrari, icciro Neſtoria-nus aut Anabaptiſta illico fiam? & dicā Mariā dn̄i matrē nō eſſe? at facere nō poſſum.

Miſerū eſt in Theologia uerborū pug-nas exercere reb9 relictis.

Hæreſis Nicolaitarū. Apoca. ij.

Sabbatum Iudæorum.

Apoca. ſ.

Quin igitur ex Apocalipſi vnico libro, duo tibi adhuc obijciā primū, ſcis Ioannē dicere, ſe odiſſe facta Nicolaitarū, quæ (te quęſo) Nicolaitarū factio fuit? quæ hęreſis? quæ malæ facta? an nō q̄ vxores vt Socratici, cōmūes facere, & complexus Cynicorū more palā fieri libere voluere? hęc nō aliunde q̄ ſacris lr̄is depromimus e q̄bus apſtorum etiam tp̄e vixere fideles. Q̄ porro eccleſia a tēpore apoſtolorū Iudęorum ſabbatū non eſt feriata, ſed ſabbati loco diem ſolis, quem dñicum in memoriā reſurgētis a mortuis Chriſti inſtituit, & obſeruauit, mō non arbitror tibi diſplicere, vnde aūt hæc aliaq̄ ex Euāgelio ꝓbabis? niſi Ioannis viſione, quā vidit die dominico, quem nos ex gentiū errore ſolis dicimus.

Concluſio.

Quum itaq̄ Homouſion, liberū arbitriū, Theotocon, diē dñicam, atq̄ horū ſimilia plurima, tam vocabulo q̄ re cōprobes, ac reijcienda nō putes, quanq̄ hęc in receptis, & canonicis ſcripturis, quo ad nomē ita expreſſa nō inuenias, quid igitur reſtat aliud niſi meæ aſſertioni vt accedas? mecū ſentias? hanc regulā penes vos tritiſſimā nō vndiquaq̄ ſubſiſtere, ſed q̄ multa, ac ꝓpemodum infinita, & iudicialia & ceremonialia extra etiā biblia, tenere veriſſime poſſimus & debeamus.

DOCTOR BALTHASAR.

Solis dies in decem p̄ceptis eſt, etiā in moralib. qui non potuit, vt alia cerimonialia, & iudicialia aboleri.

DOCTOR FABRI.

Error Melāchthonis.

De ſabbato, mi doctor, in decalogo eſt, quod nos nō tenemus, Et Lutheri terra nigra Melanchthon quidā conſtantiſſime tenet, quoniā inter decem p̄cepta ſabbatū a Chriſto repetitū non ſit, ideo ꝓ abolito habendū, affirmās nobis cōmuniter, quieſcendū & feriandū cum iudęis, quod tñ ipſi non facimus, quāuis ſabbati loco Saturni diem habeamus, ea autē dñi dies nō eſt. Hic tu, vt video Lutheri & Melanchthonis regulā contēnis, qui aiūt preceptorū decem decalogi, quæ in Euāgelio renouata nō ſint, abolita & abrogata eſſe, iam de nouē tm̄ in Euāgelio denuo ſcriptū eſt, de ſabbato omiſſum eſt. Nouē

igitur

igitur,necq̧ plura Chriſtianis ſunt decalogi p̄cepta. Et hic paciēter audi, Zuinglius,q ad reuocationē publicā in tanto hominū cœtu te adegit,ex decem p̄ceptis vndecim fecit impudētiſſimorū porro nonnorū & nonnarū ſcholā Vvittenbergæ cōminuto numero nouē tradere meminiſti, vide vt Pſalteriū concordet cum cythara.Cogita tecum vt Ezechielis animalia & rotæ ſimul eant,ſimul ambulent,ſimul eleuentur,& q̄q̧ apte, ſit ſpiritus vitæ in rotis. Error Zuinglij. Ironia. Ezechie.j.

DOCTOR BALTHASAR.

Lutherū ego nunq̄ ꝓbaui, quippe q multarꝫ Germaniæ vel potius orbi terrarū calamitatū author fuerit, mihi quidē ſemꝑ viſus eſt,et p̄cipue de libertate Chr̄iana, libero de arbitrio,bonis opibus,& de qua ante meminiſti abſoluta neceſſitate,qđ veteres fere fatum appellarunt,quū ſcriberet, ab eius ſentētia abhorrui.Dn̄icum diem, ac cætera feſta ad verbū dei p̄dicandū & cultū diuinum peragendū non mō non neglexi, verum etiā & pie & ſedulo colenda ſemꝑ iudicaui. Hoc tamē mihi diſplicuit hoĩes vulgo tū maxime ocio ſolutos, effrenos impetu ad pocula, aleam,intemperiem,luxumq̧, rapi. Lutherus a ſuis quoq̧ reprobat.

DOCTOR FABRI.

Non eo cōſilio ſum,vt abuſus,ſi qui in eccl'iæ mēbra irrepſerint (quos aliquot & ipſe video & eſſe doleo) corrigendos nō exiſtimē,Perſonat em̄ aures meas verendū illud Eſaię, vę vobis qui bonū malū dicitis,& malū bonum,ponētes tenebras lucē,& lucem tenebras,ponētes amarū in dulce, & dulce in amarū,Ego oleum in Egyptum non portabo, et dico q̄diu vixero,ſi dn̄s ſit auxiliator meus,oleum peccatoris nō impinguabit caput meū.Habes itaq̧ mi doctor plura ſcripturæ loca,quæ docent abominabilē nefariūq̧ errorem eſſe,nihil ratū habere niſi in biblijs liquide exp̄ſſum inueniat. Eſaiæ.v. Pſal.cxl.

Iam vero ſi nihil prꝛterea ꝓhibes,niſi q̄ euāgelio manifeſte ꝓhibitū conſtet,quomō (vt vnū ex infinitis ꝓducam) a ſororis coniugio fratrem arcebis? Problema de cōſanguinitatis gradib9

D.BALTHASAR.

Prohibitum vero eſt in Leuitico, ca. xviij.

D.FABRI.

Si Leuiticũ iterum reſtaurare ꝓpoſitum eſſet, multis ſane rubeis vaccis, vitulis, arietib. ouibus, turturib. paſſeribus, ſimilibuſqꝫ innũeris animãtib. opus haberemus, q̃bus ne Pannonia quidẽ ea, quã vocant Hungariã, pecorũ abũdantiſſima om̃ib. thauris ſuis, bobus, vaccis, arietib. cęteriſqꝫ pecudibus ſatisfacere queat, Hęc ſunt p̃cepta legittima, & iudiciales ac cerimoniales leges, quomõ e textu ipſo planũ fit, ea aũt Euangelio (vt noſti) excipiente defecerunt, nõ eñ iam dentẽ ꝓ dente,

Matthei.iiij. oculũ ꝓ oculo eruimus, ſed paciẽtia iniuriã Racha, acceptãqꝫ
Exo.xxi. ſiniſtrę alapã dextrę exhibitiõe cõmutamus, aut certe commu
Leuit.xxiiij. tare iubemur. Quãdo itaqꝫ in Euangelio pauci gradus cõſang
Deutro.xix. Matth.xiiij. uinitatis affinitatiſqꝫ ſunt ꝓhibiti, vt ab Ioanne Herodi fratris
Marci.vi. vxor inhibetᷓ, et Paulus Corinthiũ reꝑhendit fornicantẽ cum
Lu.iij. nouerca, Et qui diuortio ſunt diſiuncti, alterutro ſuperſtite
j.Corinth.v. Ibidem.vij. neuter alteri matrimonio iungatᷓ, inhibuit lex noſtra, quanqꝫ cõtrarium Luthero videri ſciam, q impudicę mulieri plures maritos ꝓ ſua leuitate cõceſſit, Quum itaqꝫ vetus lex abrogata ſit cõmuni vr̃a ſentẽtia, graduũ ꝓhibitionẽ non ex illa, ſed aliunde ſumere oportet, Nempe eccleſia quę a ſpũ ſancto regitur ac conſeruatᷓ. Quocirca, ſi me audies, in arca Noę te cõ-

Gene.vij. tinebis, quãdo eñ alluent aquarũ ſ̃quentiũ procellę, ab vndis oppreſſus nõ ſubmergere, Arcã vero eccleſiã eſſe iudico, extra q̃ nemo ſaluabitᷓ, Sed de eccleſia poſtea, nunc ſatis ſuperqꝫ declaratũ puto, veritates non paucas extra biblia eſſe, a quibus temerario auſu hominem Chriſtianum diſcedere non oporteat, ꝓinde tu quoqꝫ ab hac parte ſtare nõ grauere, ſic eñ non declĩabis, neqꝫ ad dextrã, neqꝫ ſiniſtrã, ſed via regia ambl'abis.

Deut.v. Caput quartũ.

DE BAPTISANDIS INFANTIBVS.
CAPVT QVARTVM.
DOCTOR SALTZER.

REdeamus agedum ad infantũ baptiſmũ, dicit ſcriptura, quomõ carceris cuſtos vna cum tota familia ſit baptizatus. — Acto. xvi. / j. Corinth. j.

D. FABRI.

Sic etiã dicit de domo Stephanę, Sed et Lydiam purpurariã cum tota familia baptizatã legimus. In his domib. cuſtodis carceris, Stephanæ & purpurarię dubio ꝓcul pueri quoq; fuere: domũ autẽ non eam, quæ tecto, parietibuſq; conſtat, ex lapidib. lignis coagmẽtatu, accipi volo, ſed familiã, atq; eos qui domũ incolũt, vt Pſal. cxiij. Domus Iſrael domus Aaron ſperauit in dño, adiutor eorũ, & ꝓtector eorũ eſt. Sic de domo Pharaõis Gene. xlv. Sic cõuocata fuit domus Iacob, Gene. xxxv. & nemo eſt qui dubitet, totius nomine domus etiam pueros comprehendi. — Acto. xvi. / Domus ꝑ familia poni ſolet. / Acto. xvi.

D. BALTHASAR.

Scriptũ tamen eſt de carceris cuſtode, verbũ prius domini audiſſe, deinde eũ credidiſſe, tum tandem baptizatum eſſe.

D. FABRI.

Non nego cuſtodem carceris audiſſe verbũ dñi, ſed cum illius domus tota baptizata ſit, vt & Stephanę, purpurariæq; domus baptizatæ legunť, reuera puto in his familijs etiã pueros fuiſſe. Quãdo mi doctor in ſtatu gratiæ ſumus, in quo vult omẽs dñs noſter Ieſus Chrũs ſaluos fieri, ideoq; cũ naſceretur omĩb. gentib. ſaluator per angelũ annunciať, ꝙ eſſet ſaluum facturus populũ a peccatis, & oẽs viæ illius ſunt miſericordiæ, qua repletur terra, que non ſolũ in cœlum vſq; ſed ſupra cœlos ꝓtendiť, cuius ſanguine loti ſumus a pctĩs noſtris, per quẽ vita venit in mundũ, qui nõ mõ interceſſor, ſed etiam pfectus eſt recõciliator ꝓ nrĩs omniũ, ac totius mũdi delictis, cuius ſanguis purificãdi vim habuit. Cur igitur paruulos eos excludere pergis, q̃ cũ mulierib. nõ ſunt coinqnati, ac ſequũtur

Scripturæ ac rõnes plmæ ꝓ infantibus baptiſandis. j. Thimo. ij. Matthei. j. Lucæ. ij. Pſal. xxxij. Pſal. cxviij. Pſal. cvij. Pſal. lv. Apo. j. Ioan. j. j. Ioan. ij. ij. Corint. v. Apo. xiiij. ad Roma. vi.

Apoca.xliij. tur agnū quocūq; ierit, Et quos baptiſmus, q̄ abluti ſunt, diri-
ad Roma.vi. git in mortē Chriſti vt Paulus ait, et in fide eccl'ię, cū in Chri-
ſto baptiſati ſunt, iam ip̄m Chriſtū ex p̄ſcriptis Pauli verbis
induiſſe pie credunt, ad Galathas.iij.

Præces ecclæſiæ p infantibus circa baptiſmum. Et quanq; fidē ſuā eloq non pn̄t, baptiſant t̄n in Eccleſię
fide ac parentū ſuorꝝ, ideoq; ad baptiſandū plures conuenire
ſolemus, in nomīe dn̄i, cōtra ſathanā & inferorū portas, q̄mō
igit̄ ad eorꝝ p̄ces diuina benignitas tot ſæculis obſurdeſcit? cū
Matth.vij. dixerit Ieſus, os veritatis, cui tota eccl'ia credit, Petite et accipi-
Lucæ.xi. etis, pulſate & aperiet̄ vobis? q fieri aūt poterit, vt vniuerſæ
eccl'iæ vocē tam longe lateq;, & tanto tēpore clamantē non ex-
Matth.xviij. audiat Deus? qui ſe duobus tribuſue, ſuo in nomīe cōgregatis
tertium & mediū offert vltro? Nos, p gētib. inimicis, impn̄ſq;
p̄ces q̄tidie fundimus, q̄tidie exaudimur, Eccl'iam pro vnius
infantis, nō ſuo ſed maiorꝝ ſcelere reo, iam inde a capite hūani
gn̄is Adam (q ante q̄tuor millia annorꝝ mortuus, in om̄i labe
carēte altero Adam Chriſto reuixit) culpā dep̄cantē, & quaſi
in lachrymis obſecrationē non exaudiet? ille idē om̄is miſeri-
Lucæ.v. cordiæ fons, & author Deus, qui Matheū publicanū ſuſcepit,
Lu.vij. Mar.xiiij. Magdalenā cōſolatus eſt, Petrū ſe negātē galli cātu admonitū
Lucæ.xxiij. iterū in grām recæpit, Latroni in cruce, momēto tēporis, poſt
Luc.xix Lucæ.vij. tot ſcelerate p̄petrata peccata reſipiſcenti paradiſum p̄miſit,
Zachęum & pc̄tōres nō reiecit, ſed vna edendo & bibēdo cō-
uiuia celebrauit, ſolas innocuas infantū animas, p q̄bus ſuum
p̄cipue ſanguinē p̄fundere voluerit, ita ſęuus (ceu Phalaris al-
ter, aut Dionyſius vel potius puerorꝝ iugulator Herodes) ſi-
ne ſigno ſalutis perdi ſinat.

Veniat tibi in mentē eorū, quæ a Saltzero cōmemorata
ſunt, qua grā infantes quantū ad circūciſionē attinet, p̄ſecutus
ſit Deus, in vmbra & ſub Moſi velamine, eos vt maiorū etiā
Ioannis.j. fidei cōpotes faceret, Atq in cōfeſſo eſt legē per Moſen datā,
gratiā aūt & veritatē per Ieſum Chriſtū factā eſſe, Adhęc qui
ſcis, q̄ p̄pitius & miſericors Deus occultū fidei donū pueris
non inſeruerit? qd' in infante, ætate auctū accreſcat ſimul de q̄
eſt apud

eſt apud Marcum.iiij.capi. q̃ dormiẽs ſemen terræ cõmiſſum adoleſcere nõ aniaduertit. Neq; vero tuũ eſt,& grãm & ſpũs benigni gloriã ꝓhibere,q vbi vult ſpirat,quiq; nõ abſq; cauſa ꝓprios ſinglósq; paruulis angelos aſſcripſit, qui eos aduerſus diaboli technas tuerent̃, Et nihilominus diuinę maieſtatis faciem contemplarent̃.

Ioan.iij.
Matth.xviij.
Marci.viij.

Quod ego & ſentio & dico, orbis terrarũ cõſenſu tueor, etiam veſtrorũ olim Catilinarij fœderis ſodaliũ,qui etſi multa (ꝓhdolor) in Euãgelio temere auſi ſunt, hũc tñ veſtrũ ſpiritũ non modo tolerare nõ potuerũt,ſed acerbiſſime oĩm,vt in rebaptiſatiõe Philonicũ oppugnãdũ putauere. Vides te ab omnib.deſertũ eſſe, & exceptis tuæ factionis hominib. Anabaptiſtis,neminẽ tecũ ſentire:q̃ quidẽ q̃ pietate,q̃ ſpũ agant̃, eorũ doctrinæ clamãt,hic multis verbis opus non eſt,cũ res ipſa loquat̃, & oĩm in conſpectu eorũ maleſacta traducant̃, q modo inferos eſſe negãt, modo non ferẽdos ſupiores, oĩa omnib. commũia eſſe oportere docẽt,Sacramẽto ſuos aſſeclas adigũt, vt horũ aliorũq; nefariorũ articulorũ grã capitis,famæ rerum deniq; oĩm periculũ adire nunq̃ non parati eſſe velint,ſed dicit Eſaias quæcũq; loquit̃ populus iſte cõiuratio eſt, & ꝓcul dubio diſſipabit dñs gẽtes q̃ bella volunt, id qđ cottidie maniſeſtis diſſenſionib. contra pugnãtib.q; doctrinis fieri videmus,atq; hic vere digitus,hęc manus Dei, & mutatio dextræ excelſi eſt, cum ij infantib. errorum turbinib.ablati,ſpũſſancti grãm,quã baptiſmo acceperãt, negligunt atq; relinquũt, ac Sathanę (vt Iudas Scariothes) locũ cõcedũt,is callidus ille ſerpens,tẽtator neq̃ſſimus, tenebrarũ prĩceps,qui puerorũ ſalutẽ perpetuo impedire geſtit,ne per innocẽtes pueros choros cœleſtes repleri contingat,ĩterim nouorũ Euãgeliſtarũ ſeditioſiſſ. & multis legionib. dæmonũ obſeſſa corda in tumultus,in ſeditõnes,in orbis terræ pernitiẽ,armat, immittit,concitat. Timendũq; vehemẽter,ne hiſce annis,impia ſupſtitiõe apđ Germanos inualeſcẽte,longe maior aĩarũ nũerus infero Plutoni, q̃ ſummo deo ac patri cæleſti fuerit dedicatus.

Quã infœlix & funeſta ſit Secta Anabaptiſtarum.
Eſa.viij.
Pſal.lxvij.

DOCTOR BALTHASSAR.

Arbor ex fructu cognoſcitur.

His ego nunq̄ gauiſus ſum, doleoq̄ negotium eo deductum eſſe, neq̄ ita docui.

DOCTOR FABRI.

Rex & dominus meus pientiſſ, Ferdinandus Chriſtiano ſane anĩo, & quo nihil hic mũdus ſanctius, ĩtegrius, pręſensq̄ magis vidit, Quoties Lutheri, Zuinglĳ, ac veſtri ſimiliũ noua doctrina cõmemorat̃, dicere ſolet ea, quæ a Matth. vĳ. ca. ſcripta legũtur ex fructib. eorũ cognoſcetis illos, nunqd colligunt, ex ſpinis vuas, & de tribulis ficus, quæuis arbor bona fructus bonos ꝓfert, arbor cõtra mala malos fructus ꝓcreat.

Balthaſar ſeditioſus. ad Roma. ĳ. Lucæ. xxĳ.

Et tu cum Pilato manus lauare vis, quaſi ad te nihil de ſeditione ruſticorũ pertinuerit. Sed o hõ inexcuſabilis es, Galilęus es, loquela tua manifeſtum te facit, Loquela aũt non oris mõ, ſed etiam manus tuæ ac ſtili, q̃bus te in ſubditorũ mentes ſubtili oblitum veneno inſinuaſti, delẽdos Principes, Reges, ſatrapas, ſolo æquãda caſtra, nobilitatis nomen funditus extirpandũ (vt ante te etiã Lutherus) docuiſti, et e ſuggeſtu pro cõcione publice p̃dicaſti, & perſuaſum tñ eſſe volebas, hac verbi diuini inſolenti adulterinaq̄ interp̃tatione, te obſequium pręſtare deo hac in re tam grandi (in qua vno anno tuis, tuiq̄ ſimilium factioſis Euangeliſationib. plus q̄ centena millia virorum corruerunt) a vero ſenſu, a recta ſcripturæ ſacræ intelligẽtia aberraſti, quid ni ſi & hic toto cœlo erres, et te mihi alĳs quoq̄ in errorib. ſuſpectũ totũ prębeas, q ſemp ad deteriora, ad impietatẽ, ad Tyrãnidẽ declinas, miſericordię dei, benignitatiſq̄ oblitus, Cogita, recogita miſer, q̄ perdita cogitatione miſere ſeductus ſis, qui forte triginta folĳs, tua manu exaratis ſperaſti, vt veluti e tripode, diuinoq̄ oraculo ꝓlatis verbis tuis ſubditi arma arriperẽt, vndiq̄ cõfluerent, cõſpirarent. Regib. principib. nobilib. cunctis præſentẽ interitum, perniciẽq̄ afferrent, monachorũ, ſacerdotũ, nobiliũ, ſacra, ꝓphanaq̄ loca, bona, monaſteria, caſtra inuolarent, deĳcerent funditus euerterent, Recordare q̄ exiciale bannũ ruſticano,

Ioan. xvi.

ignobiliq̄

ignobilicꝙ vulgo iã armis ſęuičti pſcripſeris. Quæ omnia, hiſ-cꝙ duriora recta in oculis tuis, ac ęqua viſa ſunt, quomõ Racematiões tuæ, vtrocꝙ ex teſtamento per te inductę, manifeſte declarant, velis, nolis, iam toto cœlo te erraſſe fateberis, ac dabis, conſciã vrgẽte, ſcripturã nõ in legendo, ſed recte intelligendo & interpretatione ſancta pacificacꝙ, conſiſtere.

Quod ad pueros ptinet malo ego ſub dulciſſimo Ieſu nomĩe pueros aſſerere ſaluari, ꝙ manus meas innocentũ ſanguine fœdari, Sed age ſemel finem faciamus, audi vltimo loco, vt pueri deo Opt. Max. placuerĩt, ſemp cõtra impietatẽ tuam, duas ſcripturę hiſtorias, Prior eſt e veteri inſtrumẽto e Geneſi, vbi legiẽ Abrahã Agar ancillã eieciſſe, illiuscꝙ filiũ Iſmaelem, quẽ puerum ſcriptura vocat, Hæc ancilla cũ abiſſet, errabat in ſolitudine Berſabee, cumcꝙ cõſumpta eſſet aqua in vtre, abiecit puerũ, ſubter vnã arborem, quæ ibi erat & abijt, ſedit e regione pcul, quãtũ poteſt arcus iacere, dixitcꝙ, morientem puerũ nõ videbo, & ſedens cõtra leuauit vocẽ ſuam & fleuit, exaudiuit autẽ deus vocem pueri, vocauitcꝙ angelus domini Agar de cœlo dicẽs, Quid agis Agar? noli timere, exaudiuit eñ dñs vocem pueri in loco in quo es, ſurge & tolle puerum, & tene manũ illius, quia in gentẽ magnã faciam eũ, Ecce puer filius ancillæ nõ ingenuę, qui hæres eſſe nõ debuit, lachrimatẽ, & nullis pcedentib. meritis exaudiẽ a dño. Iam vbi lachrymatus eſt in cruce Chrus pro oĩm ſalute, eſtcꝙ exauditus, p ſua reuerẽtia nulla ne pueris conſolatio, nulla ſpes, nulla futuræ fœlicitatis expectatio erit?

Duæ de paruulorum ſalute hiſtoriæ.

Prior de Iſmaele. Gene. xxi.

Ad Gala. iiij.

Ad Hebre. v.

Iam alterã audi e nouo teſtamẽto hiſtoriã. Herodes viuidẽs qm̃ eſſet illuſus a Magis, iratus eſt valde, & mittẽs occidit omẽs pueros qui erãt in Bethleem, & in omib. finib. eius, a bimatu & infra, ſecũdũ tẽpus, qd' exquiſierat a Magis. Tunc adimpletũ eſt, quod dictũ eſt per Hieremiã pphetã, vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus multus, Rachel plorans filios ſuos, & noluit cõſolari qa nõ ſunt. Hos innocentes vocamus eoſcꝙ nomĩe innocẽtiæ, p vniuerſam eccleſiã veneramur,

Poſterior de occiſis innocentibus.

Matthei. ij.

Hiere. xxxi.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

in numerũq; ſanctorum receptos ſacro Cathologo inſcripſimus, baptizati nõ fuerant, nam q̃ baptiſma inſtituit, os ſuum ad enarrãda per parabolas regni myſteria nõdum aperuerat, Fuga, adhuc paruus, contra impij regis minas ſuæ ſaluti conſulens, neq; om̃es forte circũciſi adhuc infantes erant, tñ, nullo excepto ſimul, om̃es cœlo dedicamus, feſtũq; diẽ, Catholicã p̃ eccleſiã ijs ſtatuimus, amplius mille annis ſctiſſime celebratũ.

i. Petri. iiij. Quocirca iã Chr̃o in carne paſſo, a cuius acerbiſſima paſſione, ſepultura, reſurrectiõe, ſignũ hoc efficatiã habet pueris ad ſalutem p̃ordinatis baptiſmũ non detrectemus, aquã ne p̃hibeamus (Queadmodũ pie in actis admonet ap̃lus Petrus) ſed baptizentẽ & ij qui ſp̃us ſancti ſunt capaces, ſicut & nos. Tu quoq; reſipiſce, noli tuo hoc vano pertinaciq; errore eos perdere ac dãnare, p̃ quibus mortuus eſt Chriſtus.

Actorum. x.

Ad Ro. xiiij.

Hic vt meę fidei rationẽ ſummatim p̃ſtringam, non mõ Theologũ ſed etiã legisperitũ agam, Etenim ſanctius & religioſius eſſe duco, nocentẽ abſoluere, q̃ innocentẽ cõdemnare, miſericordiã volo, non ſacrificium.

Oſeæ. vi.

Et iam ſecundã horã a media nocte agi exiſtimo, approperabit illico dies, celerrimo curſu, ac ex improuiſo, huc ad te acceſſi triginta miliarib. Hungaricis biduo cõfectis, integrum mihi nõ fuit, qm̃ ex tẽpore loqui oportet, adhũc ſermonẽ me vt inſtruerem ac p̃pararem. Et ipſe cogitare potes in aula, vbi tãtis, tamq; innumeris negociorũ p̃cellis ingruẽtib. adobruor fieri nõ poſſe vt ſacris litteris me totũ, & quietũ traderem, Eo aũt in loco ac ſtatu ſumus, vt dediſcere aliq̃d p̃cliuius ſit nobis q̃ addiſcere, p̃inde iniquũ, ac difficile certamẽ mihi p̃ponitur cũ his, qui dies noctesq; excuſſis om̃ib. ſacrarũ ſcripturarũ latebris, logices męandris, ac fallacib. technis ſeſe armant, ad preliũq;, ac luctam medetati p̃cedũt, venimus igitur ad te nõ ſplendidis quidẽ, ſed (vt cõfido) bene fortib. armis inſtructi & qualibuſcũq; tandem, certe fidelib. obarmati, vt de talento concredito non nihil tibi cõmunicaremus, impartiremusq;. Quare tuarũ partium erit, non elato arroganti, ac pertinaci,

Excuſatio. D. Ioan. Fabri.

tinaci,ſed humili,ęquo,placatoq; aīo ſuſcipere, iam animus meus,ac vires defeſſæ quietem flagitant,ꝓinde hac noſtra informatiōe,quoad illuceſcat,cōtentus in dño quieſce, eius interim gratiā & lucem,qua cęcorū corda,& omnē hominē illuminat,implorato. Ioannis.j. His dictis doctor Marcus quæſtor Regius & doctor Saltzerus,varia ex ſcriptura bñ longo tēpore,ꝓtulere,quæ equidē ſcribere ſupſedi deinde ad ſextā vſq; horam quieti nos omēs tradidimus,a ſexta iterum congregati colloqui cœpimus ea quæ ſequuntur.

DE VERITATE, CORPORIS,ET SANGVINIS CHRISTI, IN VENERABILI SACRAMENTO ALTARIS. CAPVT.V.

DOCTOR FABRI.

IN libello,quem recēs ædidiſti,repperi, id qđ valde ſum admiratus, quodq; te nunq̃ factu- rum ſperaſſem,vt de venerabili ſacramēto altaris negares,qui plurib. annis p̄ſbiter, parochus Ingolſtadij, prædicator Ratiſponæ, atq; alijs locis fueris,q in Vualtzhut toto biēnio,verno, & ęſtiuo tēpore,ſub ędis ſacrę portas ꝓcedens, venerabile ſacramentū prætēdens, tēpeſtates aduerſas depręcatus ſis,& feſta paſchæ die corpus domini populo de more impertiēs,ac in corporis Chriſti venerabili feſtaq; celebritate nouis Cerimonijs quibuſdā, ꝑ te p̄mū īſtitutis, corporis Chr̄i ſacramētū ornaueris.

Qualis olim fuit. doctor Balthaſar.

Nunc vero vide quantū ſis mutatus ab illo, vbi mēte bona dimotus,Sathanę technis te p̄bueris,vt ſenſim te ablactans ad ſummā impietatē ꝓtruſerit.Primo nāq; huius factiōis ſceleroſiſſimæ ingreſſu,Euangeliū & ep̄las lingua vernacula,inter miſſarū ſolennia ſacra legebas, interim Euchariſtię ſacramento vim nulla afferēs,Deinde ſacrū Canonē mutaſti, execrabilē Zuinglij canonē inducens,necdū tamen ſacramētū demoliri tentabas,Tum miſſam ītegrā,vernacula lingua,legere

Quā puerſus poſtea factus eſt.

cœpiſti, ſacramẽti etiã illeſa maieſtate, niſi ꝙ ſub vtraq; ſpecie illud populo tradebas, corpus tñ verũ, & ſanguinẽ Ieſu eſſe ſemp ſtrenue ꝑdicaſti, cum interim, gloriareris perpetua & quaſi Stentorea voce, præter verbũ dei nihil te ꝑdicare, quod aliter atq; tu diceres, ſe habere minime poſſet, cœlum prius & terrã interiturã, q̃ hæc tua doctrina, quę ex deo eſſe, labefactarẽt euerterenturq;. Poſtea aũt pane & vino madens ebrioſorũ ſimpoſiũ, e cœna dñica inſtituiſti & quem antea creatorẽ & ſaluatorẽ noſtrũ vere prædicaras, panẽ a piſtore cõfectũ, vinũ vuis expreſſum eſſe docuiſti. O audaciã leuitatẽq; ſingularem O perpetuo deflendã, miſerandãq; tuam tanto in negocio inconſtantiã, ita eñ te ſpũs erroris domitũ, ſubactũq; reddidit, vt quo vellet, veluti arũdinem, de qua in Euãgelio Chriſtus, vento agitatã impelleret, qđ in Paulo ne omi vento doctrinę circũferemur ꝓhibitũ, ante veriſſime cõmonſtraſti. Te tuiq; ſimiles ſuis colorib. reuera Iudas, frater Iacobi, recte depinxit dicens. Hĳ ſunt ſine timore ſe paſcẽtes, nubes ſine aqua, quæ a ventis circũferunt, arbores autumnales infructuoſę, bis mortuę, eradicatę, fluctus feri maris deſpumãtes ſuas cõfuſiones, ſydera errantia, quib. ꝓcella tenebrarũ conſeruata eſt in ęternũ.

Matthei. xi. Lucæ. vij. Ad Ephe. iiij. Iudas. Iudæ. ſ.

D. BALTHASAR.

Eſt vero ita, vt ais, idq; me perinde vt recenſuiſti ordine feciſſe fateor, reuelatio enim veritatis ſerius mihi venit, neq; Euangeliũ principio recte acceperã, tandẽ mihi ſpũs venit.

DOCTOR FABRI.

Matth. iij. Matth. viij. Matthei. v. Lucæ. viij. Pſal. lxviij.

Bene eſſet ſi eum ſpm̃ accepiſſes, qui ad Iordanẽ in ſpecie columbę viſus eſt, Equidẽ vereor, immo nõ dubito ſpiritum veſtrũ eſſe eiuſmodi, cuiuſmodi apud Geraſenos porcos in mare ꝑcipitauit, radices cõcepti errores altius egere, dicere vt poſſis, veni in ꝓfundũ, & non eſt ſubſtãtia, ſed dei auxilium imploremus, is ignem & linguã ſpũſſancti queadmodũ apoſtolis, ſic & nobis tribuere dignet. Loquuturi itaq; de venerabili ſacramẽto, ſummo in eccleſia myſterio, quod nobis de hac vita diſceſſurus ſeruator noſter Ieſus ſui in memoriã reliquit,

quit,amice monendū te duximus,vt quēadmodū in alijs omi-
bus ſecretiorib.fidei nrē articulis facias ſecūdū electiſſimi va-
ſis et doctoris diui Pauli (q nō abſq; ratione gentiū doctor eſt j. ad Thi.ij.
appellatus) conſiliū,vt in obſequiū Chriſti intellectū tuū cap ij.Corint.x. Gene.iij.
tiuum reddas,inq; carcerē conijcias. Neq; hic ratio Euam cu- Lucæ.x.
rioſam & nimiū ſollicitā , ſed potius humilē & ad pedes Ieſu
ſedentē Mariā agat,quod niſi feceris,mittaſq; tuū intellectum
in carcerē pœnitentię,ac perſuaſum habere cœperis,quę fidei
ſunt nō e corporib. ac materialibus pendere,anxieq; ac plus
ęquo ſollicite,ne impie dicā,iam hoc iā illud ſcrutabere, cades
ſane vt Eua,mortuorū reſurrectionē,vt impoſſibilē cū Sadu-
cęis pertinaciter defendes, atq; vt Capharnaitę,Chri ſermonē Ioan.vi.
durū eſſe dices,nauſeam cōtrahes veritatis,& tandē relicto do
mino ad ollas carniū,ad allia,ad cucumeres,animi cogitatum Exodi.xvi.
conuertes,modiſq; omnibus vt populus Iſraeliticus ſup man-
na de cœlo obmurmurabis.

D.BALTHASAR:

Et ſcio,& fateor ea q̄ fidei ſunt nō externis,ꝓprijſq; ſenſib. in-
dagāda,ſed ſola fide,cū ſit fides rerū nō apparentiū argumen-
tum,ꝓinde lubens captiuū meū intellectū prębebo ad ſerui- Ad Hebre.xi.
endū Chriſto,Sed tum maxime Chrō me ſeruire iudico,cum
verbū ipſius ītelligo, & vbū p verbū,vt dicit, reddere ſtudeo
Inſup in ſacramēto altaris eſſe corpus & ſanguinē Chriſti, nō
eſt articulus fidei,quare non teneor ad credendū.

D.FABRI.

Ecce tibi, q̄ te & Oecolāpadiū qui eodē hoc argumento
nitit,orbarit Deus,Habēt enīuero maiores noſtri ſymbola q̄-
dam Athanaſij videlicet ac Niceni cōcilij,& alia q̄dā ſed vnū
& in reliquis pcipuū habemus, apłorū,cuius oīes articulos e Symbolum Apoſtolorū.
ſcriptura ſacra ꝓbari poſſe cenſeo, Sed apłorum eſſe, quō oīes
ſerui Dei credūt,me ſcriptura non docebis,Nos tamē veteres
Chriſtiani nō deſeremus,qn tuebimur a maiorib.acceptū apo
ſtolorū ſymbolū,qui nos a teneris (vt græci dicūt) vnguicu-
lis illius articulis imbuerūt,hocq; apłos a ſpū ſctō edoctos cō,

 tuliſſe

tuliſſe docuerīt, vnde & ſymboli nomen quaſi collatio, aut cō‑
Euſebius. Cyprianus. Hieronimus.
portatio, queādmodū ante aliq̄t ſęcula Euſebius, Cyprianus, Hieronymus, & alij Catholici doctores ſane multi nobis prę‑ſcripſere, parentūq; prima inſtitutio inſęuit adhuc teneris.

Q, autē putas qa de veritate corporis & ſanguinis Chriſti in altari, articulus fidei in ſymbolo Apl'orum exp̄ſſus non ſit, Iccirco credendū nō eſſe, neq; te ad credendū asſtrictū, mira res, et inaudita illa veſtra tot error̄ parens Regula, quā niſi orbis terræ iuſta improbatio, vobis extorſerit, Sexcēta Euāgelij loca indubitatæ veritatis, vana, caſſa abrogādaq; clamare nunq̄ ceſſabitis, ſed age tua polita Regula vtare, Dicaſq; de Petri, ac Pauli p̄dicationib. aliorūq;, de quibus fidei articulū ꝓprie non habemus qd colliníes? Etſi q̄ fidei ſunt apl'orū ſymbolo perfectiſſime cōpræhēſa cōfitemur, nihilq; p̄terea damnoſe nō credi, Dic mihi quid alio egemus ſymbolo? qd opus Euāgelijs, Matthei, Marci, Lucę, Ioannis? qui vſus Pauli epl'arum, qui Ioānis ac Petri canonicarū, qui cæterar̄ ſcripturar̄?
Eſaiæ.xxx.
Licet in te illud Eſaiæ dicā, Quieſce tm̄, ſuperbia eſt.

Atq; hic me admiratio tenet, quō v̄ba clariſſima, q̄ ſunt apd' Math.xxvi. Mar.xiiij. Luc.xxij. & Pauli prima ad Corint.xi.
Hoc eſt corpus meum.
deſerueris, q̄bus qd pōt eſſe aptius? Hoc eſt corpus meū. Hic eſt ſanguis meus, qui alioq tantis tragœdijs ſcripturas iuxta literā verborūq; ſeriē accipiēdas cōtenditis, hic qd' os dn̄i locutum eſt negare nō formidatis? ſed nugaciſſimis inſomnijs trahitis, torq̄tis, rapitis ī ſentētiā a genuina ītelligētia alieniſſimā.

DOCTOR BALTHASAR.

Quādo quis verba Chriſti interp̄tari volet, non modo initium, ſed finē etiā ac verbor̄ ordinē ſpectare debet, & hoc loco p̄cipue dedit Dn̄s panē, cōcluditq; μνημοσυνην eſſe id eſt memoriā, & nihil p̄terea, qd' Lucas et Paulus ita deſcribūt, ac ſi dn̄s dicere voluerit, Ecce diſcipuli mei, do vobis panem, do vobis vinū, Hæc memoria eſt paſſiōis meę. Qd' ita neq; odio neq; gr̄a cuiuſquā mortaliū adductus credidi ī mea cōſciētia.

DOCTOR FABRI.

Quam

Quã admirabiliter Sathanæ regnum in ſe diuiſum ruinę expoſitum,neqꝫ conſiſtere, labãt muri,diſſipati concidũt parietes,lapis lapidi non cohęret. Vęſanus Caroloſtadius,latine grãmatices non valde gnarus græcũ τουτο ꝓduxit,dixitqꝫ dominum Ieſum per τουτο ſe, corpuſqꝫ pñs in mẽſa viſibiliter ſedẽs denotaſſe, Cõfitet̃ tuus in ciſta (in Chr̃o dicere volui) frater Zuinglius,Sophiſtã agens non inuenuſtũ,Eſt ꝓ ſignificat accipiẽdũ. Hinc repente tertius exortus Oecolãpadius,q̧ ſuas offundẽs tenebras,priorꝝ acumen nouo inuento obtundit,Eſt inquiẽs, ideſt,figurat. Sunt qui corpus crucifigãt, illud ſpũale q̊ddã eſſe fingẽtes. Et nõnulli Schlęſitę Chriſti verba interp̄tari audent, inuerſo ordine legẽtes hoc modo, meũ corpus eſt hoc, ideſt aliquid ſpiritale. Archihæreticus porro Lutherus creatori vno in Sacramẽto creaturã coniungit. Tu ſeptimus alium adhuc ſenſum paris,quis igit̃ ſpũm veritatis habet? Apoſtoli eſtis,Euãgeliſtę vocamini, de ſpiritu ꝓphetię oẽs gl'iamini,at ita cõſentitis,vt Chriſtus et Belial,Michael & Draco antiquus, interim miſerã plebeculã vtroqꝫ pede claudicare facitis, Viderem lubẽs,atqꝫ vtinã vita mihi tãdiu frui liceat,neqꝫ ante videã mortẽ q̃ᵹ videã, vos nouas Euãgeliſtas ꝓprio cõciliabulo cõgregatos de re tam varie ꝑtinaciterqꝫ agitata,ſi ageretis,q̃ veſtra futura cõcordia eſſet.

Regnum in ſe diuiſum corruit.
Lucæ.xi.
Caroloſtadius Væſanus.
Zuinglius ſophiſta.
Oecolãpadius tenebricoſus
Crucifixores corporis.
Sileſitæ inuerſores.
Lutherus archihæreticus.
Balthaſar ſeptimus euariator Euchariſtiæ.
ij.ad Cori.vi.
Apoca.xij.
iij.Reg.xviij.

Tametſi Caroloſtadius ſuã,q̃ totã pene Germaniã cõtaminarat,opinionẽ reuocauit,ita eñ cõſtans veſtra doctrina ẽ, vt q̃uis bulla citius euaneſcat, in mortalium tñ cordibus ĩſiti veneni exitiabilia veſtigia relinq̃t, & bone Deus,nondũ deſiſtitis,nos, qui conſtãter veterẽ religionẽ, fidẽqꝫ ſanctã Catholicã ſeruamus,impie iudicare,nobis noua, inſolẽtia inuſitataqꝫ decreta p̄ſcribere,vetera inſtituta inconſtãtib. veſtris, nullo ordine, nulla ratiõe fultis ĩſomnijs eluſa cõfigere, ac abrogare ꝑtenditis capitoſiſſime. Zuinglio accedere in animo eſt, cõtrapugnat Caroloſtadius, abſterret Lutherus,reclamãt Sileſitæ, cohibet Oecolampadius, ac Pacimõtanus neſcio quis,e ſpecu Trophonij repẽte ꝓdiens,dum de ſancta reuelatiõe gloriatur

Hæreticorũ ingens incõſtantia.

al'o nos vocat, ſicq; in Scyllã incidat oportet qui vult vitare Carybdim, hęc ſane Sychimitarũ turba eſt. Magna veſtrum copia ſit oportet ad eccleſiã, ideſt cõgregationẽ faciẽdã, veſtri

Hæreticorũ mos.

eni moris eſt cõgregata diſſipare, cõcordia diſiungere, quieta ſollicitare, cædib. incendijſq; oĩa miſcere, parce quæſo parce, ſi quid durius dixi q̃ debui, Zelus domus dei comedit me,

Ioan. ij.

ferre æquo anĩo nõ poſſum, miſerã lugubribus, calamitoſis, exiciabilibuſq; veſtris ĩſtitutis Germaniã ac fœdiſſimis errorib. implicitã, ad ęternæ dãnatiõis exicium p̃cipitem agi.

DOCTOR BALTHASAR.

Adduxiſti Mattheũ, Marcũ, Lucam & Paulũ, verũ conſtat Mattheũ & Marcũ Micrologos eſſe, etiã locutos p Apoſiopeſin, ideoq; Lucas & Paulus rem apertius expreſſere, inter alia memoriã eſſe docẽtes, ſi igiẽ tm̃ memoria eſt, cur dicã aut credam, corpus & ſanguinem Chriſti adeſſe?

D. FABRI.

Quum hęc verba faceres vulgo, & imperitę multitudini, aut ruralib. indoctis pręsbyteris, admiratiõe ducebanẽ dubio ꝓcul ſapiẽtiæ & ſciẽtiæ tuæ, & cũ neſcirent quid græce eſſet Micrologia & Apoſiopeſis ſermonẽ a ſpũſancto ꝓficiſci crediderũt, cœlituſq; delapſam doctrinã arripiẽtes, ſeſe ceruicib. ſubmiſſis ſeducẽdos illico p̃buere. Ego aũt plane video te, q̃d ſit Apoſiopeſis, ignorare, declarabo igitur tibi.

Apoſiopeſis.

Eſt eni Apoſiopeſis apud Rhetores figura, quã latine reticentiã vocant, qñ quis ſermonẽ, vel lętitia, vel dolore nimio p̃peditus, pręcidit, effari cũ nequeat, qđ ex Virgilio, Terẽtio & reliqs ꝓphanis autorib. mltis exẽplis planũ facere poſſem: verũ ſacra tractãtes, ab Euãgelio Apoſiopeſin petamus, Refer itaq; animũ ad Lucæ caput. xix. vbi legiẽ, Cũ vidiſſet Ieſus ciuitatẽ Hieruſalem, fleuit & dixit, ſi cognouiſſes & tu. Apoſiopoſis eſt, ac ſi diceret, fleres ſane mecũ, Et quidem in hac die tua quæ ad pacẽ tibi, Item Apoſiopeſis eſt, q; lachrymis p̃peditus, ſermonẽ perficere nõ potuerit. Hic archihæreticus iterũ Lutherus extitit, qui plus millies quingẽties nouũ teſtamentũ viciauit

Lutherus errorũ architectus ut qui 1500 locis deprauauit nouũ teſtamentũ.

viciauit, nõ aliter q̃ſi hõ impoſtor ac falſarius homini frugi, ac viro bono, litteras & ſigilla adulterat & corrũpit, Chriſtũ integrũ ac plenum ſermonẽ extuliſſe cõtendit, qđ verũ nõ eſt. vides igitur te toto cælo errantẽ, Apoſiopeſin ignorare.

Q̃ aũt Euãgeliſtas duos Micrologos eſſe ais, id eſt de re conciſe atq̃ anguſte loquẽtes. Amabo ſi ſic agerem, an nõ ex plauſtro pleno pulmõe me riſu obrueres? Fugit ne te Ezechielis vaticiniũ, rotã in rota eſſe, & adhuc ſpũs dei erat in illis? Hęc eo plurib. dixi vt in memoriã tibi redigerẽ cõcordiã Euãgeliſtarũ, ac aureã illam cathenã, qua cõuincti, diſſentiẽtia diſcere nõ queant, quam vocant cõcordantiã noſtri, Tu vero de Apoſiopeſi & Micrologia Gręciſtam conſulas licet, nos alia perſequamur. Quod exiſtimas cõtra ſcripturam eſſe, rei alicuius memoriã prę̃ſto eſſe cum re coniunctã, id fieri poſſe declarabo. Si ſanctus Laurẽtius martyr, qui Decio imperante, annos ante mille trecẽtos martyrio abſumptus eſt, & ante hũc Stephanus ꝓthomartyr lapidib. extra muros Hieruſalem adobrutus corã adeſſent, an nõ deuote magis vtriuſq̃ paſſionis memoriã recoleremus, q̃ ſi ſignũ tantũ adeſſet? Eadem ratiõe nemini pio Chriano q̃ anĩo pręd ito vnq̃ perſuadebis, vt aut ego, aut quiuis alius nõ plus deuotiõis, pietatisq̃ cõcipiamus, ex quaſi pręſenti, exiſtentiq̃ cõmemoratione, recordationeq̃ paſſiõis Ieſu Chriſti, ſi ipm pręſentẽ eſſe firmiter credamus, q̃ ex veſtro illo piſtorio pane ac vino, quib. penũ cellamq̃ veſtrã cõpleſtis, liberaliuſq̃ amphoris appoſitis in cœna veſtra dñica græco more potatis?

Micrologia.
Ezechie. j.
Pñtia Chriſti memoriam paſſionis auget, non minuit.
Acto. vij.

Quocirca & Paulus ſui ipſius interpres eſt quum ſcribit queadmodũ Chrus dixerit, Hoc facite in meã cõmemorationem, hoc facite quocieſcunq̃ biberitis in meã cõmemoratõnẽ, interp̃tat̃ quę ſit iſta cõmemoratio dicẽs, Nã quociescũq̃ ederitis hunc panẽ, & hunc calicem biberitis, mortẽ dñi annunciabitis donec veniat, hic intelligit̃ cõmemorationẽ eſſe paſſiõis, & tamen ante & poſt meminit Paulus hic vere eſſe corpus et ſanguinem Chriſti.

j. Corin. xi.

Pſal.cx. Hęc interp̃tatio etiã habet ſuam ꝓphetiã & figurã, pſalmo eñ.cx. ita ſcriptũ legimus, Memoriã fecit mirabiliũ ſuorum miſericors et miſerator dñs, eſcam dedit timẽtibus ſe, Ecce eſcam, ecce memoriã, quã vos μνεῖαν dicitis, ideſt memoriam mirabiliũ, vt Mannę, aliorũq́ pſalmiſta appellat, & eſcam timẽtibus eũ, vtraq́ ſimul cõſentiũt, ac conſtant, hoc vaticiniũ Dauidis Ecclia ideſt fideliũ congregatio, ſemp ad hoc retulit ſacramentũ, verũ me dicere & lectiones priuatę, & cãtus publici quas Antiphonas vocant, teſtantur.

Audi iam aliud qđ maiori etiã cum admiratiõe excipies. Exodi.xij. Exodi. xij. Scis quomõ agnus ille paſcalis fuerit oblatus tum in ſynagoga, & (quomõ textus habet) ĩmolatus idem agnus ẽ & memoria exitus ab Aegypto, Phaſe eñ dicit̃, Inſuper hębraica veritas & ſeptuaginta interp̃tatio planũ facit, eſſe memoriam, ſicq́ res ipſa, agnus qui immolabat̃, & memoria ap-tata coniunctaq́ ſimul ſunt, Quare nõ nouum, non inauditũ myſticũ eſt, & corporis, & memoriæ paſſionis Ieſu Chriſti. Sed ipſis etiã Iudęis vſurpatũ, Ideoq́ ſacramẽtũ hoc quocieſcunq́ recolimus ac tractamus, in memoriã redimus ſpiritualis exitus ab Aegypto per mortem innocẽtiſſimi agni Ieſu Chri, a qua ſententia ne te quidem abhorrere confido.

DOCTOR BALTHASAR.

Zuinglio ſępęnumero ipſe dixi, cum hæc agitaret hanc opinionẽ cũ ſuo ſophiſtico, ſignificat, fruſtra eũ laborare fideliũ mẽtib. ingerere, ſempq́ mihi diſplicuit. Hęc vero mea ſemper opinio fuit, qñ ſeruator Ieſus panem accepit in innocentes manus ſuas, illum diſcipulis dediſſe in ſignum paſſionis ſuæ, ac vt eſſet memorialæ,

DOCTOR FABRI.

Non trãſilire oportet, Chriſti verba, & ante tẽpus quędã Pſal.cxxvi. p̃ripere, vanũ eſt vobis ante lucem ſurgere, ſurgite poſtq̃ ſederitis. Cõtinuo venis ab his verbis, hoc eſt corpus meum, hic eſt calix aut ſanguis &c. Sed hoc eſt corpus meũ, qđ ꝓ vobis tradet̃, adiunctũ habet, quomõ Lucas & Paulus ſcribũt, & ad

calicem

calicem pertinēt ea quæ a Mattheo poſita, qui ꝓ vobis effun- Matth.xxvi.
detur in remiſſionē peccatorū. Marcus vero ait hic eſt ſanguis Marci.xiiij.
noui teſtamēti q effundiē ꝓ vobis, ſimiliter Lucas qui ꝓ vo- Lucæ.xxij.
bis effundetur, & Paulus hic eſt calix noui teſtamenti in meo Pau.j.Co.xi.
ſanguine. Hic ſunt duo relatiua exponēda, quod & qui, Quid referūt
ea qdem ad verū & ipſiſſimū corpus & ſanguinē, nō ad panē ibi quod &
nō ad vinum referre oportet. Nam ſi ad panē referrenē & ad qui.
vinum, Conſectaneū eſſet panē furnariū ac piſtum, & vinū
ex vite ꝓcreatū, ꝓ nobis & paſſum & effuſum eſſe. Sed deus
ꝓhibeat ne tantis errorib. inuoluamur, mentiſcꝫ oculis ita or-
bemur, vt tantę impietatis rei agamur, qui panem piſtoriū ꝓ
hūano genere paſſum, traditū & crucifixū fateamur, & vinū
vuis exp̄ſſum ꝓ nobis in cruce effuſum doceamus, faxit deus,
quot quot huius vitæ viri ſunt de libro viuentiū, & cum iuſtis Pſal.lxviij.
nō ſcribanē, interficiatcꝫ illos dn̄s ſpiritu oris ſui. ij.Theſſ.ij.

DOCTOR BALTHASAR.

Quādo quod veriſſimū ſit expendo, demōſtratiuū plane Quid demō-
ꝓnomen eſſe video, Hoc, qd denotare aliqd neceſſe eſt, nihil ſtrat hæc vox
aūt aliud denotat q̄ꝫ panem, eſt ergo panis ſignum, per quod Hoc.
paſſio Chriſti in memoriā ingeritur.

D. SALTZER.

Atqui nō conſyderas ea quę doctor Fabri paulo ante in
mediū ꝓtulit, eam verbis vim ineſſe, vt corpus ſit qd pro eis
tradaē, & ille calix ſuus ſanguis, qui ꝓ eis et multis effundereē,
hoc autem in panem ſanguinemcꝫ non cadit, tuus igitur intel-
lectus errorem habet.

D. BALTHASAR.

Si particula, hoc, aliquid neceſſario vel demōſtrat vel de-
notat, quid nā ſit aliud qd denotatit atcꝫ panis ſcire cupio.

DOCTOR FABRI.

Et demōſtrauit, & denotauit id qd manib. dulcis Ieſus iu-
cundo in cōuiuio tenebat, atq poſt benedictionē ſe ip̄m tenuit
& corpus ſuū quod dedit diſcipulis ſuis, quod cū feciſſet aliud
demōſtratiuū, hoc, ſubiūxit dicens, hoc facite in meā comme-

m

Lucæ.xxij. morationē, ac ſi diceret, queādmodū ego benedicendo e pane cōfeci corpus, et e vino ſanguinē, virtute diuina, ita vos quoqꝫ facere debetis verba cū clariſſima, & corpus & ſanguinē indicant, atqꝫ iterū dico, ſi ſic (quomō tu tibi ſumis) intelligeretur verba textus, neceſſario cōfiteremur panem emptū, piſtū, toſtum nos redemiſſe, & vinū ꝓfuſum in remiſſionē pctōrū, quod neqꝫ eſſe, neqꝫ fieri pōt, Et quid tandē noui eſſet; ſi panis & vinum a benedictiōe ꝑmanſiſſent, ꝓcipere vt facerēt in ſuā cōmemorationē? Certe nihil ſancti nihilqꝫ iuſtę admirationis induceret, cum ꝓceperit facere in ſuā cōmemorationē, ꝓterea non reperies diſcipulos, in tam magna re quicq̄, vt ſæpe alias in parabolis hęſitātes percōtatos eſſe, ſed dn̄i inſtitutis cōtenti cum eſſent, æquo animo obtēperarūt, Atqꝫ id planius vt fiat, non citra cauſſam fieri iudico, ꝙ in Paulo, qui verbis prę alijs

j. Corin.xi. clariorib. hæc manifeſta ſtuduit facere, vbi alij habent, hoc eſt corpus meū, græce eſt, hoc meū eſt corpus, ac ſi diceret, quod

Lucæ.xxij. meis manib. prętendo, corpus meū eſt. Et Lucas, quem tu nō micrologū ſed polylogū facis, ſcribit, dn̄m dixiſſe, ſe ex hoc tēpore paſcha vna non celebraturū, & dediſſe calicē quem inter ſeſe diſtribuerēt, & dixiſſe ꝙ ex ꝓcreatione vitis amplius bibiturus nō eſſet in hoc mūdo, finito hoc ſermone, tum primū panē accepiſſe, gr̄as egiſſe, fregiſſe, dediſſe diſcipulis ſuis, & dixiſſe, hoc eſt corpus meū, quod ꝓ vobis tradeť, hoc facite in meā cōmemorationē, ſimiliteꝛ & calicem, poſtq̄ cœnauit, accepiſſe, & dixiſſe hic eſt calix nouū teſtamentū in meo ſanguine, qui ꝓ vobis effundiť, Iccirco primum paſcha in azymis, ſignificat panem non fermentatū, quo cum celebrarent Iudęi

Exodi.xij. paſcha, ex lege Moyſi vtebanť, inde toties dies azymorum in ſcripturis ſanctis cōmemorati leguntť, Deinde mētio facta eſt de genimine. i. ꝓcreatiōe vitis, qđ vinum de vite enatū erat, duab. hiſce rebus, hoc eſt azymo pane, & vitis genimine ante om̄ia pro celebritate feſti paſchalis accęptis, tum primū huius reuerendi Sacramēti inſtitutio, qua corpus & ſanguinē vere adeſſe catholice ꝓfitemur, ſubſecuta eſt, alioq̄ nihil noui traditū eſſet.

doctor Bal,

DOCTOR BALTHASAR.

Certum eſt Paulū etiam a cōſecratione quā tenetis, panē appellare, neceſſe igit̄ eſt vnum e trib. ſit, aut corpus eſt panis, aut in pane eſt corpus, aut corpus extat ſub ſpetie panis.

D.FABRI.

Eſt ſub ſpetie panis, quod autē Paulus ante, & poſt conſe- Panis quid ſignat.
cratione panem appellat, non eſt iccirco ea illius mēs putāda,
panem a cōſecratione eundē.i.materialē a piſtore cōfectū mā-
ſiſſe, alioqui idem mihi de vino ex Paulo oſtēdas, a cōſecratiōe
ita appellato. Ad hæc, Paulus vt multa, ita hoc declarat Declaratio Pauli per ſe ipſum.
ipſe alio loco, Panis quē frāgimus nonne commūicatio corpo
ris dñi eſt? & calix cui bñdicimus nonne participatio ſanguīs
dñi eſt? Et ibidē ad Corinth. cum loquit̄ idem Paulus de hoc j.Corin.x.
ſacramēto, conſiderare oportet q̄re Paulus Corīthios obiur- Ibidem.xi.
garit, et q̄re laudib. extulerit, q̄ ſcilicet īter cōmunē & dñi cœ-
nā diſcrimē nō habuerit, Et ſupra de duab. mēſis, earūq; diffe- Ibidem.x.
rentia loq̄ns, manifeſte ꝓbauit, nos non poſſe eſſe participes
menſæ dñi ac menſæ dæmoniorū, denique cum inſtitutionē vt a
dño acceperat, ita traderet, grauiſſimis ſacræ ſcripturæ locis, Ibidem.xi.
fidelium ſtudia acuit atq; inflāmauit dicēs. Quid dicā vobis, in
hoc laudo, in hoc non laudo, ego em̄ accepi a dño q̄d et tradi-
di vobis, q̄m dñs noſter Ieſus, q̄ nocte tradebat̄ accœpit panē,
grās agēs fregit et dixit, Hoc ē corpus meū q̄d ꝓ vobis tradet̄,
hic certe vini mentio nulla fit, niſi vero voles, vt quidā Suini- Suinicenſis apoſtata.
cen. apoſtata, & fidei & ordinis ſacerdotalis deſertor, palā au-
ſus eſt p̄dicare, vbi vbi in ſacris lr̄is calix eſſet, vinū intelligi. O
lepidum caput, q̄ſi vero Chriſtus, cū in monte Oliueti p̄rem Matth. xxvi.
p̄caret̄, a ſe calicē vt auferret, vinū auferri voluerit, vinū epotā- Marci.xiiij.
dum vſq; adeo ter repetita orōne dep̄catus ſit. Ac deinceps q̄d Lucæ.xxij.
ſeq̄tur vides, homo ſeipm̄ vt ꝓbet, tunc primū de pane iſto vt j. Corint. xi.
edat, & de calice bibat, En iterū hic doctor gentiū & veritatis
p̄dicator non vini ſed calicis meminit, ſanguinis ſcilicet noui
teſtamēti, Ac rurſus ad eos qui indigne percipiūt cōuerſus ait,
Quicūq; mādūcauerit panē hūc, & biberit calicem dñi indig-

reus fit corporis & ſanguinis dñi, imo quiſq̧ manducat & bibit indigne, iuditiũ ſibi mãducat & bibit, non diiudicãs corpus dñi, ideoq̧ ſunt inter vos multi infirmi, et ĩbecilles et dormiunt multi, audis credo minas, vides atrotia ſupplitia ꝑpoſita, reus fit, qui indigne mãducat & bibit, corporis & ſanguĩs Chriſti, iuditiũ ſibi mãducat & bibit, eumq̧ valetudĩs aduerſę manẽt incõmoda. Q. aũt Paulus (q̃ res tibi ſcrupulũ inicecit) hmõi ſacramẽtum etiã poſt cõſecrationẽ panem appellat, mirum tibi videri non debet, ꝓprium eĩ & peculiare ſcripturæ eſt, rem noĩare non vt eſt, ſed quõ anteq̃ verterẽ fuerat, vt de virga Moyſi de q̃ ſcd'o lib. c. iiij. et clarius ſequẽti cap. vij. ſcriptũ legitur, virgã Aaron virgas magoꝝ ſeu maleficoꝝ cõſumpſiſſe, erat aũt Aaron virga in ſerpentẽ verſa, & magorũ virgæ corã Pharaone ĩ dracones trãsformatæ, atq virgæ vtrĩq̧ appellanĩ, itidem de aq̃, q̃ in Chana Galileę in vinum verſa fuit affirmare poſſumus, Sic mirum non fuerit, ſacramẽtũ panem appellari, nõ q̧ panis ſit elementis & materijs cõſiſtens, ſed q̧ panis iam benedictione, virtuteq̧ diuina ſit in aliã verſus ſubſtantiam.

Quõ dicitur panis poſt cõſecrationẽ.

Exodi. iiij.

Iohannis. ij.

DOCTOR BALTHASAR.

Atqui verum ne eſſe vlla ratione poſſet, ſi dicerem, panis eſt corpus Chri, ſępe mecũ diu ac multũ cogitaui, qñ Euãgeliũ non dicit, corpus ſub ſpetie panis deliteſcere, nr̃os ſcolaſticos ex ſeſe hmõi effinxiſſe ſtatui, qd eĩ vero fuit q̃d manu tenuit, quodq̧ denotauit ſeruator noſter?

D. FABRI.

Si de pane emptitio loq̃rere, eum eſſe corpus dñi nequaq̃ vel crederem vel admitterẽ, ſin aũt de pane cœleſti ſupſubſtãtiali ſeu ſupcœleſti & diuino, quomõ ſeſe Chrs panẽ de cœlo deſcendentẽ nominat, aut de excellentiſſimo pane in Theologia negatiua, de quo iuxta Dionyſiŋ prima principia nihil verius dicĩ, q̧ q̃d per abnegationẽ ponimus, ſane admitterẽ, de pane aũt emptitio minime hoc affirmare auſim, ac ne cogitare quidem, neq̧ vero me qcq̃ coꝝ mouet q̃ Lutherus Piggardos,

Ioannis. vi.

Vvicleſiſtas

Vuiclefiſtas, Valdēſeſq́ ſuos docuit, volens etiā poſt cōſecra
tionem manere panem, Nam hūc panem carnem fore ꝑdixit, Ioan.vi.
& æquū eſſe exiſtimo iuxta Euangelicā doctrinā, hac in parte
dño ſeruū, creaturā creatori, tanq̄ longe honoratiori ac dig-
niori ac locū ſupræmū, vt in nuptijs Euāgelicis eſt cōſtitutum Lucæ.xiiij.
ſine vllo impedimēto, ꝑbere, corpus porro eſſe ſub ſpetie pa-
nis cum dico, nihil refert dicā nec ne, cū particula, Hoc eſt cor-
pus meū (in qua totius rei cardo vertitur) omnib. ſcripturæ
locis appareat.

Quomō aūt hic ſit, qua habitudine quaue circūſcriptiōe,
hic ego nimiū alte ſapere nolo, ne diuina maieſtas, illiuſq́ in
acceſſus gloriꝗ ſplēdor, me humano errore hallucinantē pror-
ſus exoculet, Satis, ſatis mihi eſt vt homini ſimplici & credere Simpliciter
& ſcire, verbū quod ab æterno fuit, carni hūanæ vnitū eſſe, credere. tutiſ
ſpm̄ ſanctū ſupueniſſe in Mariā, quā & poſt Gabrielis Arch- ſimum eſt.
angeli dictū virtus altiſſimi obūbrauit, nolo hic incautus cum Ioannis.j.
Oza archā dñi, in q̄ māna admirabile ſeruat̄, attīgere panē de- Lucæ.j.
niq́ ꝓpōnis panē ſctm̄ curioſius cōtrectare nolo, ſto, ſtaboq́ j.Parali. xiij.
ſemp huic ỽbo cōſtāter credo, nō hęſito, nō vacillo, Catholica
veritate fretus fidēter ꝓnuncio ac ꝓfiteor, hic eſſe corpus dñi,
hic illius eſſe ſanguinē, habeo em̄ verbū, & quod veritas dixit
cōſtantiſſime credo, os dñi locutum eſt, ipſe, non Pytagoras Argumentū
ſed veritatis vnicus autor & magiſter, vel ipſa potius veritas per locum a
dixit, quæ mentiri nō pōt, ille eſt qui nouit om̄ia, eſt om̄ipo- maiore adeo
tens, q quæcūq́ voluit fecit, ipſe dixit & facta ſunt, ipſe man- oq́ Dei po-
dauit & creata ſunt, ip̄e eſt qui in principio creauit cœlum & tentia.
terrā, & qui (vt eſt in Eccleſiaſtico) creauit ſimul om̄ia, Q, ſi Pſal.cxiij.
ex nihilo om̄ia fecit, quo ore negarem eum panem in corpus, Pſal. cxl viij.
vinū in ſanguinē, virtute diuina poſſe cōuertere? qui videam Geneſis.j.
quottidie, aquā in vinū, vinū in ſanguinē, operatione etiā na- Ecclеæ.xviij.
turę conuerti. Ea ꝓpter verbo dñi, in æternū manenti ꝑpetuo Eſaiæ.xl.
ac ſimpliciter acqeſco, ſic em̄ exiſtimo, non eſſe apud deū im- Lucæ.j.
poſſibile om̄e verbū, ad hæc textus in decretis de conſ, diſ. iiij
ca. liquido, Ambroſij verbis ſcriptus, mihi vehemēter placet,

ꝓpter maxima ibi enumerata mirabilia facta e veteri teſtamẽto, vt creationẽ rerũ oĩm ex nihilo, de virga Aaron de ligno in Marath, de aqua ex petra, plurimorũq; aliorum, quorum e nouo etiã teſtamẽto magna copia induci poſſe. Verbũ habeo nõ futilis alicuius hominis, ſed regis regum, dñi dominãtiũ, cuius principatus ſup humerũ eius, quod me ſolat̃ & firmat, de quo nulla me gloſſa deijciet vnq̃, nulla ſophiſtarũ cõmenta, nullę callidi ſerpẽtis tendiculæ deturbabunt, cũ p̃ſertim videam, & quaſi manib. (vt dicit̃) palpem, oĩa ita cõgruentia, tam quæ p̃cędunt, q̃ quæ cõſequunt̃, meã vbiq; ſententiã declarent, accedãt figurę ac ꝓphecię incõcuſſo robore, meam de venerabili ſacramẽto tociuſq; eccłiæ opinionẽ circũ muniẽtes

Eſaiæ. ix.

Voluit itaq; miſericors & miſerator ille dñs, cum ad patrẽ ex hoc erumnoſo mũdi diuerſorio migraturus eſſet, eſcã modis oĩb. diuinã cunctis ſe timẽtib. Chriſti fidelib. ſolacij plenam relinquere, qua maiores nr̃i tanta pietate ſeſe caſtiſſime reficere ſoliti, eaq; ſacra (quę vos in ſpeluncis & abditis locis, latronũ furũq; inſtar, lucem exoſi peragere inſtituiſtis) ſummo ſtudio ſanctiſſime ſemp obierunt, vnde tanta bona ſunt conſecuta, vt enarrare nemo queat.

Pſalm. cx.

Ex veſtra aũt noua vinolenta cœna queſo te quæ pietas? quę deuotio? aut qd oĩno boni cõſecutũ eſt? Equidẽ plurima (proh dolor) mala, plurima inauditæ leuitatis exẽpla enumerare poſſem, quę ex veſtris nouis inſtitutis emerſere, vt nõ Chriſti, ſed tenebrarũ p̃ricipis cœna eſſe cõuincat̃, Quid illud ſibi vult, dic mihi, q̃ qui paulo ante oĩa ſumma imis miſcere, ferro vindicare illam veſtrã luculentã cœnam ac mordicus tenere parati erant, eam ngl̃ectã, peſſime oĩm exoſam habent, & quicqd vſpiã religionis fuit, Iebuſeorũ more pedibus calcant, ſputis deturpãt, & anathema faciũt? hęc nimirũ dextera & mutatio dextrę excelſi eſt, nõ erat iſta Bacchanalis ebrioſorum ſynagoga, ſuper petrã firmata ſed grãmaticorũ, poetarũq; arenæ, leuiter innixa, ad Dianę nympharumq; aquas erecta, Quocirca leui vento iſtam Babylonis molem quaſſatã, is qui omnia

Hæreticorũ cœna vinolenta. ac principis tenebrarum eſt.

omia videt, oris sui ſpū, ſolo adęquauit, iacet igiť ęternūq; iacebit, multarū (proh dolor) animarū ruinam ſecum trahens. Quod ſcire porro vis qd denotarit? quidue manū prętēderit? Dico em̄ corpus ſuum & denotaſſe & p̄tendiſſe, fuiſſeq; idem illud corpus qd' mēſę aſſederit, niſi q; ad mēſam viſibile fuerat in manib. aūt viſum fugiēs latuerit, hęc ipſa eſt veritas, & non mō mea, ſed oīm Chriſti fideliū recte ſentientiū fides, ac orthodoxa ſentētia. Et quanq; Berengarius in hanc olim errorū ſentinā inciderit, tñ reſipiſcens, impiā opinionē exuit, ac deteſtatus eſt, & iureiurādo abnegauit, Caroloſtadius vt & ipe ignorare nō potes, ideoq; in hac parte nō parꝝ firmitatis cōſolatiōisq; habeo, qui ſciā neq; te, neq; Zuingliū, neq; Caroloſtadiū, neq;. Oecolampadiū, ac ne Lutherū quidē, anteſignanū veſtrū, cū omnib. veſtrę factionis ſectatorib. in hanc horā vllā vſpiam apud orthodoxos ſentētiam obtinuiſſe, ſed omib. pōtificū, Imperatoris, Regū, comiciorū imperialiū, academiarū ſynodoꝝ ſentētijs dānatos, Sicq; vna cū imperita veſtra, furioſaq; plebecula, moleſtis quibuſdā quaternarijs clamatoribus neglecti iacetis, fruſtraq; olim Turonēſi ac Vercelleñ. cōcilijs Nicolao Papa ſedēte, exploſam & damnatā hæreſim, nimio veſtro malo, renouare conatos experimini.

Quid Chřs manu denotarit.

Berengarius.

Toto itaq; pede cū mea eccleſia, quę tenet ab ortu ſolis in occaſum, a meridie in ſeptentrionē, etiā eorū qui aliquot ſæculis ꝓ ſchiſmaticis habiti, p̄ſidio tutus maneo in poſſeſſiōe, Vñ me ſi deturbare ſatagitis, meliorib. titulis, firmiore teſtimōiorum p̄ſidio, vos agere oportebit, iſti quidē veſtri leuiculi nitidæ, ac bene curatę pellis p̄ſtigiatores, & in verę religionis militia plane tyrones ac rudes, nos nihil mouent, fortiſſimus em̄ ille hęros armatus, atrium poſſidet, turriſq; Dauid tot p̄munita clipeis, vtcunq; hæreticorū quaſſata arietib. nō mouebitur ingeternū, nedū corruet, neq; eorū inefficacib. cōplanabiť inſultib. exturbatis nobis, Eſt em̄ meliore rōne atq; turris Babel exædificata, quā fortis ille venator Nemroth Lutherus ex cōfuſione linguarū, falſis, & inter ſe pugnātib, doctrinis excita-

Ecclīa ſupra petrā. hæreſis ſup arenā ædificatur.

Cantico. iiij.

Genæ. xi. Lutherus eſt uenator Nēroth ac turris Babel ędificator.

 uit ruinę

Canti.iiij. uit ruinæ expoſitã,noſtra vero ſupra petrã ędificata eſt, cum ꝓpugnaculis aggere et foſſa circũſepta,mille clypei pendẽt ex ea,& omĩs armatura fortiũ, cœpiſtis ipſi ædificare nouã, nõ

Lucæ. xiiij. cõputatis ſumptib,ideo medio in labore deficitis.

Merito igitur mũdus vobis ciconiã pinſit,pollicẽ prębet

Ridiculi facti iam hæretici. irridetq; vos hoĩes grãmaticos,leues apoſtatas religiõis,q ędificare cœpiſtis quę conſummare nequeatis,vos qui díu riſiſtis iam flebitis,omẽs ſpreuiſtis,ab omnib.ſpernemini, q cõtempſiſtis,vrĩs iam diſcipulis,& qui panes vrõs edunt cõtemptui & ludibrio eſtis, Quotus em̃ qſq; eſt textorũ, lanionũ, pelliſicum,tonſorũ,calceariorũ,ac miſcellaneę turbæ hominũ, qui ſpiritũ Luthero nõ adimat,illius doctrinã e ſpũſancto ꝓfectã nõ neget,ſeq; meliore ſpũ imbutum clamet ac glorietꝰ attẽde quæſo qui veſtri tẽpli Architecti,q̃ ſint artis imperiti primo illi qdem neaniſci,poetę,haud aliter q̃ de qbus ipi ſcribũt gigãtes,mõtem monti imponẽtes,bellũ Ioui facere conabant,ſic his ꝑteritis annis oẽs eccleſiæ angulos tentãtes, tecta, parietes colũnas,imagines,tabulas, & ipos etiã parietibus columniſq; ferreos clauos,atq; alia id genus, quæcunq; eorũ furori,temeritatiq; obuia fuerunt, arrepta violarũt,cõminuerũt, diſſiparunt,quin diuo Petro,atq; adeo ipſi Chr̃o manus afferre auſi homines omniũ quos terra tulit ſceleratiſſimi, de hęreticis aut peruerſis,ac factioſis, poetis &, grãmaticis,nõ de pijs iuxta ac eruditis,quorũ magnã partem adhuc ſibi ſeruauit altiſſimus,

Impietas eorũ in Chr̃m. mihi ſermo eſt. Ac ne longius abeam, Huttũ tuum vide, qui in tuo Nicolſpurgeñ.grege diſputare,& vt verius dicam ꝑtinaciter,impieq; tenere non dubitauit,Chriſtũ neq; deum, neq; dei filium fuiſſe,ſed ſimplicẽ ꝓphetam, in originali labe cõceptũ,& natũ,Sunt & inter Lutheranos inuenti,qui Chr̃m ob ſua ſcelera a iudæis vltimo ſupplicio iure affectum temere ꝑdicarunt,hoccine vero eſt Chr̃m prędicareꝰhoccine eſt Chr̃i apoſtolũ in Euangeliũ dei ſegregatũ agereꝰ & putabis vltionum deum vindictam non daturũꝰ amen amen dico tibi, non

Pſ.cxx. dormitabit,neq; dormiet,qui cuſtodit Iſrahel,

doctor

D.BALTHASAR.

Hac me mente nunq̃ in vita fuiſſe ſcito, quin Huttũ cum ea agitaret grauiter obiurgaui, ac noſtrum plures, huic malo vt ſubueniremus, ac mederemur cõuenimus neq; mediusfidius Huttus niſi elapſus fuiſſet, impune tuliſſet.

DOCTOR FABRI.

Tamen in fide veſtra, quaſi ex p̃ſcripto cuiq; quodlibet, licet & credere, & in populũ euulgare, ac om̃ino facere, ita Lutherani vno ore om̃es prædicant, Tu aũt in Huttũ anĩaduertere te paratũ fuiſſe denũcias, q̃ſi veſtro in Euãgelio, non, qđ cuiq; cõmodũ eſt credere et dicere, licitũ ſit, etiam diſputare ac publice docere, ſed hac vafricie vſi, ni fallor, eſtis, vt dum Catholicos numero præcellueritis, vi & ruſticana cõiuratiõe reliq̃s in vr̃as hęreſes ꝑtrahere poſſetis, Proinde deo Opt. Max, gr̃as nocte ac die ago, q me ad eã diem ſeruarit incolumen, qua videã vos nouos Euangeliſtas vr̃am illã regulã lutulentã, luculentã dicere volui, tãdem reſipiſcentes vanã fateri, edoctos ſcilicet vſu, minime ferendũ eſſe, vt cuiq; liceat, quæ velit credere ac docere, & quęcũq; in buccã (vt dicitur) veniãt publice p̃dicare, nẽpe ſal ſi infatuatum fuerit, hoc eſt doctor ſi impie errauerit, quid ꝓdeſt amplius niſi foras vt ꝓijciatur, ab hoĩbus cõculcandus. Sed quæ te tandẽ cauſſa impulerit in eã mentẽ, eccleſiã vt deſereres, manifeſtũ ſcripturæ ſenſum grauioris iam ætatis vir p̃terires oſtende, te quæſo. Ego cõtra pro virili mea faciam qđ Philippus Eunucho reginę Candacis feciſſe legiť, Euãgelizabo tibi Ieſum filiũ dei.

Credere quic quid libet.

Doctor aberrans eſt cõculcãd⁹ ſicut ſal infatuatũ. Matthei. v.

Acto. viij.

D.BALTHASAR:

Dixit dñs, ſi quis dixerit vobis, ecce hic eſt Chr̃us, aut illic, nolite illi credere, iam tñ̃ diciť in hoc ſacramẽto eſt Chr̃us in hac aut illa eccleſia, altari, tẽplo etc. Equidẽ ita cõſtitui, iuxta Chriſti doctrinam credendũ non eſſe, nam ne crederem in tẽpore me via veritatis pręmonuit.

Matth. xxiiij. Marci. xiij. Lucæ. xvij.

DOCTOR FABRI.

Verba quæ adduxiſti ſunt apud Matth. ca. xxiiij. & Mar.

cap,xiij.ſed quo ſpectent quãue in partem intelligi trahi poſſint etiã atq; etiã conſyderandũ iudico,nempe multi venient, dicit dñs,q dicent ego ſum Chr̄us qui ſeducẽt multos, & deinceps ſequit̃.Ecce hic eſt Chr̄s,ſi quis vobis dixerit,nolite credere,ſurgent em̃ pſeudoChr̄i, & pſeudo,pphetæ, hij aũt ſunt de quibus nos vt caueremus pie ſeruator noſter præmonuit, nõ em̃ alium Chr̄m Ioannes digito denotarat,q̃ hunc quẽ ad Iordanem deambulantẽ vidit,quẽ nos crucifixum p̄dicamus, quẽ diuus ille Simon Petrus,non ex carne & ſanguine,ſed paterna reuelatiõe fidenter cõfeſſus eſt eſſe Chriſtũ filiũ dei viui, qui ipſe corã Caypha,alijſq; nunq̃ non ſe filiũ dei, ſe Chriſtũ appellari paſſus eſt, Quãdo igit̃ olim erupturi ſunt iudęi vti iam aliquoties,falſa opinione de aduẽtu Meſſię decæpti affirmare auſi,vt dicãt,Ecce in Babylone Chr̄us natus eſt. Quãdo Turcæ Mahumetũ in Mœcha, vt Chriſtũ oſtẽderint, iã noli, noli credere,nam veluti de deo legit̃ in veteri teſtamẽto, audi Iſrael dñs deus vnus & zelotes eſt ita ſaluator nr̄ Ieſus Chr̄us, pſeudoChr̄os,Chriſti nomen vſurpãtes ferre nullo mõ potuit præuiditq; aliquos aliquãdo ſuborituros qui ſeſe ,p Chr̄is vẽditaturi eſſent,foreq; q in ſolitudine Chriſtũ aut alibi monſtrarent,at illis ne crederent imperauit,multos itaq; Chr̄os,vt ſummatim Chr̄i volũtatem expendã,hac ſententia prohibere voluit,at nos in hoc ſacramento nõ multos deos,non multos Meſſias,non Chriſtos ſtatuere p̄ſumimus ſed vbiq; tã cœlo q̃ terra,vno plurib.ve templis aut aris,non niſi vnũ & eundem Chriſtũ,quãuis plurib.locis diuina virtute eſſe,Chr̄iana veritate,nihil hæſitantes,docemus,& cõfitemur.Idcoq; graue eſſet horribileq; auditu,hunc ſtatim a Chriſti Ieſu in cœlum aſſenſione errorem irrepſiſſe,etenim in vniuerſo mũdo hoc ſacramentũ & creditũ & vſurpatũ eſt, perinde vt ad hanc vſq; diẽ tenemus,minimeq; hæſitamus.Et tu triginta ac plurib. annis conſtãtiſſ.docuiſti vnũ & idem corpus Chriſti ſimul eſſe plurib.ĩ locis,neq; hic & alibi eſſe,aliud & aliud,ſed vbiq; in cœlo,& in terris vnũ & idem corpus Chriſti, & ipſe in tuis collectaneis,

Ecce hic eſt Chriſtus aut illic.
Marci.xiij.
Ioannis.i.
j.Corinth.ij.
Matth.xvi.
Matth. xxvi.
Exodi.xx.

lectaneis,ac Racematiõib.vidi quæ ex perſpectiua,q̃ ex phiſi-cis notaſti ad hanc rem pertinẽtia,vt anima in toto tota & q̃li-bet eius parte eſſet,vt ſpeculũ integrũ vnã repñtaret imaginẽ, fractũ ꝓ particularũ numero effigies totidẽ redderet,vt de ſole illiuſcꝫ ſplendore mirabili, de anguilla in partes diſſecta, qb. omnib.oculis ſubiectis & perceptibilib. fidem venerabilis ſa-cramenti firmare conatus es. Racematiões Balthaſari.

DOCTOR BALTHASAR.

Cum paruulus eram loquebar vt paruulus, nunc vir fa-ctus ſum ea ſententia, vt credã textũ Matthei ſonare de vltimis mundi tẽporib. eacꝫ a Chriſti ſtatim aſcẽſione incœpiſſe,& ꝙ Paulus,Petrus,Ioannes,eorum meminerint. j.Corin. xiij.

D. SALTZER.

Sit ſane vero ita, q̃n nos in vltimo ſæculo ſumus vel po-tius vltima ætate,Quincꝫ ẽm Chriſti ætatẽ p̃ceſſiſſe ætates cõ-ſtat,Eſt t̃n nihilominus verũ, hanc ꝓphætiã paulo ante extre-mum diem iuditij cõpletũ iri.Hinc eſt ꝙ erũt ſigna in ſole, lu-na & ſtellis,& in terris p̃ſſuræ gentiũ,erũt terræ motus, ac ſol obſcurabit̃,luna non dabit lumen,multacꝫ id genus ꝓdigiorꝫ p̃cedẽt,necꝫ antea erit cõſumatõ ſæcl̃i, et filius hominis veniet in tuba ac voce archãgeli, veniet ĩ maieſtate ſua cũ angelis &c. Lucæ.xxi. Signa multa ſæculi conſu matioñe an-teibunt. j.Theſſa. iiij.

DOCTOR FABRI.

Scrutare ſcripturã Euãgelij, & inuenies, horum initiũ a Chriſti cõtinuo aſcẽſione exiſtere non potuiſſe,quo modo tu velle videris,iccirco falſum eſt de ſacramento p̃dictã ſcripturã intelligi oportere, nam Mattheus docet, anteq̃ veniat cõſum-matio,p̃dicari oportere Euangeliũ regni in vniuerſo orbe, in teſtimoniũ gentib. oſtẽdit, Porro vẽturos pſeudoChriſtos & pſeudoprophætas qui facient ſigna & ꝓdigia,non multo poſt tribulatione illorꝫ dierũ inualeſcẽte, ſol & luna non dabũt lu-men ſuum,ſtellæ de cœlo cadẽt &c.ac in fine ſic cõcludit,de il la die & hora nemo ſcit niſi ſolus pater,& ꝓbatur hoc per di-es Noæ,de quibus ita ſubinfert,ſicut in dieb.Noæ,ita erit ad-uentus filij hoïs, ſicut ẽm erãt in dieb. ante diluuiũ comedẽtes Matth.xxiiij.

 & bibentes,

& bibentes, nubentes, & nuptui tradentes, vſq; ad eum diem quo intrauit Noæ in archam, & non cognouerūt donec venit diluuiū, & tulit omēs, ita erit aduentus filij hoīs, tūc duo erūt in agro, vnus aſſumeť, & vnus relinqueť, duæ erūt molētes in mola vna aſſumeť, & vna relinqueť, duo in lecto vnus aſſumetur & alter relinqueť, vigilate ergo, quia neſcitis qua hora veſter dn̄s vēturus ſit, Et vos eſtote parati qa neſcitis qua hora filius hoīs venturus eſt, hęc Mattheus, ſimiliter Marcus diſcipulis ſigna que p̄cedere debēt præſcribit.

Vnus uerus Chriſtus ſeu Meſſias.

Atq; vt iterū tibi error pateat de aſcēſione Chriſti, refer animū ad hęc Marci. xiij. vbi legiť, multi veniēt in nomīe meo dicentes, quia ego ſum, & multos ſeducent, Et ſequiť, & in oēs gētes primū oportet p̄dicari Euangeliū, Quæ omia vt ita ſint, quod tn̄ non eſt, non potes adductos locos aduerſus ſacramētū, eiuſq; veritatē vere obijcere, multi Antichriſti fuere tēpore Ioānis, qui cū ſi Chriſtos eſſe gloriarenť, nemo illis, iure optimo, fidem adhibebat. Et vt dem ego tibi Theodan, Iudā Galilæum, de quib. Gamaliel, & alijs in locis id feciſſe, tn̄ Ioannes verus ꝓphæta negauit ſe Chriſtū eſſe, et eum qui verus a Deo miſſus Chriſtus venit, digito deſignauit, vere Andręas ait Simoni Petro, Meſſiā inuenimus qui eſt Chriſtus, et Philippus ad Nathanael, eum quē ſcripſit Moyſes in lege & ꝓphætę inuenimus Ieſum filiū Ioſeph a Nazareth, nō alius igiť Chriſtus in ſolitudine ac angulis, ab Anabaptiſtis q̄ri debet, hic ille eſt Ieſus ante ſeſq̄mille annos ab angelis p̄dicatus, ſummi Patris filius, ad Iordanem & in monte Thabor multo an̄ dilectus filius declaratus, nō ergo credēdus aūt querēdus eſt hic aut illic, in tēplo, ſolitudine, aut agro Chriſtus alius, nos em̄ Chriſtiani vnum eundē Chriſtū vbiq; gentiū colimus, eum per quem, ex quo & in q̄ ſunt omia, per quē ſalus vita & reſurrectio, qui ſolus potens, Rex regū, Dn̄s dominantiū, noli ergo hic trepidare, vbi non eſt timor, atq; aliud argumentū ſi videť depromę, hoc em̄ inualidū eſt gladij inſtar tuum in iugulū retorti.

Acto. v. Ioan. j.

Matth. xvij.

Ad Ro. xi. Apoca. xix.

DOCTOR BALTHASAR.

Depromam

Depromā vero, non q̄ in hac opinione ptinaciter hærere velim, ſed vt cōſcientiā meam & intellectū purgem, dicit ſcriptura, eum aſcēdiſſe ſedere ad dexterā dei patris, q̄modo igiť poteſt plurib. in locis eſſe? Marci. xvi.

D. FABRI.

Nihil in tota ſcriptura ſacra ſuperfluum aut otioſum eſſe noſti, cuius vnus apex non interibit, idquod nemo curioſius, q̄ Hebræi tradiderūt, Qui nō modo q̄ties dictio aliq̄ verū etiā quoties alphabeti quæuis litera in lege repetita ſit, ſuis nūeris & miſterijs declararūt, eaq̄ omia ad myſticū quēdam intellectum referūt, Quare hic opus tibi foret, vt dn̄s tibi panē frangeret, ac mentis oculos & ſenſum, ad videndum ſcripturā, q̄ſi a natiuitate cœco illo, & in Emaus diſcipulis apiret, vt ab oculis tuis ſquamæ, vt Pauli in Damaſco reciderēt, oblitiq̄ luto oculi verum introſpicere poſſent. Matth. v. Diligētia Iudæorum in ſcripturis. Ioan. ix. Lu. xxiiij. Acto. ix.

Iuxta hoc tuum argumētum tria rogabo, Primū verū eſt neq̄ mihi negare poteris, ſcripturā ſanctā aliquib. locis dicere Deū ſedere iuxta Cherubin, ſupra archam, in excelſo throno, & Ieſum ſedere ad dextrā dei Pr̄is, Et ita Paulus narrat ad Hebræos, ſedet ad dexterā maieſtatis ſuæ, Et Mattheus, videbitis filium hoīs ſedentē a dextris virtutis dei, et venientē in nubib. cœli, & ea ipſa verba repetita inuenies in Marco, qui & in vltimo Euangelij capite ſic ait, aſſumptus eſt in cœlum, & ſedet a dextris & pſal. cix. ſede a dextris meis, attn̄ in actis vidit Stephanus cœlos apertos & gloriā dei ac Ieſum ſtantem a dextris virtutis dei, Cæterū alio loco inuenimus vt ad Hebræos primo. ſedet ad dexterā. ad Epheſ. i. cōſtitutus ad dexterā pr̄is in cœleſtibus, ad Colloſ. iij. vbi Chr̄us eſt in dextera dei, ſedēs, ad Hebræos. x. ſedet in dextera dei, & ibidē. xij. in dextera ſedis dei ſedet. At in pleriſq̄ locis a dextris ſedere ꝓponiť vt iā cōmemoratū extitit, ſic Math. xxv. ſtatuet oues a dextris dei, ita Stephanus vidit Ieſum a dextris virtutis dei, Quēadmodū & ipſius Dauid ꝓphetæ dictū in Euangelio repetitū legiť Dixit dn̄s dn̄o meo ſede a dextris meis, Et tertio loco nō ignoro, nō Chriſtus in pluribꝰ locis, Ad hæb. j. Matth. xxvi. Mar. xiiij. Pſ. cix. Actorū. vij. Acto. vij. Matth. xxij. pſal. cix.

Marci ulti. ſane ſine myſterio Marcũ ſcripſiſſe,eũ aſſumptũ eſſe in cœlũ.
Acto.j. Et in actis apl'i viderũt eum euntẽ in cœlum,ad Coloſſ.iiij,do
minũ in cœlo habetis.i.Petri.iij.,pfectus in cœlũ ſubiectis ſibi
angelis,poteſtatib.& virtutib.attamẽ Stephanus vidit cœlos
Acto.vij. apertos,& ibi Ieſum ſtantem, Iã dicit ,ppheta q̃ aſcẽderit ſup
cœlum cœli ad orientẽ, & extat articulus fidei nr̃æ aſcẽdit ad
pſ.lxvij. cœlos,ſedet ad dexterã &c. liquet igit̃ alias cœlũ, alias cœlos
ſedem dei eſſe.Sic Eſaiæ.lxvi.Cœlũ mihi ſedes,& nos p̃cantes
Sedes dei cœlũ uel cœli eſt. dicimus,pater nr̃ qui es in cœlis, Et Math.xvi. poteſtas datur
Matthei.vi. Petro in cœlis,Et Math.xviij.alijs diſcipulis in cœlo,alibi cœ
Luc.xi. lum,alibi cœli habitatio dei deſcribit̃. Iob.x.excelſior cœlo ẽ,
Pſal.xiij.Dñs de cœlo ,pſpexit.Pſal.viij. a ſummo cœlo pro-
greſſus eius, pſal.cij.dñs in cœlo parauit ſedẽ ſuã,pſal.cxxxviij
ſi aſcẽdero in cœlũ tu illic es,Eccle.v.Deus in cœlo eſt, Matt.
v.cœlũ thronus dei eſt,Ioan.iij.qui de cœlo venit,ſup oẽs eſt,
i.Corin.xv.ſecũdus hõ de cœlo cœleſtis,Ad hæc angeli vidẽt
faciẽ patris q in cœlis eſt, Math.xviij.ad Hebꝛos.iiij, penetra
pſ.cxlviij. uit cœlos,ad Hebr.vij.Excelſior cœlis factus,& illum laudant
cœli cœlorũ,per quæ pſpicue oſtẽdit̃,illum nõ vno loco dun-
Deus in pluribus locis eſt ſimul. taxat claudi ſed q̃ in pluribus.ſimul,ſit locis,verũ eſt qd'.iij.Re-
gum.viij.legimus cœlũ & cœli cœlorũ eũ capere nequeũt, qd
multa ſole meridiano fit illuſtrius,iam patrẽ dici in cœlo,iam
in cœlis,Dic igitur mihi,qd tria hæc ſibi volũt ſederæ & ſta-
re ad dextrã,& ad dextras,in cœlo & cœlis,aliud,q̃ q̃ ſpiritus
dñi ,puidit aliqñ fore tui ſimiles,qui cũ fidei nr̃ę articulũ audi-
turi eſſent,ſedentẽ ad dexterã dei,errore ſeducti, interp̃tarent̃
ac ſi deus pr̃ dextra ac ſiniſtra manu p̃ditus eſſet,illicq; Chrus
dei filius,pinde vt clauis affixus, ita ſederet vt latum unguem
ſe inde mouere nõ poſſet,O bellũ dogma.

DOCTOR BALTHASAR.

Hoc fieri nõ debet,fuerunt em̃ hæretici,q deo materialia
membra aſſcripſerunt,manus,pedes,oculos &c,

D.FABRI.

Anthropophormitæ. Verũ eſt Anthropophormitę ſiue Vadiani dicti ſunt,q cũ
e pſalmo

e pſalmo excepiſſent oculi dñi ſuper iuſtos, & aures eius in p̄- Pſal.xxxiij.
ces eorũ, ac de manib. digitis, pedib. audijſſent, ſcabellũ item Pſalmo. viij.
pedum ſuorũ, ꝓphetas quoqꝫ faciem dñi expetiuiſſe, os domi- Pſal.cix.
ni locutũ, occidẽte lr̃a & carnali ſenſu ſeducti, deũ materialem Exodi. xxxiij Eſaiæ. lviij.
& corporeũ fecerũt, vt illi, q quum in Daniele deũ virũ, ętate Danielis. vij.
ꝓuectum ac grandæuũ legerent, barbã ei canã affinxerunt.

Sic de dextra, & ſedere ad dextrã, ſi hanc ſuſceptã imperi- Reprobatio
torũ animis notionẽ ſequi voluerimus, ſemp ſedentẽ deũ in- huiꝰ erroris.
telligemus, Stephanũqꝫ eũ ſeſe ſtantem vidiſſe cum fatet̃ ſane
mirabimur, vno porro in loco non autem in cœlis foret, quin
dexteræ om̃ipotẽtis perenniter affixus adhęreſceret, diuinãqꝫ
naturã quę ab ęterno fuit, humana aſſumptiõe longe imbecil-
liorẽ factã eſſe dicemus, quãdoquidẽ antea q̃ꝫ verbũ ab ęterno
caro fieret, vbiqꝫ locorũ fuit, iam nõ niſi vno loco, eoqꝫ exi-
guo quaſi cãcellis qbuſdã circũſcriberet̃. Nunqd credis in vnũ
deum patrem om̃ipotentẽ creatorẽ cœli & terræ, & in Ieſum
Chriſtũ filium eius vnicũ dñm noſtrũ? nõne verum eſt, quod
Athanaſius docuit, om̃ipotẽs eſt pater, om̃ipotẽs filius, om̃i- Geneſis. xij.
potẽs ſpũſſanctus? Et ipſe de ſe qꝫ ait Gene.xij. Ego deus om̃i-
potẽs. Exod.xv. omnipotẽs nomẽ eius. Thob.xiij. nõ eſt deus
om̃ipotẽs preter eum, & de filio ſcriptũ legimus, dum mediũ
ſilentiũ tenerent om̃ia, om̃ipotẽs ſermo tuus dñe de regalibus Sapien.xviij.
ſedib. venit, & Iob toties vocat eum om̃ipotẽtẽ, ipſe q̃qꝫ ſe om Iob. viij.xiij. et.xxij.
niũ, quæ ſunt in cœlo, & in terra poteſtatẽ habere ꝓfitet̃, qd Matth.xxviij
igitur om̃ipotẽti manus & pedes ligas, atqꝫ amputas potius?
Credo ego de deo, qꝫ regius ille ꝓpheta, pſal.cxxxviij, q̃ ibo
a ſpũ tuo, & quo a facie tua fugiã, ſi aſcẽdero in cœlum tu illic
es, ſi deſcẽdero ad inferos tu ades, ſi ſumpſero pennas meas di-
luculo, & habitauero in extremis maris, etenĩ manus tua dedu
cet me, Tu quoqꝫ cogitato qua virtute, dum illũ de monte p̄- Lucæ. iiij.
cipitare Iudęi, ac lapidibus adobruere tentaſſent, ipſe euaſerit, Lucæ.xxiiij.
poſt reſurrectionem in Emaus qui ſe viſibilẽ exhibuerit, tũqꝫ
ex oculis repẽte euanuerit, & hoc vno eodemqꝫ reſurrectiõis
die vt in pleriſqꝫ alijs fuerit locis ac viſibili forma apparuerit

Symoni,Magdalenæ,diſcipulis pn̄tibus,in Emaus,reliq̄s deniq; apoſtolis, idq; in locis a ſeſe longe differētibus, neq; lapide p̄grandi ne nūtius ſepulchrū exeat,aut etiā clauſis ianuis vt nō intret,nullo pacto ꝓhibetur.

D.BALTHASAR.

In mentē mihi venit pluriū ſacrę ſcripturæ locoꝝ,vt Pauli
j.Corint.xi. illud,nos mortē dn̄i annunciare debere donec veniat, Et duo viri induti candidis dixerūt,viri Galilęi q̄d admiramini aſpi-
Acto.j. ciētes in cœlum,hic Ieſus qui a vobis aſſumptus eſt in cœlum, ita veniet,queādmodū vidiſtis eum euntē in cœlū:ſi itaq; primum veniet,atq; in aduentu ſecundo, preſens in ſacramento altaris eſſe non poteſt.

D.FABRI.

Si textū penitius introſpexeris,alium interp̄tem nō req̄res,venturū eum affirmāt illi viri quomō viderūt eū euntem diſcipuli,viderūt autē viſibilē,& viſibiliter cœlos conſcēdere,
Matth.xix. cuiuſmodi videbūt eum om̄es gentes,q̄n veniet ſedens in ſede maieſtatis ſuę,iuxtaq; duodecim,totidē ſedib.iudicaturi duodecim tribus Iſrael,inde credētes ꝯfitemur vt ſignū illius apparuerit in cœlo ſit iudicaturus viuos ac mortuos,& ſęculum per ignē, daturus his qui bona egerūt reſurrectionē vitæ, his vero q̄ mala egerūt reſurrectionē iudicij, Quomō de eo aduētu ſcripturę cecinere ꝓphetarū, Et Iohelis ꝓphetia locupletiſſime teſtat̄,Hic autē Chriſtū in ſacramēto eſſe nō negatur,aut dicito mihi, q̄n dixit diſcipulis ſuis. Ecce vobiſcum ego ſum om̄ib.dieb.vſq; in cōſummationē ſęculi,nunquid verū ſit, q̄d
Math.xxviij. ipſe vltimo in receſſu ꝓmiſit:

DOCTOR BALTHASAR.

Per gratiā ſuam nobiſcum eſt.

D.FABRI.

Hæc iam alia gloſſa,alia interp̄tatio eſt,Si aūt dixero nobiſcum eſſe om̄ib.dieb.non mō per gratiā,vt tu ais, ſed in ſacramēto etiā corporalē, qui num eius verbum habeāt,q̄s me refellet: aut quo pacto me hæreſeos reum cōuinces, ſi ſimili

mō

modo cũ Paulo dixero, in multorũ miliũ fidelium cordibus habitare Chriſtum.

DOCTOR BALTHASAR.

At ſi plurib. in locis eſt, plura corpora habeat neceſſe eſt.

D. FABRI.

Hoc nos Chriſtiani nequaq̃ admittimus, Corpus eñ qđ ſacratiſſimis manib. ſuſtinuit, vltima in cœna, idem eſſe quod ad mẽſam aſſederit cõfitemur, Et in p̃sbiteri manu corpus idẽ ẽ qđ in cœlis eſt, nõ aũt duo, tria, plura ve corpora ſunt, error ergo ẽ, cuius te pœnitere debet, plura Chr̃i corpora eſſe pl̃ib. in locis affirmare, quũ vnũ eſſe, ideq́ diuerſis locis aſſeramus. Math. xxvi. Marci. xiiij. Lucæ. xxij.

DOCTOR BALTHASAR.

Verum, Equidem non reperio in ſcriptura ſacra ipſum pluribus in locis fuiſſe.

DOCTOR FABRI.

Es tu magiſter in Iſrahel, & quę in Actis apoſtolicis ſunt neſcis? Capite eñ nono, & . xxij. vbi Paulus acceptis literis, aduerſus Chriſti fideles, toto impetu ruebat ſpirans minarũ & cędis in diſcipulos, anteq́ Damaſcũ venit, vocẽ audiuit, Saule Saule quid me p̃ſequeris, reſpõdit Paulus, dñe quis es, cui dñs ego ſum Ieſus quẽ tu p̃ſequeris, tum Paulus trepidans, domine quid vis vt faciã, cui dñs &c. Hoc factum eſt lapidato Stephano, longo poſt tẽpore a dñi aſcenſione, nihilominus tñ Paulo p̃ſens fuit ante Damaſcũ, ſedetq́ ad dexterã dei omĩpotentis. An deus in pluribꝰ locis.

DOCTOR BALTHASAR.

Viſionem fuiſſe puto, aut Ieſum cœlitus ei v̾ba feciſſe.

DOCTOR FABRI.

Quomõ aũt vox illa vera fuiſſet, cum diceret, ego ſum Ieſus, vt capite nono ſcriptum eſt, aut ego ſum Ieſus a Nazareth quem tu perſequeris, ſi non aderat ipſe Ieſus, vanum ergo & tui capitis ſomniũ, qđ viſionem fuiſſe reſpondes, aut Chr̃m de cœlo locutũ, gloſſa tua eſt nullo ſcripturæ nixa fundamento, Nã ſi ita facere Chriſtus voluiſſet, pinde vt Stephano cœlis apertis & ſtans a dextris virtutis dei, apparuiſſet, Et Quõ Chriſtꝰ a Paulo uiſus eſt. Actorum. ix.

Acto.vij. ille mox Ieſum ſtantē,aut loquētem cognouiſſe,ſed vox illius
primo aures perſtrinxit,ideoq́ interrogat qui ſit,cui Ieſus re-
ſpōdeat. Ego ſum Ieſus Nazarenus,hoc neq́ āgelus,neq́ ſpūs
p̄terea alius diceret qſq́, Quod autē eū corporalem viſibiliter
j.Corint.xv. intuitus ſit ex Paulo iterū palam fatiā, Viſus eſt Cephe, inqt,
deinde duodecim apl'is, tum plus quingētis fratrib.ex quibus
multi māſerunt ad hodiernā diem,reliqui obdormierūt,poſt
viſus Iacobo,deinde apl'is om̄ib. nouiſſime aūt omniū, tanq́
abortiuo viſus eſt mihi, Hoc vero nō potuit fieri ante aſcen-
Acto.ix. ſionē,quia Paulus diu iratus fuit Chr̄iano gregi,& ad pſequē-
dum tam viros q̄ mulieres, litteras ac poteſtatē accepit, quib.
fretus captiuos Hieruſalem duceret,Reſtat ergo poſt aſſcen-
ſionem hanc perfectā eſſe hiſtoriā,vno eodēq́ tempore Chri-
ſtum Paulo viſum,& in cœlo ſediſſe.Et ꝓculdubio ſi qſpiam
angelorum hac legatiōe functus eſſet,ſeſe exhibuiſſet vti Ga-
Lucæ.j. briel Zacharię apud Lucā feciſſe dicit̄, Sed quid hic difficul-
tatem facimus,quū aperte ꝓmat hyſtoria,dn̄m dixiſſe, qd me
pſequeris ? qs es dn̄e Paulus interrogat & audit, Ego ſum Ie-
ſus,Dn̄e quid vis me facere,et ait ad illū dn̄s,Tandē vbi Pau-
lum Ananias cōuenerat,inqt Ananias,Saule frater, dominus
Ieſus miſit me,qui apparuit tibi in via qua veniebas ,en q ap-
paruit tibi,& ſequit̄ Barnabas apprehēſum illū dixit ad apo-
ſtolos,& narrauit illis,quō in via vidiſſet dn̄m & qa locutus
eſt ei, Volo hic commemorare vt idem Paulus dominum in
templo viderit. Actorum.xxij.

DOCTOR BALTHASAR.

Quando factum ſit nihil moror, tam Pauli q̄ Stephani
viſionem cœlitus factam aio.

D.FABRI.

Quādo igit̄ Paulus,vt dicis dn̄m cœlitus apparentem,nō
aūt in terris iuxta aſſtantem vidit,neceſſe erit Cepham,vnde-
cim apl'os,Iacobū,quingētos fratres dn̄m in terris ſimiliter nō
Ioannis.xx. Matth.xxviij vidiſſe,proin mētitos fuiſſe cum dicerēt, vidimus dn̄m, Et qd
de mulierib.dices?quas Ieſus ad ſepulchrū ſalutauit, quæ eius
pedes

pedes cõtrectarũt, Quid de vndecim q in Galilea Ieſum viderunt in monte? Quid de Magdalena quę ipm apparentē oculis eſt cõtuita? Quid etiã ꝙ vndecim parnę fidei iſimulati? qd de duobus in Emaus? Quo tandē illa Lucę.cap. vlti.Surrexit dñs vere & apparuit Symoni? quomõ eis manus & pedes exhibuit, vna mãducauit? in Bethania apparuit, nihil dicã ꝙ Ioannes cũ ad mare viderit, quę niſi vere viderint, ementita oĩa & vana fatebere, Valeant igit̃ iſtę leues veſtrę notiones, quæ Chriſti maieſtatem ac potentiã cõminuere conãtur.

Marci. xvi. Lucæ.xxiiij. Acto.j. Ioannis.xx. Marci.xvi. Lucæ.xxiiij. Ioan.xx.

D.BALTHASAR.

Imaginari non poſſum, qua ratione idem corpus, eodẽq; tempore varia loca occupet.

D.FABRI.

Nicodemũ phyſicis reb. intentũ agis, & plane naturaliſans es, necdũ ſplendorē ſolis, multiplicatõnē grani, ſecretionē ſpeculorũ, ad vnam imaginē reflexiones multiplices, ſonas in aurib. diuerſas virtutes ſpirituũ, angelorꝫ agilitatē, & ſexcēta id genus, etiã animã totam in toto corpore, ac q̃libet parte ſuſta ratiõe expēdis, Etẽm ex his viſibilib. hoc inuiſibile, q̃d diſputamus, facile noſceres, & in hoc ſacramẽto q̃d miraris forte apud homĩes impoſſibile, atqui apud Deum, cui oĩa ſunt poſſibilia, fieri poſſe admitteres, non eſt ẽm Gabriele archãgelo authore, apud Deum impoſſibile oĩe verbũ, cuius potentia etiã talis ac tanta eſt vt ex lapidib. filios Abrahę excitare poſſit. Quod ſi credenti oĩa poſſibilia ſunt, quõ illi cui ſubiecta ſunt oĩa, impoſſibile fuerit, vno eodẽq; momento plurib. in locis eſſe, Et te non p̄terit ſimilitudo de grano ſynapi, cuius ſimilis fides ſi cui fuerit, etiã montes trãſferre queat, de q̃ etiam Paulus meminit, Et ſane vero Nicodemus, nimiũq; naturę rationib. intentus, neq; vnq̃ ſatis expēdis, qui fieri poſſit homo denuo vt renaſcat̃, Si in fide ac religione nr̃a ita philoſaphari, oĩa oculis cernere, manib. digitiſq; palpitare perges, iam nõ Chriſtianus, ſed phyſicus eris, neq; quicq̃ credes niſi manus digitoſq; tuos Chriſti Ieſu iſeras vulnerib. vt ille male credulus

Similitudĩes quõ in pluribus locis ſit Deus. Lucæ. xviij. Lucæ. j. Matth.iij. Marci.ix. Matth.xvij. Credibilia multa ſupra naturæ uires. Ioan.iij. Ioan.xx.

 Thomas,

Thomas,q̃d tibi tandẽ erit de fide meritũ,hũanis experimẽtis omia metienti? Quomõ fidem deinde definies rerũ nõ apparentium argumentũ? an neſcis? beatos eſſe eos qui nõ viderũt & crediderũt? ſtultus reuera & corde, & ad eredẽdũ tardus, cito auditurus,modicę fidei q̃re dubitaſti? Iam de fide (proh dolor) quã perpetuo inculcas ac ore p̃dicas, mẽte excidiſti,& quantũ coniectura aſſequor, reſurrectionẽ etiam & inferorũ ſupplitia vix credes,tametſi Moſen habeas et ꝓphetas,niſi pater Abraham tibi vnũ e mortuis reſuſcitet,q hæc,q̃ credimus, vera eſſe ꝓnũtiet, niſi ſenſib. rem cõprẽhẽdas impoſſibilẽ putas, oblitus quæ in Peripateticorꝝ ſchola aliq̃n tractauimus,ſicut ſe oculus nycticoracis habeat ad lumẽ ſolis, ita nr̃m intellectum in manifeſtiſſimis naturæ offendere ac halucinari,eorꝝ quæ condita ſunt,Salomon,oĩm quos terra tulit.ſapientiſſ.rationem inueſtigare nõ valuit,Tu diuina myſteria om̃ia rationis examine expẽdes? quin reſipiſce,ac in ſimplicitate cordis, Deo adheræſce, in illius verbo indubitanter fide, & bene erit animæ tuæ,

Hebræo.xi.
Ioannis.xx.
Matth.xiiij.
Lucæ.xvi.
Eccle.j.

D. MARCVS QVAESTOR.

Si ita ſcripturã intelligere voles,non erit fides noſtra niſi eorum que oculorũ approbationẽ non effugiũt,quæ eiuſmodi tandem fides eſt? etſi ita de Chriſto imaginari perges, om̃i eũ poteſtate ſpoliaueris, qui fons eſt omnium.

DOCTOR FABRI.

Si cuiq; q̃d libet imaginari licuerit, vt quo pacto Chr̃s cœlos cõſcẽderit,vbi ſedeat etc.et in nihilo aſſentiri volemus, niſi coram cernamus,& imbecilli diſcurſu noſtræ ratiõis illico cõpræhendamus,non video quõ ſymbolũ apl̃orũ, ipſa etiam trinitas queat ſubſiſtere, vt cætera interim taceã, quę quis erit qui ſuo captu ĩueniet,inuentis aſſentiri tuto audeat? Vanũ eſt itaq; ad ſtultæ cõſciẽtiæ regulã,eternæ ſapientię ſecretiora expendere,ſed rectę et pie fieri puto,cõſcientiã noſtrã in fide (vt ante admonui) veluti captiuã cõtinere, in obſequiũ Chr̃i, ne nimiũ alta ſapiamus, neue altiora nobis cõtra Salomonẽ curioſe nr̃am

Non omnia hũana ratiõe cõprehendi poſſe.

oſe noſtrā in pernitiē ingramus, Scis illud non abs re Paulum ſcripſiſſe, fide ſtas noli alta ſapere ſed time, & eundē Paulū docuiſſe non plus ſapere q̄ oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem, Et idem Paulus nō mediocriter gl'iatur ad Corinth. ꝙ nō in ſublimitate ſermonis ideſt bñ culta & ornata dicendi facultate ac copia, neq̧ in hūana ſapiētia ad eos venerit, Cūq̧ de dei ꝓuidentia ac p̄deſtinatiōe & aliꝭ reb. diuiuis multa idē gētiū doctor diſſeruiſſet, q̄ſi deſperās tandē exclamat, O altitudo diuitiarū ſapiētiæ & ſciētiæ dei, q̄ incōprehēſibilia ſunt iuditia eius, q̄ inueſtigabiles viæ eius, qs nouit ſenſum dñi? qs cōſiliarius eius fuit? Quocirca id cōſilij dedero, vt nos in hac vita tales ſimus, atq̧ ita in via dñi ambl'emus, vt olim cū gaudio, q̄ hic ī ſpeculo, vmbra, ænigmate ac veluti nubilo, libere et ſecure videamus, cūctiſq̧ bonis ꝑpetuo fruamur, Ad hęc meę cōſciētię tibi rationē reddo, me ſcilicet nullo pacto grauari, etiāſi intelligere aut cōprehēdere nō queā, q fiat, vt virgo inuiolata ſine ſexu, feminecq̧ virili cōcipiat, & mortui ad archāgeli vocē excitent, ac Lazarus q̄triduanus, iā fœtēs audierit, Lazare veni foras, illico ex ſepulchro ꝓdierit, vt cæcus natus lumē recępit, etſi a ſęculo nō ſit auditū, Quæ ſi perueſtigare non poſſum, cōtinuo ne iccirco fidei deſertor fiam? Procul, procul abſit, idq̧ ſummus Deus prohibeat.

Roma.ij.
Roma.xij.
j.Corinth.ij.
Roma.xi.
Lucæ.i.
j.Theſſ.iiij.
Ioannis. xi.
Ioannis.ix.

Quod ad hanc rem attinet bene quieta, ſummi dei gratia, conſciētia ſum, q̄n & de ſacramento & aliꝭ eiusmodi ſcripturā habeo, quæ nullis ambagib. immo clariſſimis & e medio ſumptis verbis, cōgruentib. plurimis locis me erudit, mihi fidei myſteria aperit, eam apprehēdam, eā tenebo manib. vtriſq̧, a meq̧ nō dimittā, vox dilecti dulcis eſt in aurib. meis, quę teſtat̄ hic eſſe corpus Chr̄i, hic eſſe ſanguinē, dulcia ſunt & ſemper erunt eloquia illius faucib. meis, & ſuꝑ mel ori meo, quid murmurē cum Iſrahelitis? quid dubitē cū Capharnaitis? quomō diſcedā ab illo cuius v̄ba ſpūs & vita ſunt? quin tibi vno verbo cū Pythagoricis diſcipulis reſpondeo αυτοσ εφη .i. ipſe dixit, nempe ipſe dixit & facta ſunt, ipſe mandauit, & creata

Euchariſtiæ myſteria ſimpliciter credenda, nō in dubiū uocāda ſunt.
pſ̄.cxviij.
Exodi.xvi.
Ioan.vi.

pſal.cxlviij. ſunt,quid hic ergo detrahã de teſtamẽto nouo & æterno? prę-
ter hoc aliud non habeo, aliud neqꝫ didici neqꝫ ſcio,manebit
itaqꝫ hoc ſolo veritatis verbo apud me integrũ ꝗdiu viuam,
ſimplicitate colũbina credam,panẽ in corpus,vinũ in ſangui-
nem mutari,Cæterũ qualiter & quomõ fieri poſſit nihil labo
Ioannis.ix. ro, accipio ex Euangelio dñm mgr̃m cæco nato lumen reddi-
diſſe,id cõſtanter credo,neqꝫ ꝑtinaciter,Iudęorũ more obluc-
tor q fieri poſſet.Credo inſuper,vt Euãgelio doceor,paraliti-
Matth.ix. cum pluresqꝫ alios priſtinã valetudinẽ recępiſſe,de oleo,vng-
uento,ſyrupis, pharmacis, emplaſtris, de curãdi modo nihil
ſum ſollicitus,neqꝫ qua ratiõe cõualuerint quæro.

Atqꝫ vnum hic ꝑterire non poſſum, quin tibi dícam de
Error Oecolampadij de ianuis clauſis Oecolampadio cõſodali olim tuo,q tñ te omniũ maxime, de
puerorũ baptiſmo hodie oppugnat, cum ad diſputationem
Badenſem cõfluxiſſemus veniſſemusqꝫ ad hiſtoriã,qua rõne
Ioannis.xx. Chr̃us clauſis ianuis ad diſcipulos ingreſſus ſit,cum id ſuo in-
tellectu quomõ fieri potuerit,non inuenire, potuiſſe ianuam
apertã reſpõdit,& tum primũ,cum Ieſus ingreſſus eſſet clau-
ſam fuiſſe, perinde atqꝫ Chriſto ante fores ꝑſtolandũ fuerit,
Actorum.xij. quẽadmodũ Petro cũ e carcere liberaretᷣ,an non impia eſt hęc
interꝑtatio & plane violenta prædatio, a Chr̃o auferre pote-
ſtatem,clauſas fores penetrandi? quid? qđ amotus eſt lapis
Marci.xvi. valde magnus a ſepulchro, & dñs reſurrexit, auditaqꝫ vox,
Ieſum Nazarenũ crucifixũ quæritis,ſurrexit,nõ eſt hic, vide-
Matth.xiiij. te locũ vbi poſuerũt eũ, idem mare obambulabat eiusqꝫ diſ-
Actorũ.xij. cipulo Petro a pedib.ſponte ſolutæ cathenæ recidebãt, media
nocte ianua patebat,omẽs ianuæ Paulo & Syllæ ſeſe aperie-
Actorũ.xvi. bant,vnus Ieſus apoſtatæ monacho ꝓ ianua ſtare cogitᷣ, quo-
j.Corint.xvi. ad aperiatᷣ,ingredi non põt, an nõ iuſte ꝑabor hic, q Chr̃m
negat oĩpotentẽ,anathema ſit maranatha, Suſpectiſſimum
vere mihi eſt hoc h[illegible]ĩm genus, Zuinglianũ, Oecolampadia-
nũqꝫ,quod minimæ credant perfrictę frontis homines, Chri-
ſtum cœlos conſcendiſſe,quoniãquidem qua ratione id fieri
poſſet,in mentẽ includere nequeant.

doctor Bal.

DOCTOR BALTHASAR.

Facere nō poſſum quin confitear, primū Oecolampadiū fuiſſe, qui meæ de puerorum baptiſmo ſententiæ, ꝓpria manu ſubſcripſerit. Iam nō ſentio Chriſtū clauſis ianuis ad diſcipulos penetrare nequiſſe, Nam huiuſmodi, & quod de reſurrectione eſt e philoſophia videor ꝓbare poſſe, Quare diſplicuit mihi ſemper hac tempeſtate eſſe quosdā, qui & leges & philoſophiam damnant. — Anabaptiſtis ſubſcripſit Oecolamp.

D. FABRI.

Atq amabo ſtemus Pauli textui ad Rom. primo inuiſibilia dei a creatura mūdi per ea quæ facta ſunt intellecta conſpici, ſempiternā quoqꝫ eius virtutē et diuinitatē ad cōtemplādum diuina ꝓdeſſe, neqꝫ fruſta eſſe ꝙ toties nos ſaluator nr̄ ad creaturarū cōſyderatiōes adhortatus eſt, hinc volatilia cœli, lilia agri, ſemen in terra, vitem, ficum, flaueſcentē ſegetem, arborem, triticum, paleas, ſolem, vulpes & oues, lupos atqꝫ alia id genus naturę exēpla, ꝓponit, in quib. ſi nō om̄i, aliqua ſaltem ex parte maieſtatē creatoris, & vt om̄ia numero, mēſura, pōdere ab eo cōſtituta ſunt cōtemplari & animaduerterę liceret articulos autē fidei oēs e philoſophia ꝓbare impoſſibilę eſt, Loquere tñ licet, quomō Ariſtoteles de prīo motore, de vno ente, de bono optimo, apud Peripateticos, Principiū & cauſam rerū omniū ſummā, primū motorē eſſe, ꝓbabis, cum vero Iudęus aut gentilis aliqs a fide abhorreat, neqꝫ te neqꝫ quenqꝫ mortaliū audiet, neqꝫ te tanti & tam acuti ingenij philoſophū eſſe tamqꝫ potentē exiſtimo, vt, niſi ipſe vel gentilis vel iudęus ſponte animū induxerit, ꝑſuadere poſſis. Sed adhoc qd' forte inciderat abeamus. & ad dictū dñi, Ioan. vi. veniamus, & veritatē huius ſacramēti manifeſta, & indubitata cōfirmatōe cōprobemus. Ecce ait dñs, panem quē ego dabo caro mea ē, dabo ꝓ mūdi vita, hic quanqꝫ vetus trāslatio, vnū tantū dabo habet, tñ geminū eſt ſic, panē quē ego dabo caro mea eſt, dabo ꝓ mūdi vita, hinc equidē excipio, quum dñs veritas ſit, & os domini locutū, q vt Paulus ait mentiri nequit, neqꝫ mutatē — Veritas ſacramēti Euchariſtiæ. — Ioan. vi.

Nũeri.xxiij. vt homo (ait in numeris Balaã ad Balach) ſed quæ ꝓmiſit in-
Roma. iiij. cõcuſſe ſeruat, cum & ꝓmiſſa ex om̃i potẽtia quidem ſua po-
tens eſt facere, Quocirca nunq̃ mihi placuit, q̃ noui Chr̃iani,
Matth.xvi. nouorũq; dogmatũ autores, ſuo impietatis more argutantur.
Verũ quidẽ eſſe ꝓmiſſas Petro claues per verbũ, dabo, nunq̃
autẽ datas in Euãgelio reperiatur, Petrum itaq; habere claues
ꝑtinaciſſime negant, ſic illi hoĩes belli mendacẽ faciũt Chr̃m,
q datas Petro claues iam ꝓmiſit, ꝓmiſſas v̓o nõ p̃ſtiterit. Sic ſi
Ioan.vi. mõ polliceat̃ ſe panẽ daturũ q caro ſua ſit, hũc v̓o nullibi red-
Ioan.iij. diderit, Hæc ꝓphetia de carne quidẽ eſt queadmodũ de bap-
tiſmo, vel potius pactio quedã, & teſtamentũ neq; patiẽ aut
vult veritas vt in ventũ abeat, Vñ pſal, ciiij. Memor fuit in ſe-
culum teſtamẽti ſui verbi, qđ mãdauit in mille gñationes. Et
iterũ pſalmo. lxxxviij. Neq; ꝓphanabo teſtamentũ meum, &
Ioan.vi. quę ꝓcedunt de labijs meis non faciam irrita, Aperuit itaq; os
ſuũ, ꝓmiſitq; ſe daturũ panem q caro illius eſſet, ſeſeq; daturũ
illam pollicitus eſt ꝓ mũdi vita, & ille, niſi nihil, aut videam
aut ſentiam, alius eſſe nõ poteſt præter hunc panẽ impoſitum
in cœna dñica, qui benedictione & virtute diuina tranſit aut
mutatur in corpus, Ex illis itaq;, et iam inductis verbis liquet
hic verum ſacroſanctũ corpus domini noſtri Ieſu Chriſti tra-
ctari & eſſe, Hic de te mihi ſic pſuadeo, ſi fuiſſes Nicodemus
ille, cui diceret Ieſus ea q apud Ioannẽ ca.iij. ſic ſcripta legimus
Quis aſcẽdit ĩ cœlũ niſi qui deſcẽdit filius hoĩs qui eſt in cœlo
in mentẽ tibi, quid vero veniſſet, q̃lis viſus tibi filius homĩs
Ioan.vi. in cœlo eſſet, & hęc ſtans in terra dicere auderet, vtpote filius
hoĩs qui eſt in cœlo ꝓculdubio, queadmodũ olim Caphar-
naitę ſubmurmuraſſes, muſſitaſſes, dixiſſesq; durę eſſe ſermo-
Increduli nem, Magna itaq; me de vobis om̃ib, admiratio tenet, q huic
Chriſto Ana- ſacroſancto ſacramento vim afferre paratis, Indies pleno ore
baptiſtæ. tonatis de Euãgelio, de verbo, de Chr̃o, & vt cadat flos, areat
Eſaiæ.xl. fœnum, nihil ſtabile ſit, ſolum verbũ dñi maneat ineternũ, etiã
Stẽtorea voce clamãtes, Et hoc loco non Moyſi, nõ Eſaię, nõ
Hieremiæ, non alterius cuiuſpiã ꝓphetæ aut viri alicuius ſc̃ti

verba

verba tractamus,ſed plane illud qđ os illud aureũ, os verita- Lucæ.xxij.
tis manifeſte teſtatur,dicit hoc eſt corpus meũ,hic eſt ſanguis Matth.xxiij.
meus,& adhuc tu modicę fidei,quare dubitaſti? clamabis ita- Lucæ.xvij.
cp ad dominũ vt tibi fidem adaugeat, vt adiuuet incredulita- Marci.ix. Lucæ.x.
tem tuam,hoc fac & viues.

D.BALTHASAR.

Si ſaltem intellectu meo aſſequi poſſem q fieri,quaue ra-
tione fieri poſſet,vt idem corpus in cœlo ſit atcp in terra.

DOCTOR FABRI.

Pergis adhuc eſſe Nicodemus naturalizans, ꝓpone tibi
cauſſas, & quur Chriſtus antecp cœlos aſcẽderat, locutus ad Ioan.iij.
diſcipulos,quæ cõſolationẽ ſummã habent. Mihi data eſt (in-
quit) om̃is poteſtas in cœlo & in terra,cõſiderato itacp vtrum Math.xxviij. Om̃ia poſſi-
ad credendũ facilius,hoc ne qđ de ſacramẽto,an illud quod et bilia Chriſto.
tibi & mihi ſcriptura loquit̃,nõ vno ĩ loco?Quid Matthęus? Matth.xxiiij.
veniet filius hom̃is ĩ nubibus cœli, veniet ĩ gloria maieſtatis,
Veniet vt iudicet viuos & mortuos, nam pater omne iudiciũ
dedit filio,& inſuper ſcriptura,vt ſicut pater quẽ vult viuifi- Ioan.v.
cat ita etiã filius,Necp id ſolũ vita gratiæ & ſpirituali,verum-
etiã qua nos viuimus corporali, qđ de Lazaro,de vnico vi- Ioan.xi.
duæ filio &c.Manifeſtũ fit,& Ioannis.x.poteſtatẽ habeo po- Lucæ.vij.
nendi animã,& iterũ ſumendi eam,Et in hoc capite perpende
quæſo qñ iudęi ei manus afferre conabant̃, quã mirabili vir-
tute eorũ oculos vimcp declinauerit deuitauitcp. Necp abſcp
ratione dixit,Cũ exaltatus fuero a terra,om̃ia traham ad me,
Ideocp alio loco fatetur ſibi patrẽ dediſſe poteſtatẽ oĩs carnis, Ioan.xij.
dixiſſecp omnia mea tua ſunt, et tua mea,Et paulus ſcribit ad Ioan.xvij.
Rom.xiiij.In hoc Chriſtus mortuus eſt & reſurrexit,vt & vi-
uorum & mortuorũ dominet̃. Quomõ igitur admittis apud
nos immo in cordibus nr̃is ac plurib.in locis Chriſtũ eſſe per
gratiã,& recte admittis, Chr̃s eñ nutrit et ſuſtẽtat eccleſiã ad
Ephe.v.Ideocp Paulus dicit,ſe loqui nõ audere ęcquam eorũ,
que Chriſtus per ſe nõ fecerit.Cur igit̃ eũ hac poteſtate exuis, Roma.xv.
vt nõ in hoc aut alio loco eſſe poſſit, vtcuncp potens ſit ille in

coelo & in terra, fatebere mihi niſi antieuangeliſtā agere velis. Ioan.xxi. Chriſtus ipſe oīa nouit, vt Petrus apud Ioan. ingenue expſſit, dicens, tu oīa noſti, tu ſcis quia amo te, cognouit Phariſeorum & ſeniorū etiā nō loquentiū corda, et a reſurrectione le- Lucæ.vi. xi. xxi. Ioan.xx. gimus quodā loco bis eum clauſis ianuis ingreſſum ad diſcipulos penetraſſe, hoc ſi cōſideras qd audes caperata fronte ſua oīpotētia cū ſpoliare? An te fugit que de Chriſti natiuitate Sapien.xviij. ſcriptura loquit̃, & eccleſia cātat, Oīpotēs ſermo tuus de regalib. ſedibus venit.

Quapropter mi doctor te quæſo mecū Paulum hominē Paulū imitari debemus. & imitatorem Pauli age, confiteare cum eo, hoc eſt nobili illo Actuū.xxij. Tharſenſi doctore gentiū, qui nō modo ad pedes Gamalielis aliquandiu paternas traditiōes hauſit, atq; edidicit, ſed & in ij.Corint.xij. tertiū coelū raptus vidit & audiuit q̃ non licet homini loqui, j.Corinth.ix. quicq; vere dicit. i. Corinth. ix. ſe vidiſſe Chriſtū dominū no- j.Corint.xv. ſtrum, ſicuti & antea ex. i. Chorinth. xv. Tibi oſtēdi diffidere j.Coriut.xij. Colloſſ.iij. non potes Chriſtū eſſe oīa in omnib. confitere itaq; rurſus j.Thimo.vi. cum diuo Paulo. Hunc ſolū ſanctū & potentem, regem regū dominū dominantiū, Iterū confitebere cum eodē Paulo deū Hebræ.ij. Pſal.viij. iuxta Dauidis prophetiā illi omnia ſubieciſſe, cp ſi oīa ſubiecit illi, nihil ergo prætermiſit quod non ſit illi ſubiectum, A te itaq; iterū mi doctor gloriam, virtutem, omnipotētiam, Sapientiæ.j. gratiam, bonitatē Chriſti, in hoc ſacramento ne reijcito, ſed iuxta ſcripturam in ſimplicitate cordis tui dominū quere, & Matthei.x. ſecundū verbū, pmiſſaq; illius eum inuenies, ſi ſimplex fueris vt columba, quod vt poſſis tribuat tibi is ex quo, per quē Roma.xi. & in quo ſunt omnia, Cui ſit laus, honor & gloria inæternum & vltra. A M E N.

Caput.vi.

DE SACRIFICIO MISSAE. CAPVT SEXTVM.

IN hĳs dictis doctor Marcus quæſtor & doc-
tor Saltzerus cũ plurib. verbis varie monue- Doctor Marcus & Salzer.
runt, Illa ſcripturę verba de inſtitutiõe ſacro-
ſancti myſterĳ eo modo atꝗ ita intelligeret,
quomõ oĩes Chriſti martyres, oĩesꝗ pĳ ac
ſancti viri dei, qui etiã ſuo ſanguine Chriſti vineã irrigarunt
tot ſæculis & plene & recte intellexiſſent, & vt a cõmuni fide-
lium ſimplici intellectu non diſcederet.

DOCTOR BALTHASAR.

Etſi crederem hic eſſe verũ corpus & verum ſanguinem
Chriſti, Vnũ tñ ſollicitũ me habet, qđ ſacramẽtũ oblationẽ,
ſacrificiũue eſſe nõ credo, quomõ vulgo eccleſia tenet.

DOCTOR FABRI.

Apud me nõ memini vllũ vnꝗ fuiſſe vel Chrĩfidelium
vel hæreticorũ qui in dubiũ diſputationemue traxiſſet, hoc ſa
cramentũ, ſacrificiũ an eſſet an non. Sacrificiũ aũt eſſe omnes Altaris ſacramentum eſſe ſacrificium.
in vniuerſum doctores Chriſtiani etiã hæretici docuerũt, &
ita cõmunis vſus eccleſiæ ſeruauit ſemp, quoad orbis terrę per
inimicũ hominẽ, religionis nr̃ę peſtem abhominabilẽ, Germa
nię maculã impurã Lutherũ defœdatus eſt, Qui vt impie ne- Lutherus.
fariecꝗ multa nouauit, Sic huius etiã ſceleratæ opinionis autor
primus fuit Miſſam nõ eſſe ſacrificiũ, & ſublato eo abomina- Danie. ix.
tionẽ in ſanctum templũ dei inuexit.

DOCTOR BALTHASAR.

Hic mihi memoriã acuis ad argumentũ aduerſus Sacra-
mentũ. Nempe hoc ſcriptũ eſt, ſcimus deũ nõ habitare in tem- Actorum. vĳ.
plo manu facto, Non igitur põt hoc vel ſacrmentũ vel ſacra- Eſaiæ. lxvi.
ficium eſſe vllo modo.

D. FABRI.

Eo argumẽto duabus de cauſſis nihil cõficies, Nã Stepha-
nus ideo dictũ vſurpauit, vt ꝓbaret deum omni in loco eſſe,

vbicꝫ,Ideocꝫ illud Eſaiæ.lxvi.induxit, q̄d cuiuſmōi ſit videre oportet,Ait em̄, Cœlū ſedes mea , Terra aūt ſcabellū pedum meorū,Verbis hiſ voluit oſtendere ꝓthomartyr ille, & vere coronatus a Deo,plurib.locis deum eſſe, qđ tn̄ non admittis, necꝫ hoc contra me ſed aduerſus te facit argumentū tuocꝫ gladio peris, Eſaias hæc locutus in voce dn̄i fuerat , At angelus e Seraphin tibi optandus eſt,qui tua vt Eſaiæ labia calculo,quē forcipe de altari ſumpſerit purget.

Eſai. vi.

Templū frequentari debere. Ioan. ij.

Veritas eſt & diffiteri non poteris,Non ideo templū Salomonis , tot ſumptib. in ſextū & q̄dragefimū vſcꝫ annū extructū ſolo æquatū eſt,cum Deo ſedes cœlum ſit etc.de q̄ templo.iij.Regum, in quo & gloria dn̄i adparuerit,Ad hæc necꝫ ideo cecidit ꝓphetia quæ dicit domū Dn̄i domū oronis eſſe, Alioqui iniuria affeciſſet Ieſus ementes & vendētes in tēplo, cum indignatione acceſus eos de funiculis quaſi flagellū faciens e tēplo eijceret,dicens,domus mea domus orationis eſt,In quo quidē templo plurib.annis ꝓphetiſſa illa Anna Phanaelis filia ieiunijs & oronibus vacans Deo ſeruijt,In q̄ & Symeon ille vir iuſtus & timens Deum inter vlnas ſuas puerū accepit,Scis p̄terea Euangeliū Lucæ,quo fine claudat, Nempe ſic ait,factū ē dum bn̄diceret illis,receſſit ab eis,& ferebat̃ in cœlum,Et ipſi adorantes regreſſi ſunt,in Iheruſalem cum gaudio magno,Et erant ſemper in tēplo laudātes & bn̄dicētes Deum, Ita Petrus & Ioannes aſcenderūt in templū ad horā orationis nonam, Et quāuis Petrus in Ioppe etiā in ſuperiori parte domus & Paulus in ſtatione publica,in littore, in naui,atcꝫ alijs in locis orauerint, imo viros orare om̄i loco ꝑmiſerit, ad hūc tn̄ necꝫ archa fœderis ſupra quā ſedit exercituū dn̄s necꝫ tēplū euertit̃. Quo circa vobis nouis Euangeliſtis ad huc ad orandū locus in templo idoneus Chriſtiana religione obſeruat̃,qua ergo Euāgelij auctoritate armati,nefario auſu templa om̄ia labefactare,ſpoliare,ſolo ęquare conati eſtis? Atcꝫ dictū hoc Eſaiæ ſi (vt tu exiſtimas) intelligat̃,q̄ſi in tēplo tanq̄ electo loco nō ſit dn̄s, certū eſt Chriſtū Deū & hominē in tēplo

Eſaiæ.lxvi. iij.Regū.viij. Eſa.lvi. Ioan.ij. Lucæ.ij. Lucæ.xxiiij. Acto.iij. Acto.x. j.Thi.ij. Eſa.lxvi. Lucæ.ij.

in vlnas

in vlnas prij Symeonis nō ſuſceptū, duodecim annos habentē, ſimul & in encenijs, in templo non fuiſſe, vera neqꝫ erant q̄ ad Caipham locutus eſt dn̄s, q̄d q̄ttidie docuerit in templo, Nam iuxta veſtrū intellectū Chriſtus neqꝫ corporaliter, neqꝫ ſacramētaliter in tēplo eſſe potuit, eoqꝫ ꝓcedetis, vt damnatorum Manichæorū impijs decretis vobis ſtandum ſit, Qui corpus Chriſtum habuiſſe fantaſticū impie aſſeuerarūt, Quāobrē ſi aures habes audiēdi audi, q̄d ſpiritus dicat eccleſijs. Ioan. x. Ibidē. xviij. Apo. ij. et. iij.

D.BALTHASAR:

Quomodo ꝓbabis hoc ſacramētum eſſe ſacrifitium, vt hæc miſſa fatiamus.

DOCTOR FABRI.

Aquas hauries de fontibus ſaluatoris, principio Danielis ſancti ꝓphetæ dictum ꝓponamus, qui ca. xij. ſcribit in hæc verba. Impie agent impij, neqꝫ intelligent omnes impij, porro docti intelligent, & a tēpore cum ablatū fuerit iuge ſacrifitiū & poſita fuerit abominatio in deſolationem. Ex hijs Danielis verbis reperis ſacrifitiū, q̄d lingua caldaica & hebraica Tauid adpellať, ſecūdū nos iuge ſacrifitiū qd' & ſub Antichriſti tempus e medio tolleť, habetqꝫ tēpus ſuum in Daniele & Apocalipſi, Ioan. ca. xij. vbi loquiť vtrunqꝫ de tēpore tēporibuſqꝫ & dimidio temporis. Eſaiæ. xij. Miſſam eſſe ſacrifitiū.

DOCTOR BALTHASAR.

Quot tandem anni ſunt?

D.FABRI.

Per tempus annū vnum intelligo Tempora vero annos duos, & dimidiū tempus dimidiū annū, Erunt itaqꝫ tres anni cū dimidio, Et hij ſunt dies & tēpora, etiā in Daniele exp̄ſſa, moxqꝫ prçcedit vltimā ſęculi cōſumationem, & deinceps Cap. x. xi. et. xij. ꝓpheta Daniel legitur de Antichriſto, qui priuſq̄ intereat, tribus annis cū dimidio ante, hoc ſacrificiū ceſſabit, Cōtra abominatio excitabitur in templo. Quid tēpus tempora, & dimidiū temporis.

Cum itaqꝫ ī tribus locis iuge ſacrificiū multo tēpore duraturum Daniel ꝓpheta pronunciet, neqꝫ aliud in eccl'ia iuge

ſacrificiũ ꝑter quod in altari offerrimus reperies, reſtabit vt hoc ſacramentũ recte prædicatũ, ſit iuge, purũ, ac per omia in cõtaminatũ ſacrificiũ, q̃d ſaluator tam viuis ꝙ mortuis in ſalutẽ ꝑſtiterit, Alijs ex lege Moyſi ſacrificijs lapſis & abolitis.

Matthei. xi. Lucæ. xvi. Roma. vi. vij. & viij. Gallath. v.

D. BALTHASAR.

Maozim.

Sæpe ego prophetam vidi reuidiq́ꝫ, in eo inueni Idolum Maozim, cuius mentio fit a ꝓpheta Daniele. ca. xi. hunc ego miſſę authorẽ iudicaui, in patria em̃ mea Bauarico ydeomate miſſa a Maozim nomĩe nõ multum diſſonat, Hanc ego abominationẽ in templo oriri ideſt a miſſa & ydolo Maozim miſſam vocari ſemper cogitaui.

Inepta alluſio.

D. FABRI.

Ego vero aliam rationẽ dico. Nam ex, viij. ix. xi. &. xij. ca. Danielis liquet, ꝓphetam grauiter ferre, tempore Antechriſti iuge ſacrificiũ ablatum iri, eiuſq́ꝫ loco abominationẽ imponi, Quod cũ ita ſit, iam Maozim nõ Idolum miſſæ eſt, Vos autẽ Maozitæ plane eſtis, illius Antichriſti ĩgeniũ, mores, inſtituta oĩa reꝓſentãtes, qđ perſpicue ca. xi. Danielis expreſſum ẽ. Primo inq̃t ꝓpheta, faciet quæ patres eius nõ fecerunt, & patres patrũ eius. Age mi doctor libet dicere vt ſcriptũ eſt, Interroga patres tuos, interroga maiores per oẽs generatiões, & dicent tibi, quãdo maiores nr̃i ex om̃i memoria adeo inſania furoris amentiæq́ꝫ plena ſcelerate impie, nefarie cũ ſummo dei hominũq́ꝫ contemptu abominabilia inſtituta tenuerunt aut ſecuti ſunt, qualia (prohdolor) nuper vr̃is cõcionib. a paucis annis cõcitata per vniuerſam Germaniã ꝓruperũt, Quãobrem hæc ad vos, nõ ad nos neq́ꝫ ad ſacerdotes catholicos ꝓphetia ꝑtinet Vos itaq́ꝫ deſignat ĩpios, ꝓpheta, Nos vero nõ, taxat, qui honeſto pioq́ꝫ cultu vno ſpũ vnanimes & concordi deuotiõe deo ſeruimus.

Maozitæ Anabaptiſtæ ſunt & Lutherani.

Secũdo ſcribit ꝓpheta de rapinis & prꝗda, refer nũc animũ ad ruſticorũ articulos, quorũ tu primus, et p̃cipuus auctor extiteras in quib. ſub Euãgelij p̃textu docebas eijciendos reges, euertẽda caſtra, perdẽdos nobiles, nouos magiſtratus inſtituiſti

Danielis. xi. Ruſticanorũ articulorum auctor.

ſtituiſti, ita quod rapinis & prædę expoſueris oĩa, Tu quæſo oculos ad vſuras conuerte, quas veſtri belli euangeliſtæ abſq; omi cõſciẽtia mercatoribus exercẽdas admittũt, vbi vera apd' illos Theologię ſtudia cõtempta concidere.

Tertio ꝓpheta mentionẽ facit ingentiũ tumultuũ ac bellorũ. Iam ab Arrio mihi tẽpus oſtẽde, in quo tot agreſtiũ milia, tãtus ſubditorũ numerus aduerſus magiſtratus dominoſq; ſuos etiã in locuſtarũ morem inſurrexerint? Qui etſi magnis cladibus pculſi iaceant, tamẽ nõ eſt incendiũ ꝓrſus reſtinctũ. Ideoq; ſequit' rex Auſtri ꝓuocabit ad bellũ multis auxilijs & fortib. nimis, & nõ ſtabunt, qa inibũt aduerſus illum cõſilia, & comedẽtes panem cũ eo cõterent illũ, exercituſq; eius ſupprimet', & cadent interfecti plurimi, duorũq; regũ, ruſticorũ & Lutheranorũ malefacta pdixit ꝓpheta dicens, Cor eorum erit vt male faciant, & ad mẽſam vnã loquent' mendatiũ &c. Hic plane & rotũdo ore dicam quod ſentio, ab orbe condito eiuſmodi tẽpora fuiſſe nõ credo, totq; peſtilentiũ mendaciorũ Lerna cõfecta, atq; hęc noſtra, Quid eñ aliud noui euãgeliſtę agũt, q̃ vt nugas ſpecioſas nugis, mendatia mẽdacijs cumulẽt?

Danielis. xi. Ruſticorum ſæuitia.

Danielis. xi.

De alijs vt taceam, audi de me paciẽter, quid gerro ille & mendatiorũ patronus apoſtata Lutherus in me effinxerit, qñ ſub (fœlicis recordationis) ſanctiſſimę vitę & precellẽtiſſimæ doctrinæ, ſummo põtifici Adriano ſexto, ego catholicæ veritatis tuẽde ſtudio, illius ſcriptis me oppoſuiſſem, mox, vt ſolet in optimos quoſq; vindictã cogitare, Super primã ad Corinthios epl'am ca. vij. impudẽtiſſimo ore ſuo, ſpurciſſima quæq; in caſtas deoq; dicatas virgines deblaterans, mendatiũ hoc effingere nõ eſt veritus, me magnũ volumẽ contra ſacramentũ matrimonij ſcripſiſſe, quo me ad imperitũ, ignobile, et iã furijs Lutheranis incitatũ vulgus traduceret, hæc publice impreſſa multis milib. exemplariũ. Almanico ſermone diuulgauit, & licet hãc rem tentare mihi in mentẽ nunq̃ venit, at multa milia hoĩm in hanc ſententiã ptracti ſunt, q quaſi ꝓ aris & focis pugnaturi cordib. ſuis imbiberũt, me matrimonio ſancto ad-

Luther' gerro ac mẽdatiorũ pron'.

 uerſari

uerſari, necp eã opinionẽ de me male cõceptã eruere facile pote rã, Exiſtunt præterea innumera admirabiliora mẽdacia (qđ te nõ fugit) quæ ꝑfecto non ex deo, ſed ex eorũ patre diabolo ꝓficiſcũt q huiuſmõi mendatijs ab Eua prima parente mũdũ vexare non intermiſit. Et hic vide quã eleganti & breui compendio Lutheranos depinxerit cytharedus ille ꝓpheta regius, Pſalmo. xiij. Om̃es declinauerũt ſimul inutiles facti ſunt, non eſt q faciat bonũ, non eſt vſq; ad vnũ, Sepulchrũ ẽ patens guttur eorũ, linguis ſuis doloſe agebãt, venenũ aſpidũ ſub labijs eorum, quorũ os maledictiõe & amaritudine plenũ eſt, veloces pedes eorũ ad effundendũ ſanguinẽ, cõtritio & infœlicitas in vijs eorũ, & viã pacis nõ cognouerũt, nõ eſt timor dei ante oculos eorũ, Nõne cognoſcent oẽs qui operanẽ iniquitatẽ, qui deuorant plebem meã ſicut eſcã panis? En quã ſcite q̃ proprie Cretẽſes & inquietos Lutheranos depinxit ꝓpheta.

Ioannis. viij. Gene. iij. Lutheranos depinxit ꝓpheta. pſ. xiij.

Sed ad Danielẽ redeo, ꝓpheta ait, queadmodũ cõtra ciuitatem ſanctã impij impie agant & iuge ſacrificiũ ablaturi ſunt atq; in teſtamentũ frauduleter ſimilabũt, Hoc aũt vos facitis, qui quantumuis loca ſacra cõtemnitis, violatis, diripitis, ſolo æquatis, vt canes om̃ia ſacra laniatis, vt Iebuſei & porci margaritas cõculcatis, omniũ diuorũ imagines, ſymulachra, ſtatuas, tum ip̃m crucifixũ violenta manu tentatis, rũpitis, crematis, abolere conamini iuge porro ſacrificium, quantũ in vobis fuerit, abrogaſtis, abominationẽ, de qua. xi. ca. Daniel, induxiſtis, Hic plane deus eſt Maozim, quem vos reuera colitis & ſi nomen eius in nos inuidioſe et per iniuriã torquetis, Vos eñi veritatem ſacroſancti ſacramẽti aboleuiſtis, cœnam dñi pane, vino, delicatiſq; epulis, quib. corpus paſceretẽ ꝓphanaſtis,

Danielis. xi. Sacrilegia Lutheranoꝝ. Matthei. vij. Maozim deꝰ

Et vt Daniel recte ꝓuidit veſtri anabaptiſtæ, Morauia et multis alijs in locis, Apozella ſcilicet, patres, filij matres, fratres ſorores &c, Beluarũ & cynicorũ more nefarie abutunẽ, turpitudinẽ hanc de qua Paulus ad Rom. capite primo, ni fallor, ſubodoramini atq; intelligitis, Veſtri igiẽ ſectatores circa hoc Idolum nouũ, vt populus Iſrahel circũ vitulũ aureum ſaltat ac

Anabaptiſtarũ turpitudo. Exodi. xxxij.

tripudiat

tripudiat, & hæc veſtra eſt noua Maozim miſſa quã dei gr̃a orthodoxę eccleſię animi ꝑpetuo reſpuerũt, atq; hodie exibilant, Quapropter huius ꝓphetæ vim experimini, abominationẽq; Danielis, de qua & Chr̃s Matth.ca.xxiiij.& Mar.xiij cõcitaſtis, & adhuc dicitis tandẽ cœnã eſſe dñicam, qđ diaboli ſympoſiũ potius & Maozim, abominationẽ Molochicã verius adpellamus, Abominationẽ hanc Lutherus docuit, ac ꝓmouit, qui virginẽ negauit amplius vndecim annis caſtã poſſe manere, qui mulieribus viros plures, ſub ſpecie & vmbra Euangelij pietatiſq; cõciliat. Hęc plane abominatio iugis ſacrificij loco recepta, faxit velitq; deus, vt ante corporis nr̃i diſſolutionẽ manifeſta fiat inter Socraticos notiſſima turba Cynędos, At vnũ quod dicã præterire nõ poſſum, qñ iuxta hanc nouã conſuetudinẽ, in nos cõferre criminũ culpã ſoletis, ſumma cũ iniuria feſtucã ex nr̃is oculis erudẽtes, ꝓminẽtem vero trabem in oculis vr̃is vt nõ videatis, Maxime miror itaq; vos eſſe eos ac tales puto, de quib. ꝓdixerit Paulus ad Theſſal. qui fidẽ deſerturi ſitis, Hæc tibi enarrare ac liberius e dicere oportuit, quãdo te mẽſam dñi, menſa dęmoniorũ commutaſſe, idq; animo indurato cõcepiſſe ſenſi. Alioquin tecũ vt ante a Paulo mitius egiſſem, At, ſi ſapis, iniquo anı̃o nõ feres, tu de miſſa contra nos catholicos dicere cœperas quæ voluiſti, audire te itaq; oportuit quæ nõ vis.

Abhomiatio Molochica. Hanc Lutherus docuit.

Matthei. vij.

ij.Theſſa.iij.

j.Corinth.x.

Therentius.

D. BALTHASAR.

Aequo animo ferre volo, quę de Maozim dixiſti, nã mihi vt forte venit in mentẽ ſic ꝓtuli miſſam a Maozim deriuari.

Inſulſa alluſio.

D.FABRI.

Maozim Chaldaice, vt Daniel magna ex parte Chaldaice ſcriptus eſt, ſignificat habitationẽ roboris, Miſſach vero hæbraice, vnde miſſę nomen eſt, Ex.v.moſis libro idẽ quod oblatio, Hinc etiã & nomen & ſacrificiũ ortũ habere noſcũtur, vnde & liquet miſſam ſacrificium dici, & eſſe hoc te fateri magis decuiſſet, ꝙ quę de Chriſto & miſſa Chr̃ianorũ in eccleſia fideliũ catholica imaginaris. Verũ quãdo me ꝓuocaſti

Daniel.xi. Quid Maozim, & quid Miſſa. Deute.xvi.

Danielem ſecundum intellectum meum interpretari volui.

Iam alium audi ꝓphetam,oĩm poſtremũ, ſcilicet Mala- chiam,qui poſt om̃ia ſcripta Moyſi, ac reliquorũ ꝓphetarũ, ita inquit. Ab ortu ſolis vſq; ad occaſum magnum eſt nomen meũ in gentibus,Et in om̃i loco ſacrificatur & offertur nomĩ meo oblatio mũda,q̃a magnũ eſt nomẽ meũ in gentibus dicit dñs exercituũ,Iam oblatio mũda nõ aliud ſacrificiũ eſt, quam quod hactemus eccleſia vſurpauit, neq; hęc ꝓphetia intelligi poteſt de ſacrificio, de quo ad Rom.xij. Vbi corpora noſtra exhibere oportet hoſtiam viuentẽ,ſanctã,deo placentẽ,vt ipſe cogeris agnoſcere.Cęterũ non eſt ſacrificiũ laudis vel iuſticiæ quis em̃ poteſt dicere,mundũ eſt cor meũ? Quocirca eſt hoc ſanctũ ſacrificiũ,quod nõ ex alio q̃ virtute altiſſimi obumbrã te & ſuperueniẽte ſpũſancto,nõ in peccato originali a matre, ſed abſq; om̃i labe conceptũ formatũq; eſt, habeturq; mun- dum, quum ſit agnus ſine macula.

Malachiæ.j.

Pſal.xlix.

Miſſa ſacrifi- tium.

Lucæ.i.

DOCTOR BALTHASAR.

Duo obiecta.

Duo habeo obiecta,vnũ ſacramentũ,vt ante oſtendi,me- moriã eſſe,Ideoq; nõ ſacrificium,& ſi ex iſta imaginatione ex textu Exodi.xij. pene ſum liberatus. Secũdũ qđ expreſſe re- perio ſcriptũ in epiſtola ad Hebręos, Vna oblatiõe cõſuma- uit inęternũ ſanctificatos, & Chriſtus ſemel oblatus eſt.Ideo- q; non poteſt q̃tidie offerri.

Hebræ.vij. &.ix.

D.FABRI.

Audiuiſti de agno paſchali, Exodi.xij. fuiſſe ſacrifitiũ ſi- mulq; memoriã, non ideo cõtrarium ſcripturæ eſt, Poſſemq; de holocauſtis atq; alijs oblatiõib.ac ſacrifitijs ſimilia exempla inducere,neq; a cõmuni ſenſu abhorret,rem aliquã vere præ- ſentem & corã adeſſe,Et nihil om̃ino memoriã eſſe actus pręte- riti, Q, autẽ e Paulo ad Hebræos dictũ adduxiſti, eſt quod ipſe demiror, nam Lutherus Pomeranuſq; & multi alij noug doctrinę hoĩes cõſtantiſſime negãt,hanc epiſtolam Pauli eſſe, Iuxta tuam Vuittenbergeñ.itaq; ſcholã,q̃ veriſſime Chriſtia- nitatis lupanar haberi & perpetuo cẽſeri debebat,Hac epiſto- la incerti

ebræ.vij.& ix.

Lutherani negãt epĩam ad Hebræos eſſe Pauli.

Scola Vuittẽ bergeñ.chri- ſtianitatis lu- panar.

la incerti cũ eſſet authoris, nihil obtineres, Atqui ego illã vti a Paulo ſcriptã, euitandæ cõtẽtiõis gratia, lubens do, Interim tñ & qđ huc pertinet nõ ignoras, Paulũ de hoc ſacrifitio ſermonẽ inſtituere a. v. capi. epiſtolæ vſq; decimũ, ſed enumerat anteq̃ ad rem explicandã ingrediať, Queadmodũ Chriſtus ſacerdos ſit ſecũdũ ordinẽ Melchiſedech, Et is ſacerdos quomõ per ſanguinẽ ꝓprium ingreſſus ſit ſancta ſanctorꝫ, Tandem ſi totam epiſtolã colluſtraueris, ipm Paulũ loq̃ cõperies de paſſione Chriſti & oblatiõe q̃ omniũ in cõſpectu in cruce & modo facta eſt viſibili iuxta hanc mentẽ, ſemel oblatũ eſſe Chriſtũ ex hac epiſtola planũ ſit. Hoc aũt ſacrifitiũ q̃d ab eccľia in miſſa cõmemoratur, noua & viſibili ſanguinis effuſione neq; eſſe neq; fieri cõſtat, neq; quiſpiam eſt, q hoc affirmare auſit, Pſalmo.cix.

DOCTOR BALTHASAR.

Sed neceſſe erit ſi ſacrifitiũ ſit, ſanguinẽ fundi, non em̃ eſt oblatio abſq; ſanguinis effuſione.

DOCTOR FABRI.

Hoc nos catholici ꝑpetuo negamus, oblatio em̃ ex ſimila, de qua in Leuitico, ſacrifitiũ fuit, ſanguis tñ nõ eſt illic effuſus, & hanc oblationũ varietatẽ etiã Hebraiſmus indicat, in quo aliud eſt ſabach. i. hoſtia, aliud Mincha, & aliud Miſath, Et vt hãc regulã veſtrã falſam eſſe deprghẽdere queas, Doctor gentium non ſine cauſa ad Hebęos. i. dicit, omia pene in ſanguine ſecundum legem mũdanť, & ſine ſanguinis effuſione nõ fit remiſſio, attende quę dicit, om̃ia pene, q̃ſi non cõmunẽ ſed limitatã regulã ex veteri teſtamẽto elicere velit. Leuitici.ij. Oblationum uarietas apđ Hebræos.

DOCTOR BALTHASAR.

Quid autem de ſacrifitio Melchiſedech? Sacrificium Melchiſedech.

DOCTOR FABRI.

Multę diſputationes noſtra memoria ex textu Gen̄. xiiij. ꝓpter verbũ, ꝓferẽs, obortæ ſunt, At exiſtimo ego oblationẽ vini et panis quã Melchiſedech fœcit Abrahã, vbi e prglio redijt figurã fuiſſe, huius & ſacramenti & ſacrificij.

DOCTOR BALTHASAR.

Si figura eſt panē & vinū eſſe oportet, q̄ mea fuit opinio.

DOCTOR FABRI.

Figura non undequaq; ſimilis figurato.

Hic alio in errore te eſſe video. Sic em̄ videris exiſtimare, figurā om̄ib. circūſtātijs eſſe ſimilē debere rei figuratę, Quod ita nō eſt, Lex futurarū rerū vmbra fuit, non tn̄ idcirco Chr̄s

j.Corint.x.

illa fuit petra in deſerto, quā in ſolitudine Moyſes virga per-

Exodi.xvij.

cuſſit, Alio in loco ſimilitudinē de ſe depromit Chr̄s, ac dicit

Ioannis.iij.

queādmodū Moyſes exaltauit ſerpētem in deſerto, ita exaltari oportet filiū hominis, Vides vt ſerpens ęneus Chriſti Ieſu pē-dentis in cruce figura fuerit, nō tamen Chr̄s eſt ſerpens ęneus

Numeri.xxi.

Qualē erexerat poplo Moyſes in ſolitudine, aduerſus noxios

Math.xij.

ſerpētes, Rurſus dicit dn̄s, queādmodū Ionas fuit in vētre Ceti tribus diebus, et trib. noctib. ſic erit filius hoīs in corde terræ, tribus dieb. & tribus noctib, Quę ſane figura nō per om̄ia, ſed aliqua ex parte duntaxat figuratę rei ſequētis reſpōdet, alioqui Chriſtū in mare ꝓijci et in vētrem Ceti recipi oportuerat, Id genus ſimilitudines & figuras plures reperimus, non tn̄ neceſſe dicimus eas in om̄ib. circūſtantijs cōformes eſſe, ſatis eſt aliquib. cōgruere, Sic de Ioſeph vendito a fratrib. figurā faci-

Gene.xxxvij.

mus, Etiā ſi Ioſeph viginti nō triginta argenteis, vt Chriſtus,

Gene.xxij.

venditus ſit, Imolatio deniq; Iſaac figurā fuiſſe dn̄icæ paſſiōis nemo eſt qui ambigat, per om̄ia tamen res quæ pręceſſerant, & quæ ſecutę ſunt, quadrare non poſſunt.

Sic & in pn̄tiarū qn̄ de figura Melchiſedech ſummi ſacerdotis verba facimus, ſunt q̄ aptiſſime rn̄deāt. Nam vt Melchi-

Hebræ.vij.

ſedech eſt ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, nec initiū di-

Ioannis.viij.

erum, nec finē habēs, Ita figurate Chriſtus eſt Melchiſedech,

Apocalip.j. Lucæ.j.

ſine patre in terris, ſine matre in coelis, neq; habet principiū,

Ad Hebre.vij

cum ab eterno ſit, neq; finē habebit, regnabit em̄ in ęternū, ipſe

Summi ſacerdotis officiū.

eſt q̄q; ſummus ſacerdos, cuius officium p̄ter alia eſt, offerre,

Gene.xiiij.

ſeu ſacrificare, orare, bn̄dicere, ac cōſecrare. Quapropter credo Melchiſedech erga Abraham ſacerdotale officiū exercuiſſe, q̄ꝫ ex textu etiā patet, Et qn̄ iam diu nihil ratum habuiſti, niſi ſa-

era ſcriptura apertiſſime fuerit expreſſum, Cũ pſalmiſta dicat, tu es ſacerdos in ęternũ ſecundũ ordinem Melchiſedech, Hebraice ẽ, Al dabar, ſecũdũ verbũ ritum vł ordinem Melchiſedech, quid dabar illud, id eſt ritus vel obſeruatio Melchiſedech erat declara, ac reſpõde ſi potes, in quo cõſiſtebat ille ritus ſummi ſacerdotis Melchiſedech, nõne, vt præſumpſimus, in oblatiõe ac in bñdictione, ritus ille conſiſtit? Reſtat ergo vt Melchiſedech obtulit bñdixitq́, & hoc eſt qđ ſcriptura teſtaẽ, q̃ ꝓtulit panẽ & vinũ benedixitq́ deo excelſo, ex quib. manifeſtũ fit, ea quę de Melchiſedech paſſim in ſcriptura legũtur, recte ad miſsę ſacrificium aptari poſſe.

Pſal. cix. Secundũ ordinẽ Melchiſedech.

Sed hęc miſſa faciamus, ex actorũ libro & capite. xiij. aliũ locum depromamus, vbi legiẽ in eccleſia Antiochena fuiſſe ꝓphetas & doctores, in quib. Barnabas & Symon & Lucius Cyrenenſis, Manahes & Saulus, qui vbi ſacrificaſſet & ieiunaſſet eis ſpũſſanctus locutus eſt, hic quanq́ habeat vetus trãſlatio, miniſtrãtib. eſt tñ in noua, ſacrificãtib. Et quãq́ in exemplari recens excuſo, & tuo (quod equidẽ vidi) liturgunton ẽ tua manu aſcriptũ, ideſt miniſtrãtib. nõ ſacrificãtib. Ego tamẽ Eraſmũ his irrephenſibilem iudicaui ſemper, Eſt ſane verꝫ quã nos in latina eccleſia miſsam appellamus, inuenio in terris eorum, qui ſe Pauli fidem habere ꝓfitentur liturgiam dici, atq́ equidẽ aliquot græce ſcriptas liturgias aut miſſas penes me habeo, ſemꝑ tamen video in ſcriptione miſſæ per liturgiã fieri, atq́ hĳs diebus Mosgouię gentis in ſeptentrione oratores, q a mari vſq́ cõgelato, qđ gręce croniũ, latine glaciale vocamus Ad regem noſtrũ Ferdinandũ, reipublicę Chriſtianæ cauſſa, per maxima difficillimaq́ itinera, Strigoniũ venere, tum alĳs de rebus, tum q̃ noĩe miſſam adpellarẽt ſollicite q̃ſiui, Itidem mihi liturgiã reſpõderũt, quocirca recte ſacrificãtibus in apoſtolicis actis legi poſſe iudico, vnde & ſacrificus, ſacrificulus, ſacrificare, Cũ vero iam Barnabas, Saulus ac reliqui viri relligioſi nõ Marti, Neptuno, Saturno, nõ Herculi, neq́ alĳs idolis ſacrificarent, aut ieiunarent, reſtat vt hoc altaris & nullum

Actorũ. xiij.

Apoſtoli Sacrificabãt & ieiunabant.

Miſſa græce liturgia diciẽ

Legati Moſgouitę ad Regẽ Ferdinandum.

Acto. xiij.

Sacrificarunt Apoſtoli Sacrifitiū altaris.

aliud ſacrificium obtulerint, quod etiam per apoſtolos in vniuerſo mundo prędicatum legimus.

j.Corinth.ix. Matthei.v. & viij.

Et tu q̃ nō modo ex Paulo, ſed & ex Euangelio altare, & eum qui altari deſeruit, habes, hoc θυσιαστήριον græce a θυσία id eſt ſacrifitio nomen habet, q̃d ſi ſacrificiū altaris ademeris, Iam non eſt altare, Et ꝓpheta Helias lamētabitur cōtra te tuiq; ſimiles, Altaria ſuffoderunt, ꝓphetas occiderunt.

iij.Regū. xix.

Iam vero in fine huius partis meā te ſententiā nō celabo ſic em̄ ſentio, non fruſtra ſeruatorē dixiſſe, hoc facite, plurib. em̄ ſcripturę locis facere plane offerre eſt, Hæc ego claris teſtimonijs docebo Leuitici.xxiij. Et facietis hircū ꝑ peccato. Ezech.xlv. Faciet princeps in die illa ꝑ ſe & vniuerſo populo terræ vitulum ꝑ peccato, Et ſequit̄, faciet ſeptē vitulos & ſeptem arietes etc. Et iterū Ezech.xlvi. Agnū eiuſdē anni immaculatū faciet holocauſtū q̃ttidie duo, ſemper mane fatiet illud, Et iterum, faciet agnū etc. Sunt p̄terea plura exēpla in libro Regū, & potiſſime in libro Iudicū de angelo qui loq̃bat̄ & apparuit Manue.ca. xiij. vbi Manue ad angelū ait, faciamus tibi hedū de capris, cui rn̄dit angelus, Si me cogis, nō cōmedā panes tuos Si aūt vis holocauſtū facere, offer illud dn̄o, taceo q̃d Plautus facere ꝑ ſacrificare ponit, Et Virgilij verba hæc ſunt, cū faciā vitulū ꝑ frugib. ip̄e venito, Theocritus vero ita ſcribit, Quū facies agnū nymphas veneratus agreſtes, Hęc aūt ita accipi nō poſſunt, atq; ſi principi aut ſacerdoti faciēdus ſit idem ꝑcrean dus hircus aliq̃s aut vitulus, Verū ꝑ ſacrificare, atq; ita vſurpari hebręis, græcis & latinis manifeſtum eſt, Ideoq; ſeruator noſter Ieſus Chriſtus cū inſtitueret venerabile hoc ſacramētū, Eodem verbo vti voluit, quod nō modo ſignificatiōe referret apoſtolos eorūq; ſucceſſores, diuina vi verborum Ieſu Chriſti eiuſmodi facere, verum etiā ſacrificare ſolere.

Lucæ. xxij. j.Corint.xi. Plerūq; i ſcriptura facere offerre eſt. Ezechie.xlvi. Iudicū. xiij. Virgilius. iij. Aegloga. Theocritus.

Antiquiſſimorū teſtimonia de ſacrifitio altaris.

Ac quādo iſta hæreſis aduerſus venerabile ſacramenū, id ſacrificiū non eſſe, primū Luthero authore cœpit agitari, non paruo ſtudio in vnū collegi principes nr̄e relligiōis milites iuſtos viros, q̃ mille et plures ante annos etiā ſuo ſanguine Chri

vincam

vineā magna in parte irrigatā coluerūt,quorū quiſqȝ fidenter cū diuo Paulo potuit gloriari,ſe nihil loqui niſi quę Chriſtus per eū operaret,putaretqȝ ſe habere ſpiritū dei , ad hos igitur Chri fideles egregios martyres ex conſulto te relegare audeo, quãdo & Petrus et Paulus nõnunqȝ relligiõis nrę cauſſa ſanctorū auctoritate poſſe firmari crediderūt,Iam primū īuenio aduerſus te tuæqȝ factionis impios aſſeclas ꝓ me vel potius ꝓ tota orthodoxa eccleſia facere Dionyſiū, quē Paulus Chriſtū ſape docuit Athenis,qui Gallorū apſus adpellatus, Martyrio quidem Lutecię vel Pariſijs ſublatus,Domiciano imperatore, Anno a Chriſto nato nonageſimo.Is nõ ſemel hoc ſacramētū ſacrificiū adpellat,neqȝ me mouet quibuſdā aliū fuiſſe Dioniſiū videri,Satis eñ cõtra Zuingliū ſcribēs planū feci, cū Pauli & apſorum tēpore Dionyſiū, quem dico,fuiſſe,Item Ignatius vir deuotus,ꝗ diui Euãgeliſtæ Ioãnis diſcipulus,& ante mille ꝗdringentos annos ſub Traiano imperatore martyrio coronatus fuit,ad Smyrnę epiſcopū ſcribens,itidē ſacrificiū adpellat,Et Hyrenęus qui tot annis iniuriā tēporis expertus latuit, a me ex Italia allatus,iãqȝ diuulgatus oīm lectioni patet, Qui Lugduni poſt Photinū primū pręſulem ac martyrē ēpus ſucceſſit,quiqȝ Policarpi Ioannis diſcipuli diſcipulus fuit,Is hoc ſacrifitiū per Malachiā ꝓphetam probat.

Roma. xv. | j.Corint.vij. | Dionyſius. | Actorū. xvij. | Ignatius. | Hyrenæus.

Hic audi quid de Oecolampadio ordinis ſanctę Brigidę apoſtata ſim dicturus,In diſputatõe Badenſi apud cõfœderatos,Oecolãpadius pſuadere voluit concioni, Hyreneū de ſacramēto ſuę opinionis eſſe,que res fideliū , & eorū qui veterē religionem ꝓbant,animos grauiter habuerat,neqȝ immerito cum aūt Oecolãpadius fortaſſe in orbe terrarū Hyrenęū nullum eſſe exiſtimaret , Ego manu ſcriptū (necdū eñ diuulgatus erat) mecū vt plæroſqȝ alios authores meliores curru aduexerã,Inde palã omnib.audiētib.hęc verba ꝓ cõcione ṗlegi Et dñs noſter eū,qui ex creatura panis ęſt,accepit & gr̃as egit dicens, Hoc eſt corpus meū,Et calicē ſimiliter ꝗ eſt ea creatura quæ eſt ſecūdū nos,ſuū ſanguinē cõfeſſus eſt,& noui teſta-

Oecolampadius pſtrat⁹. | Hyræneus li. iiij.capite.iij.

O menti

menti nouā docuit oblationē,quā eccl'ia ab apoſtolis recipiēs, in vniuerſo mūdo offert deo, Vbi Oecolāpadius hęc audiuit pturbatus in erecta ſua cathedra, nō tamē vſq3quaq3 firmata, ſubſedit aliquādiu nō auſus aſſurgere (tāta vis eſt veritatis) neq3 oculis hoīm aſpiciendū ſeſe exhibere. & Tertullianus, q ſub Seuero & Caracalla, anno a Chriſto nato.clx.fuit, ī libro de corona militis ſiſiter ſacrificiū nūcupat, Itidem de velādis virginibus ad vxorē.Origenes quoq3,qui ſub Seuero ad vſq3 Voluſiū vixit ante annos,M.CCC.ſacrificiū item adpellat li. primo in Iob.Cyprianus ſctūs prēſul Carthaginenſis eccleſiæ & martyr,Imperiū tenente Valeriano & Galieno annos ante M.CCC.quoties huius Euchariſtię meminit ſacrificiū adpellat & ,pbat,id manifeſte dęphendit plus minus triginta locis iij. ep'la ad Ceciliū lib.ij. &.ij.ep'la ad Corneliū papā lib.i. Itē ep'la ad maximū, epiſtola cōtra hæreticos,in ſermone de cœna dñi.Item Euſebius Emiſenus imperāte Cōſtantio ante M. CC.annos ſacrificiū adpellat.Baſilius magnus ep̄us Cęſarieñſis ſub Graciano ante mille.C.annos ſacrificiū adpellat in libro de Barilio martyre,Et Ambroſius Mediolaneñſis ep̄us imperāte Valētiniano, Valente, Gratiano & Theodoſio añ M.C. annos plurib. locis ſacrificiū adpellat,vt ep'la ad Marcellinā ſororē,v.lib.Ep'la.xxxiij.q̄rto li.Idē in libris de ſacramētis ſæpiſſime hoc ſacramētū ſacrificiū vocat, Et hic negat eos libros Ambroſij eſſe Melāchton,quē ego nō vidiſſe arbitror Auguſtinū,q hos libros Ambroſio authore ſubſcribit,& ad hęc illa deuotiſſima oratio Ambroſij,quā miſsæ p̄paratoriā inſcripſit nō parum pręſtare notiſſimū eſt. Barbatus Hieronymus tot linguarū peritia clarus,Stridonis (q̄d optimi regis Ferdinādi dicioni opidū olim Dalmatiæ inſigne paret) Anno a nato Chriſto.CCC.xxxvi.natus,contra Iouinianū & plurib.locis ſacrificiū adpellat.Et Auguſtinus Hypponeñ.ep̄us ante mille c.annos teſtat̄ & ,pbat plurib.locis ſacrificiū eſſe,& p̄cipue in Enchiridio c.x.in libro quo erudit Petrū diaconū q̄ ſe gerere debuit vbi mare traiecerit c.xviij,de ciuitate dei li.x.ca.xx, Itē in ca.x.

Tertullian9. Origenes. Cyprianus. Euſebius Emiſenus. Baſilius. Ambroſius. Hieronym9. Auguſtinus.

in ca.x. Itē ad inquiſitiões Ianuarij ca.ij.iiij.v.vij.In lib.ij. cōtra ep̄ſam Parmeiāi capi.v.Itē libro.ix. cōfeſſionū ca.xi.& multis alijs in locis.

Ioannes Chriſoſtomus, qui olim p̄dicator verbi Antiochiæ fuit, Deinde archiepiſcopus Cōſtantinopolitanus, vere aureum os,& nobilis & doctus inprimis græcis auctor, Itidē ſtatuit ſacrificiū eſſe.lxxxiij.Homelia ſuper Mattheū,Homelia.xvij.ſuper epiſtolā ad Hebreos.ca.ix. Homelia.lx.ad populum,& Homelia.lxix. vbi teſtat̄ ab ap̄loꝝ tēpore ad ſuā vſq; memoriā ita obſeruatū eſſe, Et Ioānes Damaſcenus Theodoſio imperante.iiij.libro idem docet,ad figurā Melchiſedech,legem q̄ eſt in Leuitico.ca. xxiiij. & ꝓphetiā Malachię accōmodans etc. Hæc ſane illuſtria ſunt religionis noſtrę lumina,doctores reuera ſanctiſſimi,qui annos ante mille omes viguerūt, hijs viris,qui ita vixerūt docuerūt & ꝓ Chriſti nomine mortem oppetiuerūt,Nemo ſane dubitare debet plus fidei adhibēdum eſſe,quā nouis iſtis circūforaneis moleſtis clamatoribus. Io.Chriſoſtomus. Io.Damaſcenus.

Inſuper manifeſtū eſt, Clemētem Anacletū, Alexandrū primū, Lutium,Euſebiū,Iulium primū, Siritium, Innocētiū primū,Leonē ſimiliter primū, Gelaſium, Gregoriū ſimiliter primū,qui ſub imperatoribus vixerūt Domitiano, Traiano, Adriano, Antonino,Valeriano,Cōſtantio,Cōſtantino,Valentiniano,Valente, Theodoſio, Mauritio, Phoca etc. ſimili neq; diuerſa ſcripſiſſe ſentētia. Omes hij vetuſtate venerandi mille ante annos floruere, Ex hijs quoq; multi martyres, ſanctorum in numerum relati ſunt. Pontifices ſancti.

Conſtat etiam patres.cccxviij.Nicęa Bithynię ciuitate cōgregatos hoc venerabile ſacramētū ſacrificij nomīe celebraſſe, Ducēti item Epiſcopi Epheſi ſimiliter ſtatuerūt, & Cōſtantinopolitanū ſextū conciliū & tertium Carthaginēſe, Affricanum & cōciliū Toletanū duodecimū,aliaq; plura concilia, vt Cabilonēſe etc. Superiorē ſentētiam auctoritate ſua corroborarunt,Dubitabimus igit̄, mi doctor, quin ſua iis ſalus, tanq; nobis noſtra curæ fuerit: aliā tñ q̄ vos noui Euāgeliſtæ ſentētiā cōſtantiſſime defenderunt. Concilium Nicænum. Concilium. Epheſinum. Conſilium. Conſtanti. Cōcilia plura

O ij Q

Q, ſi q̃ a mille annis fuere cõcilia, teſtimoniaq́ ſanctorũ Martyrũ adducere vellem, exercitũ ſane luculentũ, et ab om̃i parte inſtructũ paratũq́ cõficerẽ, cuius aſpectu veſtra imbecillitas ſuſtinere nullo mõ poſſet, Cũ itaq́ in ore duorũ triũue om̃e conſtet teſtimoniũ, mecũq́ faciãt nõ modo ſummi pontifices, doctores, martyres, Sed vno ore om̃is eccl'ia catholica, eq́ theſauro gazophylacij interioris et reconditi, In Ezechiele deprõpſerim nouã & veterem, Tuæ bonitatis eſſe debet ꝓpriæ prudẽtiæ nimium ꝑtinaciter nõ inniti, ne tuis oculis nimium indulgẽs tibi placeas, tuis applaudis, & tibi ſoli ſapere videaris, quod ne facias, te impenſe hortor, teq́ vt reſipiſcas fraterne moneo. Sæpe cõtingit hominẽ labi, errare, falli, qui ſi redeat in viã, inq́ ſpiritũſanctũ nõ peccet, om̃ia in integro erunt, Et nõ abs re veteri ꝓuerbio dictum eſt, Labi & reſurgere per pœnitẽtiã humanũ eſſe, cecidiſſe vero ac odire ꝑpetuo diabolicũ, Lapſus eſt & quidẽ grauiter Petrus, ſed reſpiciente dñ̃o foras exiuit & fleuit amare. Paulus ab errore reſurrexit, Quo vero anĩo Paulus? Nempe eo, vt Chriſtũ ſuoſq́ ꝑſequẽdo, ſeſe deo gratum obſequiũ facere exiſtimaret, Atq́ is tum reſipiſceret, non mõ gratiã inuenit, verumetiã vas electum et doctor gẽtium cõſtitutus ẽ, neq́ vero te reuocare retractareq́ pigeat, cum videas diuum Aureliũ Auguſtinum, rerum humanarum diuinarumq́ peritiſſimũ, duo retractationum volumina edidiſſe.

[Margin: Deut. xix. — Ezechie. xl. — A lapſu reſurgendũ eſt. Matthei. xij. — Prouerbium. — Matth. xxvi. — Actorum. ix. Actorum. viij — Auguſtinus retractauit.]

D. BALTHASAR:

Expendam om̃ia quæ audiui diligẽtiſſime, & q̃ mox cõſcientiæ, quæ hactenus valde fluctuans inquietaq́ fuit porrigam quietem, ei me dare ſum paratus, quando mihi plane moriendum eſſe ſcio.

De ſanctorũ

DE SANCTORVM INTERCESSIONIBVS PRO NOBIS AD DEVM. CAPVT SEPTIMVM.

D. FABRI.

CAue conſciẽtia tua ꝓ pane lapidem, pro piſce ſerpentẽ, pro ouo ſcorpionẽ apprehẽdat. At ad alia accedamus, Et ſi ita tibi videat̃, primũ omniũ de diuæ Mariæ, aliorũq́ꝫ ſanctorũ interceſſione verba faciamus. Deinde de purgatorio, imaginibus, q̃s græci εικωνεσ vocant atq́ꝫ eius gn̄is alijs rebus, Vigilantius ille dormitabũdus an̄.M.c annos in eo errore fuit, vt putaret ſanctos interceſſores ꝓ nr̄a ſalute nõ eſſe, At os illi Hieronymus obturauit, ab eo tẽpore interceſſiões inuocationeſq́ꝫ ſanctoꝝ, orando, legendo pſallẽdo a toto fidelium grege ſunt, receptæ, vnus extitit pighardus qui inauditis alijs, nefarijſq́ꝫ hæreſibus cõmotus hũc itidẽ errorẽ ſtuduit renouare, Sed eſt a bn̄ cordatis om̄ibus refutatus, Ideoq́ꝫ Lutherus, qn̄ adhuc verum fidei noſtræ lumen ſuper ſe ſignatum habebat, edito magno volumĩe ſuper decẽ p̄cepta, nõ ſemel pighardos traducit, vt inſignes hæreticos, quos cõburẽdos om̄es putat, ꝙ interceſſiones ſanctoꝝ negarent.

Lucæ.xl.

De ſanctorũ interceſſione ſalubri.

Vigilantij error.

Hieronymus

Ioãnes Vuicleph pighardus.

Lutherꝰ ſenſit hæreticos cõburendos.

D. BALTHASAR.

Tamen noſtræ omnino ſententiæ eſt.

D.FABRI.

Quin aliud audi, libellum quendã Lutherus confecit de homine moribũdo, vbi docet aduerſæ valetudini implicitũ, inuocare debere matrẽ deiparã, angelum vniuſcuiuſq́ꝫ vitæ & cuſtodiæ deputatum, apoſtolum ſuum alioſq́ꝫ ſanctos, qb. cũ viueret, ſeruiebat, Quod autẽ ab hac opinione deſciuit mirari non debemus, Sic em̄ Cacodæmon ſpiritu furoris & amentię eum cõpleuit, vt ſibi fluctuabũdus ſubinde aduerſet̃, vti Chriſtus & Belial, Lux & tenebræ, menſa Dn̄i & menſa dæmoniorum,

Lutherus de homine moribundo.

Lutherus ſibi aduerſatur plerũq́ꝫ.

niorꝝ, & mira videres q̄ in antilogias illius collegimus, vt ſibi diſſideat, cōtraluctet, & gladio ꝓprio ſe perimat.

Oecolāpadi⁹ ſui diſſimilis.

Sic Oecolāpadius in Chriſoſtomū cum ſcriberet pſegmata quædā in vitam Babile, aliorūq; martyꝝ, ꝓbauit ſanctos inuocari poſſe, qui ꝓ nobis ad Deum etiā intercedāt, Idē Canonicā Ioannis exponēs, negat eſſe ſcripturā q̄ nos erudiat ſanctos ꝓ nobis intercedere, Deinde in diſputatiōe Badenſi publice ſanctos ꝓ nobis ītercedere negauit eos tn̄ īuocari oportere dicebat. Vides igit̄ imperitum miſerꝝ vulgus, vtrūq; ambiguū & incōſtans vacillare, claudicare, & tandē, num deus ſit aliquis, dubitare neceſſe habere, cōmune em̄ et ꝓtritū eſt vobis, hodie hoc, cras aliud docere, facitis vt incōſtās luna, creſcitis & decreſcitis, ad popli aures ſeruitis, acclamātis (vt apd' Eſaiā) dic nobis placētia, atqui Paulus contra fecit, qui ait, ſi hominib. placerem Chriſti ſeruus nō eſſem.

Inconſtantia oim Lutheranorum.

Eſaiæ.xxx. Galath.j.

Ezech.xiij.

Contra Pſeudoꝓphetas.

Sed audi q̄ apte vos depīgit Ezechiel cap.xiij. Vę ꝓphetis inſipiētibus qui ſequunt̄ ſpiritū ſuum & nihil vidēt, vident vana, & diuinant mēdatiū, dicētes ait dn̄s, quum dn̄s nō miſerit eos, & pſeuerauerūt cōfirmare ſermonē, nunqd viſionem caſſam vidiſtis, & diuinationē mendacē loquuti eſtis? Et dicitis ait dn̄s, quū ego nō ſim locutus, deceperūt populū meum, dicētes pax pax & nō eſt pax, & ipe ædificauit parietem, illi autem liniebant luto abſq; paleis, dic ad eos qui liniunt abſq; temperatura ꝙ caſurus ſit, Hęc dicit dn̄s deus, væ qui conſuūt puluillos ſub oīni cubito manus, & faciūt ceruicalia ſub capita vniuerſæ ętatis ad capiēdas animas, Hæc ille.

Inſidiatores plebis.

Galath.v.

Neq; me quicq; peius habet, quā quod, clam irrepunt, vt in paradiſo hoſtis humani generis ſerpēs ille diabolus, affirmātes hyppocritæ nefarij ſpiritum dn̄i loqui ex ipſis, cum ſermo corū cancer ſit, Ideo nō ſpiritus fructus (vt ad Gala, Paulus) parit ſed opera carnis, vt lites, iurgia, odia, inuidias, ſeditiōes, tumultus. Sed laus deo q ſtrophas & nugas vr̄as prodit, quas et mūdus intelligere cœpit, qn̄quidē non parua dogmatū veſtrorū ſuſpicio acceſſit, ꝙ ſancta nō ſint, qa tot pugnātia &

quæ

quæ inter ſe diuerſiſſima ſint, quottidie in lucē edere cōſueuiſtis, Et hac de re excuſationē ſane pulchrā fingitis, reuelationē vobis nōdum veniſſe, iam vos didiciſſe meliora in hunc certe morem perpetuo nobis pſtolādum foret ſuper aduentū veri ſpiritus. Et ſane belle ſe res habet, Iam plus minus decem annis cum Luthero, & hijs qui in Saxonia ſuper qbuſdā fidei noſtræ articulis nobis bellū fuit, ipſe iam de nouo multa reſtituit, & poſteaq̄ inſania deferbuit, ſeſe captiuū dat, & ad nos catholicos tandē redit atq̄ declinat, ſed illius oculus reuera ſiniſter erat, non em̄ ad ea q̄ ſurſum & in cœleſtib. erant animū erexit, dūtaxat ad hæc animi cogitatū adiecit, quo Brucos in applauſum ĩertis plebeculę cōgregaret, eccleſiaſticorꝫ poſſeſſiones in prędā daret, om̄es ad voluptatē & illecebras carnis viuere doceret, Ideo datus eſt illi ſpiritus vertiginis, vt diceret, doceret, & faceret q̄ minime deceret, neq̄ vllum hominē Deo acceptiorem facerent, ſed quid opus eſt verbis vbi res ipſa loquit̃, & ipſe exitus acta probat?

Retractatio Saxonicæ.

Luther9 ſpiritū uertiginis habet.

DOCTOR BALTHASAR.

Amabo te, eſt ne ita, Ego ne credā, vt retractent̃ a Saxonib. aliqua quæ tam tenaciter docuere?

DOCTOR FABRI.

Ita ſum ſaluus, vere credere potes, atq̄ id e Vvittenberga edito libro accepi, Eſtq̄ initiū eius, Quō popl'us tractādus ſit & cōtinendus in timore dn̄i, in bona cōſciētia, & vt pœnitentiā agant, Auricularē confeſſionē teneant, diem dn̄icam & alia ſolēnia feſta colant, ſed & alia multa, quę antea etiā potēti manu abolita ſunt, de nouo ſtatuunt, erigunt, atq̄ ita inconcuſſe ſeruāda pcipiunt, & vt hæc cōſtanter & illibate ſeruent̃ viſitatores & q rebus illis intendūt, ordinati ſunt, ſed nimiū ſero hæc arbitror fieri, ſero Phryges, ſero Cumani, ſero hac in re Alemani, Si quidē fidei lumen, timor dei, conſcientię ſanitas plane illis excidit, vereor ne multis accidat id qđ Caroli magni temporib. Saxonib. accidiſſe memorat̃ vt etiā fidem deſerāt nō dico de om̄ib, ſed multis, Iam ego videro lubens, religione

Vuittenbergēſes reſipiſcere oſtendit ſed heu nimus ſero.

Viſitatores.

Religione cõſeruari oporſtet Rempub. Vide Plutarchum in uita Numæ. Lact. ca. xxij. lib. j. Vale. Maxi. capi. iij. lib. j.

omñi ſublata, quõ reges, prĩcipes, primateſq; ſuos ſubditos gubernaturi ſint. Hoc gentib. nõ licuiſſe, imo difficillimũ extitiſſe, Numa Pompilius exemplo erat, qui (vt Liuius autor eſt) cũ Egeria dea ſeſe colloqui finxit, vt relligione feroces animos Romanorũ mãſuefaceret, De Moyſe, Ioſue multiſq; alijs populorũ principibus ac ducibus, nõ eſt q̃d verba faciã qui inſtituta relligione, potius quã gladio ſubiectũ populũ gubernare cõſueuerũt. Sed mi Balthazar ad te verba facio, ad te ſermonẽ verto, q̃ tu putas atheos, Anachariſtos et Aneuchariſtos tu tuiſq; ſiſes ĩpudẽtiſſimis dãnatiſſimiſq; traditõib. vr̃is excitaſtis, q; b. male p̃cat, vt ſcis, in pſalte. Dauid Nabal (forte ſapis q̃d velim, q̃ tendã) Dixit inſipiẽs in corde ſuo nõ eſt deus, Et Lutherus aduerſus Eraſmũ ſcribẽs, hac tẽtatiõe nõ eſſe deũ, ſe acerrime vrgeri & premi fateť ingenue, Alibi v̾o contra Caroloſtadiũ cõiuratũ Catiliuã furens, religioſiſſimo iureiurãdo affirat, ſe ſcire, Caroloſtadiũ nõ credere deũ eſſe aliquẽ (proch pudor & nephas) hec audiri ab hijs qui fidei nr̃e velint haberi & eſſe colũnæ, interim nos noſtroſq; maiores impietatis reos fœde & ſeditioſe traducitis. Sed volubiles linguæ veſtræ Chriſtum nomĩe tm̃ prædicãt, Chriſtus aũt non ſurſum in mentẽ vobis aſcendit, nõ deorſum in cor deſcẽdit, ſermo veſter ac ſpecioſi clamores ad pruritũ populariũ auriũ accõmodati ſunt, ore labijſq; cõfitemini deum, factis vero negatis.

Lutheranorũ magna pars Deũ eſſe non credit.

Pſalm. lij.

Math. xv. ij. Thimo. iiij Ad Thi. j.

En quantis q̃buſq; clamoribus ſummis põtificib. ſacerdotib. monachis, importuniſſime inſultaſtis, q; idiotis & p̃phanis alterã ſacramenti ſpeciẽ ſanguinẽ Chriſti videlicet aduerſus Chriſti inſtituta negaſſent, ea p̃pter repente feciſtis vt fere omnis populus, vbi vr̃æ hæreſes p̃ualuerant, dñicis, feſtiuiſq; diebus ad mẽſam dñi corporis & ſanguinis ſacramento reficerenť, Sed q̃s nõ videt, quã cito ignis ille extinctus ſit charitaſq; friguerit? Iuxta cõmune p̃uerbiũ, q̃d cito fit, cito deperit, Refer, te q̃ſo, animũ ad ea loca, vbi Caroloſtadij, Zuinglij, Oecolampadij, nõdum etiã hæretica de ſacramento opinio recepta eſt, vnde clamoſos noui Euãgelij Stẽtores offendis, q plurib.

Quã cito refrixerit ĩ populo deſyderium utriuſq; ſpeciei.

pluri b.annis beluarũ more a ſacramẽto abhorrẽtes,cõmunionem exoſi,ad dñicam cœnã mẽſamq; nõ acceſſerunt,neq; hodie accedere cogitãt,Illis porro,quib.veſtra luculẽta cœna tãtopere arridebat,iam incipit vileſcere, niſi ad panẽ & vinum & carniũ ollę adſint, quib. bñ ſuffarti cõmũicare ſoletis, ita vt ex vini immodica ingurgitatiõe illos ꝓbe madere oporteat, Satiſq; ſit vt græco more bñ poti diſcipuli vñi exhilarent. Interea vero priſcã cõmunicãdi cõſuetudinẽ reſume, & ob oculos reuolue, quãta deuotiõe vixerint,qui pro Chriſtiano ritu ſeſe ad paſchalia feſta mẽſæ dominicæ fecerũt eſſe participes, quæ res vna valido argumẽto eſt,noſtrã de ſacramẽto fidem ac ſententiã,veſtra opinione longe p̃ſtantiorẽ eſſe, vtpote quę propius diuino ſpiritui & primo inſtituto accedat.

Guloſa communicatõ Lutheranorũ.

DOCTOR BALTHASAR.

Ego aũt ita nõ docui, hæc & audire me pudet, neq; huc rem venire poſſe vnq̃ putaui.

DOCTOR FABRI.

Atqui ita intellecta paſſim Anabaptiſtæ tui more Zodomitarũ coeũtes,acceperunt,neq; gladio dñi.i.verbo dei,adeo incaute dimicare oportet,vt tandẽ ſero dicas, non putarã,hoc eñ ignaui nõ prudẽtis ẽ viri, Multę, mihi crede,ciuitates obuijs (vt dicit) manibus ante aliquot annos Lutherũ, vt chariſſimũ hoſpitem & periucundũ cõuiuam acceperũt,quę ſi in p̃ſentiarũ ad Lęthęos fontes,infimũq; barathrũ reijcere poſſent nullis laborib,nullis impẽſis parcerẽt, Vidẽt eñ & re ipſa experti ſunt,quam nocentem ignem,& peſtiferũ animal in ſinu fouerint,auribuſq; lupũ tenuerint, ſed tã ꝓfunde in Lutheri lutũ demerſæ ſunt vt emergere & ex tam vaſto gurgite niſi cũ ignominiã & magno periculo enatare nõ poſſint. Et res ſane eſt admirãda plurimũ, q̃ꝙ tocies p̃teritis annis perpetuo dep̃dicarunt, licere ſingulis credere qđ animo cõcepiſſent, neq; vllum Chriſtianũ, ob hæreſim aliquã ſupplicio puniẽdum eẽ, aut pœna mulctãdum aliqua, nunc ſine vlla miſericordia,cũctos anabaptiſtas perſeq, ac igni,ferro, aq̃, omib.deniq; ſupplitiorum

Multas ciuitates pœnitet iam pudetq; Lutheri.

Perſecutio Anabaptiſtarum.

pliciorum gñibus in eos,quos ipſi ꝑcrearunt & aluerẽt, animaduertere cœperũt,Simile quiddã lupo Aeſopico faciẽtes,qui dulci orõne demulſas anſerũ aures vbi ĩ ſomnũ vidit decliaſſe deſiluit repẽte atq; obſopitos anſeres iugulauit, Sic multis locis mgratus facile paſſus,leuiculis ſermonib,ablactatos imperitæ multitudĩs anĩos, a veteri ſummi dei cultu,ad nouũ q̃ddã diſſolutũ,impiũ,ac plane Epicureũ viuẽdi genus ꝓlabi, qui vbi ſpũ nouo,veluti muſto efferueſcentes aliquo, furere,fructuſq; iactis ſeminibus dignos ꝓducere cœperũt,a magiſtratu oppreſſi,trucidatiq; grauiſſimas mortis pœnas dederunt, id qđ quottidie exerceri ſcias in ciuitatibus Germanię clarioribus,apud quos anabaptiſtæ quã primũ caput erexerint, mox colla eorũ ſpiculatori ſubdunẽ,Hæc excõſulto te celare nolui, q̃n iam aliquot mẽſibus in carcere hic(neq; vt Ioſeph Danielue innocẽs,ſed tuũ ob peccatũ) incluſus iacuiſti, vt ſcires q̃tenus infœlicis lolij, ſpinarumq; & zizaniorũ germẽ in agro dñi enatum eradicẽ,& vt primi nouæ religionis autores patroniq; veſtri defecerint & reſipiſcãt, voſq; paſſim, vt indignos quos terra foueat, e mũdo tollant magiſtratus, Quorum omniũ ſane maloꝝ Lutherus in cauſſa eſt,hõ ille inimicus dei & fidei noſtrę,q per noctẽ obrepens,ſeminibus bonis zizania immiſcuit,ęgre & vix multis ſeculis radicitus eruncãda.

Gene.xl. Danie.vi. Balthazar ob peccatum incarceratus.

Matthei.xiij.

DOCTOR BALTHASAR.

Atq; te etiã nõ fugit,multis abuſib. eccleſiã infectã fuiſſe, et hic de ſanctorũ interceſſiõe ſermonẽ faciẽs,negare nõ potes, fuiſſe,qui ſanctis etiam plus quã deo tribuerunt,

DOCTOR FABRI.

Neq; in eam partẽ me accipias volo,ac ſi abuſus, ſi qui in eccleſia ſint,tueri velim,qua mẽte me deus eſſe nolit,Triginta quinq; abuſus Germano nato,viro vndiquaq; doctiſſimo, & ſanctiſſimæ vitæ pontifici Adriano papę,in multorũ principum cõſeſſu ad manus ꝓprias ipſe porrexi, atq; adeo Ratiſponæ,vt abuſus aliquot abrogarenẽ,ipſe fidelis ꝓmotor extiti,Vos vero feſtuca offendit in oculo veteris eccleſiæ,& trabẽ ꝓprio

Tollẽdas eſſe abuſiones.

ꝓprio in oculo hærentē nō aīaduertitis. In veteri teſtamento Chore, Dathan, & Abyron peccarūt, nō tñ idcirco dñs Aaron ſacerdotē totūq; leuiticū ordinē deleuit, Manſit ordo tabernaculi, neq; ob vnū leuitici generis hoēm male miniſtrātem, tot miliū leuitarū numerus extinctus eſt, Et ſi filiorū Heli ſummi ſacerdotis Ophin & Phinees peccatū grāde nimis fuerit coram dño (detraxerūt quippe hoīes illi a ſacrificio dño, dormierūt cum mulieribus quæ obſeruabāt ad hoſtiū tabernaculi, ipſeq; pater Heli ſacerdos peccātes filios non eo mō, nō tanta acredine, vt debuiſſet caſtigarit) attamen Samuel ꝓpheta nō extinguit, noſti vt Petrus deū negauit, apli cæteri turpiſſima fuga ꝑcuſſum paſtorē deſeruerūt, nō tamen ideo apoſtolatus ille ſublatus extitit, alioq; Petro, cęteriſq; per orbem vniuerſum dei mandatū ꝑdicantib, fidem in ꝑdicando nemo habuiſſet, naufragiū fecerūt in fide nr̄a Hymenæus Alexāder atq; item alij non tamen continuo fides Pauli, Timothei, Titiq; ac aliorum diſcipulorū illico perijt. Numeri.xvi. j.Regum.ij. Matth.xxvi. j.ad Thimo.j

Propter abuſus itaq; & eccleſiaſticoꝝ vicia non debebat euerti ipa religio nunqd nō eſt reſina in galaad & medicus nō eſt ibi? Quis ꝓhibet vt cum Paulo exclamē, Quid ſi quidam illoꝝ non crediderūt? Numqd incredulitas eoꝝ, fidē dei euacuauit? Abſit ſcis in Area dñi ſemꝑ triticū paleaſq; agitari, Sagenaq; eccl'ia eſt, bonos maloſq; piſces cōgregat, Regnū cœlorum prudētes virgines ſimul & ſtultas cōmemorat, Quib. parabolis manifeſte declaratū habes, ita vſq; in cōſumationē ſeculi futuꝝ eſſe, vt ſimul ſint in eccl'ia boni & mali, iuſti & iniqui, fideles & impij, Eaꝑpter in Euange. legitur, quomō pater ſolem ſuum oriri faciat ſuper bonos & malos, & pluat ſuꝑ iuſtos & iniuſtos, Non ergo ſtatim ꝓpter abuſus a fide diſcedēdum, ſed illos malagmate idoneo tollēdos eſſe video. Hieremi.viij. Roma.iij. In eccleſia ſimul ſunt boni & mali. Matthei.iij. Ibidē. xiij. Ibidem. xxv. Matthei.v.

Quod autē ad ſanctos attinet, quid alij dixerint fœcerintue, ipſi viderint, At neminē tam ſtultum tā cœcūq; eſſe puto, qui ſanctū aliquē deo ꝑferendum arbitrer, Sanctos autē hæredes dei, & cohæredes Chriſti (vt Paulus docet) atq; adeo ne- Roma.viij.

Ephe.ij. ceſſarios cōciues, familiareſq;, vt ex eodē Paulo & Euangelio liquet,illoſq; ea ꝓpter venerari nulla ſcriptura vetuit,Sed nos ꝓfuſius de ſanctoꝝ interceſſione loq̄mur,dic itaq; mihi , vbi ꝓhibiti ſimus ſanctorum pr̄ocinio vti ?

DOCTOR BALTHASAR.

Vbi patrocinium ſanctornm ſit promiſſum tu enarra ?

D.FABRI.

Secundum nouam Athenienſium regulam,Q, in Euangelio ꝓhibitū nō eſt, pro admiſſo habeť, Itaq; vt veſtra ſecta exigit, prohibitū aliq̄d eſſe primo probādum eſt,deinde quæ ſcripturæ ſanctoꝝ interceſſionē permittunt inducam.

D. BALTHASAR.

Verum eſt ꝙ in epiſtola legiť ad Timotheum , vnus eſt
j.Thimo.ij. j.Ioan.ij. mediator Ieſus Chriſtus , Ioānes item eū adpellat q̄ intercedat pro nobis, non pōt itaq; ad Deum niſi vnus mediator , vnus interceſſor eſſe .

DOCTOR FABRI.

Scis vero etiam præcationē domini eam , quā vulgo pater noſter adpellant ?

D.BALTHASAR.

Confido me ſcire.

D.FABRI.

Matthei.vi. Nos cum oramus dicimus ad patrē,qui es in cœlis , Et ſi Lutherus ꝓ cōſuetudine falſandi qui es omiſit, in ſingulariq; numero adijcimus, tuum nomen, tuum regnū, tua voluntas, tu da,tu remitte,tu ne inducas &c,en vt ad patrem dirigentes verba ſingulari nūero loquamur,Noſtrā vero cauſſam agentes,pluratiue oramus,Pater noſter,panē noſtrū quottidianū da nobis hodie,debita nr̄a nobis remitte,ſicut & nos remittimus debitoribus nr̄is,Et ne nos inducas in tentationē , ſed li-
Frater fratri ad deū interceſſoreſſe debet. bera nos a malo, Hæc itaq; orando voluiſſe ſpiritū Dei crediderim ego, nempe nos filius ad patrem ſic orare voluit & docuit , qui vnā cauſſam & illā cōmunem ꝓcurantes, non vnuſq́ſq; ꝓ ſe ſolo,ſed & ſinguli pro om̄ibus , atq; ita ꝓ fra-

tribus

tribus & inimicis orent, alter alteri, & fratri frater mediator interceſſor & interpellator aſſiſtat, Et ſi Chrũs verus & vnus mediator ſit ac habeat, nihil tñ minus voluit vnum pro altero etiã inimico orare. Qua re tacitus docere voluit, vt vnusqſq; fideliũ ꝓximi fratris mediator eſſet ad deũ, Quocirca ſub infero, aut dictũ illud de mediatore ex Paulo aliũ intellectũ habeat neceſſe eſt, aut oratio dominica ſibi nõ conſentiat & minime conſtat, nempe illa eadẽ vt docemur vt alius ꝓ alio poſſit ac debeat intercedere & orare fitq; quottidie, qđ dico, q̃d prædico, neq; interim Chriſti veluti primi mediatoris officium vanum ſit.

DOCTOR BALTHASAR.

In terris vero, atq; non in cœlis.

DOCTOR FABRI.

Perſuadent ſibi Lutherani paſſim hoc reſponſum, quaſi oraculi alicuius diuini & e cœlo demiſſi eſſet, quum interim ego analphabetarĳ alicuius homĩs ſolutionẽ eſſe crediderim, Amabo te, hĳ q gloſſam hãc tibi ĩculcarũt q̃ ſcriptura et vnde ꝓbauerũt aut vnq; ꝓbabũt? Sed primũ videamus qd Paulus fecerit, deinde ex theſauris ſcripturarũ pene plura ad hãc rem ptinentia, depromamus ad Roma. Paulus gloriaẽ ſe abſq; intermiſſioue memoriã fratrũ facere in oratiõibus & obſecratiõibus, & cõcludens elegantẽ illã ad Roma. epſam. Rogat vt iuuent illũ fratres oratiõibus ſuis, ſic etiã recordaẽ Philippẽſiũ in oratiõibus ſuis, & non intermittit orare ꝓ Coloſſenſibus, orans etiã „ꝓ ſe vt orent, & ꝓ omĩb, Theſſalonicẽſib. orauit, cohortatus abſq; intermiſſiõe vt orent, etiam ꝓ ſe.

Fratrẽ ꝓ fratre debere orare exemplo magno eſt ſan. Paulus. Roma. j. Roma. xv. Philip. j. Coloſſ. iiij. j. Theſſa. j.

Et quamq̃ ad Timotheũ dixerit, vnum eſſe deũ, vnũ mediatorem dei & hominũ, hominẽ Ieſum Chriſtũ, docuit tamẽ eodem in capĩo, añ orandum eſſe ꝓ omĩb. hominib. regibus & omĩb. q in ſublimitate cõſtituti ſunt, poſthac deinceps docet orare viros omĩb. in locis, docet orare viduas, Et alia epiſtola oſtẽdit Timotheo, quõ pro eo ipſe deum oret ſine intermiſſione, Cum igiẽ ſcriptura ſcripturæ, Paulus Paulo concor-

j. Thimo. ij.

ij. Thimo. j.

dari debeat,neceſſe erit alium Paulo ad Thimotheum de mediatore ſcribẽti intellectum dare,ne ſpiritus eius erraſſe videatur,quod impoſſibile fuerit,cum vere gl'iari potuerit, ſe Dei ſpiritum habere. Senſus ergo eius eſt iſte, verum quidem eſt, Chriſtum vnum & p̃cipuum eſſe mediatorẽ redẽptionis noſtræ,Solus eñ vnigenitus Dei filius, neq; vllus de cœlo angelus,hãc molẽ,qua grauati fuimus, ſua interceſſione ſuſtulit, Soluſq; mediator idoneus fuit inter patrẽ iraſcentem & filios natos in ira, Ideoq; Paulus ſubdit,Qui dedit redẽptionem ſemetipm ꝓ oĩbus.Hanc mediationẽ neq; Mariæ, neq; ſanctis aſcribimus, ſed ſoli filio Dei & filio homĩs, q ꝓ vniuerſo mundo mortẽ luit,Qui & ſi calicẽ ꝓfudit pro multoꝝ ſalute, nihilominus tamẽ orãdum eſt, vt pater nobis remittat debita noſtra,Indigemuſq;, vel ſaltẽ vtilis eſt nobis interceſſio ſanctoꝝ,& hæc eſt mediatio remiſſiõis pctõrũ nr̃orum.

ſ.Corint.vij. in fine.

Duplex mediator / unus redemptiõis. alter interceſſionis.

ſ.Thimo.ij.

Qualis mediator Moyſes fuit.

Deut.v.

Ita Moyſes fuit mediator,interp̃s, interceſſor, inter Deũ & populum Iſraheliticũ,vt ipſe ait,Deutro.v.Ego ſequeſter et medius fui inter Deum & vos in tẽpore illo, vt annũtiarẽ vobis verba eius, Paulus autẽ dicit Chriſtũ melioris teſtamenti mediatorẽ,ad Hebræos.viij.atq; noui teſtamẽti, ad Hebrę.ix. &.xij. Adhuc ſcribit ad Gala. iij. q̃ lex ꝓpter trãſgreſſionem poſita eſt,Donec veniret ſemen cui promiſerat, ordinata per angelos in manu mediatoris, mediator aũt vnus nõ eſt,Deus autẽ vnus eſt etc. Iam ſi peccator pro pctõre,ſi nos deniq; pro Iudęis,gentibus,Tartaris,Thurcis intercedimus, q fit, vt ſctĩ interceſſores nõ ſint, quoꝝ ſunt multi q agnum tñ ſequunt̃ q̃cunq; ierit,imo cũcti aſſiſtũt & viuunt cum agno.

D.BALTHASAR.

Hæc mea opinio de ſctõrum ſcilicet interceſſiõe nõ valde vnq̃ ſollicitũ me habuit,ęquo tñ animo patiar te in huius fundamẽtũ exponere,Idq; breuiſſime neq; me illa vnq̃ (vt dixi) torſit opinio, vt ſuperiores de paruulorum baptiſmo, Sacramento, & ſacrificio.

Articuli Balthazati præcipui.

D.FABRI.

Equidẽ

Equidem faciã,idq́ (vt vis) breuiter ſi colluſtraueris Le- Leuiti. v.
uiticũ,aliosq́ ſcripturę libros,iterũ atq; iterũ occurret,Deum
pcepiſſe vt ſi q peccauerint,aut purgãdi ſint,ꝓ eis ſacerdos vt
oret.Iob vltimo ẽ etiã deũ pcepiſſe,vt Eliphas atq; alij duo Iob Iob ultimo.
ꝓpriq venirẽt cũ holocauſtis, vt et Iob ꝓ eorꝫ pctĩs oraret,hoc
ita factũ eẽ ſcriptura teſtať, et dñs Iob ꝓ aĩcis orãtẽ exaudiuit. Iudith.ix.
Quod ſi Iob ſacerdoti,plurimiſq; alijs, vt Iudith, Heſter Heſter.vij.
&c,datũ fuit vt intercederẽt, & intercedentes exauditi ſunt,
quãto Marię magis? cui archangelus Gabriel ferens ſalutem, Lucæ.j.
miſſus a deo in ciuitatẽ Galileę,cui nomen Nazareth, eam in
mulieribus bñdictam prædicauit? quæ dñi fuit mater, quam
benedicẽt oẽs gentes,cuius vẽtrem & vbera beata eſſe corã Lucæ.ij.
populo exclamauit mulier de turba?

DOCTOR BALTHASAR.

Deiparam ego matrẽ ſemp amaui, eiuſq; violari caſtimo-
niã nũq́ ſum paſſus,at alij forte dicerẽt,hęc ad viuos referẽda.

D.FABRI.

Laudo ego te q nõ,vt alij nouę ſectę homĩes impuri,por- Perpetua uirginitatis Mariæ.
tam in orientẽ p tranſitũ dñi ſemel apertã eſſe dicis, ſed illam
ppetuę virginitatis pconi o ppetuo claudis, ita eñ (vt noſtri)
Ezechiel vidit,vt dñs egreſſus ſit per eam,& hic rubus qui ab Ezechie.xliiij.
igne nõ coſummitur,virga Aaron,Hęc eſt illa mater & virgo Exodi.iij.
quam dñs Ioanni inuiolatę caſtitatis diſcipulo, virginem vir- Ioannis.xix.
gini cõmendauit.Is aũt diſcipulus,quẽ diligebat Ieſus, qui & Ioan.xiij.
ſupra pectus eius in vltima cœna recubuit,Non Ioſeph, non
alius præterea quiſq̃, ſed ſolus ille diuinus apſus continuo in
ſuã recepit. Quod aũt ad reſpõſionẽ adductã attinet, pla- Sãctos in cœlo ꝓ nobis exaudiri.
ne ꝓ nobis magis facit quã contra,hac nimirũ rõne. Cũ eñ in
hac lachrymarũ valle peccatores ſumus, clamemuſq; ſinguli, Danie. iij.
peccauimus,iniquitatẽ fecimus,dñe miſerere,fieriq; poſſet, vt
iudęi dixerũt,deus vt nõ exaudiat peccatores,Et ſi vno in caſu Ioan. ix.
etiã verũ non ſit,nam & cõtinuo oramus ꝓ inuicem,Ita edoc-
ti a dñõ,& toties ad hæc faciẽda pmoniti a Paulo, multo ma-
gis exaudit eos qui oẽi macula vacui,lucent vt ſtellę, fulgent

Pſalm.xxxiij. vt ſol,mũdi lampas in cœlo,quãdo ſemꝑ ſint oculi dñi ſuper iuſtos,& aures eius in præces eorum.

Zach. j. Sed audi,apud ſanctũ ꝓphetã Zachariã filium Barachiæ inuenio,Angelũ domini,quẽ antea virũ rubeo equo inſidentem & ſtantẽ in medio mirteti vmbroſi vidit,ita interceſſiſſe, Dñe exercituũ,vſq; quo tu non miſereberis Iheruſalẽ et vrbiũ Iuda,quib.iratus es? Iſte iam ſeptuageſimus annus eſt, Et reſpõdit dominus angelo,qui loquebatᷣ,verba bona, verba con ſolatoria,Quæſo te mi doctor aduerte, quid Zacharias dicat, angelus orat,angelus enumerat neceſſitatẽ & grauamĩa eorũ, ꝓ quib.orat,angelus idem audit plena cõſolatiõis verba a domĩo Deo, fitq; voti cõpos,Quod ſi angeli ꝓ nobis intercedere & ſolent & poſſunt, Deusq; eorũ preces exaudit,q & non

Lucæ.xv. fruſtra ſup vno peccatore pœnitentiã agente gaudent,In omibusq; vijs nr̃is adhibiti cuſtodes , nullamq; aliam ob cauſſam

Lucæ.xvi. cuſtodiãt,quam vt in ſalutem ęternã in ſinũ Abrahæ vt olim Lazarũ cuſtoditũ ꝓmoueant & ꝑferant, ad id enim bonitate naturæ inclinati ſunt,Cur ad diuæ Marię,vnicæ dilectæ matris,reginæ angelorũ,diuoꝝ,deniq; apſorum,martyꝝ,ſanctoruq; omniũ ꝓ nobis miſeris preces interceſſiõesq; aures clau-

j. Corint. vi. ſas habeat miſericors & miſerator dñs? Hijs preſertim , q etiã angelos ſunt iudicaturi,in Machabeorũ inſup libro legitur.

Onias. ij.Mach.ulti. Quomõ Iudas Machabęus viderit Oniam,q fuerat ſummus ſacerdos,virũ bonũ & benignũ & verecundũ , viſu modeſtum,moribus & eloquio decorũ, & qui a puero in virtutib.exercitatus fuerat,manus ꝓtendens orare ꝓ omni populo Iudæorũ, poſthac & adparuiſſe alium virum, ætate & gloria mirabili,& magni decoris habitudinẽ circa illũ reſpondentẽ Onię dixiſſe,Hic eſt fratrũ amator & populi Iſrahel, hic eſt q

Hieremias. multum orat ꝓ populo & vniuerſa ſancta ciuitate,Hieremias ꝓpheta dei,En vt Hieremias ꝓpheta pridem mortuus intercedit ꝓ populo, Huic ex veteri teſtamẽto planum fieri vides, interceſſiones ſanctorũ nõ reijciendas.

DOCTOR BALTHASAR.

De angelorum interceſſiõe ex Zacharia qđ adduxiſti ad cõfirmandũ põdus habet, Quod aũt ex Machabeorũ libro nõ accipio, Eſt em̃ ille liber (vt ſcis) etiã iudęis apochryphus.

DOCTOR FABRI.

Quãdoquidẽ de purgatorio diſputaturi, Machabeorum mentionẽ faciemus, in p̃ſentiarũ operepreciũ videtur, ſup hijs tibi reſpõdere obiter. Nihil ad eccleſiã ſi quid cõtra ſynagoga decreuerit, quæ & ingenue fatet̃ ſeſe multos perdidiſſe libros vt libros dierũ & per multos alios, ſatis mihi vero eſt, eccleſiã (vt p̃logus eorũ librorũ oſtẽdit) Machabeorũ libros recepiſſe, teſte etiã Auguſtino, ac fieri poſſet, hebręi Suſannę vt careãt hiſtoria, & Thobiæ liber catholico ſermõe cõſcriptus inter apocryphos minime cõmemorat̃, quãuis illũ hebręi de cathologo diuinarũ ſcripturarũ ſecuerint, Qua vero impietate nos, autoritate antiq̃ſſimorũ ſcriptorũ relligiõis nr̃ę, de innocẽtia Suſannæ, de Thobie bonitate, fortitudine, cęteriſq; virtutibus tam pie, tam multis in voluminib, tamq; frequenter edocti, toties ĩ autoritatẽ vocatos libros ip̃i reiecerimus? Adhæc, ſi cõmentaria Hieronymi ſuper eos ip̃os libros atq; alios etiã introſpiciamus, in p̃ſpicuo erit veteres hijs nõ mõ fidẽ nõ abrogaſſe, ſed corroborandarũ plurium opinionũ veluti fundamentũ eſſe voluiſſe, Nõ igitur ſunt cõtemnendi libri q̃s Iudæorũ ſynagoga nõ recipit, Vſus aũt eccl̃ię nõ ſpernit, Pręterea non ſat ſcio, qua rõne eccleſiæ pleraq; tueare, ſi iudæorum ſynagogęq; autoritate om̃ibus in reb, ſancti Chr̃i ſponſam inniti oportere volueris. Sed ad Machabæorũ autoritatẽ quid afferri queat ex Euãgelica hiſtoria, te p̃terire nolo, Nemo eſt q vel plurimos eſſe dies feſtos iudęorũ triduana lectiõe ſacrarũ literarũ eruditus, qui ignorare poſſit, eſſe plurimos iudęorũ feſtos dies, primo em̃ menſe a Myſon eſt feſtus dies Iſaac, vt a patris immolatiõe fuit liberatus, Eſt item feſtũ ob peccatum vituli aurei adorati ſub Aaron, & in eodẽ menſe etiã feſtum palmarũ celebratur, in memoriam ruinę murorũ Ihericho, & deinde. xxij. die feſtũ eſt collectarũ ad ſacrificiũ, ac feſtũ Godolię

Libros Machabeorũ nõ eſſe Apocryphos.

Lib. xviij. ca. xxxvi. de ciuitate dei. Et cõtra ſecũdã Gaudẽtij epiſtolã. li. ij. ca. xxiij.

P̃rimos eſſe dies feſtos Iudæorum.

Gene. xxij.

Exodi. xxxij.

Ioſue. vi.

Hiere. xli.

iiij.Reg.xxv. doliȩ vt.iiij.menſe etiam ieiuniũ obſeſſæ a Nabuchodonoſor
Heſter.iiij. Iheruſalẽ,& ſexto menſe ieiuniũ Heſter,et Mardochȩi,Septi-
Exodi.xij. mus mẽſis porro habet paſchȩ feſtũ,de quo capite.xij. ſecũdo
libro Moyſes, Nonus mẽſis feſtũ habet Penthecoſtes de qn-
Exodi.xxxi. q̃geſima die,qñ Moyſi in Synai monte lapides,inciſa tabulis
lex diuinitus eſt oblata, Ideo tabularũ feſtũ alio noĩe adpella-
Ibidẽ.xxxij. tur, Poſt decimo menſe fractarũ a Moyſe tabularũ, et menſe
iiij.Regũ ult. vndecimo ieiuniũ die.xvij.templi Iheruſalẽ a Chaldeorũ rege
cõbuſti. At ſunt p̃terea & alia feſta,q̃rum etiã in Euãge-
lio mentio fit,vt puta Ioãnis.v.vij.&.x. Quod ſeruator nr̃ ipſe
ſua p̃ſencia inuiſere dignatus eſt,Ex his vnũ eſt Scȩnophegia
Scænophegia. græco,Hebraico aũt nomĩe HaghaſſuKath,latine feſtũ taber-
Encenia. naculorũ,Et aliud q̃d Encenia vocant,qđ idcirco a iudȩis eſt
ij.Machab.ij. impoſitũ,vti.ij.Machabeorũ.ij.legiť, ꝙ cũ Antiochus impe-
tum in tẽplum feciſſet, altariaq; dñi ꝓphanaſſet, alia cõſecra-
tio cõſequuta eſt,huiuſmõi ſolenne feſtũ,ex ſolis Machabeorũ
libris ac ſynagoga eſt inſtitutũ,hocq; veluti celebrius feſtum
honoraſſe Chriſtũ,Ioãnes autor eſt ca.x. q̃ quidẽ loco eius &
dicta & facta,& ipſo feſto enarrat,hæc ego nõ parua eſſe ar-
gumẽta exiſtimo,Machabeorum libros in receptis idoneiſq;
numeratos,ideoq; græcitate donatos habemus, Vnde ad nos
fluxerunt latine cõuerſi, ab eccleſia orthodoxa Romana ſeu
latina publica lectiõe recepti ſunt, aut tu ſi potes enarra feſtũ
hoc, per hyemem celebratũ,Encenia adpellatũ eſſe, qđ quale
fuerit ex te ſcire cupio,qđ & (vt Ioannes.x.cap,ſcribit) ſerua-
tor noſter ipſe inuiſere voluerit.

DOCTOR BALTHASAR.

Iam mihi nõ ſuccurrit quale fuerit.

DOCTOR FABRI.

Enceniorum feſtũ quando inſtitutũ eſt. At ego tibi dicam, Eſt (vt obiter ante prȩſcripſi) omĩbus
a iudȩis impoſitũ atq; inſtitutũ hoc feſtũ iuxta Machabeorũ
ij.libri.cap.ij. Cum ꝓphanata tẽpli loca denuo cõſecrarentur
hinc quãta fides Machabeorũ libris accedit nõ (arbitror) te
fugit horũ hiſtoriȩ libros tres græce ſcriptos penes me habeo,

licet

licet nõ niſi duo primi cũ vſu ſint legẽdi, oĩa mihi hũiliter et in ſimplicitate quadã cũ eccleſia dei credẽti, Satis eſt eos libros eccleſię etiã inter officia ꝓbatos, eorũq teſtimonijs nrę religionis doctores pcipuos, qui & colũnę habentur, vſos eſſe, Tu ſi me audies, cum eccleſia ſtabis, iudęorumq cohel aut ſynagogas valere iubebis.

Apocalypſim uere ſcriptam eſſe a Ioãne Euãg.

Verũ pergamus ea de re copioſius dicere, Apocalypſim, eſſe quoſdã, qui Ioannis eſſe negãt, Ideoq in apocryphis nũerandã, qua re ego nihil moror, dicũt illi longo poſt euãgeliorũ libros Apocalypſim inuentã eſſe, ad qđ libere rñdeo, Fortaſſe hunc librum, vt etiã Euãgelium Ioannis ſero, vtputa ſub Traiano Imperatore, ſcriptum, ex Pathmo pſertim in Europam Aphricãq allatum, Notiſſimũ eñ eſſe Chriſtianorũ hiſtoriæ faciunt, Ioãnem Euangeliſtã annis plus ſexaginta poſt Chriſti in cœlum aſcẽſionẽ vixiſſe, & in vltimo vitæ ſuę tempore aduerſus Hebionẽ Cherinthũ, & alios edidiſſe Euãgeliũ, ſicq tardius q̃ alioꝝ ſcriptio in publicũ vſum venit, Sed hic ſatis mihi fuerit, q̃d Hyrenæus diſcipulus diſcipuli, Iuſtinus itẽ Martyr, Melito, Primaſius, Auguſtinus, alijq doctores oriẽtalis eccliæ etiã ꝓpe apl'orum tẽpora viuẽtes ꝓbabiliter oſtẽdunt Apocalypſim a Ioanne Euãgeliſta ſcriptam fuiſſe.

Apocalypſim cur inter Canonicas ſcripturas Lutherus nõ ponit.

Et Lutherus veſter Apocalypſim inter canonicas ſcripturas ea propter numerare non vult, q in illa tam implicitas viſiones eſſe autumat, vt ſeſe inde expedire nemo poſſit. At ſi ꝓphetaꝝ libris oĩb. auctoritatẽ derogabimus, hac ratiõe moti q ijs magiſtris q groſſis plenecq Epicureis ſunt vtribus & aq̃liculis, quales Lutheranos videmus, ad intelligẽdum obſcuriores & ad inueſtigandũ difficiles habeanť ac ſint, qd tãdẽ fiet Danieli, Ezechieli, Eſaiæ, atq alijs? quorũ nõ minus quã Ioannis, & viſiões & ꝓpheciæ iueniunť a cõmuni ſenſu abhorrentes, obſcuræ, & intricatæ nimis? Ea igiť auctoritate Apocalypſis apud me eſt, q̃ ſunt apud principes religionis noſtræ viros qui ex ipſis euãgelicæ veritatis fontib. aq̃s hauſerũt, q̃lẽq eſſe ecclia ad hunc vſq diem permiſit.

Epl'a Iudæ Apoſtoli.

Cęterum non ignoras Iudę ſerui Ieſu Chriſti & fratris Iacobi canonicā epiſtolā ab aliquib. repudiatā, q̄d ab Enoch libro, q Apocryphus ē, teſtimoniū ſumpſit, attn̄ ob autoritatē & vetuſtatē & vſū meruit inter ſanctas ſcripturas cōputari, id qd' apocalypſeos libro acceſſiſſe dubiū nō eſt, Et ex eius libri v. & viij. capitibus inuentū eſt interceſſionē ſanctorꝝ non improbandā, Poſteaq̄ etē Ioānes fleuit, & liber apertus eſt, vidit q̄tuor animalia, & viginti q̄tuor ſeniores cecidiſſe corā agno, ſinguloſq̄ habere citharas, & phialas aureas plenas odoramētorum, q̄ ſunt orōnes ſanctorū, Et in alio loco vidit ꝓpheta apoſtolus & Euāgeliſta angelū ſtantē ante altare, habentem thuribulū aureum, & data ſunt illi incenſa multa, vt daret de oratiōib. ſanctorꝝ oīm, ſuper altare aureū, qd' eſt an̄ thronum Dei, Et aſcendit fumus incēſorū de orōnib. ſanctorū de manu angeli corā deo, En quā pulchre interceſſio ſctōrꝝ aperta fit.

Interceſſio ſanctorū ex Apocalypſi. Apoca. v.

Apoca. viij.

Gene. xlviij.

Geneſis prꝩterea. xlviij. Iacob moriturus, duob. filijs Ioſeph benedixit (vt ſcis) Ita loquutus eſt, Angelus dn̄i qui eripuit me de cūctis malis, bn̄dicat pueris iſtis, & inuocetur ſup eos nomen meū, noīaq̄ patrū meorū Abrahā & Iſaac, & creſcant in multitudine ſuper terrā, Iam ꝑſpicuū eſt Iacob patrem Iſaac & auū Abrahā, de vita diu ante deceſſiſſe, Cumq̄ filijs ſuis duobus bene prꝩcatus, ip̄m q̄q̄ morti fuiſſe finitimū, ſicut & mortuus eſt, vnde liquet iā, vita functorum nomina inuocare, nouū nō eſſe. Hinc illud, Exodi. xxxij. Dn̄e recordare Abraam & Iacob, hic mihi nō om̄ia arridēt, ſed tn̄ quandā rōnem quidā inducūt, Recordare dn̄e, vt in pſal. Memēto dn̄e Dauid, & om̄is māſuetudinis eius, Cū Dauid pſallens & qb. aſcribi pſalmi poſſent, dū hæc peterent, in viuis eſſet, dixerūt niſi quatenus eccleſia deū in Dauid memoriā vocat, eius noīe placare ſibi ſtudet. Si itaq̄ in veteri inſtrumēto, in q̄ oīa per vmbrā fiunt, veteres tam ſæpe maiorū ſuorum bonitate freti, per eos q mortui fuerāt, gratiā inuenerunt imminētiaq̄ mala deuitarūt. Quāto magis Euāgelij id eſt gratię tēpore quo cōmuniter cū Chr̄o ſancti regnant, ſimulq̄ dominant, ꝑ eos

Exodi. xxxij.

pſalm. cxxxi.

nos

nos eorũq́ʒ interceſſionẽ deo cõciliabimur, gratiãq́ʒ impetrabimus, Et Hieremiæ.xv. Si ſteterint Moyſes et Samuel coram me nõ eſt anima mea ad populũ iſtũ, En vt mortuorũ interterceſſio cõmemorat̃, neq́ʒ eñ vel Moyſes vel Samuel, Hieremia, pphetãte in vita fuerunt, Et tu iam tecũ expẽde quæſo q̃d Geneſis.xviij.legit̃, Adducet dñs ,ppter Abrahã oĩa quæ locutus eſt ad eum Geneſis.xxvi. Bñdicam & multiplicabo ſemen tuũ ,ppter ſeruũ meũ Abraam. Exodi.ij. Recordatus eſt fœderis qđ pepigit cũ Abraam, Iſaac, et Iacob, Iã cõſtat Abraam, Moyſen, Samuel, & ceteros q̃rum merita attendit iam dudum mortuos fuiſſe, niſi ſcriptura ſibi non cõſentiat, quod fieri nullo modo poteſt.

Hiere. xv.

Gene. xxvi.

Exodi.ij.

DOCTOR BALTHASAR.

Quid autem dices ad illud Matthei.xi. Venite ad me oẽs, q laboratis & onerati eſtis? ad me (inquit) venite, nõ ad diuũ Petrum aut apſtolorum aliquem.

D.FABRI.

Quid autem in alio loco, Ite maledicti in ignẽ æternum, Item diſcedite a me oĩes, q operati eſtis iniq̃tatẽ, & milia hñs in Euangelio ſimilia inuenire dabit̃, per quæ ira Chriſti maniſeſtiſſima fit qñ ita ob nr̃a delicta illius bñficiorꝫ obliti, hominẽ ,p nobis factum, acerbiſſimo ſupplicio ,p nobis abſumptum nihil cogitãtib. diuina iuſticia, Imo ipſe Chriſtus iraſcitur vbi ,phiberis ne ad iraſcentẽ tibi per Petri interceſſionẽ ad ,pitiatoriũ accedas. Nec quod inducis refuto, imo laudo, maxime modo recte intelligas aliaſq́ʒ ſcripturas minime confundas, Fateor ego quidẽ capi.xi. Mathei ſeruatorẽ nr̃m dixiſſe, Diſcite a me q̃niã mitis ſum & humilis corde, vnde ad normam, exemplũ, imitationẽq́ʒ ſolius Chriſti, nulliuſq́ʒ alterius viuendũ eſſe cunctis fratribus elicere poſſes, Qđ autẽ Paulus i.Corinth.iiij.ca.ait, Rogo vos, imitatores mei eſtote, ſicut & ego Chriſti, Et iterũ ad Corinth.eadẽ in epiſtola capi.xi. Imitatores mei eſtote, ſicut ego Chriſti, Et.ij.ad Theſſalonicẽ.iij. Ipſi ſcitis queadmodũ oporteat imitari nos, cum tñ Chriſtus

Matth.xxv.

Matthei. vij.

Non ſolũ a Chriſto ſed a Paulo & alijs ſanctis diſcere debemus.

Iohan.xxi. Matthei. iiij. & xix. Ioannis. xiij.

Petro,Matthęo,alijſq; dixerit , me ſequere, & ip̄e exēplū no-
bis eſt,vt de pedum lotiōe Ioannes habet, & regula pie viuēdi
ip̄e eſt,nihilominus ſcripturā ſibi cōgruentē affirmare neceſſe
eſt, mihi deniq; nihil obeſſe puto ſi ad Chriſtū iero per Ma-
riam cæteroſq; cōciues & domeſticos Dei , modo ad Chriſtū
veniā,cum & illi cum Chr̄o in cœlo ſine fine lętent̃.Neq; ego

Lutheri error abominabilis.

hic ſum in abominabili errore cū Luthero, q negat a Chr̄i aſ-
cenſiōe queq̄ ſanctorꝫ,neq; etiā matrē dei cœlū cōſcendiſſe.

DOCTOR BALTHASAR.

Matthei. iiij.

Nunq̄ eius opinionis fui,Nam aperta eſt ſcriptura, q̄ re-
fellat̃,quid aūt de illo Matthei dn̄m Deum tuum adorabis,&
illi ſoli ſeruies?

DOCTOR FABRI.

Latria ſoli Deo debet̃.

Scis eo loco eſſe κυριον τον θεον σου προσκυνησεις· και αυτω
μονω λατρευσεις Quo v̾bo vnius Dei cultus intelligit̃ & λατρια
dicit̃, Dulia āt nō mō nō ꝓhibet̃ a ſęruatore,ſed etiā p̄ſcribit̃,

Dulia nobis præcipitur. Ephe.vi.

p̄cipiturq; nobis,q̊d ex Petro et Paulo planū fit,cum hortant̃
ſeruos dn̄is vt obediāt vt vere ſeruiāt,ſic vide ad Epheſi. Pau-
lus inquit,Seruite,obedite dn̄is carnalibus,nō ad oculū ſeruiē-
tes,Et Colloſſ.iij.Obedite per om̄ia dn̄is carnalibus,Et.i. Pet.
ij.Subditi eſtote in om̄i timore, & ſeruite dn̄is.

DOCTOR BALTHASAR.

Ioā.x.et. xiiij

Sed illi inducunt, Ego ſum ianua, ego via.

D.FABRI.

Scio equidē,atq; ſancti id verius norunt,qui hanc viā tri-
uerūt, atq; adeo ipſam per ianuā & anguſtā portā igreſſi ſunt
regnū cœlorū, q̄ veſtigio ſecuti ꝓculdubio recte ad æterna il-
la cœli palacia deducemur & nos . Et Paulus ideo ſeſe Corin-
thijs dum denūciat,ſe aliq̄ties iubet imitari, Sed dic q̄ſo vt in-

ij.Petri.i.

telligas Petrū ita loquētē,Dabo operā et frequēter vos habere
poſt obitū meū,vt horꝫ omniū memoriā faciatis.

D.BALTHASAR:

Eſt tamen abuſus tot ſanctis miracula aſcribi.

DOCTOR FABRI.

Eſt

Eſt tñ abuſus grauior, vos ita ſanctos temere cœlo exturbare, oĩni poteſtate pœnitus ſpoliare, dixit Chriſtus opera q̃ ego facio, ipſi q̃q; faciẽt, Neq; ignoras q̀ vltimo ĩ diſceſſu apd' Marcũ idẽ Chrus dicit. In nomine meo dæmonia eijciẽt, linguis loquenť nouis, ſerpẽtes tollẽt, Et ſi mortiferũ qd biberint, nõ eis nocebit, Super ægros manus imponẽt, & bene habebũt, Cõcludit Euangeliſta illi autẽ ꝓfecti prædicauerũt vbiq; dño cooperante, & ſermonem confirmante ſequentibus ſignis, Quid ad te ptinet ſi ita placuerit dño per manũ Moyſi & Aaron tot ſigna ꝓdigiaq; cunctis aurib. ſtupẽda facere, An impietatis aut gratiæ eſt, qd' ante paſſionẽ Chri ipſi diſcipuli, eã tantãq; ptãtem habuerint, vt dixerit dñs, Euntes prædicate dicentes, qa appropinq̃bit regnũ cœlorũ, infirmos curate, mortuos ſuſcitate, leproſos mũdate, dæmones eijcite, Quid Petrum hic cõmemorem, illiuſq; vmbrã et miracula? Scis illi pꝫtereunti in via ægrotos expoſitos eſſe, Memor es eorũ quæ ad ſanctorũ interceſſionẽ facta ſunt, de Dorcade. ix. ca. actorũ, quã Petrus a morte reuocauit, Recordaris adoleſcentem qui cum mortuus cecidiſſet de cœnaculo, a Paulo ſuſcitatum reuixiſſe, Forte nõ es oblitus toties lecti miraculi de ſudariolis & ſemicinctis Pauli, quorum ſolo tactu ſanabantur ægroti.

Miracula diſcipulis Chro promiſſa. Joan. xiiij. Marci. xvi.

Matth. x.

Miracula Petri. Actorum. v.

Miracula Pauli. Actorum. xx.

Ibidem. xix.

Quantũ igitur dedecus iſti nõ Euãgeliſtæ ſuſcipiũt, quãtum ſcelus audent, cũ ita temerario furore perciti in ſanctorũ ſacraria impetũ faciunt, miracula ſanctorũ cacodæmoni adſcribunt, reliq̃as perſequũtur, dehoneſtãt, diſſipãt, ceremoniarum laudatiſſimarũ rituumq; eccleſiaſticorũ oĩe genus abrogare nõ dubitant, nihil mouenť hijs, q̃ de ſctõrũ apſorũ miraculis totus terrarũ orbis canit perpetuoq; teſtabitur?

Impia in ſanctos ſcelera Lutheranorum.

Si vt in veteri teſtamẽto. iiij. Regũ. xiij. cap. Oſſa Helizei ſancti ꝓphetæ adhibita alterius mortuo corpori, mortuũ diutius eſſe nõ ſunt paſſa, ſed cõtactu oſſiũ ꝓphetæ, reuixit mortuus, Et reliquiarũ tanta veneratio fuit, vt etiã poſt. ccxxx. annos tulerit Moyſes oſſa Ioſeph ſecum, eo qd' adiuraſſet Ioſeph filios Iſrahel dicẽs, viſitabit nos deus, efferte hinc oſſa mea vo-

Oſſa Hælizei & Ioſeph.

Gene. ult. Exodi. xiij.

biſcum, Quę igitur impieas hac ferreo ſęculo hominū mentes? quæ inſania tm̃ in ſcelus præcipitat, vt apl̃orū oſſa, miraculaq̧ & interceſſiões ſanctorū ꝓrſus e medio tollere parent? plura ꝓfecto, niſi breuius agere decreuiſſem, ſuper Heliſei & Heliæ miraculis adducerem.

D. BALTHASAR.

Interceſſionē ſanctorꝝ nunq̃ ꝑtinacius obturbaui, Eos autem a nobis inuocari vel debere vel poſſe, nōdum cōſtitui.

D. FABRI.

Sãctos in cœlo pro nobis orare. j. Corin. xij.

Omnino ſancti etiã mēbra Chri nobiſcū ſunt, Iam ſi ardor ille amoris Chriſtiani corporis (vt Paulus Corinthijs teſtatur) nō reſcindēdus ē, plane nos q̃q̧ ſaluos volunt, ſuntq̧ de nr̃a ſalute ſolliciti, Caput dubio ꝓcul religiõis nr̃ę & eccleſiæ nr̃ę vniuerſę Chr̃m iugiter ad noſtam imbecillitatē releuãdum cohortant̄, ſumus em̄ nos inter nos mēbra inuicē vnius corporis, cuius caput Chr̃us eſt.

Ephe. iiij.

DOCTOR BALTHASAR.

Hoc mihi maximum argumentum e ſcriptura ſemꝑ fuit, itaq̧ eſſe neceſſarium iudico.

DOCTOR FABRI.

Letania per uniuerſam eccleſiam.

Nō eſt vt multi fruſtra & temere iactitant, quaſi interceſſiõis, inuocatōniſq̧ ſctõrum ſummi pōtifices auctores fuerint, quin multis ſęculis in vniuerſa eccleſia, in oriente, etiã in aquilone Moſcouitas, qui ſe Pauli fidem ſeruare gloriant̄, Letania eſt decãtata, vtputa ſancte Petre ora ꝓ nobis, Qđ ſi illorū ꝓphano errori parcamus, neſcio q̄ locus Kyrieeleyſon & Chriſteeleyſon Letania reliquus fiet.

Antiquiſſima per Gallias & p Germaniam templa ſanctorum.

De templis autē, S. Anaſtaſię, Clemētis, & cæterorꝝ ſctõrꝝ annos plus minus ante, M.ccc. nō pauca, ſi velim dicere poſſem, Et in Gallia, qua fides nr̃a citius q̃ alijs pleriſq̧ locis eſt ꝓpagata & recepta, Hodie ædes ſeu templū q̃ddã vetuſtiſſimū cōſpicitur Petri viuentis nomine, quæ edes Petri etiã dū viueret extructa credit̄, nam a viuēte Petro nomē habet, & tale qd in vita S. Silueſtri iuxta hiſtoriã Euſebij Cęſarienſis e gręco in

latinum

latinũ Ruffino autore verſam reperiẽ, Nihil dicam hic de antiquiſſimis nr̃ę Germanicæ natiõis fundatiõib. in diuę Mariæ honorem ante mille & aliq̃t cẽtenarios annorũ erectis, quomõ ꝓ patronis diua virgo, Petrus, Paulus, atq; alij ꝑ multi primitiuæ eccleſiæ ſancti martyres habiti & venerati ſunt, Necq; dicam magnã partem imperialiũ ciuitatũ horũ patronorũ ope exędificatas eſſe, qđ tamen pluribus planũ facere queam, Tm̃ dicã, vt ſeſe velut Platonico in ſpeculo aliq̃ videant & cõſiderent quę eos fortuã exceptura ſit, hijs patronis cõtemptis per ſummã ignominiã cõtumeliãq; agitatis, exploſis, exturbatis, cũ vero diuos e cœlo nefario conatu eijcere nõ poſſent, in imagines, ſigna, tabulas, illarumq; figuras debachati ſunt.

Ad interceſſionẽ, vnde digreſsi ſumus, ipſe redeã. Ãn annos. M. cc. Cyprianus Corneliũ papam obſecrauit, ſi prior e vita decederet, ad deũq; perueniret, vt pro ſe intercederet.

Nõ īficiabere, primũ qdẽ & fidiſſimũ cuſtodẽ eſſe Deũ, q Abimelech cuſtodiuit ne peccaret, Gene. xx. Sic populũ Iſrael cuſtodiuit dñs cuſtodit etiã anĩas ſanctoꝝ ſuoꝝ pſal. xcvi. cuſtodit introitũ & exitum, pſal. cxx. Cuſtodit om̃es diligentes ſe, pſal. cxliiij. cuſtodit aduenas & pupillos, pſal. cxlv. Imo licet ſit cuſtodiens paruulos dñs, & etiã pueros, om̃ibus tamen nobis cuſtodes ac tutores angelos fecit eſſe adiunctos, qui nr̃i curam ſuſcipiũt, proq; nr̃a ſalute ad Deũ iugiter intercedunt, vt ꝑſpicue videre eſt Iob. xxxiij. Zacharię. x. vt interim Thobiã ac Corneliũ præterea, & Iudicum. xiij. cuſtodiuit Manue angelus eius.

Mr̃a de Deo ꝓprie dici / q̃ de ſanctis dicit participatiue.
Cuſtodire.
Hebræ. i.
Ioan. viij. & xij.

Chriſtus lux mundi eſt, Sunt tamen nihilominus & apoſtoli lux mũdi, Chriſtus paſtor eſt, Eſt etiã Petrus, ſunt & alij paſtores, Quinetiam Deus vnus Deus eſt, ſunt tñ filij Dei etiam dij, Et ſexcenta ſunt eiuſmodi q̃ in vnũ collegi ego, qb. manifeſtũ facio, multa eſſe quę deo in primis aſcribunẽ, at angelis hominibuſq;, vtpote apl̃is, ꝓphetis, alijſq; eminentioris vocatiõis, q̃ſi per participatõnẽ quãdã aſcribi ſimiliter valeãt.

Lux.
Matthei. v.
Ioan. x.
Ibidem. xxi.
Deute. vi.
pſalmo. xi.
Paſtor.
Deus unus & Dij plures.

Quid igiẽ eſt quãobrẽ cũ Chr̃m eſſe fatemur mediatorẽ,

Cõcluſio / de ſanctorũ interceſſionib9

 & patronũ

& patronū p̄cipuū q̄ vtriuſq; pariete cōiunxerit, nō feramus, alium alij & p̄cipue nobis ſanctos mediatores, intercesſores, p̄nōſq; dici poſſe, ad ſummū Deum? Amabo ſi Chriſtus tam impie, tam nefarieq; viuētib. nobis iraſcit̄, matris erga filium, diſcipulorū ad magiſtrū intercesſiōes noli noli q̄ſo ſpernere, noli cōtemnere, Babilam ac reliq̄s martyres iuxta Chryſoſtomi ſententiā, indignati Chriſto capita monſtrātes & porrigentes, imo & nos potius eccl'iæ ritum ſeruātes oremus concorditer, ſancta Maria ora p̄ nobis, Hæc æquidē cōſtanter facere pergā vna cum ſancta catholica eccl'ia, q̄ firmiſſime in petra fundatā ſcio, nō vereor itaq; vtcūq; impiorū obmurmuratiōes, & violentę, turbideq; inundatiōes irruāt, Quinimo nec inferorū portę p̄ualebūt illi, eſt eī̄ illa nō modo ſupra petram
j. Thimo. iij. edificata firmiſſime, ſed recte a catholicis, ex p̄ſcripto doctoris gentiū, colūna & firmamentū veritatis agnoſcit̄.

D. BALTHASAR.

Hoc ego ſæpe mecum cōſtitui, eos q̄ in gloria apud Chriſtum viuunt, ardorē amoris nr̄i nō remiſiſſe, Ideoq; velle nos ſaluos eſſe, q̄d vt aſſequamur intercedere illas pro nobis hucuſq; in dubio non fuit.

DE PVRGATORIO ANIMARVM. CAPVT OCTAVVM.

D. FABRI.

QVando iam eos qui ſuperna inhabitāt, in locum reſtituimus, cēſeo nunc ad inferos quoq; hoc ſermone pauliſper deſcēdendū eſſe, vt refractis obicibus, quoſdā, qui cum crederent, labes macl'aſq; cōceptas vitę an̄ actę nōdū plene abluerī, vt ab ęternis ſupplicijs inextinguibiliq; igne in tēporale gratiæ, bonitatiſq; diuinæ ergaſculū id eſt purgatoriū vindicemus. Piggardi quidē purgatoriū p̄rſus negāt, Lutherus vero ait ſe ſcire, purgatoriū eſſe, dic q̄ tua eſt ſententia,

doctor Bal.

D.BALTHASAR.

Quando de iuſticia diuina cogito, ratiōem a nobis flagitabit Dn̄s nō mō facti, ſed etiā minimi, inanis, inutilis, ocioſiq; verbi nr̄i, id vbi in mētē mihi venit, nō ſine plurimis cauſis factū eſſe puto, vt de purgatorio p̄dicaret, Sed veſtra argumenta auſcultare ſtudeo. Matthei. xij.

D.FABRI.

Qm̄ itaq; nō multū a nobis diſſentis, & ſcire cupis, q̄ nā argumēta nr̄a ſint, expromā ac lubēs qd ſenciā narrabo ex ordine. Argumēta ꝑ Purgatorio. Primū oīm, in Machabæorꝝ libro ſcribit̄, virum fortiſſimū Iudā collatiōe facta. xij. M. dragmas argenti miſiſſe Hieroſolimā, vt offerētur ea ꝓ demortuorū peccatis, iuſte & religioſe de reſurrectōe cogitans, Niſi em̄ eos qui ceciderāt, reſurrecturos ſperaret, ſupfluum & vanū videret̄, orare ꝓ mortuis, ſed quia cōſiderabat, ꝙ hij qui in pietate dormitionē acceperant, optimā haberent repoſitā gr̄am, Sancta ergo & ſalubris eſt cogitatio ꝓ defunctis exorare, vt a peccatis ſoluantur, En vt ſcriptura teſtat̄, ſanctū eſt ac ſalubre ꝓ defunctis orare vt a peccatis ſuis redimant̄, Iam qd̕ ad libros Machabeorum, illorūq; autoritatē pertinet, nō eſt neceſſe quo verba faciamus nam in actu ꝓximo ea de re ꝓfuſiſſime locuti ſumus, Reſtat itaq;, vt in hac parte recedamus ab omni dubio, fidemq; habeamus fortiſſimi Iudę Machabęi hiſtoriæ. Primum. ij. Macha. xij.

Secūdo legimus etiā in Euāgelio, de eo qui in carcerē cōiectus, nō dimittit̄ quo ad ſatisfecerit etiā ad vltimū vſq; quadrantem, Quę hiſtoria plane alia eſt ab ea, q̄ ingratū ad extremas tenebras iubet cōijci, vbi ſit fletus & ſtridor dentium. Secundum. Matthei. v. Matth. viij. et. xxij.

Tertio eſt in Euāgelio peccatū in ſpm̄ſanctū, qd̕ non remiſſum iri ait, neq; hic neq; in futuro ſęculo, Vnde ē intelligere, eſſe etiā in futuro ſæculo aliquod peccatum remiſſibile, Id porro de his qui in cœlis ſunt nequit intelligi, Nam quemadmodum Dauid interrogat in pſalterio, Domine quis habitabit in tabernaculo tuo, aut quis requieſcet in monte ſancto tuo? Apta diuinaq; voce reſpondit, qui ingredit̄ ſine macu- Tertium. Matth. xij. Marci. iij. Lucæ. xij. Pſalmo. xiiij.

cula,& operatur iuſticiā,Necꝫ de ijs qui in inferno ſunt vncꝫ intelligi poterit aut debebit, Traducit ſcriptura Origenē hic, vt is ſit erroris reus,ꝙ aperte docet,In inferno eſſe redēptionē, Nā ignis illę infernalis,omīno iuxta ſcripturā inextinguibilis eſt ac eternus,Matth.xxv.Ad hoc inter eos q in inferno ſunt, & qui in ſinu Abrahę ſedēt, magnū interuallū eſt, ita vt vnus ad alium venire neq̄at,Sic eſn Abrahā Epuloni reſpōdit,inter nos & vos magnū Chaos firmatū eſt,vt hij q volunt hinc trā‑ſire ad vos,nō poſſunt,necꝫ inde huc tranſmeare.

Error Origenis de ſaluandis dæmonibus.

Lucæ.xvi.

DOCTOR BALTHASAR.

Queſo te quid intelligis per peccatum in ſpiritū ſanctum?

D.FABRI.

Arbitror eum in ſpm̄ſanctū peccare, qui deſperat de grā ac miſericordia dei,aut q impœnitēs ex preſumptōe,ab hac vita diſcedit,Nam grā & bonitas ſpūiſancto tribuitur, perinde vt omipotētia patri,ſapiētia filio,in ꝙ ſcriptura exprimit oēm theſaurū & ſapiētiæ & ſciētiæ dei abſconditū eſſe, Cum igiē aliquis dei ꝓpiciationē & gratiā aſpernaē,deſperatcꝫ de miſe‑ricordia tā boni clemētiſſimicꝫ dei, puto in ſpm̄ſanctū pecca‑re illū. Sed vt ſemel finiamus qđ ad purgatoriū attiēt,alia quædā ſcripturæ teſtimonia ꝓdam,Dic itacꝫ, quare aliq (vt ad Corinthios legiē) ꝓ vita functis baptizati ſunt, de quib.& ante hac obiter nōnulla amice cōtulimus,niſi pſuaſum habue‑rint,recens mortuos in via gracię baptiſmi ſuffragijs ad ſalutē poſſe ꝓmoueri, Necꝫ ea ē ſententia,quā a Luthero expreſſam tu quocꝫ es amplexus ,vt ſit pro mortuis q̄ſi ſup mortuis aut ſupra cadauer mortuū baptizandus aliqs, Sed ꝓ mortuis vt tam recens quā vetus trāslatio habet , hanc rem antea copioſe ꝓbauimus,Q, ſi qui ꝓ mortuis apud Corinthios viui bapti‑zati ſunt,reſtat vt mortuoꝝ ex alia vita remiſſio quædāperā‑da ſit,illiſcꝫ ſuffragia viuoꝝ ipis defunctis cōſolationē afferāt,

Peccatum in ſpūm ſanctū quid ſit.

Coloſſ.ij.

Quartū argumentum pro purgatorio.

j.Corin.xv.

Quinto.i.Ioan.v.cap.ſic legiē, Qui ſcit fratrē ſuū peccare peccatū nō ad mortem,petat & dabitur ei vita, peccāti non ad mortē,Eſt peccatū ad mortē,nō ꝓ illo dico vt quis roget,Hic audis

Quintum.

Peccatum ad mortem.

audis peccatũ ꝓ quo nõ ſit orandũ,atq; aliud ꝓ quo depreca⸗tioni ſit locus,hoc aũt nõ ſit de viuis,Dum eñ hõ viuit & via⸗torem agit, de eo deſperari nõ debet, Maxime dum quoties peccator ingemuerit,& a pctĩs cõuerſus,pœnitentiã egerit,nõ recordabit̃ amplius dñs peccati illius, Cum nõ velit mortem peccatoris,ſed magis vt cõuertatur & viuat,Ea ꝓpter etiam ſi in die ſepcies ceciderit iuſtus, Imo ſeptuagies ſepties peccarit in fratrẽ,de ſalute & miſericordia,quãdiu vita ſuperſtes man⸗ſerit,deſperare nõ oportet,Eſt igitur de mortuis accipiendum ideſt,nõ orandũ ꝓ ijs,qui ęterna dãnatione ſunt dãnati, ꝓ ijs aũt qui in purgatorio ſunt,eſſe orandũ tacite ſcriptura innuit. Ezech. xviij. Prouer. xxiiij Matth. xviij.

Sexto,ſic eſt apud Paulũ.i.ad Corin.iij.Secundũ gratiam dei,quæ data eſt mihi,vt ſapiẽs architectus,fundamẽtũ poſui, alius aũt ſupędificat,Fundamentũ eñ aliud nemo põt ponere præter id qđ poſitũ eſt,Quod eſt Chriſtus Ieſus, Si quis autẽ ſupædificat ſupra fundamentũ hoc,aurum, argentũ, lapides ꝑcioſos,ligna, fœnum,ſtipulã,vniuſcuiuſq; opus manifeſtum erit,Dies eñ dñi declarabit quia in igne reuelabit̃,Et vnius⸗cuiuſq; opus quale ſit,ignis ꝓbabit,Si cuius opus mãſerit qđ ſupædificauit,mercedẽ accipiet,Si cuius opus arſerit,detrimẽ⸗tum patiet̃,Ipſe aũt ſaluus erit,ſic tamẽ q̃ſi per ignem, Ex hoc loco cũ multa alia,tum præcipue purgatoriũ ꝓbatur. Sextum.

Atq; ita mihi perſuadeo,hinc maiores nrõs arripuiſſe an⸗ſam purgatorio nomen reddere,das fegfeur.i.ignem purgato⸗rium,quo relictæ pctõrum feces & labes, & veluti ſcorię ali⸗quę vitæ ſordibus contractæ,tanq̃ auri argentiue, per ignem ſunt purgandæ. Purgatorio unde nomẽ impoſitũ eſt.

DOCTOR BALTHASAR.

Duo hic dubito,vnũ,vtrum hõ,qui iuſticię diuinę nõ ſa⸗tisfecit in hoc mũdo,reliquũ in ſolo purgatorij loco, neq; ali⸗cubi terrarum, luere neceſſe habeat? Alterum,vtrum inferni & purgatorij vnus idemq; ignis ſit? Quæſtio.i. Secunda.

D.FABRI.

Quæ nũc quęris,cuiuſmõi ſunt,vt niſi experiamur,plane

 ſcire

ſcire nequeamus, qđ ne nobis neceſſe ſit experiri faxit Deus, Sed qd ,pbabiliter de vtroq̧ dici poſſit, videamus.

Ad primū reſponſio.

Quod ad primū itaq̧ attinet, credo acerbā moleſtiā animæ fideli parere cū reſipiſcēs aut intra ſe cogitās, videt ſe ſumma iuſtiſſimi & piētiſſimi Dei p̄cepta trāſgreſſā, ſuo ſe merito creatorē redēptorēq̧ ſuum iratum habere velit nolit agnoſcat Hanc ego febrē plane ardentē exiſtimo, & (vt medici vocāt) ægritudinē peracutā.

Purgatoriū ubi nam ſit.

Puto id fieri poſſe, etiā in aq̄ aut ſolitudine, vt & Deo placuerit, qđ & plures ſpūs exorciſmis & adiuratiōib. etiā nr̄o æuo adiurati oſtēdere, Nō igiť pono purgatoriū ſub Ethna Siciliæ tm̄ eſſe, Nam quāquā Gregorio illo magno in cathedra pōtificali ſedente mons ille efferbuerit violentius, flāmaſq̧ cōtinuas dederit, tn̄ vis flammarꝫ hodie tāta non cōparet, quāta olim fuit, Quid, q̄d ſub mōte Sſchrecken-

Schreckēberg mons flāmas euomit.

bergk quē vocāt, aliqn̄ fumigatiōes & flāmæ videnť? Nō ergo niſi per cōiecturas dicere certo poſſumus, q̄ in loco, q̄ue ī parte terræ ſit ignis ille, Sat fuerit apud inferos ignē eſſe æternū, Reliqua cōmitto ſummo Deo, cui magnā animarꝫ beatarꝫ partem acclamare credo.

Pſal. lxv.

Nos trāſiuimus per ignem & aquā, & eduxiſti nos in refrigeriū, Poſſem hic inducere textū de flāma & dentiū ſtridore, qui in perenni fluuio erit,

Matth. viij. et xxij. xxiiij. xxv. Luc. xiij.

Oīnīno aūt, vbi dn̄o placet, arbitror purgatoriū eſſe animabus repurgādis locum diuinæ iuſticiæ cōſtitutū, vbi reliq̄s etiā huius vitæ errorib. cōtractas labes eluāt.

Secūdæ q̄ſtionis dilutio.

Ad ſecundū āt q̄d ſcire vis, dico fieri poſſe mihi videri, qđ & alijs non obſcuri nominis, etiam inter eos qui ſacras literas erudite ,pfeſſi ſunt, an̄ viſum ē, Idē vt ignis ſit & inferni & purgatorij, hoc tn̄ diſcrimine, vt hic ſit quibuſdā tēporarius ignis, alioq̧ ppetuo cruciādis ſit ille, idēq̧ æternus,

Simile.

Non aliter quā metalla, q̄rum in igne q̄dā manēt, q̄dā non manēt, aut qn̄ nos hic in arce ſumus Czutzenſtayn

Chrutzēſtain

haud ,pcul a Danubio, ad cuius ripas ſi duo ſiſtanť, dicatq̧ aliqs, vtriq̧ veſtrū ē traijciēdus fluuius, vnus magna cū moleſtia ac dolore ſuperās fluuiū, euadat vlteriorē ī ripā, alter ī medio flumīs ſubmerſus opprimať, Sic animarū aliq̄ æternæ damnationi

tioni addictæ ꝑpetuo inextinguibiliq́ꝫ igni immergunt̃, aliæ eadem ſorte flāma ꝓ peccatoꝝ modo ac magnitudīe correptę, tādē aliqñ emergūt, & btorū cōcilijs aggregant̃.

Hæc autem non aſſeruiſſe volo quaſi ſecus eſſe nō poſſit, Non em̄ inſtituti mei eſt, a fide catholica tranſuerſum digitū diſcedere, imo ſi in cōmunē cōſenſum Chriſtifideliū vnq́ꝫ peccaui, iā retractatū haberi et eſſe volo, Sat eſſe arbitror ſcriptura ꝓbari, id qđ & ipa iuſticia exigit, æquitaſq́ꝫ ſuadet, Poſt hāc vitam locū eſſe inter cœlū & infernū mediū in q̄ animæ hinc diſcedētes, & labe aliq pctōrū, nō tñ ad mortē ęternā conſperſæ pœnas luant temporararias, non æternas. Pia & catholica D. Fabri ꝓteſtatio.

D. BALTHASAR.

Quomō autem mihi planū facies, poſt remiſſionem peccatorum aliquid adhuc remanere? Alia quæſtio.

D. FABRI.

Apertiſſime hoc expreſſum ſcriptura eſt, de Dauide, Ad quē vbi peccauit, bis ſunt ꝓphetę miſſi, Nempe Nathan & Gad, Cū itaq́ꝫ Nathan ordine enarraſſet peccata Dauidi erga Vriā Ethęum & vxorem eius, cōfeſſus eſt Dauid ſe peccaſſe, culpa tamē nōdum ſic erat ablata quin et ſecuta ſit pœna, quā mortuo filio luit, cuius gr̄a orarat, ieiunarat, cæteraq́ꝫ fecerat. Rūſio p exēpla ſcripturæ I ij.Re.xij.

Secūdo in recēſendo populo peccauit, Idem rex Dauid, & quanq́ꝫ peccatū cōfeſſus, nihilominus tñ ꝓpheta Gad imminentē dei iram illi annūciat, ac Dauid animū magnas in anguſtias deijcit, ſequturq́ꝫ pœna ac correctio. II ij.Reg.xxiiij. j.Para.xxi.

Leproſi etiā in euāgelio mūdati fecerunt aliqd ad iuſſa dn̄i, licet nō niſi vnus dans gloriam deo, veluti gratus reuerſus fuerit. III Lucæ.xvij.

Petrus vbi peccauit, acerbe fleuit. IIII Matth. xxvi.

Et nō ſatis erat ꝑdiuitē publicanorū prīcipē Zachęū de pcō̄ dolere, ſed etiā dimidiū bonoꝝ ſuorum ſe dare pauperibus affirmabat, quodq́ꝫ ſi aliquem defraudaſſet quadruplo ꝑſolueret. V Lucæ.xix.

Mulier peccatrix vt impudicis oculis, manib. pedibus, crinib. cæteriſq́ꝫ mēbris peccauit, credidit & amore ſuccēſa eſt, adhuc tanq̄ verecūda retro pedes ſtetit, lachrymis, pedes Chriſti rigauit, capillis terſit, oſ- VI Ibidem.vij.

culabat,& pedes vngebat, Idcirco de bono opere cōmendat aduerſus calumniatores,& eos qui obmurmurare quæſtus ꝓpriȷ cauſſa non formidabat.

DOCTOR BALTHASAR.

Semꝑ ego ad ſummi dei miſericordiā animū cōuerti,attn̄ exiſtimaui,nullo gratię ac miſericordię reſpectu obſtante eius iuſticiæ ſatis fieri oportere.

DOCTOR FABRI.

Pſal.lxi. Recte habes, quoniā hęc duo vidi (Inqt Dauid) ꝙ tibi
Matth. xvi. eſt dn̄e poteſtas & miſericordia, qa tu reddes vnicuiqꝫ iuxta opera ſua,Qui locus etiā repetitus a Mattheo, & diuo Paulo
Roma.ij. declaratus,& alibi iterū in pſalmo legit̄,Miſericordia & ve-
Pſal. lxxxiiij. ritas obuiauerūt ſibi,iuſticia & pax oſculatę ſunt, Veritas de terra orta eſt,& iuſticia de cœlo ꝓſpexit, Iuſticia ante eū ambulabit,& ponet in via greſſus ſuos.

DOCTOR BALTHASAR.

Sed de duabus tantū viȷs mentionē faciunt cœli & infe-
j.Theſſ.iiij. rorum,ac Pauli dictū vſurpant,ad Theſſal.Nolo vos ignorare fratres de dormientib,vt non cōtriſtemini ſicut cæteri qui ſpem non habent,

DOCTOR FABRI.

Lutheranorū nugæ ac ſcelera. Non cōtinuo,quia illi dicunt,verū eſt,Fere eīm quæ noui euangeliſtæ,contra maiorū nr̄orū ritus & ſacroſanctas cōſuetudines innouarūt,edocuerūt,ſanciuerūt,vana ſunt & mēdatiorū pleniſſima,diffiteri nō potes,velis nolis,agnoſces, nihil hoc tēpore venalius eſſe ꝗ̄ ſunt euangelicæ veritatis prætextu oblitæ ac fucatæ nequiſſimę impȷȷſſimęqꝫ nugę impoſturę,ſycophantię,rebelliōes,inſidiæ,ꝓditiones,ſeditiōes, homicidia & alia id genus infinita ſcelera,quib.(proch dolor) olim Germania carens,nunc repleta ē,putasne hanc eſſe euāgelicā vitā? Num ea ꝓpter Chriſtus acerbā mortē ꝓ nobis ſuſtinuit?

Rn̄ſio contra obiectionem Luth. Ad illorū obiecta dico,cœlū & infernū non eſſe vias,ſed māſiones & receptacula eorū qui mortui ſunt,per hoc purgatoriū non cadit, Neqꝫ nouum eſt ꝓ defunctis orare,ſicut

annos

annos ante, M.c. Auguſtinus docuit, cuius mater Monica, ſuper terrã funebrib. exequĳs eſt honeſtata. Ambroſius in funere Theodoſĳ impatoris, mille ante annos oratõe funebri plãctus mortuorũ pdicauit, Et Auguſtinus ,ppriũ tractatũ ſcripſit de cura ,p mortuis agenda, Ad hoc eccleſia non mõ latinorꝫ ſed etiã græcorũ(qui ſemp perſpicaciſſimis ingenĳs, ſumma doctrina viguere) receptũ vſitatũꝗ morem iſtũ approbauit.

Orare p defunctis/ antiquiſſimus eſt mos.

Quod aũt funebres illi plãctus ſiue luctus perinde hoc tẽpore, vt olim ſub Vigilancio & Iouiniano, ſub apoſtata fidei, Luthero iacent cõtempti ac neglecti, & eiuſce factiõis homĩes ,ppheticæ maledictiõi Hieremiæ de aſini ſepultura extra portas Iheruſalẽ ſe ſponte ſubĳciũt, ipſi viderint, q̃ pacto reſpondere velint & poſſint, ſcio ego in locis nõnullis quoſdã tanta demẽtia captos, vt iã morituri ſeſe canibus & lupis, Dyogenis Cynici more, exponi voluerĩt, atꝗ ĩ teſtamẽtis ita cõſtituerĩt.

Barbaries Luthe. in ſepultura aſinina.

Hjeremi.xxĳ.

Iam qđ ad Theſſal. auctoritatẽ inducũt, hoc ita capiendũ exiſtimo, ꝗ nobili huic doctori gentiũ nulla cľpa prorſus impingẽda eſt, Scribit is non eſſe cõtriſtandum ,p mortuis, neꝗ eĩ ſimpliciter vetat lugere, aut cõtriſtari, alioquin metropathiam negãs, apathian philoſophis damnatã ſtatueret, ſed ne lugeamus vt hĳ qui reſurrectionẽ mortuorꝫ negant, q̃les Saducęi fuerũt, ea ,pter ſubiungit, ſicuti cæteri qui ſpem nõ habent, cuiuſmodi Saducęi, & quidã Corinthiorũ qui etiã execrati fuerunt, reſurrectionem ex mortuis.

j.Theſſa. iiĳ.

Quõ p mortuis lugere licet.

Matth.xxĳ.

j.Corint. xv.

Nos vero luctu mortuos ,pſequi, Exẽplo patriarchę Abrahæ, docemur, qui vxorem ſuam luctu eſt proſequutus, Id quod & Iacob de vxore ſua Rachel feciſſe legitur, Ioſeph & eius fratres ſup defuncto Iacob, Populus Iſrahel ſup Moyſe mortuo &c. In Euãgelio inſup reperio lugẽtes Marias tres, ad ſepulchrũ Ieſu, Q, ſi Lutherana impietas hac parte pręſtabit ſup mortuos planctũ non facere, mulierculas illas Chro donatas neceſſe erit aut erroris aut delicti dãnare, neꝗ Ioãnis diſcipuli culpa carebũt, Nec Ioſeph ab Aramathia, qui exceptũ ſyndone Chriſti corpus monumẽto in petram exciſo immiſit,

Exẽpla luct9.

I Geñ.xxiĳ.

II Gene.xxxvi.

III Gene.ult.

IIII Deut. ult.

V Matth.xxvĳ. Marci.xv. Lucæ. xxiĳ.

VI. Mat.xiiĳ.

VII Ibi. xix.

Act.viij. VIII excuſatiõem habet ſiue laudẽ ex euãgelio meretur, Necꝙ viri illi ſancti ac religioſi, qui Stephanũ nõ mõ tumularũt, verum etiã lachrymis, luctuꝙ honeſtarũt, recte feciſſe credunt̃, Pro‑
Ouid. phanus autẽ poeta Ouidius multo rectius, ꝗ Lutherana iſta barbaries, ait, Quis matrẽ, niſi mẽtis inops, in funere nati fle‑
Luc.vij. IX re vetat? Id qđ mater illa vnici filij defuncti in Euãgelio clare
Acto. ix. X ꝓbat. Luſtra hiſtoriã in actis de Dorcade, & inuenies, vt hæc in Ioppe defuncta eſſet, Illucꝙ Petrus vocatus veniret, reperit illam iam lotam vt ſepeliret̃, Et ꝙ eandẽ om̃es viduę flẽtes cir‑cũſteterũt. Inhumana res eſt nimiũꝙ barbarica, & q̃ cũ
Feri barbari‑ꝗmores Lut. feris & beſtijs non nihil cõmune habet, Lutheranorum more non dolere de mortuo, nõ planctũ ſed choream ducere, Et q̃d abomĩabilius eſt, illos inhumatos, canib. vorandos ꝓijcere, vt hoc factũ eſſe tota Germania nouit. Habes itaꝙ (vt breui epi‑logo dicta recẽſeam) q̃ de purgatorio illiuſꝙ pœna ſentiam, & q̃ntũ ego deteſter mortuorꝝ apud Lutheranos nullã eſſe curã.

DE IMAGINIBVS CHRISTI ET SAN‑CTORVM. CAPVT NONVM.

DOCTOR FABRI.

CVm itaꝙ diutius traheret̃ diſputatio incide‑ratꝙ ſermo de Imaginib. Crucifixi, Mariæ, aliorũꝙ ſctõrꝝ &c. q b. in eccl'ijs atꝙ alijs locis inter catholicos vti cõſueuimus. Ego perpetu‑
Liber D. Fa‑bri aduerſum Zuinglium. itate longi ſermõis fatigatus, doctori Baltha‑zaro libru meũ aduerſus Zuingliũ a me diuulgatũ legẽdum ꝓpoſui, vt ea de re, quid verũ eſſet, cognoſceret, atꝙ ab errore tollendarũ Imaginũ deſiſteret, Ita eñ ꝓpoſitũ mihi erat cum Balthazaro diſputare, vt a me ante in libris diſputatũ ſcriptũ‑
Triplex de Imaginib⁹ Tractatus. ꝗ fuerat in eã rem editis. Vt autẽ Chriſtifideles de mea mẽte fideꝗ fiant certiores, Quod ad Imagines attinet, illa mea ſcripta triplici in argumẽto verſant̃. Primo ſcripturas inducã,
I quibus Imaginũ euerſores freti, aduerſus crucẽ Chriſti deba‑chati

chati ſunt, ac cũctas Imagines dãnarũt. Secundo, vt veteri in II
teſtamẽto fuerint Imagines oſtendã. Tercio quãdiu,& quib. III
locis Imagines in eccl'ia Chriſti receptę,vſitatæq; fuerint refe-
ram. Antecq̃ aũt veniam ad primũ, ſcire ẽ operepciũ in-
ter Idola,aut ſimulachra,Imagineſq;,non paruũ eſſe diſcrimẽ,
Sine quo ſane multiplices variæq; ſcripturæ,bñficia,qb.Ima-
ginũ expugnatores ad ſeducendũ miſerũ vulgus vti ſolent,re-
futari non facile pñt,Primũ qñ cõſtat Idolũ graece (vñ & Ido-
lothytũ fluxit) idem eſſe q̃ ſimulachrũ, videndũ eſt qd nam
ſit idolũ,q̃ notio noĩs ex ſcriptura facile adparebit.Scripturas
itaq; de hac re loquẽtes in mediũ vocare aĩo ẽ mihi.Etẽm deo-
rum infinitã,ppemodũ multitudinẽ Romanis fuiſſe,pdidere
veteres,Et quod mihi nõ mediocriter referre videt̃, Crinitus
ex hiſtoriographis oſtẽdit,Romanos plus quã triginta milia
deorꝝ coluiſſe,Vñ templũ Pantheon oĩm deorũ,,quod hodie
ędes diuę Marię dedicata Romæ viſitur.

Idola, ſimulachra & Imagies quid inter ſe diſcrimis habeãt.
Idolum.
Petrus Crinit9 li.iij.c.xiiij. & li.xxv.c.xi.
Pantheon.

Illis ergo dijs idola paſſim erecta ſunt,q & dij dicebantur
,p dijs quoq; habiti ſunt,id qd' ex,xxxi.capite libri Geneſeos
manifeſtũ eſt,vbi ſic ſcriptũ inuenio , Rachel furata eſt idola
patris ſui,& quærit Laban,Cur furatus es deos meos ? Iacob
vero ſic ait,apud quẽcunq; inueneris deos tuos , necet̃ coram
fratribus nr̃is,Et ſequit̃,hęc dicens ignorabat,q̃ Rachel eſſet
furata idola,Et iterꝝ,illa feſtinãs abſcõdit idola ſubter ſtramẽ-
ta cameli, & ſedit deſup, Ecce q̃ idola dij,& dij idola vocent̃,
etiã iudęorũ ſcripta idem docẽt,Item Exod. xx.Ego ſum dñs
deus tuus,q eduxi te de terra Aegipti,de domo ſeruitutis,Nõ
habebis deos alienos coram me, non facies tibi ſculptile , ne-
q; oẽm ſimilitudinẽ quę ẽ in cœlo deſup , & quę in terra deor-
ſum,nec eorꝝ quę ſunt in aquis ſub terra , nõ adorabis ea , nec
coles,Rurſus Exod.xxxiiij.Deos cõflatiles nõ facies tibi , Le-
uit.xix. Nolite cõuerti ad idola,nec deos cõflatiles facietis vo-
bis,Hiere.ij. ,pphetę ,pphetarunt in Baal,& idola ſecuti ſunt,
pſal.cxiij.Simulachra gentiũ,argentũ et aurũ,opera manuum
hoĩm,Os habent & nõ loquent̃,oculos habẽt & nõ videbũt,

Idola dij uocabantur.

Manus habent & nõ palpabunt, pedes habent & nõ ambulabunt, no clamabũt in gutture ſuo, Sic pſal.cxxxiiij. Sapiẽ.xv.

Almãnus idolum uetuſtiſſ. in Augia.

Ita noſtri Germani, ꝑpe lacum (quẽ Ammonius Acroniũ, Solinus Pergantinũ vocat) in inſulã, cui Augia maior nomen eſt, quendã deũ Almãnum coluerũt, cuius idolum & ipſe ſub fœlicis memoriẹ Maximiliano Cẹſare vidi, Qui ſane ab inferiori parte foramen habuit, ore quoqꝫ hianti formatus erat, ex eo ꝓculdubio reſpõſa oraculi loco per dẹmonẽ aliquẽ data ſunt, Ab eo Almanno, Almaniã vocari non pauci crediderunt, Et ab illo multa oppida villẹqꝫ nomen acceperunt & in hodiernũ vſqꝫ diem habent Aleſpach, Almansdorff, & multa alia ꝓxime ſita loca. Noſtri itaqꝫ aui idolũ, ſiue ſimulachrũ abgott, adpellarũt, ꝙ a vero deo veroqꝫ dei cultu abduceret, quod qui coluerũt, in illud ſpem ſuã collocarũt, neglecto vero veri dei cultu, in idola eiuſmõi populus Iſraheliticus ſẹpe ſperabat, colebat illa ſeqꝫ ac vitã, ſalutẽqꝫ & oĩa ſua illis credebat, Quod Paulus ita eſſe oſtẽdit ad Roma.i.capite. Dicẽtes ſe eſſe ſapiẽtes, ſtulti facti ſunt, Et mutauerũt gloriã incorruptibilis dei, in ſimilitudinẽ imaginis corruptibilis hoĩs, & volucrum, & quadrupedũ, & ſerpẽtũ, ꝓpter qđ tradidit illos deus in deſideria cordis eorũ, quia cõmutauerũt veritatẽ dei in mẽdatiũ, & coluerũt & ſeruierũt creaturẹ potius ꝙ creatori qui eſt bñdictus in ſẹcula ſẹculorũ amen, Idolis igitur gentes, & q̃ e iudæis idololatrẹ fuere, ſeruierũt, Et hanc ſeruitutẽ ad Romanos.i. Paulus latriam græce dixit.

Idololatria maxime abominabilis Deo Deut.vi.

Hanc autẽ ſummus ille noſter deus noluit tolerare, Ita eñ legitur.v.lib. Moyſi.ca.vi. Dñm deum tuũ timebis, & illi ſoli ſeruies, ac per nomẽ illius iurabis, nõ ibitis poſt deos alienos, & eodẽ lib.ca.x. dñm deum tuũ timebis & ei ſoli ſeruies, Iudicũ.ij. Fecerũt Iſrahel malũ in cõſpectu dñi, & ſeruierũt Baalim, ac dimiſerũt dñm deum patrũ ſuorũ, qui eduxerat eos de terra Aegipti & ſecuti ſunt deos alienos, deos populorũ qui habitabãt in circuitu eorũ, & adorauerũt eos, ſic & Iudi.iij. ac x. Ita Achab.iij.regũ ca. xvi. ſeruijt Baal, eũqꝫ adorauit, Et in

matrimoniũ

matrimoniũ duxit filiã regis Sidoniorũ, Et populus Iſraheliticus vt pſal, cv. mutauerũt gloriam ſuã in ſimilitudinẽ vituli cõmedẽtis fœnum, obliti ſunt deũ, qui ſaluauit eos, Et iniciati ſunt Beelphegor, & comederũt ſacrificia mortuorũ, et immolauerũt filios ſuos, & filias ſuas dęmonijs, & effuderunt ſanguinem innocentẽ, ſanguinẽ filiorũ ſuorũ & filiarũ ſuarꝫ, quas ſacrificauerunt ſculptilibus Chanaan.

Fiduciã porro habuiſſe in ſculptiles deos ac ſimulachra Eſaiæ dicto liquet. ca. xlij. Cum dicit dñs, Ego dñs, hoc eſt nomen meũ, gloriã meã alteri nõ dabo, & laudem meã ſculptilibus, quę prima fuerunt, ecce venerũt, Et ſequit̃, Cõfundant̃ cõfuſione, qui cõfidunt in ſculptile, q dicunt cõflatili, vos dij nr̃i de quo pſal. cxiij. & cxxxiiij. Nec vero hoc cõtenti populi eo inſanię amentięq; ſunt delapſi, vt idola, Contra atq; ſcriptũ eſt Deutro. xviij. de futuris cõſuluerint, ſic Regũ. iij. c. xviij. Ieſabel ad idolnm Baal habuit Prophetas. cccel. Et Ochozias niſi angelus dñi veniſſet, Beelzebub deum Accaron conſultũ decreuerat. iiij. Regũ. i. Quo circa querit̃ apud Hieremiã deus de ſacerdotib. q̃d ex ſe ipõ, ſed ex Baal futura p̃dicerent, vt aduerſus ꝓphetas Samariæ apud eundẽ ca. xxiij. Et cũ adoranda nõ eſſent idola, ꝓhibuit eñ deus Exod. xx. & xxiij. Deutro. v. Michęę. v. & Lucæ. iiij. Populus Iſrael, Moyſes cũ in mõte eſſet, Exod. xxxij. Vitulũ conflarũt aureũ, eumq; adorarunt, Ita Salomon adorauit Aſtertẽ, Sidonioꝝ deũ, Chamos Moabitarũ idolum, & Moloch Ammonitarũ, adorati quoq; ſunt duo aurei vituli. iij. Regũ. xvij. de quo plura Eſaiæ. ij. Inſuper idolis ſacrificarũt cõtra preceptũ dñi, Exod. xxij. Deutr. xxxij Ita liberos ſuos dæmonijs obtulerunt, vt ſupra oſtẽſum, eſt ex pſal. cv. Et Achan filiũ ſuũ, iiij. regũ. xvi. Et Manaſſes ac Amõ, õmia plena ſunt de hoc ſacrificio dęmonijs & idolis oblato, vtpote Eſaiæ. i. Hieremię. i. vij. xix. xliiij. Ezechielis. xiiij. Danielis. xiiij. Oſee. xi. Paulus i, ad Chorint. viij. & x.

Vana ĩ Idola fiducia.

Impia cõſultatõ Idoloꝝ.

Idola nõ adoranda.

Idololatria priſcoꝝ iudæorum.

iij. Reg. xi.

iiij. Reg. xxi.

Ex omib. hijs planũ fieri exiſtimo, ſummũ deũ idcirco ꝓhibuiſſe idola, deos ſculptiles fictileſq;, q; poſthabito ſe et neg-

Idola cur deꝰ ꝓhibuit.

lecto vero Deo, mortales hijs erectis idolis, dæmonū, ludibriis, ſpiritib. q; immūdis diuīos honores detulerūt, ꝓinde ſcriptura nullo diſcrimine, idola, ſimulachra, dæmonia, deos alienos, dæmoneſq; e diuerſo deos & idola nominat, Ideo Deut. xxxij. Prouocauerūt eum in dijs alienis, & in abomīatiōib. ad iracundiā cōcitauerūt. Imolauerūt dæmonijs, & nō Deo, dijs quos ignorabāt, Noue recēteſq; venerūt, q̄s non coluerūt patres eorꝫ. dicit deinde ſcriptura ſacra, Obtulere dijs ſculptilibus Chanaan, Pſal. cv. iiij. Reg. i. meminit ſcriptura Beltzebub deū Acharon. & prima Corin. x. Gentes offerunt dæmonijs, Pſal. xcv. Magnus dn̄s & laudabilis nimis, & terribilis ſuper om̄es deos. Quæ ſi iuſto examine expēdamus, plane inuenimus ſculptiles, cōflatileſq; vitlos ſimulachra, ſtatuaſq; ꝓhibita eſſe, ꝓpterea, q; in hijs deliteſcēs cacodæmon, hominib. illuſerit, locutuſq; ſit, & futura p̄dixerit, liberorꝫ ſanguinē expetiuerit, Innocētes ad eius aras iugulari iuſſerit, q̄ etſi e ſacris literis manifeſta fiant, tn̄ etiā ex Valerio Maximo aperta ſunt, om̄ib. itaq; per ꝓphetā lamētat̄ dn̄s aduerſus illos q; reliq̄rūt Deum fontē viuū, ſibiq; foderīt ciſternas putridas, ciſternas q̄ non poterāt cōtinere aq̄s, cōtēpto vero Deo, ignota dæmonia, ſerpētes, volucres, Leones etc. Iouē. Martē. Saturnū, Herculē, Aegeriam, Floram, Iunonē etc. ꝓ magnis dijs habuerūt illos, inuocarūt & venerati ſunt. De quibus Lactātius Firmianus ita ſcribit, priuatim vero ſinguli populi, gētis aut vrbis cōditores, ſeu viri fortitudine inſignes erāt, ſeu fœminæ caſtitate mirabiles, ſumma veneratiōe coluerunt, vt Aegyptus Iſidem, Mauri Iubam Macedōes Cabyrū, Pœni Vranū, Latini Faunum, Sabini Sanctum, Romani Quirinū, Eodē vtiq; modo, Athenę Mineruam, Samos Iunonē, Paphos Venerem, Lēnos Vulcanū, Naxos Liberꝫ, Appollinē Delphi, Sic ꝑ poplos atq; regiones varia ſacra ſuſcepta ſunt, dum grati homines eſſe in ſuos principes cupiunt.

Dij alieni. *Cur ſtatuæ ac ſimſacra erāt olim ꝓhibita* *Vale. Maxi.* *Hiere. ij.* *Varia idolorum nomīa.* *Lactant. lib. i. capi. xv.*

Hoc aūt in noſtris Chriſtianorū Imaginibus vſu venire nō ſolet, neq; vero idola ſed Iconas verius erigimus, q̄ ītus cacodœmona

Chriſtiani nō idola. ſed Iconas habent.

codœmona neutiq̃ fouẽt, nõ liberorꝝ nr̃orꝝ ambiũt ſanguinẽ, Non vt lapis vt æs, vt lignũ latriæ cultu adoreť.

Idcirco aũt collocanť Imagines om̃ib. tẽplis, aris, ſacris ac ꝓphanis ædibus, vt rei ſanctæ memoriale ſint, ita vt Imagines oblatæ mentẽ nr̃am acuãt ad diſpicienda meditãdaq; ea q̃ fctã ſunt, vel fieri debẽt, Sic ĩ ſignũ aliqđ ẽ arcus in nubibus cœli, Sic ſerpẽs æneus poplo Iſrahelitico erigitur. Ad quid habenť Imagines. Gene. ix. Nume. xxi.

Quapropter nos Chriani dicimus, qñquidẽ Deus in ve teri teſtamẽto oculos hominũ effugit, quẽ nemo hominũ viuẽtium vidit vnq̃, Ideoq; inuiſibilis eſt, locumq; habitat inacceſſibilem, eoq; factum eſt, vt qm̃ nullæ Imagines eũ plene & vt in ſe & eſſentia ſua eſſet, reddere poſſent Imagine aliq̃ non ſit expreſſus, Etſi abrahæ adparuiſſe legiť in cõualle illuſtri, Geneſeos. xij. ad puteũ viuẽtis et vidẽtis, Gene. xvi. ĩ cõualle Mãbre, Gene. xviij. idem filio eius Iſaac in Berſabee, Gene. xxvi. Iacob aũt in Haram, vbi ſcalam ĩ cœlũ vſq; ꝓtẽſam vidit, Gene. xxviij. Idemq; Iacob gloriať in Phanuel ſe facie ad faciẽ vidiſſe dominũ, Gene. xxxij. Adhuc tamen nemo in terris viuẽs Deum vidit vti eſt. Quõ Deus patrib9 apparuit. Ioan. i. j. Thimo. vi.

Dominus Moyſi in Oreb & tocies ap paruit, Ipſumq; ꝓ amico habuit, Nihilomĩus tñ audit ille ꝓpheta dñm dicentẽ, Nõ viuet hõ & me videbit, Ideoq; ip̃m Moyſen deus in fiſſuram ſeu foramen petrę collocauit, qui vbi dñs trãſiuit nõ plenam gloriã dñi ſed poſteriora tm̃ viderę potuit, Hinc illud Ioannis, deum nemo vidit vnq̃. Addo & ſi viſiões quædã leguntẽ, Danielis, Ezechielis, Eſaiæ, & aliorum ꝓphetarũ, ita vt Eſaias viderit eum ſedentẽ ſuper ſoliũ excelſum, Amos viderit dñm ſtantẽ ſuper altare, Daniel aũt viſionem dei ſic expſſerit, Aſpiciebã donec throni poſiti ſunt, Et antiquus dierũ ſedit, veſtimentũq; eius candidũ ſicut nix, & capilli capitis eius q̃ſi lana munda, thronus eius flãma ignis, rotæ eius ignis accẽſus, fluuius igneus rapiduſq; egrediebatur a facie eius, Tñ nõ plane perfecte, ſufficiẽteſq; fuere viſiones, neq; em̃ viſus eſt dominus vt in ſe & ex ſua eſſentia eſt. Exodi. iij. Quõ Moyſes uidit Deum. Exo. xxxiij. Ioan. i. Viſiões Prophetarum. Eſaiæ. vi. Amos. ix. Danie. vij.

Fili⁹ Dei for- mam ſerui ac cipiés/ uiſibi- lis factus eſt. Poſteaq̃ autē dn̄s decreuiſſet, nō amplius nobis duntaxat
loqui per ꝓphetas, ſed ineffabili miſericordia & pietate ſua
placuit per verbū ęternū, ſuum quidē & chariſſimū & coęter-
num filium recōciliatiōis aperta prębere ſigna miſitq; nobis
vnicū filium ſuum, per quē mūdus ſeruaret̄ ac ſaluus fieret, Is
autē homīs effigiem atq; ſerui formā indutus, in hominū ocu-
lis verſari, ante & poſt reſurrectionē, cum hoībus familiariter
Philipp. ij. agens, Cōſpectus in ſilitudinem factus, & habitu inuentus vt
hō, non mō cum pijs & iuſtis, ſed & cū peccatoribus, ꝓpter q̄s
vt eos ſaluos faceret, venit, vna cōmedit ac bibit, viſibiliter ab
Matth.xxvij. impijs iudęis in crucem eſt ſublatus, viſibiliq; modo ſua viſ-
Marci.xv. cera in quattuor partes orbis terrarū extendit, Et non mō vna
Lucæ.xxiij. & ſubmiſſa, ſed valida voce aliquoties in cruce locutus, atq;
Hebræ.v. inde ſpm̄ exhalauit. Hinc illa imaginū varietas pijs oculis
Diuerſæ imagines Chriſti ad deuotōnē utiles. recepta, ab optima mēte ꝑfecta, ad hanc vſq; memoriā reli-
gioſiſsime obſeruata, Quid em̄, obſecro te, eſt amabilius q̄ va-
gientem orbis terrę dominū adhuc paruulū in bouis p̄ſepio
Lucæ.ij. iacentē intueri? Quid magis incitet piā mētem, quā videre iā
Ibidem. duodecimū annū agētem medio in tēplo in magno ſcribarū
cœtu docentem & interrogantē? Quod ſpectaculū dulcius q̄
Matth.iij. Ioanni ſe baptizandū ad Iordanis fluenta p̄bentem, turbas ſa
lubriter erudientē, languētes recreantē, mortuos ſuſcitantem,
varia miracula edentē aſpicere? cuius pectus adeo durum qn
molliat̄ & miteſcat? Cum videat veluti in re p̄ſenti ſeruatorē
Matth.xxvi. ſuum, pane viuifico, vltima in cœna diſcipulos ſuos paſcentē,
Marci.xiiij. paſſis manib. in montē oliueti orantē, cui interim vbertim la-
Luc.xxij. chrymę manātes faciem cōpleant, hinc ab impijs nefarijſq; ho-
minibus crudeliter oppreſſum, arreptū, vinctum, per torren-
tem Cedron rapi, iam Cayphę, iā Pilato, iam Annę, iā Hero-
i.Pet.i. di, ſceleratis iudeę gentis principibus ſiſti, flagellari, cędi, hinc
vultū, in quem angeli videre deſiderāt, conſpui, caput ſanctū
corona ſpinea imprimi, miſerandū in modū affectum illudi,
humeris innocētiſſime crucē baiulantem, ad ſupplicium duci,
duos inter latrones mediū cruci affigi, animā ꝓ totius mundi
ſalute

ſalute in paternas manus, inclinato capite tradentem.

Cum ita & nulla ęque res nobis cōmodaret atq; paſſiōis ac mortis ſuæ grata memoria, Cuius nos nō modo recordari ac meminiſſe, ſed etiā annūciare, veluti, vt apl̃us Petrus nos monet, & diuus Paulus ſigna paſſiōis Ieſu, quę ſtigmata vocat ſe in corpore geſtare gaudet & exultat, Ideoq; in hoc ſigno crucis, qđ olim adparebit in cœlo, imo in ipſiſſima cruce dn̄i nr̄i Ieſu Chr̄i, ꝑ quā ſalus reſurrectio et vita, gloriādū nobis ꝑpetuo oportere, ſedulo idē Paulus inculcat, et nos ad eius memoriā in ſacramēto altaris p̄cipue ē cohortatus, Idcirco dn̄icę cōuerſatiōis & paſſiōis in cruce frequētiſſimā memoriā eccl̃ia a Chr̄iani nominis incunabulis etiā mēbris imprimere volens, in compitis, in biuijs, in angulis, in ſolitudinibus, & paſſim in locis ſacris, ꝓphanis crucē ac crucifixi dei nr̄i imagines erexit, ad cōmonendū incitandūq; de memorāda Chr̄i paſſione populū Chr̄ianum, neq; vnq̄ gentiliū aut idololatrarum more Iconus aut imagines gentiū ſimulachra aut deos iudicauit, quippe q̄ vnum Deum, vnū tm̄ dn̄m, vnū Meſſiā agnoſcit Ieſum Chriſtū, cui om̄e genu cœleſtiū terreſtriū & infernorū flectatur, quē vnum colimus, vnū adoramus, veneramurq;.

Memoria paſſionis Chriſti per imagies.
Galath. vi.
Gala. vi.
j. Corinth. xi.
Curtā crebræ ponunt imagines Crucifixi Domini.
Philip. ij.

Hinc illa Euſebij hiſtoria lib. vij. ca. xiiij. ante annos mille ſcripta, de muliere, quę totos duodecim annos ſanguinis profluuio laborauerat, a ſaluatore Ieſu liberata, Statuas duas Ceſareę Philippi, alterā quidē Ieſu faciem, alteram vero mulieris ipſius velut genibus prouolutę palmaſq; ſuppliciter tendentis imaginē referentē erexit, Vtraſq; ſe vidiſſe ſtatuas ęre expreſſas, Euſebius cōfitetur, qui & Petri ac Pauli & ipſius ſaluatoris imagines deſignari tabuliſq; depingi vidit.

Antiquiſſim⁹ imaginū uſ⁹.
Matth. ix.

Præterea decimo libro eccleſiaſticę hiſtoriæ in ꝓpatulo eſt, quo honore annos ante mille ducētos Helena Magni Cōſtantini mater inuentā Chriſti crucē ſit ꝓſequuta, eoq; res plurib. miraculis eſt cōprobata, ita vt ſuperpoſitis mortuis qbuſdam vita reddita ſit, id quod Lutheranis, dn̄m Chr̄m crucifigentib. & quorū deus vēter eſt, plane fabula eſt.

Crucis ueneratio p Helenam.

T Athanaſius

Imago Saluatoris a Nicodemo expſſa.

Athanaſius porro Eps Alexādrinus eodē ferme tempore memoriæ ꝓdidit, eam, quam de facie ſeruatoris Ieſu effigiem expſſerat Nicodemus, a Gamaliele, Symeōe, Zachęo, alijſcꝫ, Ieroſolimis in honore habitā fuiſſe nō modico, Eamcꝫ añ Titum & Veſpaſianū Impatores in Berythū Syriæ ciuitatē, poſtea Tyrum & Sydonē deportatā, multis miraculis claruiſſe.

Effigies Chři apud Abagarum Regem.

Damaſcenus itē.iiij.lib. de orthodoxa fide literis cōmiſit, Regem Abagarū effigiem Chriſti ſibi depingi mādaſſe, id ꝙ cum pictor ſe preſtare negaret, dedit ei dñs ſcedulā, in qua ſua effigies expſſa fuit.

Effigies Veronicæ.

Qualē de Veronica plurib. ante ſęculis legimus, quæ a Tyberio Romam eſt ablata.

Effigies Mariæ per Lucā.

Lucas quocꝫ Euāgeliſta, pictor īſignis fuiſſe ſcribit, Marięcꝫ effigiem plurib. tabulis effinxiſſe, Et quancꝫ in orientali eccleſia, atcꝫ etiā apud nos Germanos error qdā exortus erat de imaginib. & ſtatuis tollēdis, quę Fœliciana hęreſis eſt adpellata, eā tamen Romæ dānatā, ac Niceno ſecūdo cōcilio a

Fœliciana hæreſis.

tercētis qnquaginta Epiſcopis reprobatā & exploſam, Carolus magnus quocꝫ, Franckfordię ſiſiter ad hoc Synodo cōgregata reprobauit, Acta Niceni cōcilij vna cū quatuor libris Caroli de imaginib. et ſtatuis Romę in abdito quodam Vaticanę Bibliothecę armario reperi incluſa, ſuntcꝫ iam plus minus octingenti anni a Fœliciana hæreſi dānata, ab eocꝫ tēpore ſopita ac ſepulta, vſcꝫ ad hæc noſtra dānoſa, impiacꝫ, & rebellionis & ſeditionis plena ſęcula, Quæ iā Caroloſtadio autore denuo renouata, ſerpſit lōgius.

Imaginū uſ9 atcꝫ finis.

Apud omniū vero Chriſidelium & recte intelligentiū mentes teſtatū eſt, imagines nō niſi memorię reſuſcitādę gřa paratas erigi, cuſtodiri, vt etiā ſimplici rudicꝫ populo, de papauere multū edenti, & obliuioſo lethęo fluuio pſepe bibenti, ſit perinde vt ſcriptura aliq̄, recordeť cꝫ frequenter ea quæ geſta fuerint. Necꝫ hæ imagines in hāc horā abſcꝫ fruge erectę tentęcꝫ ſunt, Ita em̄ imbecillitate hūani ingenij fieri ſolet, vt Chriſideles, vtcūcꝫ in deū intenti ſint, in cœleſtibuſcꝫ cōuerſenť, vt mille locos prætereāt, viaſcꝫ lōginquas peragāt, obliuiſcerenť paſſionis ac mortis Ieſu Chři, niſi

ſint

ſint imagines, quas ſimul atq; aſpexerint, mẽtes percuſſę redeant in memoriã paſſiõis ac mortis, Quæ res tã manifeſta eſt. vt etiã impijſſimus quiſq; nouę & peregrinę fidei ſectator, inficiari nõ poſſit, Quoniã ṽo imaginũ hoſtes, expugnatoresq; ſola ſcriptura nixi, ſępe dudũq; dãnatã hęreſim Fœlicianam reſtaurare conant̃, Eorũ argumẽta, autoritateſq;, quib. nitũtur, in mediũ ꝑducam, eosq; quantũ fieri poterit diluere ſtudebo. Dicunt illi Exod.xx. Scriptũ eſſe, Non habebis deos alienos corã me, nõ facies tibi ſculptile, neq; oẽm ſimilitudinem quæ in cœlo eſt deſuper, & quæ in terra deorſum, neq; eorũ quæ ſunt in aquis ſub terra. Reſpõdeo, ſcripturã qſq; penitius hoc loco, vt debet, introſpexerit, ĩterp̃tem aliũ nõ requirit, ſic eñ ait, nõ adorabis ea neq; coles. Rñſio ad argutias hæreticorum. I

Vnde liquet iudæos ſuas imagines ſeu idola potius, deoꝝ loco habuiſſe, adoraſſe, coluiſſe, pinde vt populus Iſraheliticus vitulum aureũ, Sic tertio Regũ.xi. Adorauit Salomon Aſtarthen deã Sidoniorũ, et Chamos deum Moab, & Moloch deũ filiorũ Ammon, Sic Numeri. xxv. legitur, Morabat̃ eo tp̃e Iſrahel in Sethan, & fornicatus eſt popłs, cũ filiabus Moab, q̃ vocauerũt eos ad ſacrificia ſua, at illi comederũt, & adorauerunt deos eorum, & hoc declaratur Deutr. iiij. errore deceptus adores ea & coles &ce. Idololatria Iudæorum. Exo.xxxij.

Hoc aũt piæ fideliũ mẽtes non faciunt, Etem̃ in plurimis eccleſijs videre eſt, ſexcẽtas Imagines, vbi tã ſimplex nemo eſt, qui vni ex illis diuinos honores exhibet aut impẽdit vnq̃, ſed ſigna videns populus in memoriã redigit ea, q̃ꝝ grã ſunt collocata. Etem̃ Symonẽ Cyrenẽſem poſt Chrm̃ qñ crucẽ portare video, non eſt qd' formidet qſq̃, ne eundẽ Symonẽ de agro venientẽ adorare pergam, ſic nec vbi Iudam Iſchariothẽ, aut Malchum abſciſſa auricula deformatũ video, non illã Imaginem adoro, ſed q̃d ea rep̃ſentat animo voluo, Iudęq; ꝓditoris factum, pœnãq; legis Iuliæ de plagiarijs, ex legibus, aut Petiliani hęreſim ex Auguſtino, aut quõ ſuſpẽſus crepuerit medius ex actis ap̃licis, illiuſq; epiſcopatũ vt alter, Mathias ſcilicet acceperit Rectus uſus Imaginum. Actorum.j.

ceperit ex pſal.cviij.ī memoriā reuoco,q̄d ſi loculū illius,ꝑ pi-
ctorū Germanorū vſu,in collo pendentē intueor, Iam vt ſup
Ioannis.xij. alabaſtri ſubmurmurauerit fractiōe,vnctionēq; mulieris.Ele-
moſynā falſo & hypocritico corde ꝑtexuerit,nō q̄ illi de pau
peribus anxia cura fuerit,ſed q̄a trium literarū,id eſt,fur fuerit
recordor totāq; hiſtoriā deuotā meditatione reſumo,Interim
vero q̄s crederet me hanc effigiē,vt pulchro etiā marmore ex-
ciſam,adorare aut colere? Deinde dicunt,Scriptū eſt Ex-
II odi.xxxiiij.Ne tibi fingito deos cōflatiles,Rn̄deo, Anteq̄ hæc
verba ſcriberent̄,monet Deus Moyſen & populū ſup monte,
ne fœdus inirent cū gentib.quæ idola colerēt,Hinc ſequit̄ ſu-
pra adductus locus,q plane ad deos referēdus eſt,in quib.neq;
Crucifixi, neq; Diuorū Imagines numerant̄.

III Item Nolite cōuerti ad idola,nec deos cōflatiles faciatis vo
bis,Leuitici.xix.Reſpōdeo,Iterū patet,Simulachra ꝓ dijs cul-
Exodi.xx. Eſaiæ. xx. &. xxxiiij. ta eſſe,at vnicus & verus deus Zelotes eſt qui deum alium fer
re non potuit, Hinc illa acclamatio,Audi Iſrahel,deus veſter,
deus vnus ē,hinc crebro dictitat ſcriptura, Ego dn̄s deus tuus
Deut.vi. Pſal.lxxx. Eſaiæ.xliij. lxv.&.l. ſum,& præter me nō eſt deus alius,deus tuus zelotes eſt,Hæc
om̄ia nos Chr̄iani vera eſſe cōfitemur ac credimus,nempe tres
eſſe pſonas in diuinis,& vnā eſſentiā,vnum deum, nō plures
deos catholica religiōe firmiter & cōſtantiſſime ꝓfitemur.

IIII Leuit,xxvi,Nō facietis vobis idolū.& ſculptile,nec vitu
los erigetis, nec in ignem lapidē ponetis ī terra vr̄a, vt adore-
tis eū, Ego em̄ ſum dn̄s deus veſter,Reſpōdeo, cōtra idolola-
tras Deū iterū loqui perſpicuū eſt, Quod ita eſſe patet, ex ijs
quę initio ſcripta ſunt,Ego ſum deus veſter,Ex quibus verbis
planū fit,dn̄m velle docere vnū deum,nō plures eſſe colendos
Nam q̄ tocies adiūgit,Nō facies tibi,Nō facietis vobis,tacite
deſignat, vnūquēq; elegiſſe ſibi Deū quem colere & adorare
ſtatuerit,Hoc eſt quod ſemp tibi,ſemp vobis,adiecit, Sed qđ
Quō licet eri gere lapides aut titulos. nō ſit erigēdus titulus,non ſit ponendus lapis, ita intelligen-
dum eſt,quaſi nolit deus,vt titulus aut lapis adoret̄,Nā Iacob
Gene.xxviij. Mane ſurgens,tulit lapidē, quē ſuppoſuerat ca-
piti ſuo

piti ſuo,& erexit in titulū fundens oleū deſuper, appellauitq; nomē vrbis Bethel,quæ antea Luza vocabať, Etiā Exo.xxiiij duodecim tituli, ꝑ duodecim tribus Iſrahel erecti leguňť, Et ecce ꝓ imaginibus q̄ apte quadret hiſtoria, Ioſue vltimo ſic legitur,pcuſſit Ieſus in die illo fœdus,& propoſuit populo p̄cepta, atq; iudicia in Sichem, ſcripſitq; oīa verba hęc in volumine legis dñi,& tulit lapidē prægrandē,poſuitq; eū ſubter quercu,quæ erať in ſanctuario dñi,& dixit ad omnē populū, En lapis iſte erit vobis in teſtimoniū , ꝙ audieritis oīa vba dñi quę locutus eſt vobis,ne forte poſtea negare velitis,& mētiri dño Deo veſtro , En vt ſcripturā inuenimus ſcripturæ & obſeruātiæ Chriſtianorū de Imaginib.reſpondentem.

Deutro.v. Deos alienos nō habebis etc. Rñdeo, Anteq̄ hęc verba ſint dicta a dño,ſic exclamat,Ego dñs deus tuus etc. Mox finitis illis,ſubinfert inq̄ēs,Ego ſum dñs deus tuus æmulator etc. Ac ſi diceret,Ego,nō alius, dñs deus ſum,& deinde, tu eos colere aut adorare nō debes, Quapropter indigne tulit ꝙ filij Iſrahel in Sethim cū filiabus Moab cōtraxiſſent, ꝙq; idolū Beelphegor colerent, eiq; ſacra facerent, vt ſcribitur in Numeris.xxv.Et ſæpe ꝓhibuit dñs, ne cū alienis peregriniſq; natiōnibus cōmiſcerenť, ne tandē deos etiā alienos adorarent, ſic ad hanc rem inqt Deutro.xi.Ne decipiať cor veſtrū,& recedatis a dño, ſeruiatiſq; dijs alienis,& adoretis eos, Deutro. xxvij.Maledictus homo q facit ſculptile & cōflatile, abomīationē dñi opus manuū artificū, ponetq; illud in abſcondito, Hic plane dñm monere liqt atq; adeo ꝓhibere, ne rñſis, oraculiſq; idolorū aures p̄beant,Deutro.xiij. Vetat dñs audire ꝓphetas,qui ad colēdos deos alienos hortarenť,ſed hæc nō nobis officiūt q̄minus imagines tueamur, q̄s Deos non eſſe oēs Chriſtiani nouimus, anteq̄ Theognis naſcereť,& Zuinglius crucis Chriſti & Imaginū Crucifixi perſequutor, Oecolāpadiuſq; Iulianus impius et ſanctę Brigidæ apoſtata Monachus qui ſane oēs fateri coguňť, Cruce ſancta ſe paſſim Chriſtianos ſignaſſe, ad bñdictiones etiā quādiu Chriſtiana religione

V Ne colamus Deos alienos.

Aliud eſt idolum / aliud Imago.

Chriſtiani ſe cruce ſignarunt.

veteres vſi fuerint, Crucē in vſu fuiſſe, & nō paruā deuotionē ex crucifixi imagine in populo creuiſſe, neq̧ imagines ꝓ dijs, aut deabus coluiſſe nos, Quippe q̄ verū & vnū Deum cœli & terræ adoramus, ad eūq̧ cōcordi voce clamamus, Pater noſter, qui es in cœlis, ſanctificet̃ nomē tuum, Et alibi chaldaice, hebraice, latine, ac græce Abba pater, Ioſue. xxiij. Eſtote ſolliciti ne iuretis in nomine deorū eorū & ſeruiatis eis, & adoretis illos, Nō faciūt aūt hæc Chriſtiani, quorꝫ nemo ſimulachra deos exiſtimat, Et non niſi pauciſſimi, Celſi, Iuliani, Luciani Creſconij, & a fide excidētes per Herculē, illiuſq̧ clauā & deū canēq̧ Socratis iurare & peierare cōſueuerūt, Interim tñ adhuc etiā Chriſtianæ fidei primi defenſores eſſe volūt, In ſumma dijs & deabus ſeruitute Latriæ non ſeruimus.

Matth. viij. Lucæ. xi. Roma. viij. Gala. iiij.

VI Sculptilia ꝓ dijs habita.

Eſaiæ. xlij. Ego dn̄s, hoc eſt nomen meū, gloriā meā alteri non dabo, & laudē meam ſculptilibus etc. Reſpondeo, Hic locus veluti omniū ſcripturarꝫ eſt interp̄s et enarrator, q̄ cōtra imaginū vſum poſſent afferri, At nemo eſt contra deū q̄ velit crucifixi imaginē erigere, Eſaiæ. xliiij. Nūquid eſt deus abſq̧ me, & formator, quē ego nō nouerim? plaſtæ idoli om̄es nihil ſunt, & amātiſſima eorꝫ nō ꝓderūt eis, ipſi ſunt teſtes eorꝫ q̄ nō vidēt neq̧ intelligūt, vt cōfundant̃, Quis formauit deū, et ſculptile cōflauit ad nihil vtile? His ꝓphetæ verbis perſpicuū fit, ſimulachra & deos idem fuiſſe.

VII

Hieremię. x. docet ꝓpheta, Q. ſolus Deus om̄ipotēs, ſempiternus, om̄ia creauerit, nō aūt gentiū dij, Nihil igit̃ hic locus aduerſus imagines facit Chriſtianorꝫ, q̄b. creādi poteſtatē nemo vnq̄ attribuit, Sic idē ꝓpheta cap. xxxvi. Irā dei denūciat populo, q̄ auerſus a dn̄o deos alienos adorauerit, Sīr Ezechi. vi. c. fecit vbi ait, Ecce ego inducā ſup vos gladiū, & diſꝑdam excelſa veſtra, & demoliar aras veſtras, & cōfringent̃ ſimulachra veſtra, & deijciā interfectos veſtros añ idola veſtra, Hieremi. xiiij. Cōuertimini & recedite ab idolis vr̄is & ab vniuerſis cōtamīatiōibus veſtris auertite facies veſtras, Micheę. i. Oīa idola eius ponā in perditionē, Abacuk. ij. Quid ꝓdeſt ſculptile,

Nequis colat idola ſeu Deos ſculptiles.

tile,qa ſculpſit illud fictor ſuus cõflatile & imaginẽ falſam, qa ſperauit in figmẽto fictor eius,vt faceret ſimulachra muta.

Et oīno e ſcripturis oībus manifeſtū fit, ꝙ iſrahelitici populi & gẽtes idola ꝑ dijs adorarūt,illis ſeruierūt,ſacra fecerūt liberos mactauerūt,Ideoq̃ ſæpe iratum dñm habuerūt,Quocirca eos toties corripit dñs,ſcilicet,Iudicū.x. Q, ſeruierīt idolis Baalam,& Aſtœroth,dijs Syriæ & Sydonioꝝ,et Moab,et filioꝝ Amon,& Philiſtijm, & dereliquerūt dñm, eumq̃ non honorarunt,iij.Regum Item.xi.ca,& id genus ſcripturas poſſem plurimas adducere. Ira Dei ī idolatras Iudæos

Atq̃ vt in veteri,ſic in nouo quoq̃ teſtamẽto.i.ad Corinthios.v.Monet Paulus Chorinthios,ne cõmiſceanī hijs q ido lis ſeruiūt,Et iterū cap.viij.ab idolothytis vt caueāt,Corinth. enixe hortatur,Chariſſimi (inquit) fugite ab idolorū cultura,& ſequiī cap.x.Quid ergo? dico ꝙ idolis immolatū ſit aliquid,aut quod idolū ſit aliqd? Sed quę immolāt gẽtes,demonijs immolāt,nō deo,Quo in loco primū idolū eſt,deinde ſequitur dęmoniū,Hic etiā ex Paulo intelligiī idola ꝑ demonijs, quibus ſeruierāt & ſacra fecerāt, ſumi, Et idem alio loco muta idola adpellat,de quib.pſal.cxiij.ꝓprie ſcriptū eſt,Simu lachra gentiū,eſſe argentū & aurum etc.Itidem intelligendus eſt de ſeruitute idolorū ad Gal.vi.Et.i.ad Theſſalo.i. laudat ingreſſum,ꝙ Theſſalonicẽſes ab idolis,quib.ſeruierāt,auerſi ſeſe,ad deum vnū cõuertiſſent, Et queādmodū Paulus,ita & alij apoſtoli fecerūt Iheroſolimis,Preceperūt eñ ab idolothycis vt caueant fratres. Eamq̃ ſeruitutẽ græce adpellāt idololatriā,Paulus ad Gala.v.i.Petri.iiij.In promptu aūt latriam vnius dei eſſe,Quāobrem neq̃ Petrus neq̃ Paulus ferre potuerūt idolis fictilibus,ſculptilibuſq̃ dijs eiuſmōi honorẽ deferri,qui ſummo creatori primo debeī, Ideoq̃ & ea quę nr̄i theologi de idololatria locuti ſunt,manifeſte ex ſupra adductis locis ſcripturæ,ꝓbari poſſunt,Huc pertinet quod ſeruator noſter Sathanæ tenptāti reſpōdit, Dñm deum tuū adorabis, eiq̃ ſoli ſeruies,Et hic in promptu ē,Id græcę de latria ſcriptū Paulus cõtra idoloꝝ cultū i.Corin. xij. Acto.xv. Latria ſoli Deo exhibeī Matth.iiij. Lucæ.iiij. Deut.vi.

eſſe vnde ducta idololatria dicit̃ qua creatura,nõ creatori ſed
Quid idololatria.
creaturę ſeruit,honorẽq; ſummi dei creaturę exhibet,Quocir
ca Ioãnes vt induxit in ſua prima canonica pluribus verbis de
j.Ioan.j.ij.iij.&.iiij.
vno deo,vno Chr̃o nõ niſi ſancta & diuina egit,tandẽ in fine
rogat & cõcludit ab idolis,aut ſimulachris vt caueant.

j.Ioan.v.
Hic plurimi in errores ſunt impliciti,Nõ ferendas ſcilicet
Cur aliqui Chriſtianoꝝ Imagines errore quodã prohibent.
eſſe Chr̃ianorũ imagines,idola eñ & ſimulachra omĩb. locis
reddidere vernacula lingua,Bilder,imaginęs, Quocirca iux-
ta eorũ grãmaticã ſtatuunt,ſcripturã imagines ꝓhibere in ec-
cleſia. Deum aũt optimũ maximum , nõ alia rõne ſimula-
chrorũ vſum ꝓhibuiſſe notiſſimũ eſt,niſi vt idolis diuini ho-
nores nõ exhiberent̃ eiſq; ſacra ne fierent,Si & omino ꝓ dijs
ne colerent̃,hinc adparet q Moyſi dñs pręcepit,ęneum ſerpẽ-
Serpẽs æne9. Nume.xxi.
tem vt erigeret in deſerto,Vt q allapſu ſerpentis morſi,læſiue
ſint,eius aſpectu ſanarent̃,Atq; idem dñs Moyſi p̃cepit , vt ꝓ
Duo Cherubin. Exodi.xxv.
tabernaculo dei duos Cherubin e regione aduerſis faciebus
ſtatuerat,Salomon cũ magnificẽtiſſimũ illud Iheroſolimitanũ
Templum Salomonis. iij.Reg.vij.
tẽplũ ędificaret archam fœderis non tacita auro ſed et Cheru-
bin alijſq; rebus adornauit,cuius ædificati templi opus diuĩo
certe oraculo cõprobauit,plurima pollicẽdo dijs,qui in neceſ-
ſitatibus illic p̃ces votaq; Deo perſoluerẽt.

Q, ſi tantus error, tm̃q; periculũ eſt,Imagines ſtatuere, vt
Imagines in ueteri Teſtamento.
leuiculi quidã autumãt,q ſignis crucis & Crucifixi ꝓ populis
p̃tereuntib.deuotione erectis,tabuliſq; omĩb.primũ bellũ fa-
cere ſunt aggreſſi, q̃mõ ab errore impietateq; vĩdicabimus Sa
lomonẽ, de duodecim Leonib. de duobus vitulis, de bobus,
iij.Reg.vij.
alijſq; id genus plurimis Imaginib. qb.ille regale ſoliũ tẽpluq;
illuſtrauit? Tametſi Zuinglius homo argutus, qui apd' ſuos
Eſa.vi.
Tugurinos ſolus ſibi ſape videt̃,Cherubin fuiſſe coronamẽta,
iiij.Reg. viij.
quædã ſeu faſtias eſſe putauit & ſcripſit,Quod cum a veritate
alieniſſimũ ſit,quid indiget refutatiõe? Neq; vero linguæ ra-
tio fert iſtas gerras,Si enim Cherubin ille coronamẽta faſtiaſ-
ue eſſe ſomniat,quid tandẽ Seraphin fuiſſe dicet?

De ſerpente æneo.
Præterea ille Ezechias rex æneum ſerpentẽ cõfregit,nihil
igitur

igiť q̃d de ſerpente in mediũ citať? Rñdeo, manifeſtũ eſſe dominũ deũ Moſi nõ ſolũ permiſiſſe, verũetiã p̃cepiſſe, æneum vt erigeret ſerpentẽ, q̃d tam ex veteri quã ex nouo teſtamẽto, ſole meridiano fit illuſtrius, Ita em̃ ſcriptũ habeť Ioãnis. iij. ſicut exaltauit Moſes ſerpentẽ in deſerto, ita exaltari oportet filiũ homĩs, Nõ fuit ãt ſerpẽs ille idolũ, neq̃ ꝓ deo colẽdus erat ſed in ſignũ ponebať, vnde dñs ad Moſen ait, Fac ſerpentem æneum, & pone cũ ꝓ ſigno, q percuſſus aſpexerit eum, viuet, Fecit ergo Moſes ſerpentẽ æneum & poſuit eũ ꝓ ſigno Numeri. xxi. Et quia erigẽdi ſerpẽtis p̃cedens figura fuit eius, Qui & ipſe viſibiliter toti mũdo apparuit, In imagine ſua inuẽtus vt hõ, inde elicitur ſimilitudine quadã ænei ſerpentis, Crucifixum deũ in triuijs, vijs, templis, ædibus, & ſanctis locis pro populi deuotiõe excitãda erigi poſſe, atq̃ deberi. Ioannis. iij. Nume. xxi. Philippen. ij.

Cur Serpens æneus deſtructus eſt. iiij. Reg. xviij

Q̃ aũt æneus ſerpẽs deiectus ac ſublatus eſt, hĩc factũ eſſe affirmamus, q̃ cũ annis fere ſexcentis cõſtitiſſet, ꝓ idolo haberi cœpit, quod diuina maieſtas ferre nullo mõ potuit, Ea ꝓpter illius deſtructio. iiij. reg. xviij, hiſce verbis deſcribiť, Ezechias vigintiquinq̃ annorũ erat cum regnare cœpiſſet, fecitq̃ quod erat bonũ coram dño, iuxta omĩa quę fecerat Dauid pater eius, Ipſeq̃ diſſipauit excelſa, & cõtriuit ſtatuas, & ſuccidit lucos, cõfregitq̃ ſerpentẽ ęneũ, quẽ fecerat Moſes, Siquidem vſq̃ ad illud tẽpus filij Iſrahel adolebãt ei incẽſum, Habes itaq̃ hic, cur ſerpens, iuſſu dei olim ſub Moſe erectus, iam ſub Ezechia cõfractus fuit.

IX Scel⁹ Iconomachorum.

Dicũt porro imaginũ expugnatores (qui quodã loco crucifixũ ferro cõciderunt, capite ablatum in pyramidũ ludo ꝓ globo abuſi, per ſummã impietatem ac ſummã blaſphemiã, hæc & hijs peiora et ſceleratiora, auſu nephando ꝑpetrare nõ verẽtes) Ex lege nõ licere, ſimulachrum imaginib. ullarũ rerũ fieri, quę cœlo, terra, mariq̃ continenť. Ita em̃ legem Moſi ꝓ ſuo captu intelligendã eſſe p̃cipiunt, Quaſi vero aurifabro nõ liceat ex auro, anſerẽ ſiue aquilã, atq̃ alia id genus animãtiũ effingere, neq̃ pictori integrũ ſit a veteri teſtamẽto, Abraã, Moſen, alioſq̃ depingere, Cum tñ in-

Iconomachi aliud docẽt/ aliud faciũt.

terim ij,qui tot tamq́ʒ excellẽtibus opificibus præſentẽ pniciẽ meditanť, Aedes ſuas om̃i gñe imaginũ, ęrumnis Herculeis, Muſarꝫ harmonijs,varie adorment ac diſtinguũt,ac ſolis in ecclesijs in peccatũ ſtatuũt,ſigna,tabulas, imagines.

Hijs ego reſpõdeo,Hoc mõ nec in veteri teſtamento quidẽ dictum acceptũ fuiſſe,teſtis eſt Salomon,qui plura & fingi & pingi fecit, Illi e cupreſſo oliuaq́ʒ quę libuit formare,& ĩ ſplẽdidiſſimũ ſanctũq́ʒ dei templum picturas & cęlaturas ponere licitũ fuit,nobis autẽ neq́ʒ cupreſſum nec oliuã pingere licebit,Siclos habuerũt iudęi vt aſſeritur, quib.& aurea fuit vrna de qua Paulus ad Hebr.Hec aũt imaginẽ habuiſſe creduntur, Cæſaris inſup numiſma probatũ eſt inſculpta imagine,quam & ſeruator noſter nõ reſpuit, neq́ʒ cõtempſit, q̃ſi idoli formã haberet, ſed oſtendentib. numiſma & affirmantib. imaginẽ eẽ Cęſaris, alacriter reſpõdit,Deo dandũ quod Dei, & Cęſari ſoluendũ quod Cęſaris eſſet. Neq́ʒ vero hodie imaginum hoſtes acerrimi nũmos argẽteos,vel aureos nauſeãt,regũ,prĩcipum,Satraparum imaginibus cuſos,etiã ſi Turcarꝫ ſint, aut Arabici,Et in illos Euclíones Plautinos,ſeu potius ſacerdotes Bethauẽ pulchre hoc poeticũ cadit,vnde venit quærit nemo, ſed oportet habere. Res certe dolẽda nimis, id qď olim & ſemp apud Germanos ſacrilegiũ erat,pphanare,rapereq́ʒ, res deo ſanctiſq́ʒ miniſterijs dicatas,hoc impune ſibi licere putãt, p̃texunt cũ Iuda Iſchariote eccleſię p̃cioſiora,vel auri, vel argenti,ſiue etiã gemmarũ eroganda paupibus,q̃ſi hoc minutulo poſſint pauperes interteneri ppetuo,& aliunde nihil valeat ſuppeditari,quo etiã pauperes alãtur, Timendũ eſt igitur valde,vlcionũ deus & dñs libere ſit olim acturus, in eos q ab eccleſijs theſauros donatos a Cęſarib. regibus, & princípi. catholicis,temere cõtra Cęſarea edicta, contra phas & pietatem abſtulerũt,qui certe meſſuerũt,vbi nunq̃ ſeminarũt, Videbũt illi pculdubio ſe equo Seiano inſediſſe, aurũq́ʒ Tholoſanum rapuiſſe, etiam ſi benignus ille deus laneos pedes ad vindictã illis habere videatur.Et pculdubio illis eueniet quod Acham regi

iij.Reg. vij.

Exodi.xxv.
Ad Hebræ.ix.

Matthei.xxij.
Marci. xij.

Sacrarũ Imaginũ hoſtes amãt nũmos aureos & argenteos.

Sacrilegia Lutheranoꝝ.

Matth. xxvi.
Marci. xiiij.

Pſalm. xciij.

regi,qui templũ dñi ſpoliaſſe legit̃,ex indignatiõe dei euenit. ij.Para.xxviij. Ad fidicinẽ autẽ Tugurinũ, vtpote Zuinglium,venio,q ſanctorũ fœlicis et regulę martyrũ oſſa ſuſtulit, & in fluuiũ ꝓiecit,Res notiſſima eſt,dñorum Tugurinorum ſigilla,monetas,inſignia eorundẽ ſctõrũ imaginib. predita nõ aboleuit,neq; immutauit,quũ tñ in eccleſia a Carolo magno fundata, Cęſaris & oĩm ſanctorũ imagines Vulcano traditæ, & in cinerem verſę ſint. Et tu, qui oẽs imagines euertiſti, & ab æde ſancta in Vvaldſchhuet,et alibi per Morauiã exegiſti,fregiſti,cõminuiſti,in tua arca Corallinum Sebaſtianũ ad arborem nõ ſine magno prætio affixum eẽ facile paſſus es .S. Ioachimũ etiã tam pulchre depictũ ad te pertinentẽ rogo q̃re nõ excluſiſti? ꝑpter quod inexcuſabilis es o hõ qui iudicas, in quo eñ alterũ iudicas,teipm condẽnas,Eadẽ eñ agis q̃ iudicas, iudicas eos qui talia agunt,& facis ea, putas qa tu effugies iudiciũ dei? Si tu requieſcis in lege,& gloriaris in deo, & noſti voluntatẽ eius,& ꝓbas vtiliora,inſtructus per legẽ,confidis te ipm eſſe ducem cæcorũ,lumen eorũ q in tenebris ſunt, eruditorẽ inſipientiũ,magiſtrũ infantiũ,habentẽ formã ſcientiæ & veritatis in lege,Qui ergo alium doces te ipſum nõ doces? qui p̃dicas non furandũ,furaris? qui dicis,nõ mœchandũ mœcharis? qui abominaris idola,ſacrilegiũ facis? Sebaſtianũ hunc ad ſtipitẽ coralli p̃cioſiſſimi in tuam ciſtã repoſitum ip̃e inueni,& hiſce manibus meis tractaui,Quare cum non vt illã Leopoldi Archiducis Auſtrię effigiẽ cõmaculaſti, fregiſtiq;?

Zuinglij facinus / qui martyrũ oſſa in fluuiũ ꝓiecit.

D. Balthaſar ſacras Imagines euertit.

Roma.ij.

Perinde eſt de ſerpẽtib. ſiclis,leonib. Cherubin iudicãdũ vt hodie de aris,lapidibuſq; , quos terminales dicunt,q̃s q cõtentioſus eſſe velit,ex Leuitici.c.xxvi.etiã improbare & euertere poſſet,Sed ita ſtatuas,& lapides ꝓhibuit deus, vt nõ velut deos adorare oporteat,qua in re peccaſſe grauiter per auream ſtatuã Nabuchodonoſorẽ ſcriptũ legitur, Et quanq; in eodem Leuitico prohibeat erigi lapidem,nihilominus tñ alio loco nempe Deutr.xxvij.pręcepit,lapides vt erigerẽt ſuperato Iordane,Et Ioſue egregius & magnanimus dei miles lapidẽ

iij.Regũ.vij.

Danielis.iij.

Quõ licet erigere lapides.

erexit Ioſue.xxiiij.Itemq́ꝫ Samuel erexit.i.regũ cap.vij. cumq́ꝫ adpellauit lapidẽ auxilij,Non tñ vt idolatrę hæc faciebant illi, id quod Nabuchodonoſor prætendit, Ita nos Chriſtiani ſtatuas nõ pro idolis dijsue venerãdas,ſed,vel memorię,vel honoris diuini gratia collocamus imagines.

Fœlician9 error ex imperitia quorundã grãmaticoꝝ. Error itaq́ꝫ ille Fœlicianus ea ꝓpter,cauſam ꝓualeſcentẽ accepit, q imperita hæc q̃rundã grãmaticorũ fex iam pridẽ e ſcolis Dianæ ꝓſiliens,& nondũ vocationẽ Dei in iteriora gazophylacij ſanctuarijq́ꝫ admiſſa,ignorauit quantum inter Iconas & idola,Imagines,& ſimulachra intereſſet.Quanq̃ & ipſe Suidas. Suidas autor græcus Idola dæmonũ ſymulachra eſſe oſtẽdit, vt etiam ſerpẽtes, aues aliaq́ꝫ magna ex parte dęmonũ ſimulachra fuerint,Sicq́ꝫ ob diuinã rerũ & vocabloꝝ ignorantiã, in Theologia magiſtri anteq́ꝫ diſcipuli facti ſunt noſtræ veteris ſanctæ religionis euerſores, & q̃ primũ manũ admouere aratro ꝓmiſſi ſunt,mox ordinẽ tebernaculi deſtruere, altaria ꝓphanare, Sancta ſanctorũ vaſtare nõ erubuerũt.

Querela aduerſus Poeticos Theologos. Pſal.lxxviij. Aduerſus q̃s lachrimabũdus regius ille pſaltes hiſce verbis q̃rit ac dolet,& nõ ſine trenis exclamat, Deus venerũt gentes in hęreditatẽ tuã, polluerũt templũ ſanctũ tuũ, poſuerunt Hieruſalem in pomorũ cuſtodiã,poſuerũt morticinia ſeruoꝝ tuorũ eſcas volatilib.cœli, carnes ſanctoꝝ tuorũ beſtijs terrę, Effuderũt ſanguinẽ ipſorũ tanq̃ aq́ꝫ in circuitu Hieruſalem,& Pſal.lxxiij. nõ erat qui ſepeliret,Et pſal.lxxiij. paulo apertius, Incenderũt igni ſanctuariũ tuũ, in terra polluerũt tabernaculũ nomĩs tui, Dixerunt in corde ſuo cognatio eorũ ſimul, qeſcere faciamus omes dies feſtos dei a terra,Signa nr̃a nõ vidimus,Iam nõ eſt Pſal. ij. ꝓpheta,et nos non cognoſcet amplius,Sed tu dñe reges eos in virga ferrea,& tanq́ꝫ vas figuli confringes eos.

DOCTOR BALTHASAR.

Tum ex hoc ſermone tuo,tũ ex ſcriptis tuis in Zuingliũ, de hac opinione ſatis iã intellexi,fuerunt tñ multi abuſus circa ſigna tabulasq́ꝫ,tot tamq́ꝫ longę pęgrinationes ſuſceptę ſunt ſimplicibus,acſi nõ omĩb.locis pręſens numen foret, adpellabantur

bantur propicia,gratiaqꝫ abundantia ſymulachra.

DOCTOR FABRI.

Quãuis me,mi doctor,tu totusqꝫ orbis terrę iudicetis,ea tñ volũtate per dei gratiã emoriar,vt abuſus ꝓ ingenijmei captu,non mõ ſim ꝓbaturus,verũ etiã cõſtanter grauiterqꝫ nũqꝫ nõ oppugnaturus,Oleum in Aegyptũ quoad viuam nõ importabo,oleum peccatorũ nõ inpinguabit caput meũ, vt Inqt Dauid,Ideſt adulator eſſe nolo , vt me moueat imprecatio & maledictũ Eſaiæ,qui dicã bonũ malũ,malũ bonũ, qui ex luce tenebras, ex nocte diem faciam, Teſtantur ſcripta,dicta, factaqꝫ mea,vel illud præcipue, cũ primũ librũ aduerſus Lutherum ſcriptũ dextera manu integerrimo, Doctiſſimoqꝫ pontifici Maximo,Adriano ſexto porrexiſſe, Eidẽ.xxxvi. abuſus eccleſiæ Romanæ cum Euangelica obediẽtia aduerſus ſummũ pontificẽ, illiuſqꝫ curiã cõſcriptas obtuli hac mea ſiniſtra manu,Itaqꝫ bis totidẽ atqꝫ olim Auguſtinus, q duodecim tñ ſcripſit,abuſus attigi. Sed in eiuſmodi negotio abolendorũ abuſuũ,Lutherũ & veſtræ farinæ homĩes Euangelicũ cõſiliũ ſeqꝫ decuerat,Zizaniã eradicare cõſilium fuit, Sed id nimium cito & ante tẽpus euellere conati eſtis,cõtra atqꝫ in Euãgelio ẽ, Sicqꝫ vna triticũ etiã bonũ perdidiſtis,Stultæ virgines in Euãgelio leguñ,nõ tñ cõtinuo virginitas dãnanda eſt, Si q̃ ſtultę, ſi laſciuæ aliquæ repertæ depheñſæqꝫ fuerint , Iudas dñm Deũ ſuũ et magiſtrũ,cuius panes edebat,ꝓdidit,Negauit ſub anathemate Petrus,cæteri diu increduli hæſitarũt,non tñ idcirco repente cõcidit apoſtolatus,Paulo ad Illiricũ vſqꝫ fides eſt adhibita,tametſi Chriſtũ & ecclĩam acerrime omniũ ante perſecutus fuerat,Symon Ananias & Zaphyra,improbe,impieqꝫ fœcerũt,nõ tñ cõtinuo fides religioqꝫ noſtra peſſum iuit, Nicolaus antiochenus e ſeptẽ diaconibus vnus, a re publica Chriſtiana abhorrẽdũ cynicorũ vſum induxerat,atqꝫ inſtar tuorũ anabaptiſtaꝝ vxores cõmũes eſſe fœcit,ſeqꝫ religioſe facere ꝑtendit , at nõ ilico diaconatus officiũ a facie eccleſiæ ſubmotũ & ablatũ extitit. Simili ratione mihi de Chore Datan &

D. Ioã. Fabri abuſuum impugnator.

Oſee. xij.

Pſalmo. ciij.

Eſaiæ. v.

Abuſus ecclæ Romanæ. xxx vi.

Auguſtinus.

Stultũ Lutheri conſiliũ in abolẽdis abuſibus.

Matthei.xiij.

Matthei.xxv.

Non ſunt boni ꝓpter aliquos malos damnandi ſimul.

Matth.xxvi.

Pſal.xl.

Matth. xxvi.

Marci.xiiij.

i.Corint. xv.

Acto.viij. et ix.

Actorũ.viij.

Actorum.v.

Numeri. xvi.

Abyron,& de Nadab & Abihu q alienũ ignẽ, cõtra ſacerdo-
cium et Leuiticũ ordinẽ Aaron ſuppoſuerũt,dicere liceret,Nã
Danie. xiij. ex Daniele atq; aliũde liquet, vt nepharios improboſq; fuiſſe
perſepe veteris teſtamẽti ſacerdotes reperti ſint,atqui ob illorũ
peccata, non ſacerdotiũ om̃e deletũ eſt, cõtinuo ne igit̃ om̃ib.
bellũ denuntiem, totũ ſacerdotiũ funditus euertã, quomodo
Lutherus. Lutherus audaciſſime (vt multa alia) facere eſt aggreſſus?

At mihi res indigna viſa eſt,ſi qñ e monaſterijs apoſtatæ
fugiant (id qđ Iulianũ, Sergium, Lutherũ,& alios iuſto iudi
cio dãnatos apoſtatas fœciſſe legit̃) mox tũ montib.tũ ſolitu-
Monachi olĩ dinib.tum cauernis, vt olim in Nitria,et ad pñs monachi iux-
vt hodie iux- ta Libanũ ſub patriarcha Antiochiæ,ad cõtemplatõnẽ idonei
ta libanum. eijciant̃. Haud aliter de regib.Saul,Ierobaam,atq; Achab
j.Regũ. xxiij. ꝓnũciare poſſem,q,ſicut et alij plerię Reges veteris teſtamẽti
iij.Reg.xi.xij. & nõ pauci p̄terea noui teſtamenti, varijs ſceleribus flagicijſq;
Matthei. ij. regiã dignitatẽ fœdarũt,quõ & regum libri & hiſtorię memo
Actorum.xij. riæ ꝓdidere, Regum igit̃ nomen radicitus euellemus, delebi-
Eſaiæ. j. muſq;? Et vt Eſaias querit̃ multi fuere iudices,muneribus
excęcati,ad q̃s cauſa viduarũ & pupillorũ ingreſſa nõ eſt, mul
ti Pilati,multi excoriatiõe ob iniquum iudicinm digni fuere,
Ergo iudicia om̃ia,Iudices om̃es e mundo tollemus?

ij.Regum.xi. Dauid fœde mlĩere abuſus, adulteriũ cõmiſit,Ad ſeruato
Ioannis.viij. rem quoq; adducta fuit mulier adulterij rea , ſanctum ne ꝓp-
terea matrimonij vinculũ illico diſiungemus?

E monachorũ monialiũq; ordine inuẽti ſunt, qui violato
voto peccarũt, id q̃d etiã ad Criptã dñi factũ de Suſanna q̃dã
Hieronymus & Diacono apud Hieronimũ legimus,Eſt ne igit̃ cauſa ꝓpter
quam Heliam, Ioãnem ac optimos q̃ſq; in ſolitudĩe monaſte-
rijſq; intaminatã inculpatãq; vitam agẽtes,quorũ tercẽta milia
in hac etiã tẽporis peruerſitate, Deo affecti caſte pieq; viuũt,
exigamus,explodamuſq;?

Lutherus ab- Bellũ vero argumẽtum eſt Lutherus,qui tria plauſtra la-
batiſſam du- ſciuis deo dicatis virgĩbus onuſta e mõaſterio vno, abduxit
xit in vxorẽ. ex illiſq; forma venuſtiore, cæteriſq; locupletiore & nõnarũ
primam,

primã,quã abbatiſſã vocãt,ſibi copl'auit,et ꝙ illi altero mẽſe a nuptijs partũ edidit,Igit᷑ oẽs caſtę pudicęꝗ ꝟgĩes,etiã ſi veſtales eẽnt pari petulãcia,iuxta illius doctrinã,ſeducẽdę,extrahẽdæ,ac cubilibus,cõmeſſatõib.ebrietatib.et ĩpudicicijs ꝓſtituẽdę ſũt. Et iã paciẽter audi,Idẽ Egregius doctor negat puellulã, ꝙ ãnos duodecim ſupauerit ꝟgĩtatẽ tueri poſſe,dogma ꝑfecto inauditũ,impiũ,blaſphemũ,nulli regi,prĩcipi,Satrapęꝗ ferẽdum,ſummis,imis, mediocribus hoĩbus intollerabile, & ad credendũ difficillimũ,aſperrimũꝗ, tamẽ auſus eſt ille præco clamoſus publice talia docere,atꝗ adeo dulci hoc melle,multos vtriuſꝗ ſexus homines permulſit,ad ſe traxit, & ꝗſi Circeo poculo inebriauit. Hij ſunt palpones,hij auriũ pruriẽtiũ molliculi ſcalptores,ſic itur ad aſtra, hij ſunt placentarum idonei piſtores,populo placentiã pdicãtes, Potuiſſem & ego hac arte,ſi voluiſſem,cõnumerare Brutos, Sed libertatẽ Chri in licentiã & occaſionẽ carnis,alioqui ad petulantiã,& omne malũ prone,prędicare nunꝗ in animo cõcepi,Neꝗ hiſce adulatorijs pdicationib.abſtinuiſſe penituit vnꝗ.

Lutheri ĩ uirgines omnes ipia blaſphemia.
Palpones.
ij.Thimo.iiij
Eſaiæ.xxx.
Gallathas. v.

Sed vt hijs miſſis ſemel finiam, nulla eſt in hoĩm genere cõditio,ꝙ labe careat,Nihil ex omĩ parte beatũ,Et vt ille poeta ait,Nemo ſine crimĩe viuit, Nõ eſt qui dicere audeat, mũdum eſt cor meũ,omẽs declinauerũt,ſimul inutiles facti ſunt, Id circo omĩb.nobis fatẽdũ vno ore,dñe peccauimus , iniuſte egimus,dñe miſerere nrĩ. Papa ſi cupiditate regnãdi elatus aut altero vitio irretitus, accuſari poterat ,conſilio occurrendũ erat,furore aũt minime Chriſtiano,rapere,ſedem apl'icã, tentare, euertere,funditus delere, velle,põtifices maximos omĩno dãnare,æquũ non eſt,Triginta atꝗ plures e pontificũ Romanorũ cathalogo numerare poſſumus martyrio ob Chri fidem affectos,Alij plurimi boni iuxtaꝗ pij & ſancti fuerunt, quorꝫ bonitate etiã creuit eccleſia,Nunqd igitur ob vnũ Bonifaciũ,ſcilicet vulpeculã,octauũ ita cathedra Petri euertenda erat,vt ſucceſſorẽ non haberet? Iam te nõ pręterit,in arca Noe mũda & immũda anĩala fuiſſe, In ſagena (ꝗ eccleſia eſt)

Nihil ex omĩ parte beatũ.
Horatius.
Prouerbi.xx.
Pſal.xiij.
Danie.ix.
Pres Romani põtifices ſancti martyres fuere.
Bonifati.viij.
In eccleſia ſimul ſunt boni & mali.
Gene.vij.

Matthei.xiij. boni & mali piſces cōfluunt, In domo magna (q̄ ē itidē eccl'ia)
ij.Thimo.ij. vaſa ſunt varia ac multa aurea ſcilicet, & argentea, quædā etiā
fictilia, nō nulla in honorē, quædā in aliū & viliorē vſum de-
ſtinata, Demum in vinea dn̄i etiā lętę vuę triſtib. ac marcidis
immixtę ſimul accreſcūt, tritico zizania, loliū, carduiq; cōſo-
j.Thimo.j. ij.Thimo.ij. ciant, Eaq; cauſa fuit Phileto Hymeno, Alexandro fidē deſe-
rendi, nō tulit tn̄ Paulus reliquis fidelibus fraudi eſſe, totiq;
Roma.iij. fidei detrimēto, vnde alibi cōfidēter ait, nunqd incredulitas
illorum fidē Chriſti euacuauit? Quocirca toties repetitū inue-
Galla.vi. Ephe.iiij. nio ſcriptū a Paulo, alter alteri vt cōcedat, alter alterū vt one-
Colloſſ.iij. rib. ſupportet iniuriaſq; ſufferat.

Lutherani nō ſua ſed alioꝝ uicia corrigere uolunt. Vos aūt Euāgeliſtę noui, terrę & huius ſęculi filij, montes
vallibus æquare, Sūma imis cōplanare conati eſtis, quaſi non
melius, religioſius, & maiori cū fructu effecerint alij, vt eſſent
Eſaiæ.xl. praua in directa, & aſpera in vias planas, In alijs quidē iniuſtā
Lucæ.iij. in facie labeculā depręhēdiſtis, ignorātes aūt vos Aethiopum
nigredinē, & Leopardi varijs maculis fœdiſſimos eſſe, vidiſtis
in omēs Chriſti miniſterio & ſacris famulātes, ſi quā in oculo
Matthei.vij. feſtucā haberent, trabē vero in oculis vr̄is neutiq; cōſideraſtis
Lucæ.vi. Ea re hoc impetu, iſta tanta veſania, eccleſiam dei, illiuſq;
ſanctuarium, & qcquid vſpiā religionis erat, diruere, cōſpur-
Pſal.lxxix. care, demoliri, & q̄ſi aper ille de ſylua extermīare huc vſq; nō
Gallathaꝝ.v. deſtitiſtis, Inde (ꝓh dolor) factum extitit, vt iā alicubi diuoꝝ
Baſilicis, nulla in tectis tegula reliqua ſit, Imo parietes iā nulli
non complananti ſint humo, tot tamq; varia fidei decreta,
vt ſingulę regiones, ciuitates, oppida, domus, ac ſinguli pene
hoīes, ꝓpria hæreſi, factiōeq; comtaminati ſint, In ſumma tot
rixas, inuidias, diſſenſiōes, cōtentiones & alia id genus carnis
opera diſſeminaſtis, vt iā Germania nomē magna ex parte ꝑ-
diderit, ſitq; cūctis Chr̄ianoꝝ regnis ꝑpetuo ludibrio digna.

Lutherani ex bonis mala faciunt. Sed vt redeamus ad imagines, Hic mi doctor, vt mea in-
tereſt, ex malis bona non velle facere, ſic ad te referre ſcito, ex
bonis mala & abomināda non facere, id qđ facere nouę fidei
autores oēs ſolent, Imo fecere, qui maioꝝ noſtroꝝ, quib. ęque
curæ

curæ fuiſſe, vt ſaluarenť, ac nobis, exiſtimandũ eſt, decreta ac inſtituta, pia, ſancta, integra, ab omni fraude aliena, ac plane euãgelica blaſphemias, idolatrias, tenebrarũ opera, dæmonũ illuſiones, nugas & cõmenta hominũ vana, venerabilia ſacramẽta, ſomnia adpellitant, Cæterũ bona opa, ieiunare ſcilicet orare, cõfiteri, Stẽtorea voce, inſanientiũ & obſeſſorũ more, clamare ſolẽt, ꝙ hęc oĩa ad mortẽ peccata ſint.

Pari rõne animoꝗꝫ armati, imaginib, Chr̃i, Marię, ſanctorũ facere conati eſtis, cum earũ aſpectu piæ mẽtes perculſæ, tam multis ſęculis conceptã, paſſiõis Ieſu memoriã recoluerĩt ſumma cũ deuotione, hæc vos pedib. calcaſtis, & quaſi idolatriã dep̃dicaſtis. Et Ceremoniæ illę quæ feria ſexta ante paſchatis feſtũ totoꝗꝫ eo tẽpore in acerbiſſimę paſſionis Ieſu Chriſti piã, tantopereꝗꝫ a nobis expetitã gratã memoriã, ad hæc vſꝗꝫ veſtrę doctrinę tempora, deuotiſſime frequẽtatę, vix enarrandã ędificationẽ & vtilitatem attulere, hę deniꝗꝫ tibi olim, cũ ſaniore mẽte eſſes, maxime placuerũt, velut pie ac ſalutares, qbuſꝗꝫ deo gratior nulla hoſtia reddi potuerit, ſic eas obſeruare ac p̃dicare nõ eras grauatus, quin & nouis ritibus adauxeras, Hæ vero ceremoniæ oẽs ſic, iam vobis nõ mõ neglectę, ſed veſtræ ſectæ ſanctulis ita contẽptę ſunt, vt choreas tum præcipue agere, alcę, vino, genio indulgere, porcos & porcellos vorare, & quicqd non licitum eorum gula imperat per ſummũ luxum, ſummãꝗꝫ nequiciã tẽpus eximere, ꝓ pietate habẽt, Quis ergo nõ niſi mẽtis inops, & plane furioſus nõ videt, hos vr̃os impictatũ vndiꝗꝫ plenos abuſus, non mõ varijs, ſed & cẽtenarijs ac ꝓpemodũ infinitis modis & põderibus veteres abuſus ſuperare, De quib. in p̃ſentiarũ te vt redires vt reſipiſceres amice monitum habere volui.

Memoria paſſionis Chriſti p Iconomachos abolita.

Hoſtes Cerimoniarũ.

Maior abuſus apud Lutheranos.

Ad priora redeũtes quæſo animũ refer ad duo, quę mihi obieciſti, Audiuit Salomon dño placuiſſe, ꝙ ędem ædificare inſtituerit, quã domũ ſuam, domũꝗꝫ oratiõis atteſtãte vtroꝗꝫ teſtamẽto adpellat, Qui quamꝗ̃ in cœlo eſt, etiam in inferno adeſt, vt Dauid pſal. cxxxviij. inquit, Si aſcẽdero in cœlum tu

Aedificatio tẽpli Deo grata.
iij. Regũ. vi.
Eſayæ. lvi.
Matth. xxi.
Marci. xi.
Lucæ. xxi.
Pſal. cxxxviij.

illic es, ſi deſcēdero ad infernum ades, at tuo p̄ſtigioſo argu-
mento nō obſtante, Salomon ædificauit tēplum nouum dño,
de quo fere toto regnorum tertio libro ſacra narrat hiſtoria,
j.Thimo. ij. Et licet vbiq; locus orādi per totum mūdū idoneus ſit, Petrus
Actorum. iij. tñ & Ioānes aſcenderunt in tēplum ad horā oratiōis nonā.
Delectus locorum. Neq; paſſim oīs locus viſioni dei aptus cōprobať, ſed
Iacob, cęteriq; patriarchæ & ꝓphetæ loca nonnulla deſigna-
Gene. xxviij. xxxi. rūt, lapidibus, quib. aliqñ dei gratia inuēta eſt, & vbi ſe Deus
ꝓpitium oſtendit, iſq; lenis vt in Silo, domo Aminadab, Hie
ruſalē, ad adorandū Deo plerūq; placuiſſe legitur, Ita & iam
loca ſunt mlta, quib. honoramus & frequētamus aploꝝ ſepul-
chra, erectáq; crucem & alia ad religionē pertinentia, Sic ſane
clauos Chri in Norinberga, Syndonē ī Cameraco, Veronicā
Romę & alia veneranť, peregrinatiōeſq; ſuſcipimus in terrā
Pſal.cxxxj. ſanctā, vt adoremus in loco vbi ſteterunt pedes eius, Alioqui
Piū eſt. loca ſācta iuiſere. ꝓphetia cōpleri non poſſet. Falſo ergo errore ſeduceris, ꝙ
loca ſctā quęrere irreligioſum putas, In lege veteri, omne maſ-
culinū trib. tēporib. adparuit, ī cōſpectu oīpotētis Dei Iſra-
Exodi.xxiij. Deut.xvi. hel ſub Moſe, Exo.xxxiiij. Et ad tria feſta in Salomonis tēplo
ij.Parali. viij. oblatiōes fiebāt, ad q̄ cūctos viros venire oportuit. ij. para. viij.
Hiſce feſtis etiā Ieſus interfuit niſi nullā fidē euāgelio tribuas,
et Paulus ad feſtū pēthecoſtes Hieroſolymā feſtinauit, Que nō
ꝓpterea receſere volui, vt iudaicā ſeruitutē denuo repetēdā eē
mihi pſuadere velī, ſed vt māifeſtū fiat, a cōdito orbe nōnulla
loca etiā quędā tēpora ſemp electa a dño, quibus diuinus ille
cultus perficiendus erat, fuiſſe, Celebres ergo dies obſeruare
non eſt quod euangelio reluctet. Quod aūt attinet ad re-
dūdantes gra imagines ſtatuaſue, qui pioꝝ coetib. frequētanť,
non idcirco eſt quod hoīes lapidibus, lignisue in eſſe gratiā
indicauerint, Sed quo loco ſita eſt imago, hūc ſanctū & hanc
Loca ſancta. imaginem vulgo gracioſam dicūt, vt locum viſiōis ſuę Iacob
Gene.xxviij. locum ſanctū, domūq; dei vocauit, Et dñs Moſi dixit, calcia-
Exodi.iij. menta vt ſolueret, ꝙ terra in qua conſiſteret locus ſanctus eſſet
Ita dicimus de dñi nri Ieſu Chriſti ſepulchro, ꝙ ſanctū ſit de

quo

quo loco decꝫ piorum Chriſideliũ ꝓfectionib. Eſaias cap.lx. Vaticinatus eſt dicens, Veniẽt ad te curui filij eorũ qui humiliarunt te & adorabũt veſtigia pedum tuorũ, & vocabunt te ciuitatem dñi Syon ſancti Iſrahel, Sic & milites q̃s Hieroſolomitanos adpellare ſolemus, in cõſuetudine habuerũt viſitare terrã ſanctã, necꝫ abs re, In euãgelio em̃ ꝓhibemur, per Hieruſalem iurare, qa ciuitas ſancta magni regis eſt, Et Dauid, adorabimus (inquit) in loco vbi ſteterunt pedes eius. — Eſaiæ.lx. — Matth.v. — Pſal.cxxxi.

Q. ſi vocamus, atcꝫ id iuſte etiã e ſcriptura ſacra & diuina, locum ſanctum, ciuitatẽ ſanctã, montẽ ſanctũ, ſepulchrum dñi ſanctũ, non eſt vtiqꝫ euitandũ, necꝫ tã leuiter abijciendum ſi dixerimus aliquam imaginem diuę virginis eſſe ſanctam, et quandocꝫ ſi dicamus illam eſſe gratioſam. — Quõ Imagines ſactæ aut gratioſæ dicantur.

Sępe em̃ legimus, ea quæ vni Deo, ſoli Chriſto proprie ſingulariterq꜄ tribuimus, etiã poſſe per participationẽ aut ob virtutẽ inſignẽ creaturis aſcribi, Quid em̃ illo ſaluatore ſalutarius nomine Chriſto ꝓpriũ magis? quo cum ꝓphetæ præcinuerũt, Angelus p̃dicauit, & ſothyrian, hoc eſt ſaluatõnem, illi ſoli, qui venit ſaluũ facere qđ perierat, adſcribere cõuenit, Adhuc tñ nõ cõfundiẽ ſcripturæ veritas in libro Iudicũ.iij. ca. Othonielẽ ſaluatorẽ adpellare, Nihil dicã de Ioſeph, quẽ Aegipcij ſaluatorẽ mũdi vocarũt, omitto ac prætereo, nos in teſtimoniũ veritatis deos adpellari, necꝫ a Dauide tm̃, ſed & a veritate ipſa Ioãnis.c.x. Dauidis dictũ, Ego dixi dij eſtis etiã apoſtolis appropriari. — Saluatores dicti ſunt multi. Iob. xiij. xix. Eſaiæ. xlv. et alibi. Lucæ.j.& ij. Matthei.j. Actorum.iiij. Lucæ.xix. Iudicum.iij. Gene.xli. — pſal.lxxxi.

Quocirca ſi Imaginibus a nobis honos exhibeaẽ, non ipſis marmoribus, non ſtatuis ex ære, argẽto, cupro, cæteriſcꝫ metallis fuſis exhibeẽ, ſed ea ſunt nobis oĩa vt ſigna & memorialia quædã, qb. ad res præteritas, in ſalutẽ noſtrã perpetuo rememorãdas incẽdimur & ſtimulamur, Et intra te redi, Veritatẽcꝫ fateare, quẽ Chriſtianũ fugit, ex Imaginib. & ſtatuis æreis & lapideis ſalutẽ nõ ſperãdã nobis eſſe? Crucẽ vero crucifixicꝫ ſimulachrũ honorãtes, non lapidibus, nõ ligno dignationẽ deferimus, ſed mente memoriacꝫ altius euecti, Chriſtũ dñm ſaluatorẽ ac redemptorẽ nrm cogitamus, — Imagines honorant/ non ut Dij/ ſed ut ſigna & memorialia.

M.Baſilius. M.Gregori9.

Sic magnus ille doctor Baſilius in Græcorꝫ eccleſia, & magnus Gregorius in latinorꝫ, annos ante noningētos & amplius hãc piam & plane ad cœleſtia eleuantē imaginū cauſſam expēderunt, & interpꝛtati ſunt. Sunt ſane imagines nō imperitorum mō rudiſcꝫ plebeculæ ſcripturæ, ſed eruditorū quocꝫ animos plerūcꝫ pietate incēdunt, Et cum Paulus ſcribat, Chriſtum olim ante inhumanationē ob naturā diuinā inuiſibilem, hōis formā aſſumpſiſſe, quæ tandē nos adigit temeritas, vt effigiem eius irrideamus, viciemus, cōfringamus, igni ferrocꝫ delere conemur? Et hic rogo tecū expende, quid hoc ſibi velit qđ ad Moſen dn̄s ait, Nō videbis me ſed poſteriora mea, poſteriora autē, ideſt humanitatē, quā in imaginē crucifixi exprimimus, olim amoto velamine videri poſſe ſemꝑ iudicaui, Sed ꝙ nunc a Lutheranis hoībus tam impie ac temere benigniſſimi Ieſu imago calcaṫ pedibus, Quid putas in cauſſa eſt aliud q̄ quod in ꝓximo eſt, maiorē illius ſectꝫ partē nō tā crucifixi imaginē q̄ & ipm Chr̄m & crucifixū abnegare velle, atcꝫ in eo cōſtituiſſe finem, vt ex ſentētia Lutheri malint turcorū tyrannum Solimanū, q̄ vel Cęſarem Carolū aut Ferdinandū regē dominari, Hæc & illis ſimilia quācꝫ Chr̄iano pectori diuina pietate imbuto ſufficiāt. Hoc tn̄ paciēter quocꝫ audire nō graueris, Iniuriā aut violentiā ſuæ effigiei, etiā turpiſſimæ, fieri nemo tam patiēs eſt, imperator, regulus, princeps ac pene e multitudine, quiuis homuncio, quin potius grauiſſima pœna afficiṫ, ſi imago ſua ſtercore fœdata fuerit, ea propter Zuīgliana imago illa, vbi apud Lucernēſes in Heluetia ante aliq̄t annos igne cremata fuiſſet, nullū nō lapidē in Tugurina vrbe mouit, Certo ſibi pſuadens, Lutheranorū deos non permiſſuros, vt hæc tā atrox iniuria maneret inulta, Imo ſacrilegiū eſſe prædicabāt, leproſi fidicinis forma Vulcano cōſecrati, & quis nō videt excecati & luſci oculi cœcum in cauſſa ꝓpria iudicē eſſe, qui ꝓpriꝫ imaginis vltionem anxie dū quærit, crucifixi imaginē nō mō ſtercore circūlinit, ſed Turcico more perfodi truncari, Vulcanocꝫ tandem offerri p̄cipit. quid multa?

Vtilitas Imaginúm.

Philippen.ij.

Lutherus impie fauet Turcorū tyráno.

Zuīglij Imago apud Lucernā Heluetiorum igne cremata eſt.

Conſtat

Conſtat nobis Chriſtũ Prædixiſſe nouiſſimo die ſignũ filiȷ hominis adpariturũ in cœlis, Quid hic faciam? cærte non me quiſꝗ ab eo ſigno ſanctę crucis, quo me more Chr̃ianorũ in hanc vſꝗ horam mane & veſperi pręmunire ſoleo auellet; Etiam ſi ritus ille catholicus nunꝗ̃ ex Euãgelio ꝓbari poſſit, quin me die noctuꝗ, more maiorũ meorũ, eo cõſignabo, cõtraꝗ aduerſa om̃ia cõmuniã, neꝗ cõmittã vnꝗ̃, vt Turca crudelior ex hac vita migraturus crucẽ effigiẽꝗ Chriſti reſpuã, ſed vlnis more Symeonis cõplectar, ob oculos ſerpẽtis diuini hoc eſt ſaluatoris imaginẽ ponã, Idꝗ tu facias cõſulo eo, quo frater fratri, Chr̃iano plane animo affectus cõſulere debet.

Signo crucis nos cõmunire debemus. Matth.xxiiij.

Lucæ.ij. Numeri. xxl.

Cõtra me haneꝗ meã ſententiã nulla ſcriptura recte adduci poteſt, ꝓ me vel vnũ illud ſufficit, quod ad memoriã vitę paſſioniſꝗ Ieſu Chriſti, ſanctorꝫꝗ omniũ nos imagines hortantur, incitãt, mouent, inuitant, quẽ ego morem, velut anteſignanũ & ducẽ ſequar, ab eoꝗ nõ diſcedã q̊ad vixero, gr̃a illius q regnabit ĩęternũ & vltra, cui honos ſit laus et gl̃ia, Amẽ.

Concluſio de Imaginibus. Exodi. xv.

DE FIDE ET OPERIBVS. CAPVT. X.

DOCTOR BALTHASAR.

QVando ſuperiorib. diebus, cum huc acceſſiſti, verba cœpimus facere de nouis errorib. q Luthero autore magnã Germanię partẽ compleuere, In hiȷs præcipuus erat ſolam fidem eſſe quæ cuiꝗ ad ſalutẽ impetrandã ſufficiat, Quo factũ eſt vt non multi genua flectere, pauci manus orãdo cum Moſe ad cœlũ attollere cœperunt, De hiȷs igit̃ ſi videt̃ ſermonem inſtituamus.

D.FABRI.

Lepidũ caput Lutherus ex Moſe, Salomone, Apocalypſi atꝗ aliȷs ſcripturæ locis totos dies clamat, ad ſcripturã ſanctã nihil addi; nihil detrahi oportere, Ipſe aũt in interp̃tatõne noui teſtamẽti ad Roma. cap. iij. ſcite addidit verbulũ, ſola, cuius

Deu.iiij.et.xij Prouer. xxx. Apoca.xxij. Luther9 falſo addit hãc vocem ſola.

Paulus ne meminit qdē, necꝗ græco, necꝗ latino exēplari vllo
Abacuc. ij. additū cōperit, Tametſi Abacuck ꝓpheta & Paulus apoſto-
Ad Roma. j. lus ſcriptū reliqre, Iuſtū ex fide viuere, nō tñ ita accipiēdū eſt,
vt qs ex vna ſola ſua nudaue fide ſalutē cōſequat, Alioq Pau-
Ad Roma. ij. lus in eadem ad Roma. epl̃a ſcribere nō potuiſſet, Non q au-
ditor tm̃ legis eſt, ſed factor iuſtus fit apud Deum.

D.BALTHASAR.

Res magna fides eſt.

D.FABRI.

Hoc oīb. nobis cōſtabat etiā brachio dū te (q̄d dicūt) emū-
Roma. xiiij. geres, Nempe ex Euāgelij præcone, & veritatis magiſtro prę-
dicamus, Quod ex fide non eſt, peccatū eſt, & abſꝗ fide fieri
Hebræ. xi. non pōt vt quis Deo placeat, Igitur ſtat ſententia, ad Deū ac-
Sine fide deo nemo placet. cedentē fidem habere neceſſe eſt, q̄ qui caruerit, cōdemnabit,
Ioan. iij. Qui vero crediderit in filiū Dei, habebit vitā æternā, q nō cre
diderit cōdemnatus eſt, Tantaꝗ & tam p̄cioſa res fides eſt, id
quod tā viri, q̄ mulieres (vt ex Lucæ hiſtoria liquet, capi. vij.
viij. xviij. etc.) ſunt ita expertæ vt mererent audire, fides tua te
ſaluam fecit, dānoſa ergo incredulitas, erit, oīmꝗ pnicioſiſ-
Quanta uis fidei. ſima diffidentia. Fidei rurſus ea vis eſt, vt montes tranſ-
Matth. xvij. ferat, etiā ſi ſit vt granū ſynapi, Hæc facit, vt virgo concipiat,
j. Corint. xiij. vt filium pariat abſꝗ virili ſemine, ſicut ſcribit Lucas, & omi-
Lucæ. xvij. no quę natura fieri minime poſſe vident, facit poſſibilia, Ide-
Matth. xvij. oꝗ Paulus tot miracula ab Abel ad Salomonē, & vltra recē-
Lucæ. i. ſet, in epl̃a quę eſt inſcripta ad Hebręos. Non tñ inuenies
Ad Heb. xi. aliqua ex parte ſolā fidem ſufficere ad æternā ſalutem aſſequē-
Ad Heb. xi. dam, Sed vt P̄riarchaꝝ, Prophetaꝝ, & dilectoꝝ Dei fidē ex
ordine narrauit, in hæc verba cōcluſit. Sancti per fidē vicerūt
regna, operati ſunt iuſticiā, adepti ſunt repromiſſiones.

Necꝗ interim ita me rudē & in literis ſacris tam in expertū
Ad Roma. iij & ignauū putes, q̄ſi eorū oblitus ſim, necꝗ recorder q̄ Paulus
AdGalath. ij. ad Romanos ad Galathas, & in plæriſꝗ locis alijs diſſeruerit,
vt nō ex operib. legis, non ex lege Moſi, ſed ex gr̃a diuina iu-
ſtificet homo, Euāgelio & fide Chriſtianæ addictus, ſed bo-
na opera

na opera negligere nō oportet, neq̃ fas eſt vllo modo.

DOCTOR BALTHASAR.

Tamen cantat̃ in Canticis, ad firmandum cor ſyncerum ſola fides ſufficit.

D.FABRI.

Eſt ita, ſic cantamus, Tuq̃ non raro, cū circūferres exhibereſq̃ Chriſtiano modo ſacramentū ſit ꝑcinuiſti, Meliuſq̃ cōſultum foret animę tuæ, ſi vnanimi nobiſcū voce, etiā hodie cantares, & aduerſus ſacramentū nō cogitares vt Thomas incredulus, q veritati aſſentiri nō vis, niſi oculis videas, manib. palpes, pedibus calces. Sed hoc fieri nō poterit niſi miraculoſe, vt factū legimus tēporibus Cypriani martyris a q̄dam puella, & Gregorij Magni prioribuſq̃ & partim n̄ris tēporibus, quāta in ſacramēto altaris miracula claruerint, ꝓlixo ſermone receſere ſi perrexero, narrādi hiſtorias nullus finis erit. Miracula in Sacramento corpis Chri.

Certe ſi cor Pharaonis nō obduruiſſet, merito Zuinglius & ſuę factōnis homines iam in viam Chriſti redijſſent, Suis em̄ oculis vider̄t quāta mala hęc doctrina, ab apoſtatis monachis oborta, Reipub. Chr̄ianę pepererit, Et q̄d in mandrabuli (vt dicit̃) morē ſemp vergit in deterius, Quod plane cognoſcēt in breui om̄es, qui ſeditioſe huic fabulæ primā ꝓbuere materiam. Hoc dictū qđ in Euchariſtiæ laudē Romana cātat eccl̄ia, ad cōfirmandū cor ſyncerꝝ ſola fides ſufficit, Id eſt verū piumq̃, Chr̄ianū em̄ in re credenda & potiſſimū Euchariſtię ſacramēto nihil ęque corroborat & auget, atq̃ ſimplex fides, Nam quoties hanc opinionē cor homı̄s imbuit, vt nihil credere ſtatuat de hijs que fidei ſunt, niſi videat, palpet & plene vt per naturā fieri intelligat, nunq̃ recte cōſtanterq̃ credet, q̄ nobis Chriſtiana fides credenda ꝓcepit, ſola ergo hic fides & maxime pio veritate ſacramēti ſufficiet, non t̄n ita accipiendū eſt, neq̃ accipi pōt, vt abſq̃ om̄ib. operibus, cum tēpus, locus, occaſioq̃ ſit faciendi quiſpiam ſaluus fieri queat. Zuinglius induratus. Q̄uo ſol⁹ fides ſufficit.

DOCTOR BALTHASAR.

Quas aūt aduerſus eos, qui hac opiniōe fuerunt, ſcripturas produxiſti,

DOCTOR FABRI.

Loca ex Paulo cõtra Solarios & ſola fide cõtẽtos. Dicam equidẽ tibi græce eos τουσ μονιουσ latine ſolarios
appellaui,tum Paulũ ex Paulo ipſis declaraui.
Etm̃ Paulus Chorinthijs ſcripſit, Si linguis hoĩm loquar
j.Corint.xiij. & angelorũ,charitatẽ aũt nõ habeam,factus ſum veluti ęs ſo-
I nans,aut cymbalũ tinniẽs,Et ſi habuero ꝓphetiã, & nouerim
myſteria om̃ia,& omnẽ ſcientiã,Et ſi habuero oẽm fidem, ita
vt mõtes trãſferã,charitatẽ aũt nõ habuero,nihil ſum,Ecce hic
ait Paulus,ſi habuero omnẽ fidem,vnde ſequiť,nõ ſolã fidem
ſufficere,ſed tunicã palliũq; cõiunctim eſſe oportet, Id eſt cũ
Prouer.x. fide charitatẽ,de qua ſcriptũ eſt, Eã operire multitudinẽ pec-
j.Pet.iiij. catorũ,Iã fides & charitas res duæ ſunt, Ideoq; Paulus diſcre-
tim loquiť de fide,ſpe & charitate,Nã inter cætera dicit, tria
hęc ſunt,maior aũt horũ charitas, Et.ij.ad Chorin. viij.ſic
II inqt,Sicut in om̃ib.abũdatis fide,ſpe,& ſermone,& ſcientia,
& om̃i ſollicitudine,inſup & charitate veſtra in nos, vt & in
j.Corint.xiij. hac gratia abũdetis, Et ad Gala.v.fructus ſpũs enumerat,
III & ſeorſum charitatẽ fidemq; ponit, & in eodem capite dicit,
eã fidẽ deo charã eſſe quæ operať ex charitate,In Chr̃o (inqt)
Ieſu neq; circũciſio aliquid valet,neq; preputiũ,ſed fides quæ
per chariatẽ operať.Et quãq; multa de fide Abrahę eadem in
ep̃la ad Gal.p̃miſerit,tñ cõcludit totã epiſtolã in opere, & p̃-
cipue,q̃ quę quiſq; ſeminauerit hęc et metet,Q, q; debeamus
bona facere,bene ꝑpetuo operari erga omnes homines,
Et ad Epheſios.iij.Det vobis ſecundũ diuitias gloriæ ſuæ,
IIII virtutẽ corroborari per ſpm̃ eius in interiore hoĩe Chriſtũ
habitare per fidem in cordibus veſtris,in charitate radicati &
fundati,vt poſſitis cõpręhẽdere cũ oĩbus ſanctis, quę ſit latitu-
do & lõgitudo,& ſublimitas & profundum.
V Et.iiij.ca.Cũ multa Epheſijs de fide locutus eſſet,eos dirigit
VI tandẽ ad charitatẽ & opera bona,dicens, veritatẽ facientes in
charitate. Et.vi.ca.ait, Vnuſqſq; q̃dcũq; fecerit bonũ hoc
VII recipiet a dño,ſiue ſeruus ſiue liber. Ad Theſſalonicenſes
j.Teſſa.j. meminit eorũ fidei,& charitatis,deinde eos docet vt induanť

lorica

lorica fidei & charitatis. Hanc porro fidē & charitatem VIII
Thimotheū Paulus vt diuerſa ita docuit,ſectare iuſticiā, pie- j.Theſſa.v.
tatem,fidem,charitatem,pacientiam,manſuetudinem. j.Thimo.vi. et.ij.& .ij.Thi.ij.

Ita.ij.ep̄la ad Theſſal.Docet & hortať,vt creſcat eorū fi- IX
des,abūdet mutua charitas. Ad Chorinthios ſcribēs ita fi- ij.Theſſa.j.
dem a charitate ſegregauit,vt fidenter dixerit charitatis viam X
excellentiorē eſſe. Ita laudat Philemonē Paulus non a ſola j.Corint.xij. XI
fide,ſed & charitate, Proinde ita ſtatuo vt quomō Paulus Duplex fides
ait,charitas vera & ficta eſt,ita ad Thimotheū meminit verę ij.Corin.vi.
& fictę fidei,ſic fidem eſſe aliam viuā,aliā mortuam quod ex j.Thimo.j. &.ij.Thi.ij.
Canonica Iacobi planū fit,credunt dæmones et cōtremiſcunt Iaco.ij.
ſed hij charitate vacant,Eorū em̄ odiū & inuidia ceſſare neq; Pſal.lxxiij.
& ſupbia eorū qui oderūt dn̄m,aſcendit ſemp,Ideoq; Paulus
cū ad Romanos de fide loquiť ca.x.Cōfirmat non ſolum fide
cordis,ſed cōfeſſione oris,ad ſalutem venire hominē,Iſta aūt
nuda, ſola,muta, hypocritica, vana, impoſtoria, atq; adeo
mortua fides,quę nō operať per dilectionē,ſignificať per ficū Matth.xxi.
quā dn̄s aliquoties vidit viridē, ſed quæ fructū nunq̄ viderat Marci.xi. Lucæ.xiij.
Ideoq; a dn̄o execrata exaruit, Nam idē dn̄s dixit, nō quicūq;
dicet,dn̄e domine,intrabit in regnum cœlorum,ſed qui faciet
voluntatem patris &c. Matth.vij.

D.BALTHASAR:

Acquieſco his quæ adduxiſti,

D.FABRI.

Si igitur hijs acquieſcis, neceſſe eſt de bonis operibus, te mecum ſentire.

D.BALTHASAR.

Nunq; mihi placuit,neq; vnq̄ ęquo anīo audiui eos q bona opera dānarunt, cum de hijs om̄is ſcriptura referta ſit.

D.FABRI.

Atqui Lutherus nihilominus docuit,nihil eſſe bona ope- Dogma peſtilētiſſimū po-
ra,& quoduis bonū opus eſſe peccatū mortale, Quod etiā ſi pulo per Lu-
ſophiſtice poſſit,pbabiliter dici e ſcriptura,omne opus bonū therū traditū.
peccatū eſſe,tn̄ ad vulgarē ſimpliceq; populū, plane cibus hic

crudior eſt q̃ vt digeri poſſit, nihilq̧ ad audiendũ in religiõe nr̃a peſtilẽtius, Sic eni̇̃ interp̃tant̃, qui alioqui laſſas manus ad bona opera habẽt, ſi eleemoſinã dare, orare, ieiunare &c. peccatũ eſt, facile tẽperabimus? hinc factum eſt, vt quib. in locis ſummę pietatis homines ante fuerãt, Iam omniũ maxime ab omĩ opere bono ſunt alieni, decimã neq̧ magnã neq̧ paruã pendunt, id eſt, nihil operãtur boni, neq̧ ſatis eſt illis, vt non operent̃, & tota die ſtent ocioſi, ſed etiã declinãt a bono, faciuntq̧ malũ, id qđ impune eis licere p̃ſuaſum habent, Quocirca mihi ꝓpoſui ꝓpriũ librũ de fide & bonis operib. facere, neq̧ tu flagitare videris vt de operibus multa inducam.

Exo.xxiij. &. xxxiiij. At ne in hac re vacuus in cõſpectu dñi, contra Moſi mandatũ, appareã, ex Euãgelio quæ de bonis operibus ſedulo ꝑpetrandis inuenio ſcripta, obiter & q̃ſi per cõpendiũ inducã.

Loca ex Euãgelio contra Lutheranorũ dogma de ſola fide.

I Matthei.vij. Om̃is q audit ex me ſermones hos, & facit eos, aſſimilabo illum viro prudenti, qui edificauit domũ ſuam ſuper petrã, & deſcẽdit imber, et venerũt flumina, Et flauerũt venti, & irruerunt in domum illam, et nõ eſt ꝓſtrata.

II Matthei.ix. Ipſa q̃dẽ meſſis copioſa, cæterũ operarij pauci.

III Matthi.viij. qui nõ accipit crucẽ ſuã, & ſequit̃ me nõ eſt me

IIII dignus. Mathei. xi. Venite ad me om̃es q laboratis et onerati eſtis, & ego refocillabo vos, Tollite iugum meũ ſup vos, & diſcite a me q̃a mitis ſum & humilis corde, et inuenietis re-

V quiem animabus vr̃is. Matth.xij. ait, Facite arborem bonã & fructũ eius bonũ, aut facite arborẽ vicioſam & fructũ eius vicioſum, nam e fructu arbor cognoſcit̃, Quõ poteſtis loqui bona cũ ſitis mali? ſiquidẽ ex habũdantia cordis os loquitur. Bonus hõ e bono theſauro cordis expromit bona, & malus hõ ex malo theſauro cordis depromit mala.

VI In eodẽ capite, Quiſquis fecerit voluntatẽ p̃ris mei, q ẽ in coelis, ipſe meus frater & ſoror & mater eſt. Matthei. xiij.

VII Semen q̃d cecidit in terrã bonã, & dedit fructũ, in eo eſt, qui ſermonẽ audit & intelligit & fructũ reddit ac facit, alius quidẽ centuplũ, alius ſexagecuplũ, alius vero trigecuplũ. Matth. xvi.

xvi. Si quis vult venire poſt me, abneget ſemetipm̃, & tollat VIII
crucẽ ſuam & ſequat̃ me, qui eñ voluerit animã ſuã ſeruare,
perdet eam, rurſus qui perdiderit animã ſuam mea cauſa, in-
ueniet eã, futurũ eſt eñ, vt filius hominis veniat in gloria pa-
tris ſui, cũ angelis ſuis, tunc reddet vnicuiꝗ iuxta facta ipſius.
Matthei.xix. Magiſter bone, Quid boni faciã, vt habeã vi- IX
tam æternã? qui dixit ei, q̃re interrogas de bono? vnus ẽ bo-
nus qui eſt deus, Quod ſi vis ad vitã ingredi, ſeruato mãdata,
Dicit illi, q̃? Ieſus aũt dixit, nõ facies homicidiũ, non cõmittes
adulteriũ, nõ facies furtũ, nõ falſum dices teſtimoniũ, Honora
prẽm & mrẽm, & diliges ꝓximum vt te ipm̃. Matthei.xx. X
Voca operarios, & redde illis mercedẽ, Incipiens a poſtremis
vſꝗ ad primos. Matthei.xxiij. Om̃ia ergo q̃cunꝗ iuſſerint XI
vos ſeruare, ſeruate & facite, ſecundũ opa vero eoꝝ nolite fa-
cere, dicunt eñ & non faciũt. Matthei.xxv. Euge bone ſer- XII
ue & fidelis, ſuper pauca fuiſti fidelis, ſup multa te cõſtituam,
Intra in gaudiũ dñi tui. Et ſequit̃ in eodẽ caplõ, Venite bñ- XIII
dicti pr̃is mei, poſſidete regnũ paratũ vobis ab exordio mun-
di, Eſuriui eñ & dediſtis mihi edere, Sitiui & dediſtis mihi
bibere, Hoſpes erã, & collegiſtis me, Nudus fui, & operuiſtis,
Infirmus fui, & viſitaſtis me, Et in eodem capite, Amen dico
vobis, q̃tenus feciſtis vni de hijs fratribus meis minimis, mihi
feciſtis, Et rurſus Matthei vltimo capi, Docẽtes eos ſeruare XIIII
om̃ia q̃cunꝗ ꝑcepi vobis, Marci.xiiij.cap. opus bonũ opata XV
eſt in me, ſemp eñ pauperes habetis vobiſcũ, & quãdocũꝗ vo
lueritis, poteſtis illis bñfacere, me 𝔳o nõ ſemp habetis, Quod
potuit hoc fecit, ꝑuenit, vt vngeret corpus meũ ad ſepulturã.
Lucę.iij. Facite ergo fructus dignos penitẽtię, Et ne ceperi- XVI
tis dicere intra vos ipos, Patrẽ habemus Abrahã, Dico enim
vobis potens eſt deus, de lapidibus iſtis ſuſcitare filios ipĩ A- XVII
brahæ. Lucę.x. Quininmo beati qui audiũt ſermonẽ dei,
& cuſtodiũt illum, Lucę.xij. Beatus ille ſeruus, quem, cum XVIII
venerit dñs, inuenerit ita facientẽ, vere dico vobis, ꝙ om̃ibus
quę poſſidet, pręficiet illũ, Lucæ.xiij. Si nõ pœnitentiã egę-
 ritis,

ritis,oĩes ſiſiter peribitis,cõtendite intrare per anguſtā por-
tam,quia multi (dico vobis) querẽt intrare,et non poterunt,
XX Ioan.v.cap.prodibũt qui bona fecerunt, in reſurrectionẽ
vitę,qui vero mala fecerunt, in reſurrectionẽ condemnatiõis.
XXI Ioan.iiij.Qui metit mercedẽ accipit, & cõgregat fructũ in
XXII vitā æternā. Ioan.viij.Amen dico vobis,omis q facit pctm̃
ſeruus ẽ peccati,Et paulo inferius in eodẽ capite, ſi filij Abra-
XXIII hę eſſetis,opera Abrahę faceretis. Ioan.xiij.vos quoq; de-
XXIIII betis inuicem alij alioꝝ lauare pedes, In eodẽ capite ſequit̃,
præceptũ nouũ do vobis, vt diligatis vos mutuo. Ioannis
XXV xiiij.Si diligitis me p̃cepta mea ſeruate, & in eodẽ capite,Qui
habet pręcepta mea,& ſeruat ea,ille eſt qui diligit me, in eodẽ
ſeqtur capite,Si quis diligit me ſermonem meum ſeruabit.
I Ad Roma.ij.Qui redditurus eſt vnicuiq; iuxta facta ſua,
Rurſus alia loca ex paulo Hijs qdem,qui perſeuerãtes in bñfaciẽdo,gloriā & honorẽ,&
immortalitatẽ quęrunt,vitam æternā,Hijs vero q ſunt conte-
tioſi,& qui veritati quidem nõ obtẽperant, ſed obtemperant
iniuſticiæ,ventura eſt indignatio & ira et afflictio,& anxietas
aduerſus oẽm animā hominis ppetrãtis malũ,Iudei primũ, ſi-
mul & græci, gloria vero & bonor & pax operãti bonũ iu-
II deo primũ,ſimul & græco. Ad Roma.vi.Quẽadmodũ em̃
prębuiſtis mẽbra veſtra ſeruire immũdiciæ & iniqtati ad aliā
atq; aliam iniquitatẽ,Sic & nunc præbete mẽbra veſtra iuſti-
III cię ſeruire ad ſanctificationẽ. Ad Rom. xij. Obſecro vos
igitur per miſerationẽ dei, vt prębeatis corpora vr̃a hoſtiam
viuentem,ſanctā,acceptā deo,rõnalem cultũ veſtrũ, Et ne ac-
cõmodetis vos ad figurā ſęculi huius,ſed trãsformemini p re-
nouationẽ mentis vr̃e,vt pbetis quæ ſit volũtas dei,Qd bonũ
eſt acceptũq; & perfectũ, Dico em̃ per gratiā q̃ data eſt mihi
cuilibet verſanti inter vos, ne quis arrogãter de ſe ſentiat, ſu-
pra quā oportet ſentire, Sed ita ſentiat vt modeſtus ſit & ſo-
brius,vt cuiq; Deus partitus eſt iuxta menſuram fidei.
IIII At in fine eiuſdẽ capituli,Si igit̃ eſurit inimicus tuus,paſce
illum,ſi ſitit da illi potũ,Hoc em̃ ſi feceris carbones ignis coa-
ceruabis

ceruabis in caput illius,Ne vincaris a malo,imo vince malum
bono. I.ad Corinthios.iij.Cuiuſq; opus manifeſtum fiet. V
I.ad Chorint.ix. Nā ſi volens hoc facio,præmium habeo. VI
ij.ad Chorin.v.Oēs eñ nos manifeſtari oportet coram VII
tribunali Chri,vt reportet vnuſqſq; q fiunt per corpus,iuxta
id quod fecit ſiue bonū ſiue malū, Et ad Coloſsen.i.In omī VIII
opere bono fructificātes,& creſcētes in agnitionem Dei,
Prima ad Theſſalo.v. Semp quod bonū eſt ſectemini, tū IX
erga vos inuicem,tum erga omēs, ſemp gaudete, indeſinēter
orate,in oībus grās agite,Hęc eñ eſt volūtas Dei,per Chriſtū
Ieſum erga vos, Secūda ad Timotheū.ij.Tu igitur feras af- X
flictiones,vt bonus miles Ieſu Chriſti, nemo qui militat, im-
plicat̄ vitę negotijs, vt ei qui ſe in militiā delegit, placeat, Qđ
ſi certet etiā aliqs,nō coronat̄ niſi legittime certauerit, Labo-
rantē agricolam oportet primum de fructibus percipere.
Ad Titum.ij.capite,vt purificaret ſibi ipſi populū peculia- XI ad Titum. ij.
rē, ſectatorē bonoꝝ operū, hæc loquere,hortare,& argue cū
omni p̄cipiendi ſtudio,nemo te deſpiciat, Et ad Titum.iij XII ad Titum.iij.
Admoneto illos, vt prīcipatibus,ac poteſtatib.ſubditi ſint,vt
Magiſtratib.pareāt,vt ad omē opus bonū ſint parati,neminē
quoq; maledicāt,Ne ſint pugnaces, ſed hūani,oēm exhibētes
māſuetudinē erga omēs homīes,De hiis volo vt cōfirmes,quo
ſolliciti ſint,vt bonis operib. præſint, q crediderūt deo, Hæc
eñ ſunt honeſta,& vtilia hominibus,diſcant aūt & veſtri bo-
nis opibus præeſſe ad neceſſarios vſus, vt nō ſint infrugiferi.
Et dies me deficeret ſi receſere perrexero reliq̄ loca, q̄ ad
bōfacere aut bene operari, de operibuſq; bonis in Euangelio
paſſim conſcripta ſunt.

DOCTORIS IOANNIS FABRI. DE SATISFACTIONE PRO PECCATIS. CAPVT. XI.

DOCTOR BALTHASAR.

Ad Roma.v. ſ.Corint. xv.

QVod ad ſolam fidẽ attinet & opera, tibi aſſentior. Sed qd ad illa, cum dicũt Deum ꝓ nobis paſſum, noſtra totiuſq; mũdi peccata luiſſe, ꝓ nobis ſatisfeciſſe, Ideoq; vana eſſe quę de operibus prædicamus.

DOCTOR FABRI.

Non debet quiuis ſcripturã ꝑ libito iterpretari.

Ecce tibi, q & quãti errores cõſequunẽ, cum ꝓ ſua quiſq; libidine ſcripturã interpretatẽ, Q. ſi cunctis in hunc modum agere collibitũ fuerit, facile nudis nos omnes pedibus incedere debere, ex Euãgelio ꝓbare poſſem, Imo ſi ꝑtinaci animo (vt multi ſolẽt) veritati cõtraluctari & nouas hæreſes ſtruere gauderẽ, vix eſſet inſignis aliqs vtriuſq; teſtamẽti locus, ex q̃ non hanc vel illam hæreſim & impietatẽ moliri darẽ. Ita oẽs hęretici ex Euangelio nouã ſubinde erroris anſam arripuerĩt, Nõ q Euangeliũ in culpa ſit, ſed q circa pugnas verborꝫ laborare nonnullis placeat, Quorundã vero inſtitutũ eſt docere qđ nũq; didicerũt, alijs animo inſidet, ſub vmbra Euãgelij cruẽtas cõmouere tragœdias, & non pauci ſunt, q hoc inſtituto ſe clariores, locupletiores, & immortales poſſe facere ſibi ꝑſuadẽt, ſed hij omnes ſpecilla nõ apte narib. ſuperiũxere.

Chriſtũ ſatis fecisſe pro nobis.

Nimium (ꝓch dolor) verũ eſt iam vulgo hæc ferri, atq; adeo pueri par impar ludẽtes, in arũdineq; longa eqtãtes, hoc quaſi firmiſſimo fundamẽto triũphant, ſe Chriſti paſſione & liberatos & liberos, in vtranq; dormire aurẽ ſine bonis operibus ſecure valeant, Chriſtus redemerit, Chr̃us ſatisfecerit, Et hic ego non ignoro, Chr̃m veniſſe ſaluatorẽ omni poplo, Lucę.

Lucæ.xix.

xix. Voluit is q̃rere q̃d perierat, Idcirco circũ Iudęã, Samariã, Galileam ꝓfectus cũ iudęis & gẽtibus ſermonẽ inſtituit, peccatores non cõdemnauit, ſed potius ad ſe vocauit, nemine ex-

Matthei.xi.

cepto, Venite ad me omnes (clamat) qui laboratis & onerati

eſtis,

eſtis,& ego reficiã vos,Et iuxta ꝓpheciã, O vos omes q tranſitis per viã iſtam,Attendite & videte ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus, Scio poſthac ſaluatorẽ nr̃m recte eſſe oſtenſum, Agnum dei qui abſtulit peccata mundi, Et illud Ioan.xi.Ieſus moriturus erat ꝓ gente,& non tantũ ꝓ gente,ſed vt filios Dei qui erant diſperſi,cõgregaret in vnũ,Et quõ ipſe teſtat̃ Ioãnis.xij.Granũ frumẽti cadere in terrã & mori oportuit, vt fructũ multũ afferet,et Paulus ad Romanos, cõmẽdat charitatẽ ſuam Deus in nobis,q ſi cum adhuc peccatores eſſemus ſecuudũ tẽpus Chriſtus ꝓ nobis mortuus eſt,idcꝫ de ſe prædicauit in Ioanne, Se eſſe paſtorem bonum, qui poneret animam ſuam pro ouibus ſuis, q amor flagrãtior non fuit, necꝫ eſſe potuit, præſertim ita mortuus vt necꝫ iniuſtus necꝫ impius fuerit, qui peccatum non fecit, necꝫ inuentus eſt dolus in ore eius, Cum ꝓ iuſto nemo libẽter moriatur.i. Corinth.ca.xv.Chr̃us mortuus eſt ꝓ peccatis nr̃is iuxta ſcripturas,Ad Gal.i.Seip̃m dedit ꝓ pc̃tis noſtris,Ad Ephe.ca.i. p̃deſtinauit nos in adoptionẽ filiorũ per Ieſum Chriſtũ in ip̃m ſecũdũ ꝓpoſitũ voluntatis ſuę in laudẽ glorię, & gratiæ ſuę, in qua gratificauit nos, in dilecto filio ſuo,in quo habemus redẽptionẽ per ſanguinẽ eius in remiſſionẽ pc̃tõrum,Ad Philippẽſes valde Paulus gloriatur,vt Chr̃us ſe exinaniuerit,formãcꝫ ſerui aſſumpſerit, ſe hũiliauerit vſcꝫ ad mortem,mortem aũt crucis,ad Colloſ. i.In ipſo cõplacuit oẽm plenitudinẽ diuinitatis in habitare, & per eum recõciliari,oĩa in ip̃m,pacificãs per ſanguinẽ crucis eius ſiue qui in cœlis, ſiue qui in terris ſunt, Ad Colloſ.ij.vos cum mortui eſſetis in delictis & p̃putio carnis veſtrę cõuiuificauit cũ illo,donãs vobis oĩa delicta, delens qđ aduerſus vos cyrographum decreti,q̃d erat contrariũ nobis.i.Thimo.i. Fidelis ſermo,& oĩ acceptiõe dignus, qa Chriſtus Ieſus venit in hunc mundũ,pc̃tõres ſaluos facere,quorum primus ego ſum, Et.i.Thimo.ij.Vnus deus,vnus & mediator dei & hoĩm, hõ Chriſtus Ieſus, qui dedit redemptionẽ ſemetip̃m pro nobis, Hoc ẽ qđ in vltima cœna dixit de ſanguine, qui ꝓ ipſis & ꝓ

Thitũ.i.
Ioan.i.
Ioannis.xij.
ad Roma.v.
Ioan.x.
Eſa.liij.
i.Pet.ij.
Matth.xxvi.
Marci.xiiij.
Lucæ.xxij.

Y iiij multis

multis effundẽdus erat, Et quanq̃ hęc ſcripturæ veriſſimę ſunt, habent tñ eorũ cõſtantem intellectũ, alijs etiã ex ſcripturis, Nempe nullã rõnem habent dicẽtes, qa Chr̃s paſſus eſt ꝓ nobis, ea ꝓpter opus nõ fuerit, necꝙ ꝓficuum erit poſt paſſionem Ieſu bona opera facere, peccata cõfiteri, pati cũ Chriſto crucẽ Chriſti ferre, De quib. vere ꝓphetauit Petrus vt ſint qui poſt carnẽ in cõcupiſcẽtia immũditię, ambulant, dñationemcꝙ contẽnunt, audaces, ſibi placẽtes, ſectas nõ metuunt introducere, blaſphemãtes, voluptatẽ exiſtimãtes diei delicias, coinqnatiõis & maculę delicijs afflũtes, in cõuiuijs ſuis luxuriãtes vobiſcũ, oculos habẽtes plenos adulterij & inceſſabilis delicti, pelliciẽtes animas inſtabiles, cor exercitatũ in auaricia habẽtes, Maledictiõis filij, derelinquẽtes viam rectã, errauerũt, ſecuti viam Balaam ex Boſar, qui mercedẽ iniquitatis amauit correptionẽ vero habuit ſuę veſanię ſubiugale mutũ animal in hoĩs voce loquẽs, ꝓhibuit ꝓphetę inſipientiã, Hij ſunt fontes ſine aqua, & nebulę turbinib. agitatę, quib. caligo tenebrarum reſeruaẽ, Superbia eñ vanitatis loquẽtes pelliciũt in deſiderijs carnis luxurię, eoſcꝙ paululũ effugiunt, qui in errore cõuerſari, libertatẽ illis ꝓmittẽtes, cũ ipſi ſint ſerui corruptõnis, Ecce vt pulchre in Lutheranos hæc ꝓphetia ex oĩ parte cadat, quadretcꝙ. Sed queadmodũ Chriſti paſſio nos liberauerit ex ſcriptura intelligamus, Ad Titum. ij. Apparuit gr̃a dei & ſaluatoris nr̃i, oĩb. hoĩbus erudiens nos, vt abnegãtes impietatẽ & ſęcularia deſideria, ſobrie, iuſte & pie viuamus in hoc ſęculo, expectãtes beatã ſpem, & aduentum glorię magni Dei & ſaluatoris nr̃i Ieſu Chriſti, qui dedit ſemetip̃m ꝓ nobis vt nos redimeret ab oĩ iniqtate, & emũdaret ſibi populum acceptabilẽ, ſectatorẽ bonorũ operũ, hęc loquere & exhortare, Ecce ſectatorẽ bonorũ operum. Secunda ad Thimo. ij. Fidelis ſermo, nam ſi cõmortui ſumus, cõuiuemus, ſi ſuſtinemus & cõregnabimus, Et ſequit̃, Si quis ſe emundauerit, erit vas in honorẽ ſanctificatũ dño, ad Colloſſ. i. Adimplebo ea q̃ deſunt paſſionũ Chriſti in carne mea pro corpore eius qd' eſt eccleſia,

[Margin notes: i. Pet. ij. — Lutheranorũ deſcriptio. ij. Petri. ij. — Quõ liberauit nos paſſio Chriſti. — Oportet nos cõpati, commori ac coopati Chriſto, ut conregnemus cũ illo.]

eccľa.ad Ephe.v.Chrs dilexit eccľam,et ſeipm tradidit ꝓ ea,vt illā ſctificaret, mūdās eā lauacro aquę ī v̓bo vitę, vt exhiberet ſibi glioſā eccľiā, nō hñtē maculā,aut rugā, aut aliqd hmōi,ſed vt ſit ſancta & īmacľata, & ſeqt̄ vt obedire,remittere iniurias oporteat,qua armatura ſe p̄munire debeant, Ad Gala.v, Qui ſunt Chri,carnē ſuam crucifixerūt, cū vicijs & cōcupiſcentijs, Et iterū ad Gala. ſimul cū Chriſto crucifixi ſunt.ij. ad Corint. v.ſi vnus ꝓ oīb.mortuus eſt,ergo oēs mortui ſuut,& ꝓ oībus mortuus eſt Chrus, & qui viuūt, iam ſibi nō viuūt, ſed ei qui ꝓ ipſis mortuus ē.i.ad Corin.vi. empti eſtis precio magno,glorificate & portate Deū in corpore vro.ij,ad Corint.vi. Exhibeamus nos ſicut Dei miniſtros in multa paciētia, in tribulatiōib.in neceſſitatib,in anguſtijs, in plagis &c. — *ad Galla. ij.*

Ad Rom.viij.Deus filiū ſuum mittēs in ſimilitudinē carnis peccati,& de pctō dānauit peccatū in carne,vt iuſtificatio legis impleret̄ in nobis,qui nō ſecundū carnē ambulamus,ſed ſecūdū ſpiritū,prudētia carnis mors eſt,ſapiētia carnis inimieſt Deo,qui in carne ſunt,Deo placere nō poſſunt, ergo fratres debitores ſumus nō carnis,vt ſecūdum carnē viuamus, ſi eñ ſcd̓m carnem vixeritis,moriemini,Et ſequit̄,ipſe ſpūs teſtimoniū reddet ſpiritui nro,ꝙ ſumus filij Dei,ſi aūt ſumus filij Dei,& hæredes,hęredes qdem Dei,cohęredes aūt Chri, ſi tñ cōpatimur,vt & glificemur,Et ad Rom.vij.Fratres mei mortificati eſtis legi per corpus Chri,vt ſitis alterius q ex mortuis reſurrexit.vt fructificetis Deo, Et ad Rom.vi.Quō Chrus reſurrexit a mortuis per gloriā patris,ita & nos in nouitate vitę ambulemus,ſi eñ cōplantati facti ſumus ſimilitudini mortis eius,ſimul & reſurrectiōis erimus,hoc ſcientes, quia vetus hō noſter ſimul crucifixus eſt,vt deſtruat̄ corpus peccati,vt vltra non ſeruiamus pctō, — *Ne amblem⁹ ſecūdū carnē*

Et idem Paulus ad Rom.iij.Oſtendit dñm conciliatorē & remiſſorē peccatorū pręteritorū, ideoq; iiij.ca.ad Rom.Et ſi Paulus de Chriſto affirmet,vt traditus ſit ꝓpter delicta nra,mox tñ ad bona opera exercēda nos horrat̄ & a malis abſterret, Et ſi ē,iuxta Ioānis canonicā,recōciliatio, — *Quō Chriſt⁹ eſt recōciliatio noſtra.* — *j. Ioannis. ij.*

non ꝑ noſtris tm̃ admiſſis,verũetiã vniuerſi mũdi,docuit tñ
Matthei.vi.
nos ipſe Chriſtus,vt patrẽ ꝑcaremur q in cœlis eſt, vt noſtra
nobis debita dimitteret,Ipſe idem,q mediator,aduocatus,ꝓ-
piciatorq́ʒ eſt,docere nõ dubitauit,nec fruſtra toties docuit et
Matthei.xvi.
dixit,qui vult venire poſt me abneget ſemetipm̃,& tollat cru
Ioannis.xiij.
cem ſuã & ſequať me,Eius rei gr̃a exẽplũ nobis dedit, vt que-
j.Petri.iiij.
admodum ipſe fecit,et nos faciamus,Ad quod nos tãtope Pe-
trus hortať ac vocat,cũ ait,Chriſto in carne paſſo,& vos eadẽ
cogitatiõe animamini,in hoc em̃ (inquit idem Petrus) vocati
eſtis,quia & Chriſtus paſſus eſt ꝑ nobis,vobis relinquẽs ex-
j.Petri.ij.
emplum vt ſequamini veſtigia eius,qui peccatum non fecit,
nec inuẽtus eſt dolus in ore eius,qui quũ malediceretᷣ,nõ ma-
ledicebat,quũ pateretᷣ,nõ cõminabať,tradebat aũt iudicanti ſe
iniuſto,qui pctã noſtra ipſe ꝑtulit in corpore ſuo ſuper ligno,
vt peccatis mortui,iuſticię uiuamus, cuius liuore ſanati eſtis.

Vnde ſequiť Chriſti paſſionẽ, culpã ab Adam Adeq́ʒ ſtir-
Neceſſarium nobis ẽ poſt peccata pœnitẽtiã agere.
pe contractã luiſſe aboleuiſſeq́ʒ,peccata aũt, quę nos recens in
mortali corpore admiſimus,neceſſe quidẽ eſt, eadem paſſiõe
Chriſti remitti, nihilominus tñ flagitamus pœnitentiã,quam
apľi ꝑdicarunt,neq́ʒ ea eſt ſentẽtia, ita nos Chr̃i ſanguine ſal-
uos fieri,vt nulli bono operi addicti per om̃e impuritatis ge-
nus,laxis habenis libere feramur,nullius vt erroris nos pœni
teat unq̃,nunq́ʒ reſipiſcamus, nunq̃ pœnitẽtię dignos fructus
pariamus,Propterea qđ fratri errãti,debitoribusue nr̃is cul-
Mar.xi.
pas,debitaq́ʒ cõdonamus, vt nos docuit Chriſtus,tunc demũ
Pater noſter nr̃a debita etiã nobis cõdonat ac remittit.

Exactaratio a nobis Deo reddenda.
Icirco nobis tocies iuſticiã Chriſti ſcriptura intentat,vt
dño rõnem exactã omniũ rerũ,actionũq́ʒ noſtrarũ,atq́ʒ adeo
Matthei.xij.
de quouis verbo ocioſo,q̃d ab ore temere ꝓlapſum exciderit,
ſimus rõnem reddituri,atq́ʒ hic eſt filius hois,qui mittet ange
Matth.xxiiij.
los ſuos cum tuba & voce magna,& cõgregabũt electos eius a
quattuor ventis, a ſummo cœlorum uſq́ʒ ad termiuos terrę.j.
j.ad Theſſ.iiij
Theſſ.iiij.Ipſe dñs in iuſſu & in voce archangeli & in tuba dei
deſcẽdet de cœlo,& mortui q in Chriſto ſunt reſurgẽt primi,

& quid

& quid faciet? Sedebũt iudicãtes duodecim tribus Iſrahel ,& nos ſtabimus ante tribunal eius reddituri rõnem villicationis nrę,Et ipſe dabit vnicuiq; ſecũdũ opera eius,quæ ſeminat hõ, ea metet qui ſeminarũt in bñdictiõib.de bñdictionib.& metẽt qui parce ſeminarũt,parce metent , Et in ſumma,corã hoc iuſto iudice,vtcunq; ꝓ nobis paſſus,crucifixus,et ſepultus ſit, q̃ bona fecerunt,ibunt in reſurrectionẽ vitæ, qui vero mala ꝑpetrarũt,ibunt in reſurrectionẽ iudicij, ſicq; mala q̃ fecerunt, relegabunt̃ in caminum ignis,vbi fletus et ſtridor eſt dentiũ.

Matthei.xix. Lucæ.xxij. Ad Ro.xiiij. Lucæ.xvi. Ad Gall. vi. ij. Corint. ix. Iohan.v. Matthei.xiij.

Ille filius eſt hominis,qui veniet in ſede maieſtatis ſuæ,vt cõgreget ante ſe oĩes gentes, cõgregatas ſeparet ab inuicẽ , ſicut paſtor ſegregat oues ab hædis,& ſtatuet oues quidẽ a dextris,hædos aũt a ſiniſtris,Tũc dicet rex,his qui a dextris eius erunt, Venite bñdicti patris mei,poſſidete regnũ,paratũ vobis a cõſtitutiõe mũdi,Eſuriui eñ,& dediſtis mihi mãducare, ſitiui,et dediſtis mihi bibere,hoſpes erã,& collegiſtis me, nudus eram & operuiſtis me,infirmus et viſitaſtis me,in carcere erã & veniſtis ad me,Tũc vero dicet rex ijs q̃ a ſiniſtris erũt, Diſcedite a me maledicti in ignẽ ęternũ, qui paratus eſt diabolo,& angelis eius,ſitiui & nõ dediſtis mihi potum , hoſpes eram ,& nõ collegiſtis me,nudus erã & nõ operuiſtis me, infirmus et in carcere eram,et non viſitaſtis me.

Tribunal Chriſti i nouiſſimo die. Matthei.xxv.

Hac vna certę iuſti iudicis ſentẽtia manifeſtũ fit toto cœlo Lutheranos errare,qui ob male ꝑpetrata,e ſola Chriſti paſſione impunitatẽ ſibi ſumũt,aduerſus q̃s impiętatũ magiſtros fortius dei gladiũ vibrabimus,Matth.ca.xxvi.Dico vobis (inq̃t corã Caypha dñs)amodo videbitis filiũ homĩs ſedentẽ a dextris virtutis dei,& venientẽ in nubib.cœli, Is eſt (vt Paulus ad Rom.xiiij.) in hoc Chrus mortuus eſt & reſurrexit, vt & viuorũ & mortuorũ dñetur, Tu aũt quid iudicas fratrẽ tuũ? oĩes enim ſtabimus ante tribunal Chri,& vnuſqſq; ꝓ ſe rationem reddet deo,Ad Ephe.vi.Vnuſqſq; quod fecerit bonũ hoc recipiet a dño,ſiue ſeruus ſiue liber,ꝓpterea accipite armaturã dei,vt poſſitis reſiſtere in die mala,& in omnib. perfecti

Deus vnicuiq; reddet iuxta opa ſua. Matth. xxvi.

ſtare.i.Corint. iij.vnuſqſq; ꝓpriam mercedē accipiet ſecundū ſuū laborē, Siquis ſupędificat ſuper fundamentū hoc,aurū, ar gētum,lapides ꝑcioſos,ligna,fœnū,ſtipulā,vniuſcuiuſq; opus manifeſtū erit,dies em̄ dn̄i declarabit,quia in igne reuelabit, Et vniuſcuiuſq; opus quale ſit ignis probabit.

Vſq; ad finē perſeuerare oportet in opib⁹ bonis. Pſal.xciiij. Lucæ.ix.

Hæc om̄ia Paulus ad Hebræ.iij.plana facit,dicens,Partici pes Chr̄i effecti ſumus, ſi tn̄ initiū ſubſtātiæ eius vſq; ad finē firmū retineamus,dum dicit,hodie ſi vocem eius audieritis, nolite obdurare corda veſtra,ac ſi diceret, ſi crucē vna portabimus,ſi ab aratro manū non retrahemus,non reſpexerimus, ſed pſeuerauerimus vſq; ad finem, ſi agemus vt fortes milites Chriſti cōſtantiſſime pſeuerātes, ſi non vt fugitiui ſerui clam turpiter diſcedemus a dn̄o ī Oliueti mōte, vbi dn̄i paſſio cœpit,a cruce idq; multo minus eſt cōmittendū, etiāſi a iudęis & latronib.vtriſq; rideamur,ſed perſeuerauerimus q̄ad in patris manus ſpm̄ nr̄m cōmittamus,& cum Nicodemo atq; Ioſepho ab Aramathia dn̄m in nouū ſepulchrū tumulemus, tūc nobis Chriſti paſſio ꝓderit, vnaq; reſurgemus in nouiſſimo die.

Matth.xxvi. Ioannis. xix.

Verba carnalia Lutheranorum. Sapinetiæ. ij.

Sed iactitare,paſſum eſſe ꝓ nobis Chr̄m,ſatisfeciſſe, om nem culpā exemiſſe,om̄ia luiſſe,nos nihil facere vel debere vl̄ oportere,niſi vt læti dicamus, Coronemus nos roſis, & nō ſit pratū q̄d non pertrāſeat luxuria nr̄a, edamus & bibamus cras forte moriemur,dulcē nobis vitā trāſfigamus,genio indulgeamus,ludētes circū cōflatilē auro vitulū ſaltemus, cōmeſſationib.& ebrietatib.repleamur,hominis eſt,bene craſſa mineruæ libertate,quadā ac mēte plane Epicurea,ſcripturas tractantis.

i.Corint. xv. Exodi.xxxij. Deut.xxi.

Eoꝝ dānatō. Iob.xxi.

Stant em̄ etiā hodie quę Iob,olim ꝓphetauit,ducēt in bo nis dies ſuos,& in puncto ad inferna deſcēdent, Et diues ille q in byſſo & purpura veſcebat̄, epl̄abat̄q; q̄tidie ſplēdide, qui Lazaro egenti,vlcerib. ac morbo cōfecto,micas de menſa cadentes negabat, tandem in inferno ſepultus eſt.

Lucæ.xvi.

Turpitudo eoꝝ dogmatis. Lucæ. xxij.

Sane indignū Chriſto cōſiliū fuiſſet,in monte Oliueti ita per agonē angi, vt vere de ipſo ſcripſerit Euangeliſta Lucas, Factus eſt ſudor eius ſicut guttæ ſanguinis decurrētis in terrā, ad colūnam

Ad columnã virgis cædi, corona ſpinea confodi, in cruce poſt immania innũeraq́ ſuppliciorũ gñ̃a affigi voluiſſe, nobis vt integrũ foret, nullo reſpectu aut pœnæ aũt delicti, effuſe licenterq́, quodcũq́ libeat & dicere & patrare, ſicq́ paſſiõe ſua ꝓfuſiſſimis nr̃is libidinib. apertũ liberũq́, in quo regnarẽt, campũ aperuiſſet, Quo fieri neceſſe eſt, vt q̃tquot perditiſſimã hãc hæreſim imbuerũt, nõ Chriſtũ ſed ventrẽ deum habeãt ſaluatoremq́ noſtrum rurſus crucifigant.

Ioannis.xix.

ad Phill. iij.

DE LIBERTATE CHRISTIANA. CAPVT. XII.

D.BALTHASAR.

SCripturas quas adduxiſti ꝓbo, quid autẽ q̃n illi intendũt Chriſtianã libertatẽ, quod Chr̃s eos liberarit, redemerit, ſe nihil eapropter debere, nec Deo, nec hominibus.

D.FABRI.

Non deſtitit uero vir egregius Lutherus Chriſtianę libertatis p̃co eſſe, q̃ad agricolæ om̃es ab aratris ſenſim defluentes, & in enſes vomeres, in lanceas ligones cõflantes, ſeſe in numerum nobiliũ vindicarint, nullũ dñm, nullũ magiſtratũ agnoſcerent, nemini qcq̃ pendere, multa multis per vim eripere, phas nephaſq́ cõmiſcere, vno om̃es cõſenſu conarent̃. Qnę libertatis vſurpatio plus centũ millia Germanorꝝ clade miſerabili vno anno ꝑdidit in uno eoq́ exiguo Germaniæ loco, taceo tot millia affictiſſimarũ uiduarꝝ, orphanorũq́, qꝫ eodem ex malo reliq duriorẽ pene morte uitã tolerant, ſic nepharius apoſtata, & fidei & voti mõaſtici deſertor, hęc libertatis Chriſtianæ p̃conio plurib. & grauiorib. Germaniã cladib. opp̃ſſit qđ ſi immaniſſimus Turcarũ tyrãnus, inimicus ille crucis & nominis Chriſti crudeliſſimus, q̃dringẽtis hominũ millib. ſtipatus Germaniæ bellũ intuliſſet, non eſt (ꝓh dolor) Germania amplius fraterna illa, vnde nomen accepit, Germania ſed

Quantũ mali peperit ruſticis libertas Lutherana.

Ex Germania Lutherani Grimmaniã fœcerunt.

 pocius

pocius Grimania vbi diaboli ſemĩaria eualuerũt.i.fides,beni-
gnitas,charitas mutua,obediẽtia,timor Dei,cõſcientiæ bonæ,
religio, virtutes om̃es, plurimis in locis reſtinctę,euanuerẽt,ac
Matth.xxiiij. vereor ne ſimus eo in tẽpore,de q̃ Chriſtus ait,abũdabit iniq-
Spũs pri9 ꝓ- tas,& refrigeſcet charitas multorũ. Magna ꝑfecto amẽtia
bari debuiſ- ſeducti ſumus ꝙ paſſim Euãgeliſtis iſtis,ꝗ ſe ſpũm Dei habe-
ſet Luthera- re ore magnifico & plane Thraſonica iactãtia gloriabant, tũ
nus. faciles aures p̄buimus, neq; eñ antea aut decuerat, aut opor-
tuerat q̃ ſpiritũ num ex Deo,an mẽdax eſſet, ꝓbaremus, Nã
in aperto eſt, hanc arborẽ non ſpũs fructus, ſed (vt Paulus ad
Galla.v. Galath.pulchræ cõmonſtrauit) opera carnis ꝓfudiſſe nefaria
& inaudita,fructus qdẽ ſpũs eſt Charitas,Gaudiũ,Pax, Paciẽ
tia,Benignitas,Bonitas, Longanimitas, Manſuetudo, Fides,
Modeſtia,Cõtinentia,Caſtitas. Hæ virtutũ columnæ ſub
huius veſtri Euangelij tẽpeſtate, labefactatę conciderũt, vt ne
veſtigiũ quidẽ aliqd' ſuperſit in vobis,Opera vero carnis ma-
nifeſta ſũt, Fornicatio,Immũdicia,Impudicitia,Luxuria,Ido-
lorũ ſeruitus,Veneficia,Inimicitię,Cõtentiões,Aemulatões,
Iræ,Rixæ,Diſſenſiones,Sectæ,Inuidiæ,Homicidia,Ebrieta-
tes,Cõmeſſatiões,& hijs ſimilia. Hæc inicia om̃ia ꝑfuſiſ-
Libertas Lu- ſime nobis illa vr̃a extulit Chriſtiana libertas, magniloquis
therica oim ſermonib.turbulẽtis cõtionib.glorioſis ac importuniſſime cla-
vitioꝝ parẽs. moſis p̄conib. euulgata, Ideoq; mors conſequat̃ neceſſe eſt, ac
idem Paulus mẽte,vt om̃ia, diuina longe ante,aliqñ fore p̄ui-
dit monachũ apoſtatã,audacẽ, fronte ꝑfricta impudentẽ,blaſ-
phæmũ,fœderũ, votorũ , religionis deſertorẽ,q ꝓ Chriſtiana
Gala.v. libertate licentiã carnis p̄dicaturus eſſet,ideoq; non ſemel,vbi
j.Theſſa.ij. libertatẽ euãgelicã p̄ſcribit,adicijt,attñ nõ in occaſionẽ carnis,
ſed hanc om̃es Lutherani appendicem p̄terierunt.

DOCTOR BALTHASAR.

Verum eſt,ac equidẽ ſemper mortificationẽ carnis,& cor-
poris caſtigationẽ p̄dicaui, & ꝑfecto illa Chriſtiana libertas
nunq̃ mihi ſatis placuit,neq; ſperaſſem eo rem euaſuram.

DOCTOR FABRI.

Sapiens

Sapiens non cõmittit,vt ei ſit aliqñ dicendũ,non putarã, Iudas primũ conſiliũ dedit, deinde etiã ꝓdidit. Chriſtiana libertas in eo poſita ē (mea ſententia) ꝙ is ſolus,q liber dominatᷣ inter mortuos Chrs,ab Adę pctõ immunis liberoſq̧ nos reddidit,vnde Ioan.viij.ita ait,Si mãſeritis in meo ſermone, vere diſcipuli mei eritis,& cognoſcetis veritatē, & veritas liberabit vos,Rñdent ei,ſemē Abrahę ſumus,& nemini ſeruiuimus vnq̃, quõ tu dicis,liberi eritis?rñdit eis Ieſus,Amen amē dico vobis,qa oĩs qui facit peccatũ,ſeruus eſt pctĩ,ſeruus autē nõ manet in domo in æternũ,filius autē manet in ęternũ, ſi ergo vos filius liberauerit,vere liberi eritis,His verbis inducti,qui Lutheri caſſib,ſunt irretiti,& nouę fidei pſtigijs faſtinati, illico ſe liberos iactitarũt,ꝙ Chrus filius dei eos liberarit,nõ aũt conſyderarũt quę pceſſerunt,q peccatũ fecerit pctĩ ſeruus habeat & ſit, ac ꝓtinus quæ cõſequuntᷣ, ſi filij Abrahę eſtis opa Abrahę facite, Quod & Paulus ꝓprie magis expreſſit, ad Rom.ſcribēs ca.vi.Nõ regnet peccatũ in mortali corpore veſtro,vt obediatis cõcupiſcētijs eius, ſed neq̧ exhibeatis mēbra vr̃a,arma iniqtatis pctõ,ſed exhibete vos deo tanq̃ ex mortuis viuentes, & mēbra veſtra arma iuſticiæ deo, peccatũ eñ vobis nõ dñabitur,nõ eñ ſub lege eſtis , ſed ſub gratia, Quid ergo peccabimus qa non ſumus ſub lege ſed ſub gr̃a?abſit,An neſcitis,cui vos exhibetis ſeruos ad obediendũ, ſerui eſtis eius cui obediſtis,ſiue peccati ad mortē, ſiue obedientię ad iuſticiã, Gratia aũt deo ꝙ fuiſtis ſerui peccati ,obediſtis autē ex corde in eã formã doctrinę in q̃ eruditi eſtis,liberati aũt a pctõ,ſerui facti eſtis iuſticiæ,humanũ dico ꝓpter infirmitatē carnis vr̃ę, Sicut eñ exhibuiſtis mēbra veſtra ſeruire immũdicię & iniqtati ad iniquitatē, Ita etiã exhibete mēbra veſtra ſeruire iuſticiæ in ſanctificationē,Quum eñ ſerui eſſetis peccati,liberi fuiſtis iuſticiæ,quē ergo fructũ habuiſtis tunc in illis de quibus nunc erubeſcitis? nam finis illorũ mors eſt,nunc vero liberati a peccato,ſerui aũt facti deo,habetis fructũ veſtrũ in ſanctificationē,Finem vero vitã æternã,Stipendia eñ peccati mors,

Marci.xlij. Quid uera libertas Chriſtiana.

Declaratio uerae libertatis ex Paulo.

Libertas a peccato. Ioannis. viij. Matthei.vi.

gratia aũt dei vita ęterna in Chriſto Ieſu dño nr̃o, hęc Paulus. Sic itaq; eſt de Chriſtiana libertate ſentiẽdũ vt liberi ſimus a peccatis, q enim viuit in peccato, peccati ſeruus eſt, miniſter diaboli, neq; quiſq; põt ſeruire deo & mãmonę, Atqui, dicũt, Inter Chriſtianos ſeruus nõ eſt, vt Paulus ad Galath. manifeſte

Ad Galla.iij.

declarat dicẽs, Iam nõ eſt ſeruus &c. His ego rñdeo, Paulus ca. iij. ad Gal. ſic ait, Nõ eſt Iudæus neq; Gręcus, nõ eſt ſeruus neq; liber, nõ ẽ maſculus neq; fœmĩa, oẽs cĩ vos vnũ eſtis in Chriſto Ieſu, ſi ergo nos Chriſti, ergo ſemen Abrahæ eſtis, & ſcd'm ꝓmiſſionẽ hęredes, Nõ igit̃ Chriſtiana libertas eiuſmodi eſt, vt a dñi ſeruitio nos eximat, alioq; fruſtra ſeruũ deſcripſiſſet ad

ij. Thimo.ij.

Thimo. Paulus qui ſit, queue ſe gerat, quũ inter cætera doceat, ſeruum domini nõ oportere eſſe litigioſum, & quo illud tan-

Pſalmus.ij.

dem Dauidis ? ſeruite dño in timore &c, an nõ in eadem epſ̃a

ij. Pet.j.
j. Corinth.ix.

qua ſeruũ peccati eſſe negat, ſeſe Chriſti ſeruũ appellat ? & ad Rom.i. item ſe Chriſti ſeruũ vocat ? & Symon Petrus in ſua altera Canonica ſimiliter fœcit, & Paulus, quum eſſet liber, ſe ſeruum oĩm exhibuit.

Adulterina libertas.

Sed adhoc valuit adulterina libertatis Chr̃ianę ꝓfeſſio, vt cũ ſubditi audirẽt in Euãgelio, nõ eſſe quenq̃ ſeruũ iam liberi omẽs, nobiles, barones eſſe voluerunt, Tacuerant eñ pręclari illi pręcones libertatis ea oĩa, quæ de ſubditis et ſeruis ab

Scripta Pauli de ſeruorum obedientia.

codẽ Paulo prudẽtiſſime poſita nõ pauca legunt̃, Ad Epheſi. vi, Serui obedite dñis carnalib. in timore & tremore, in ſimplicitate cordis veſtri ſicuti Chr̃o, ecce ſicut Chr̃o inqt, nõ ad oculũ ſeruiẽtes q̃ſi hominibus placẽtes, ſed vt ſerui Chr̃i faciẽtes volũtatẽ dei ex anĩo, cũ bona volũtate ſeruientes ſicut dño & nõ hoĩbus, ad Coll. iij. Serui obedite per omnia dñis carnalibus, non ad oculũ ſeruiẽtes quaſi hominib. placẽtes, ſed in ſimplicitate cordis timẽtes dñm. i. Thimoth. vi. Quicũq; ſunt ſub iugo ſerui, dominos ſuos oĩni honore dignos habeãt, ne nomẽ

Velamen maliciæ.

dñi & doctrina blaſphemet̃, .i. Pet. ij. ſic eſt volũtas dei, vt bñfacientes obmuteſcere faciatis imprudentũ hominũ ignorãtiam, quaſi liberi & nõ q̃ſi velamen habẽtes malicię libertatẽ

ſed ſicut

ſed ſicut ſerui dei, oēs honorate, fraternitatē diligite, deū timete regē honorificate, ſerui ſubditi eſtote in omi timore dñis nō tantū bonis, & modeſtis, ſed etiā diſcolis, Hęc eſt eñ gratia ſi ꝑpter dei conſcientiā ſuſtinet quis iniurias patiens iniuſte.

Quare iſta leuis ac vana, prętextu Euangelij, de libertate Chriſtiana, imaginatio, plurimorū animos ad rebellionē cōmotos, ad ęternę flāmæ ſupplicia deiecerit neceſſe eſt, incōſutilemq́ Chriſti tunicā in varias partes diſtractā laniarit, Sūt q̄ libertatē Chr̄ianā glorioſe clamāt, vulgoq́, eiuſmōi ſermonum auido iactent ac p̄dicent, Eū aūt ego liberū lubens viderem, qui ſuo iure dicere queat, mundū eſt cor meum. Seditioſa libertas Lutheri.

Atq́ Pauli opinio ſane nō fuit, qñ de Chr̄iana libertate locutus, vt qui baptizatus crediderit, cōtinuo & domini & poteſtatis iugo repulſo, ſui iuris ꝑ libidīe liber viuat, Armat eñ gladio magiſtratus ad Rom. xiij. vbi & docet omnē animam ſubiectā eſſe debere poteſtatib. ſublimioribus, docet famulos obedire heris ſuis, Etiā reprehenſibilib. ne in oculis dominorum tantum fideles ſint, Quocirca Chr̄ianā libertatē non ita interp̄tari oportebat, nihil vt pēdendū ſit Cæſari, Quum maneat interim illud Pauli cui debemus tributū, tributū, cui vectigal, vectigal, cui honorē, honorem, Hinc ne ſcādalo eſſet dominus noſter Ieſus Chriſtus, & ſi liber natus, tamē tributum exoluit, ſoluendūq́ miraculoſa piſcatiōe cōfirmauit, quo perdiſcimus, vt cui honorem debemus honorē exhibeamus, ſed quomō illi euāgelicę pacis & Chr̄ianæ concordiæ turbatores cuncta apud Germanos adulterina Euāgelij p̄dicatiōe inuerterint, ex eorum fructib. cognoſcere potuiſti, & dies domini manifeſtabit eos. Longe aliter docuit Paul9 q̄ Lutherus. ad Ro.xiij. Matthei.xvij

Caput. xiij.

DOCTORIS IOANNIS FABRI. DE ABSOLVTA NECESSITATE. CAP.XIII.

D.BALTHASAR.

OMnia hęc admitto, ſed ducor admiratiõe non mediocri, quidnã Lutherũ adduxerit, vt doceret om̃ia ex abſoluta quadam neceſſitate fieri, necꝫ ab ea ſententia deduci poſſe.

D.FABRI.

Hæreſis/ut uenenũ/ſemper latius ſerpit.

Dicã tibi, Hęreſis perinde vt venenũ eſt aliquod, cuius ingeniũ eſt ꝙ primum minimã partẽ corporis attigerit, vt non acquieſcat, quoad totũ corpus inficiat, Et cor toto niſu petat, ac perimat, Eapropter preco, ſeruus & apl̃us veritatis, Paulus,

ij.Thimo.ij.

Timotheo pręſcribit quorudã ſermonẽ ſerpere perinde vt cancrũ, qui morbus facile medelã non accipit, vt & nodoſa podagra nulli ſolubilis medicinę, Sic vbi primũ homo ab eccleſia catholica, cõmunicꝫ Chr̃ianorũ cõſenſu, in alterã partem animũ inclinãs, hęreſcos peruerſę venenũ conceperit, non acquieſcit ſemel imbibitũ malũ, quin ſe latius fundat, ac vitalia petat, & nõ eſt inuenire tempus, quo vna heræſis ſola p̃ſtiterit imo plerumcꝫ alia aliam preuocauit, id quod (proh dolor) ſub Lutheriſmo factũ cernimus, et magno noſtro malo experti ſumus, ideocꝫ Paulus hęreticũ hoĩem, poſt vnã alterãcꝫ correptionẽ non reſipiſcentẽ, deuitandũ putat, ꝙ quaſi de reditu ipſius ad eccleſiã deſperet, cũ totum corpus vis pnicioſi morbi occupauerit, necꝫ vllum pharmacũ opitulari queat.

ad Titum.iij.

Hæretic9 Latroni aſſimilatur a Rege Ferdinando.

Et ſummę pietatis rex Ferdinandus, dñs meus gracioſiſſ. dicere ſolet, perinde eſſe hæreticũ vt latronẽ, qui vbi vnũ hominẽ occiderit aĩo angi ſolet, grauiter eũ pungente conſciẽtia, vbi porro alterũ ac deinde plures iugularit, iam animus fit ad ſcelus audatior, indies magis ac magis, tun[illegible]i tãti hõ eſt, quãti canis aliquis neglectiſſimus, Sic hęreticus, vbi cũ, venenũ atcꝫ immedicabilis gangrena in vno fidei articulo corripuerit, nõ ceſſat plura tentare plurium animis inſidias moliri, Quocirca raro vno, in religione noſtra, errore hęreſiue enata, nõ plures

illico

illico ſunt conſecutę, qđ verũ eſſe Vigilãtius, Iouinianus, Piggardus, Huſſus, atq; alij priorũ ſęculorũ hęretici documẽto ſũt.

Quare maiores noſtri ſapiẽter ſanxere, hęretico exorto ne malum ad multos ſerperet, mẽbraq; eccleſiæ inficeret, ſtatim principijs obſtandũ ac renitendũ eſſe, vtinã apud Germanos Chriſtiani gregis paſtores, ſtatus vtriuſq;, Reges, Principes, Epiſcopi ac ſacerdotes, Lutheriſmo inualeſcẽte nõ in vtranq; aurem ſecuri dormitaſſent, ſed aduerſus peſtilẽtiſſimũ furem domus Germanicę, tot virtutũ baſib, fultę, fortes parietes pfodientem, acrius vigilaſſent, neq; ceſſaſſent, Noe Arcę id eſt eccleſiæ opem ferre, anteq; ita latum foramẽ acciperet, vt (proch dolor) fruſtra iam obdurare conemur, Ignem extingui oportuerat cũ eſſet adhuc igniculus, neq; cõmittendũ fuit vt cunctis ceſſantib. flãma proxima quęq; amplexa repente ſeſe longę lateq; effunderet, vt iam extingui nõ queat, ſed ſero ſapiunt Phryges. Vos tãdiu in religiõe noſtra impune luſiſtis, De purgatorio ad inferos, ab inferis ad terras, a terris ad cœlos, ſuperoſq; puagati, per ludibriũ traductis ſanctis, tandẽ Marię negociũ faceſſere auſi eſtis, ac euerſis deinde ex ordĩe ſacramẽtis, cũ nihil reliqui veſtra vobis libido feciſſet, tentatis omĩbus membris ac labe aſperſis, ne a capite quidẽ temperaſtis, id eſt Chr̃o quem nefaria diſputatiõe, & deum negaſtis, & dei filiũ eſſe, Atq; hæc tametſi magna, ludicra tamen ſunt præ his quę de omniũ rerũ neceſſitate, pdidit Lutherus, oĩa videlicet, vt fiunt, ita fieri neceſſe eſſe neq; aliter poſſe fieri, Quã opinionẽ in ſumma alioqui licẽtia diſputãdi, ne gentiũ quidẽ philoſophi ferre potuerũt, Fatum eĩm gentiliũ ſapientes manib. & pedib. ſemp extermĩare ſtuduerũt, quod Lutherus nouus Solon, nouus Licurgus, et religioſus Pompilius, obuijs vlnis exceeptũ ĩ priſtinũ locum reſtituere aggreſſus eſt.

Hæreticis mox a princi pio reſiſtendum eſt.

Quouſq; pgreſſa eſt Lutheri hæreſis.

Hæreſis de abſoluta neceſſitate.

DOCTOR BALTHASAR.

Sed quid eum ad eiuſmodi errorem impulit?

DOCTOR FABRI.

Tres honeſtæ rõnes, vt in aſſertionũ libro tu quoq; videre poteras,

Tres rationes Lutheri.

Eſaiæ.xli. I re poteras, Prima, Bene et male, inquit Eſaias, ſi poteſtis facite, quo ex loco fundamentũ arripit cõſtituẽdę neceſſitatis abſolutę. II Secũda Math. vi. Foliũ nõ cadet ab arbore abſq; volũtate patris. III Tertia, q́ poeta dixerit, Certa ſtant oĩa lege, annon pulchræ rationes? an non fortis athleta gladio dñi ſtrenue vtitur? Hęc aũt ſunt apoſtoli Germanorũ Lutheri fundamẽta qui lux mũdi, qui ꝓpheta, de quo dubium eſt Helias ne ſit an Daniel, talem eũ ſui cũ aſſeclæ faciunt, atq; de ſe ipſe, ꝓ tumido, arroganti ac ambicioſo ſpũ ſuo gloriatr̃, & ſcribere nõ veretur, q́ e cœlo deus eũ demiſerit, q́ in ſe deus loquatr̃, & reuelatõnẽ dei habeat, Quaſi vero in hoc immũdo apoſtatico vaſe, habitare poſſit diuinus ille ſpũs, & niſi me mea opinio fallit, ꝓ elato aĩo laſciuus appoſtata pſuadere nobis vellet ſe ꝓphetã eſſe, & fortaſſe etiã dei filium cœlitus demiſſum, Ego ṽo illi aſſentior, eius patrẽ Sathanã eſſe, quẽ ſaluator noſter viderit ſicut fulgur de cœlo cadẽtẽ, Sed videamus q̃ ſolidis argumẽtis ĩpĳſſimã de abſoluta nccĩtate opĩonẽ polyhiſtor ille fũdauerit.

Quãti ſeipm faciat Lutherus vide.

Lucæ.x.

I Rñſio ad ei9 rationes. Eſaiam ꝓphetã primo inducit. O ocultũ interpretem, q́ nõ videat, ꝓphetã de ſimulachris fictilibus & ſculptilibus loquentẽ qđ e textu perſpicuũ eſt, Nam ſic ꝓpheta loqr̃ ad Idola, Annũciate q̃ futura ſunt in futuris, & ſciemus quia dĳ eſtis vos, Beneq; & male ſi poteſtis facite, et mox ꝓpheta ſubiũgit. Ecce vos eſtis ex nihilo, & opus veſtrũ ex eo, qđ non eſt, abominatio eſt, q elegit vos, Et qs nõ videt hic Prophetã, non de homine, ſed idolis eſſe locutũ? & hunc Rabi in Iſrahel egregię eſſe deceptũ, Qui ſi Hieronymi, barbati illius patris, cõmentaria non tam inuerecũde ſpreuiſſet, illico Eſaiã non de homine, ſed Idolo loquentem intellexiſſet.

Eſaiæ. xli.

II Matth.x. Lucæ.xij. Fallit porro & illud ex Matheo adductũ, de folio eñ nihil ſcriptũ cõperio, de paſſere cõperio dñm ſic locutũ, Nonne duo paſſeres aſſe venecũt? Et vnus ex illis non cadet ſuper terrã ſine patre veſtro, Vnde ille Thraſo miles glorioſus repẽte foliũ fœcit qđ eqdẽ mihi facere nunq̃ ille permitteret, Nam in illius ore frequẽtiſſimũ ẽ, nihil addendũ, nihil minuendũ eſſe, & ipſe hac in parte tam pugnã-

tem articulū,euertentē religionis noſtræ partē maiorē, ꝓbare moliť,per ea q̄ a Dn̄o dicta non ſunt, ſolijeī nunq̄ meminit Chriſtus, Si itaq; ſic q̄d cuiq; libitū fuerit Euāgelio affingere licitum ē,actū reuera de Euāgelio erit, cuius autoritas et fides alioq̄ multa ex parte apud Lutheranos cecidit & collapſa eſt.

Quod ad poetā attinet,miror etiā hominis impudētiā,q̄ Iheronimū ſex linguarꝫ peritia ꝑditū, Auguſtinū tot ſcriptis voluminib. p̄ſtantē,Os Chriſoſtomū vere aureū,Cyprianum antiqſſimū Chriſti martyrē, & omino oēs Chriſtianæ religionis doctores ad cōfirmandā fatiēdāq; fidē minus graues & idoneos Lutherus iudicauit,Et in primis vrgentē aduerſus religionē nr̄am locū fere ignoti poetæ autoritate muniuit, cum cæteri poetæ oēs,vt Virgilius,Ouidius,Perſius,vt etiā Laſciui illi,Tibullus,Catullus,Propertiuſq; idem ferre nō potuerunt, vtpote q Iouē Muſaſq; ſemp implorabāt, Inde multos da Iupiter annos,Muſa mihi cauſſas memora etc.Quibus deprehēdiť,& in aperto eſt, etiā poetas,quāuis fidē Chriſti neſcientes, abſolutā neceſſitatē dominā, et magiſtrā actuū nr̄orū neutiq̄ poſuiſſe, id q̄d alio in libro oſtendi copioſe. III

Poetæ quoq; negāt abſolutā neceſſitatē

Quid multa? ſi oīa neceſſitate quadā fieri verum eſſet, nihil aliud nobis prius faciendū foret,q̄ vt vtrūq; teſtamentū laniemus,Quid eī nobis p̄cepta,q̄d duæ tabulæ decalogi ꝓderunt,ſi neceſſitate quadā ineuitabili ad furta,rapinas,mendatia,homicidia,& ſcelera homo rapiať,neq; ꝓhiberi ab eiuſmodi poſſit? ſane iniuſtus iudex Deus foret,ſi puniret eū quē id facere neeār̄io ſciret, Ita excuſatōnē haberēt etiā iuſtiſſimā, Cain,Nemroth,Dauid,Holophernes,& reliq̄ omnes, vtroq; in teſtamēto, qui ob malefacta, iuſto iuditio Dei dignas luere pœnas,vitia inſuper & perpetrata ſcelera, etiā ipſi Sodomitę, & qui Idolo Moloch ſacrificauerūt,ad Lutheri Euāgelicā doctrinam ſubterfugere ac euitare non potuiſſent.

Quā abſurda ſequuntur ex neceſſitate abſoluta.

Geneſis.xix. iiij.Reg.xi. Hiere.xxxij. Actorum.vij.

Si dn̄s.Deus porro iuſtus nō eſt, etiā miſericors indigne diceť,ac etiā oīa q̄ ab orbe cōdito ad hanc diē euenere, ita fieri neceſſe fuiſſet,Hic oīa cōſilia cōcidūt, ceſſant oōnes,p̄ſ-

 byterorꝫ,

byterorũ,eccleſiæ,omniũ denicꝙ poplorꝝ,nulla ꝓuidẽtia dei, nulla miſericordia,bonitas, Quis ergo niſi cęcus, & plane oĩs rationis expers,nõ videbit aut iudicabit, Hanc ſententiã eſſe

Liber D.Ioã. Fab.cõtra neceſſ.abſolutã

non ſolum ſtultã,ſed omniũ impῃſſimã. Idcirco cũ viderẽ hanc aſſertionẽ tot tantorũcꝙ malorꝝ cauſam,faciẽdũ mihi putaui,vt ꝓpriũ ſuper hoc librũ cõſcriberem,idcꝙ ea inuentione peregi,vt nõ ſit in vtrocꝙ teſtamẽto caput aliqđ vtcũcꝙ breue, ex quo ego non aliqd deſumpſerim, q̃d huic tam horrẽdę cõtrarieĩ ſententiæ. Sumcꝙ & cõſtãter perſto in ea ſentẽtia,

Aliæ rurſus abſurditates ex eodẽ errore.

ſi eo rem Chriſtianã delabi ſinemus, vt cuiuis dicere dolerecꝙ liceat, quẽadmodũ & ſeculo nr̃o Lutherani inter pocula bene poti crebro dicere & affirmare ſoliti ſint,Si ego ad ſalutẽ ſum p̃deſtinatus, ſaluus ero,Sin damnãdus ſum,neceſſe eſt me dãnari,nihil me eripere põt,ſi ꝓbus manere debeo, ꝓbus etiam inuitus manebo,Fruſtra itacꝙ Dei imploro auxiliũ, incaſſum ieiuno,vanæ ſunt orões,et abſcꝙ fructu cũcta quę faciã bona, O bella res, pulchra & Euãgelica doctrina, q̃ itur ad aſtra, ſi ita fieri neceſſum eſt, Neſcio eqdẽ ego cur tanta cura,parẽtib, amicis,pædagogis,magr̃is educãdorꝝ liberorꝝ ſuſcipienda ſit, ad cultũ Dei,ad virtutẽ,ad honeſtatẽ in om̃i vita tuendã, nulla demũ iuditia,nulla tribunalia ſubſiſtent, nullũ ius erit amplius,necꝙ ꝓ tribunali ſedendũ foret,Satis em̃ excuſatiõis q̃duis habet ſcelus aut vitiũ cũ ita abſoluta & in euitabili neceſſitate cõpulſos nos facinus fœciſſe oſtendimus,Sileant itacꝙ oẽs legiſtarꝝ ſcolæ, Igni & incẽdio perdanĩ tot Pretorũ Cõſulũcꝙ & Imperatorꝝ leges,reſponſa prudentũ et plebiſcita,policiecꝙ clariſſimarꝝ ciuitatũ in Germãia & vbicꝙ locorꝝ funditus ab-

Quincꝙ uerba huiꝰ dogmatis om̃ia ſubuertunt.

j.Corin.xiiĳ.

dicenĩ. Nam in hĳs qncꝙ verbis,om̃ia ex abſoluta neceſſitate eueniũt,pendent lex & ꝓphetæ,Hęc ſunt illa qncꝙ verba apoſtoli Pauli,ſi dĳs placet,q̃ cõmemorabat olim Corinthĳs. Iſti ſunt illi quincꝙ limpidiſſimi lapides quos Dauid ille de

j.Regũ.xvĳ.

torrente elegit, quorum primo frontem illius ſuperbi Goliad ſpurĳ Philiſtęi percuſſit.

Obiectio Lutheranorum.

j.Corin.xi.

Dicunt illi,Paulus ait neceſſe eſt, vt hæreſes fiant, vt hĳ q

ꝓbati

ꝓbati ſunt, manifeſti fiant, et dñs ait. Neceſſe eſt vt ſcandala veniant. Eſt ita verũ vt illi perditiſſimi docẽt, quãdo ab vno quoq; vtcunq; imperito, Et impio hoīe etiam plane fatuo, ꝓpria fides, ꝓpria opinio ſuſcipit̃, & hoc pacto neceſſe eſt hæreſes & ſcandala oriri, Si multi Lutheri, multi Caroloſtadij, Zuinglij & id genus ſeditioſorum hominũ orianẗ, Abeſſe nõ poterit quin ſcandala etiã innumera fient, Sed anteq̃ illi capita erexiſſent, tot ac tantarũ hæreſũ monſtra & ſcandala viſa non ſunt, Nõ ergo neceſſitas, ſed hoīm peruerſorũ temeritas ac malitia in cauſſa eſt, vt aũt iſta fiant nõ uult ille deus nr̃. — Matth. xviij. Lucæ. xvij. Reſponſio.

Eſt eñ ipſe idem ille deus, q nõ vult iniquitatẽ, Inde pſal. v. Mane aſtabo tibi & videbo, quoniã nõ deus volẽs iniqtatẽ tu es, Nec̃ qui operanẗ iniquitatẽ in vijs eius ambulauerunt, quinpotius illos odit qui operanẗ iniquitatẽ, iuſtus eñ & rectus eſt dñs iuſticiaſq; dilexit, mãdauit etiã ille mãdata ſua cuſtodiri nimis, cui & ille idem ꝓpheta ingenue fatetur, Nõ habitabit iuxta te malignus, nec̃ ꝑmanebũt iniuſti ante oculos tuos, Odiſti oẽs qui operanẗ iniquitatẽ, perdes oẽs qui loquũtur mendaciũ, virũ ſanguinũ & doloſum abominabiẗ dominus, quin etiã prohibet, Eſtq; volũtas vna illi ſancta quam Paulus beneplacitã voluntatẽ nominat, in eo ſibi cõplacitum eſt, Cũ eũ nos ſequimur, eius mãdata tuemur, vnde beneplacitũ eſt dño ſuper oẽs timẽtes eum, Cõtra grauiter fert ſua mãdata violari ac cõtemni, Quãdo itaq; homo cõtra, et volũtatem ipſius, & mãdata impie peccat, dubiũ non eſt quin iraſcatur, ac plagas Aegipti, aliundeq; alias immittit. — Deus uõ uult neq; operaẗ iniquitatem. Pſal.cxviij. Pſal.v. Roma.xij. Pſal. cxlvi.

Et cum Iudas ſuꝑ omnẽ benignitatẽ qua eſt cõmuniter cũ alijs apl̃is affectus, miſſus ad p̃dicãdum verbũ, ad edenda miracula, dñi admonitõnẽ obduratis auribus accepit, Reſpõſum in domo Symonis nõ expendit, tãtis miraculis Chriſti nõ cõmotus fuit, amicã interrogationẽ, quum in hortũ veniſſet, nõ recepit, ſed triginta denariorũ mercede inductus, dñm ſuum oſculo ꝓdere nõ dubitauit, hinc ſcandalũ extitit, Nõ q̃ Chr̃us ſed quod Iudæ inexplebilis auaricia & iniquitas fuit in culpa, — Peccatũ Iudæ nõ ex uoluntate Dei, ſed ex ꝓpria malicia fuit. Matth. xxvi. Marci. xiiij. Ibidem. Matth. xxvi.

Non eſt ergo (qđ illi falſo imaginanť) voluntatē patris eſſe, ꝙ furenť, mechanť, ac peſſima queq; agāt & perpetrent.

Sed ita ſe res & veritas habet, vt ſequētes ſcripturę declarant, ad Ephe. v. Scitote ꝙ om̄is fornicator, aut immūdus, aut auarus (quod eſt idolorū ſeruitus) nō habet hæreditatē in regno Chr̄i et Dei, fructus lucis eſt in om̄i bonitate & iuſticia, & veritate, ꝓbantes, quid ſit bn̄placitū Deo, Deus em̄ rectus & iuſtus eſt, & nō eſt iniquitas in eo, neq; hij qui operanť iniquitatē in vijs eius ambľauerīt, et Deut. xxv. Abomiať dn̄s eū q facit hęc, & auerſať oēm iniuſticiā, Videte itaq; fratres, quō caute ambuletis, non q̄ſi inſipientes, ſed vt ſapientes, redimentes tēpus, qm̄ dies mali ſunt, ꝓpterea nolite fieri imprudentes ſed intelligētes quę ſit volūtas dei. i. ad Theſſa. Et hęc eſt voluntas dei ſanctificatio vr̄a, vt abſtineatis vos a fornicatione, vt ſciat vnuſqſq; veſtrū, vas ſuū poſſidere in ſctificatione & honore, nō in paſſione deſiderij, ſicut & gentes quæ ignorant Deū, Et in eadem ep̄la ca. v. Semp gaudete, ſine intermiſſione orate, in oībus gratias agite, Hęc eſt enim volūtas Dei in Chr̄o Ieſu in om̄ibus vobis. i. Petri. ij. hęc eſt volūtas dei vt obmuteſcere faciatis imprudentium hominū ignorantiam.

Deus uult bonū, odit uero malum. *Pſal. xc.* *Pſal. cxviij.* *Ephe. v.* *j. Theſſal. iiij.*

Hęc eſt illa ſancta & placens Dei volūtas, nō ea quæ ante bienniū in quibuſdā locis p̄ualuit, in quib. protritū erat, volūtatem patris eſſe, qua impudēter pater cū filia, filius cū matre, frater cū ſorore ſeſe cynicorū more cōmiſcuerunt, Ad hęc em̄ nefanda ſcelera Lutheriſmus valet, Benefacere aūt, ſeruare deniq; pręcepta dei, hæc illa vera volūtas Dei, quā ſi quis p̄ſtiterit, ꝓmiſſionē dei accipiet, nō vapulabit plagis multis, Hāc & ſi quis plene exacteq; (vt Chr̄ianus omnis teneť) perfecerit, ille ſtabit vt Marpeſia cautes, nō mouebiť in ſęculū ſæculi, ſed manebit ingternū, i. Ioannis. ij. Et quicūq; hanc voluntatē patris fecerit, ille eſt qui intrabit in regnū cœlorū, Recte ergo feceris ſi in poſterum ab hac impia & irreligioſa aſſertione te liberaueris & excuſſeris.

Scelera in uoluntatē dei referri non debent. *Matthei. xix. Lucæ. xij.* *Matth. vij. & xxv.*

Caput. xiiij.

DE LIBERO ARBITRIO. CAPVT. XIIII.

DOCTOR BALTHASAR.

HInc arbitror factum eſſe id quod conſequitur vt quidam liberũ in homine arbitriũ negarẽt,

D.FABRI.

Vt hæreſis etiã illa,quę cũ Proſp̃ ille Reginus Epiſcopus viueret,a Gallis defenſa eſt, renouarẽt,hanc ab inferis Lutherus euexit,ne quicq̃ errorum vllibi obſopitũ maneret,Quũ ſcilicet ipſe totidem verbis expreſſum liberum arbitrium in biblijs non inueniret, liberum arbitrium noluit credere. Hæc Hæreſis a B. Proſpo reprobata.

DOCTOR BALTHASAR.

Hanc opinionẽ nunq̃ relegi,plurima em̃ contra quę faceret,repperi,Ideoq; veterũ doctorũ interp̃tatione cõtẽtus fui, ſed quibus locis putas conſtantiſſime firmiſſimęq; liberum arbitrium defendi,

DOCTOR FABRI.

Inter gratiã diuinam & liberũ arbitrium decernere ſane lubricus locus eſt,Eſt em̃ periculũ ne vel in Manichęorũ vel Pelagianorꝝ dãnatas hæreſes prolabamur.

Atq; in veteri teſtamẽto dicto illo plęrunq; nixus ſum, ex quinto libro Moſi ca.xxx.Vbi inquit dñs, mandatũ hoc qđ ego p̃cipio tibi hodie nõ ſupra te eſt,neq; procul poſitum,nec in cœlo ſitum,vt poſſis dicere,quis noſtrũ valet ad cœlũ aſcẽdere,vt deferat illud ad nos,vt audiamus,atq; opere compleamus, neq; tranſmare poſitũ, vt cauſeris & dicas, quis e nobis poterit trãsfretare, & illud ad nos vſq; deferre, vt poſſimus audire & facere,quod p̃ceptum eſt,ſed iuxta te eſt ſermo, valde in ore tuo et in corde tuo,vt facias illum,cõſidera q; hodie ꝓpoſuerim in cõſpectu tuo vitam & bonũ,& e contrario mortem & malũ, Vt diliges dñm deum tuũ,& ambules in vijs eius,& cuſtodias mãdata illius & ceremonias atq; iudicia, & viuas atq; multiplicet te,bñdicatq; tibi in terra ad quã ingrediris

Clariſſim⁹ locus ꝓ lib.arb. ex Deuteronomio.

dieris poſſidēdā,Si aūt auerſum fuerit cor tuū,& nolueris audire,atq; errore deceptus,adoraueris deos alienos,& ſeruieris eis,prędico tibi hodie q̄ pereas,& paruo tēpore morieris in terra,ad quā Iordane trāſmiſſo ingredieris poſſidēdā, Teſtes inuoco hodie cœlū & terram,q̄ ꝓpoſuerim vobis vitā & bonum,benedictionē & maledictionē,Elige ergo vitā , vt & tu viuas,& ſemen tuū. Quod igit̄ electio ſit in poteſtate hominis, quē ꝓinde liberum arbitriū habere neceſſe eſt, ex hoc etiā fundamento veteres interprętes ſcripturæ affirmauerunt.

Primo cap.Ioānis vbi Euāgeliſta ait,In propria venit, & ſui eū non receperunt,quotq̄t autē receperunt eū,dedit eis poteſtatem filios dei fieri,Et ſui nō receperūt eum,ſemp liberum ſtatuerūt arbitrium hic ſacri doctores. Eſt inſup in libris Moſi & ꝓphetarū ſæpe frequentatū illud,ſi audieritis,quādo obedieritis &c.vt Eſaię capi.i.Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis,Si vero non audieritis,deuorabit vos gladius, Cōdicionalem hanc propoſitionē dialectici vocant, quæ & liberum arbitrium firmat.

Alia Teſtimonia ſcripturæ ꝑ lib.arbitri.

D.BALTHASAR:

Eiuſmodi ad populum dicta plurima eſſe non me latet, Sed ſtudeo audire ex Euangelio.

D. FABRI.

Loca ex Euāgeliſtis ꝑ lib. arbitrio.

I Matth.xvi. Lucæ.ix.

Agedum talentū mihi concreditū hic quidē ſudariolo nō inuoluam, Dicit dn̄s Ieſus, Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetp̄m,& tollat crucem ſuam,& ſequatur me,Qui enim voluerit animam ſuam ſaluam facere, perdet eam,

II Matthei.ix. Matt.xx. III IIII Math.xix. V Lucæ.xviij Lucæ.xiiij. VI Matthei.viij. Luc.ix. VII VIII Matth.iiij. Marci.j.

Vocat multos dn̄s,ſunt qui ſequunt̄,vt Matheus de theoloneo. Sunt qui ſero veniūt in vineam. Sunt qui diſcedant meſti,cum oīa vendere eis dn̄s præcepit. Sunt qui inuiti ſe excuſant,q̄ nequeant venire, quia alius bouem , alius villam emerit , alius vxorē duxerit. Sunt qui patrē vocati ante ſepulturæ cōmendare cupiant. Aliqui illico aduolant patrem,nauem,retia,piſces,& in ſumma oīa deſerētes , quæ oīa argumēta ſunt liberi arbitrij. Dn̄s vocat oēs peccatores,

tores Marci.ix. Acclamat,oĩes homines ad ſe vt veniant, IX
ſuſcipiant iugum ſuũ,onus ſuum,Quod aũt pauci veniũt om Matthei. ix.
nib.uocatis nõ Chriſti culpa eſt,ſed eorũ qui vocati nõ audi-
unt, audiẽtes,ſequi volunt, Math.xvij. Dico vobis qa He- X
lias iam venit,& nõ cognouerunt eũ,& fecerunt in eũ q̃cunq;
voluerunt, Math.xviij.Seruus debitũ cõſeruo ſuo remitte- XI
re non voluit,cum multa ei dñs remiſſet. Math.xxi.c. Duo XII
ſunt filij,vnus negat ſe in vineã iturum,vadit tamẽ, alter pro-
mittit,& reſtitit, Math.xxij. Rex quidã ad nuptias aliq̃s XIII
cõuocauit,& venire recuſarunt, Ideoq; ſup Hieruſalẽ(Ma- XIIII
thei.xxiij.) plorauit dñs dicens Hieruſalẽ Hieruſalẽ quę occi-
dis ꝓphetas,& lapidas eos,qui ad te miſſi ſunt, quoties volui
cõgregare filios tuos, queẽadmodum gallina congregat pullos
ſuos ſub alas et noluiſti. Math.xxv. Vbi diuiſa talẽta ſcrip XV
tura docet,Nunqd in ſeruorũ poteſtate nõ fuit, per gratiam
aliquid aut nihil, multũ aũt parum cõpendij ex cõmiſſo talẽ-
to lucrari? Math.xxvi.Per diem ſolennem conſueuerat p̄- XVI
ſes populo dimittere e vinctis vnũ quem voluiſſent,Et dixit
illis Pilatus,quẽ vultis dimittã vobis, Barrabã an Ieſum qui
vocatur Chr̄us? Marci.vi.Herodes filiæ ſaltanti proponit XVII
in hæc verba,pete a me quiduis & dabo tibi, Vrgens prę- XVIII
terea locus eſt Marci.xiiij.Pauperes ſemp habebitis vobiſcum
quibus ſi vultis poteſtis bñfacere,Hunc locũ ſępe Lutheranis
obieci,atq; nemo mihi vnq̃ conſtãter reſpõdit,Hic eñi paupe
res video ſedentes inopes,clamant illi ad ſtipem,vt eleemoſy-
nam illis aliquã impartiar,in me ſitum eſt,per gratiam dei eis
benigne facere,aut prętererire, nõ ſecus q̃ diues ille Lazarũ in Lucæ.xvi.
domo pręterijt ac neglexit,Et hoc eſt quod Iacobus in ſua Ca-
nonica fere toto capite ſecũdo hijs verbis agit,Si introierit in
conuentũ veſtrũ vir aureum annulũ habens in veſte cãdida,
introierit aũt & paup in ſordido habitu, et intẽdatis in eũ qui
indutus eſt veſte p̄clara,& dixeritis ei,tu ſede hic bene, paupi
autẽ dicatis,tu ſta illic,aut ſede ſub ſcabello pedũ meoꝝ, Nõ-
ne iudicatis apud vos metipſos? facti eſtis iudices cogitationũ

iniquarų,Et ſequit̃,quid ꝓderit fratres mei ſi quis dicat fidem ſe habere,opera aũt nõ habeat? Nunqd poterit fides ſaluare eum? Si aũt frater & ſoror nudi ſunt,& indigent victu quotidiano,dicat aũt aliquis ex vobis,ite in pace,calefaciemini & ſaturamini,nõ dederitis autẽ eis quæ neceſſaria ſunt corpori, quid ꝓderit? Sic & fides,ſi non habeat opera, mortua eſt in

XIX ſemetipſa, Ioannis.iij.Teſtimoniũ eius nemo accipit,qui aũt acceperit eius teſtimoniũ, ſignatur quia deus verax eſt.

XX Ioannis.v.Non vultis venire ad me vt vitam habeatis.

XXI Ioan.viij.Vos ex patre diabolo eſtis,& deſideria patris ve

XXII ſtri vultis facere, Ioan.xvi. Quæcunq; petieritis patrem in

j.Corin.iij. Nos eſſe coopatores dei Marci.xvi. nomine meo,dabit vobis, Paulus oſtẽdit nos eſſe cooperarios dei,Ita deus cum apl̃is eſt operatus,vt in Marco ſcriptum,Si igitur cooperatores ſumus,aliquid faciamus oportet, non raro eſt in ſcriptura, deũ eſſe adiutorem noſtrũ,Si itaq; adiutor eſt,nos enim ad eũ,cum aliquid facere paramus, cum Dauide clamamus,Deus in adiutoriũ meum intẽde & feſtina

Pſal.lxix. Obiectõ partis aduerſæ. Pſal.cxxvi. vt me adiuues, Dicunt aduerſę factiõis homĩes,Niſi dominus ędificauerit domũ,inuanũ laborant qui ædificãt eam, Et niſi dñs cuſtodierit ciuitatẽ,fruſtra vigilat qui cuſtodit eam.

Reſponſio. iij.Regũ.v. Canti.iij. Aedificat deus, idq; fatemur oẽs,nihilo tamẽ minus architectos,operariosq; cõducimus,vt Salomon per ſeptem annos perpetuos,infinitę multitudinis architectos habuiſſe in libris regnorũ legimus in ędificatiõe templi, Vigiles deniq; ꝓ muris cõſtituimus,vt in cantico canticorų. Verũ quoniã dñs ẽ

Acto.xvij. j.Corin.xv. Ioannis.j. Lucæ.xvij. omia in oĩbus,dñs dominãtiũ,in eo nos ſumus,viuimus mouemur,& ſine ipſo factum eſt nihil, Omia pręcipue deo attribuere nos æquũ eſt,idq; eſt qđ Euangeliũ docet, Si feceritis omia quę p̃cepta ſunt vobis,dicite ſerui ſumus inutiles, non quod nihil faciamus eorum,quæ ſeruorũ ſunt,ſed ne de factis nr̃is gloriemur,vt Phariſęus ille in tẽplo ſed dicamus cũ diuo

Lucæ.xviij. Roma.viij. De operibus nr̃is reddẽda ẽ nobis ratõ. Matth.xxv. Paulo,Exiſtimo qđ nõ ſint condignę paſſiões ad futurã gloriam,quę rpuelabit̃ in nobis. Et ſi nihil quiſq̃ facit,quõ exprobrat nobis Chriſtus,q; pauperes nõ aluimus, nõ veſtiuimus &c.

mus &c, quã villicatiõis noſtrę rõnęm exiget omniũ eorꝝ, vt Lucæ. xvi.
Paulus ait,quę in vita egerimus,bonorũ ac maloꝝ?quomõ ijs Roma. xiiij.
qui bona egerunt vita ęterna,qui mala, æterna ſupplicia ſunt ij.Corinth.v.
ꝓpoſita? quid prædicat dñs de octo gradibus beatitudinis in Ioan. v.
mõte? Nam quomõ pauperũ eſt regnũ cœlorũ,manſueti poſ- Matth.v.
ſidebunt terrã,pacifici,filij dei vocabunť &c, Si pauperes, ſi
mãſueti,ſi pacifici eſſe nequeãť? & de illis quõ cõcludit, Gau-
dete & exultate, qm̃ merces vr̃a copioſa ẽ in cœlis, vana erũt
illa Pauli.i.Chorin.iij. Quiſq; recipiet ꝓpriã mercedẽ, iuxta
opus ſuum,Q, item Matth.xvi. Et regius Cytharedus exp̃ſ- Pſal.lxi.
ſum reliquerũt,Dabit vnicuiq; ſecundũ opera eius,de hijs plu Liber docto.
ra in libro de fide & bonis operibus. Sed alia ꝓducamus, Fabri de fide & operibus.
& ex Paulo ad Corin.Si volens hoc ago,mercedẽ habeo, ſi ãt I
inuitus,diſpenſatio mihi credita eſt. Et in altera ad eoſdẽ II
epľa,cõſilium in hoc do, Hoc em̃ vobis vtile eſt, q nõ ſolũ fa- Loca ex Paulo ꝓ lib.arbi.
cere,ſed & velle cœpiſtis ab anno priore, Nunc vero & facto
perficite, vt queadmodũ promptus eſt animus volũtatis, Ita i.Corinth.ix.
ſit & perficiẽdi,ex eo qđ habetis.Quæ verba perſpicue liberꝝ ij.Corin.viij.
arbitriũ ꝓbant.

Queadmodũ etiã.i.Corin.vij.Si qs turpẽ ſe videre exiſti- III
mat ſuper virgine ſua, ꝙ ſit ſuperadulta, & ita oportet fieri,
q̃d vult faciat,nõ peccat, ſi nubat,Nam q ſtatuit in corde ſuo
ſeruare virginẽ ſuã,bñ facit,Igiť & qui matrimonio iungit vir
ginem ſuam bñ facit,& qui non iũgit melius facit.

Sic de Tito ſcribit, ꝙ ſua ſponte ad Corin. ꝓfectus ſit. IIII

Et qd multis?litera Pythagoræ,Herculis biuium,virtutis ij.Corint.viij.
ſcilicet & voluptatis. Via anguſta ad vitã quę ducit,& la- Alia pleraq; loca ꝓ lib. I
ta q̃ ad interitũ,via ad dexterã,& ad leuã,in quiq; libris Moſi arbitrio. II
oĩbus locis liberũ arbitriũ clamãt. Hoc eſſe arbitror q̃d Matthei. vij.
legiť, hominẽ factũ eſſe ad Dei imaginẽ. Adam & Euam Gen.xiij.et xxiiij. III
de vetita arbore fructũ nõ debere decerpe, alioq morte eſſent Numeri.xx.
morituri. Et non fruſtra ad Cain dñs ait,Cur iratus es, & Deut. xxviij. Gene.j. IIII
cur concidit facies tua? Nonne ſi bñ egeris,recipies? Sin autẽ Ibidem.
male, ſtatim in forib. pc̃m̃ ipm aderit. Noſtra itẽ in pote- Gen.iiij. V

 ſtate

Hiere.xxxviij ſtate poſitũ eſt permanere in ciuitate aut fugere ad Chadęos.
VI Poſſumus gracia dei ſuſcipere ſollicitudines Marthę, aut
Lucæ.x. ſedere ad pedes Dñi, & acqeſcere in verbo q̃d audimus nos
VII meliorẽ partẽ delegiſſe. Quod aũt quidã negãt nos delectũ
habere, miror qđ aſinũ nõ agnoſcere volunt in biuio. Paulus
Phillip. j. res duas habuit ꝓpoſitas, vtpote deſideriũ habens diſſolui &
eſſe cum Chr̃o, multo magis melius, permanere autẽ in carne
neceſſariũ ꝓpter vos, ad Philippenſes ait. Vtrũ vero eligeret
VIII Ad Phile. ignorat. Ad Philemonẽ teſtat̃, ſe abſqꝫ illius cõſilio nihil fa
cere voluiſſe, cũ tñ potuerit, q̃ om̃ia veriſſima ſunt liberi arbi-
Alia obiectio trij indicia. Dicũt p̃terea illi, in manu figuli eſt e maſſa ar-
Roma.ix. gillæ vel luti fingere vas & honoris & cõtumeliæ. Eſt igit̃ to-
tum qđ ſumus, qđ erimus, ea etiam quæ facimus, in voluntate
Solutio. Dei, nõ noſtra ſitũ. Reſpondeo, hũilitatis noſtrę eſt, totum
Chriſoſt. qđ ſumus aſcribere Deo, ex q̃ cũcta ꝓcedũt, Et ita Chriſoſto-
mus longis verbis grauibuſqꝫ ſentẽtijs rem hanc expendit.
Sine gr̃a Dei Et ipſa catholica veritate ꝓfiteor in vite, quæ Chr̃us eſt,
nihil poſſu- nobis ſemper eſſe manendũ, & ſi nos palmites in vitæ nõ mã-
mus boni. ſerimus, in vindemia, q̃ defecata erit, nullũ fructũ dabimus,
Ioannis.xv. Marci.xi. Imo cum ſterili & infœcũda illa in Euãgelio ficu maledictioni
Lucæ.xiij. ſubijciemur, CHriſtus lux eſt, quã qdẽ populus q ambl'at
Lucæ.i. Eſaiæ.ix. in tenebris, qui & ſedebat in regione vmbrę mortis, vidit, Ex-
tra hanc nulli erimus, Vbi em̃ hæc lux nõ affulſerit, tenebræ
ſunt ſuper faciẽ abyſſi, & non modo in Aegypto, ſed etiã apđ
Iſrahelitas, Imo in vniuerſo mũdo, id eſt, cum gr̃a volumus &
Apocalip.iij. poſſumus, ea nos trahit, ea ianuã cordis pulſat, Sit ne qui ape-
riat, qui admittat, fitqꝫ perinde vt ſol ſuo plẽdore, ſuiſqꝫ radijs
in tenebris ſedentẽ viſitet, qui dum obicem non opponat, aut
oppoſitũ abijciat, iam lumine gaudet. Et verũ eſt qđ Pau-
lus ſcribit ad Thimotheũ, Dicit in magna domo nõ ſolũ ſunt
ij.Thimo.ij. vaſa aurea & argentea, ſed & lignea & fictilia, & quędã in ho-
norem, quædã in cõtumeliã, Si qs ergo ſe emũdauerit ab iſtis,
erit vas in honorẽ ſanctificatũ & vtile, ad om̃e opus bonũ pa-
Pſalm⁹.xviij. ratum. Ecce vt dies diei eructat verbũ, & ſcriptura ſcrip-

turam

turam declarat. Et Paulus ea quæ in hanc rem ſub abſconditis myſterijs ad Romanos enarrauerat, pulchre per hæc verba, ſi quis ſe emundauerit, declarat.

Scriptura ſcripturã declarat. Roma.ix.

Et hic nota verbũ ſupra myſteriũ, ſi quis ſe emũdauerit, Verũ enim eſt, deũ abluere, & rogamus cũ Dauide, Laua me dñe de iniquitatib. meis, At tñ dominus exercituũ alibi dicit, Mũda ab iniquitate cor tuũ, Dicit porro cõuertimini ad me, & ego cõuertar ad vos, appropinquate mihi, & ego appropĩquabo ad vos, horũ ſimiles ſunt in ſcriptura innumeri loci, q omnes homini liberum arbitrium tribuũt, quo bonũ homini melius a deo tributum negant.

ij.Thimot.ij. Deꝰ emũdat & homo. Pſalmus.l. Hieremi.iiij. Zacha.j.

DE GENITRICE DEI MARIA, ET FILIO EIVS, VERO DEO. CAPVT.XV.

DOCTOR BALTHASAR.

SI tibi videtur, de alijs articulis etiam ſermonẽ inſtituamus.

D.FABRI.

Tot ſectarum infœliciſſima mõſtra ac varios colores, magis quam leopardi alicuius, peperiſtis breui tẽpore, vt etiã facile videre nõ valeam, cuius hæreſeos caput primo contũdendũ fuerit, Et mille Hercules nõ ſufficerent, ad tot hydras tot Cacos, & alia mõſtra ꝓdẽda.

Quãta ſectarum uarietas

Sed nos inde initiũ faciamus, quod Neſtorius mille ante annos agitauit, Mariã in temeratã dei Genitricẽ Theotocon nõ eſſe, id eſt Genitricẽ dei, quã ſane impietatẽ & blaſphemiã noui vituperatores matris Mariæ faucibus Cerbereis virulẽter renouarũt & diſſeminauerũt, Turcis crudelibus ſceleratiores Mauhumeticę ꝑfidię ſectatoribus, qui ex Alcharano multa de Maria illiuſq; laude & ſanctimonia obſeruant.

Neſtorij hæreſis de ſancta Maria uirgine.

Si igitur ꝓbanda mihi eſt opinio ſeu potius aſſertio mea, Mariã ſcilicet virginem Genitricem dei fuiſſe, vſu venit mihi quod Herculi cũ hydra, vt reciſo vno errore, plures emergãt, Quare ſi Mariã Theotocon oſtẽdere voluero, oſtẽdam ante

Hæreſis hæreſim pãrit.

Nicolſpurgē-ſe Cōciliabu-lum.

oportet,Ieſum Chr̄m filiū dei eſſe,de hac em̄ re acris inter vos
Nicolſpurgenſis conciliabuli rabulas, habita eſt diſputatio,

Sceleratiſſi-ma opio cō-tra Chriſtum q̄ nō ſit De9.

Serpſitq; hęc impijſſima opinio per gregem noſtrū lōgius
q̄ par erat,qui alioqui Euangelio mediū vnguē porrigit, Etiā
ipſi Chriſto,neq; aliam religionē agnoſcunt,niſi vt ſacra pro-
phanent, ſacerdotum bona rapiant, & ſacrilegis manibus
inuadant, omne genus rituum ac ceremoniarum irrideant,

Infamia Germaniæ.

Miſeratione dignū eſt tamē,tam paucorū hoīm impia perui-
catia,impudētib.nefarijſq; erroribus Germanū nomen apud
externas nationes tantā ignominiā accepiſſe, vt dicamur tru-
culētiſſima,Turcorū natiōe,de Chr̄o peius ſentire,Idq; ita eſſe
ex Alchorano eorū eluceſcit, Maior penes Iudęos fides eſt q̄

Athei & Epi-curei hodie multi.

penes Chriſtianorū quorūdā eccleſiā, Atq; vtinā nō innume-
ri hodie gentilitio errore forent pingues porci,Epicurei,Sar-
danapali,Nabales,Anaxagoræ,impij, athei, nullū deum eſſe

Chriſtū uere filiū deū.eſſe. Matthei.iij. &.xvij.

putātes, ſed dabit Deus hijs quoq; finem, Iam ex ordine
firmabimus id quod negare cœperāt multi,noua dęmoniorū
I doctrina ſeducti ſcilicet Ieſum Chriſtum vere filium dei eſſe,
II Id autē primo omniū, patris vox oſtendit ad Iordanē,&
III in monte Thabor, Hic eſt filius meus dilectus, ipſum au-
dite, Nulli p̄terea angelorum dixit, Tu es filius meus, ego
Hebræ.ſ. hodie genui te,vt Paulus ad Hebręos ſcripſit, Et nō modo
IIII pater,verum etiā dęmones Chriſtū filiū dei cōfeſſi ſunt,Mar.
v.Homo immūdi ſpūs in monumētis domiciliū habens,vidēs
Ieſum a longe,cucurrit & adorauit,clamās voce magna, quid
V mihi & tibi Ieſu fili dei altiſſimi, Matth.xiiij. Qui in naui-
cula venerant,adorauerunt eum dicētes,vere tu filius dei es.
VI Mathei.xvi.Petrus nō ex carne & ſanguine,ſed reuelatiōe
patris cōfitetur,& hiſce verbis dn̄o reſpondet,Tu es Chriſtus
VII filius dei viui, Et hic ipſe Math.xxvij.haud grauatim audi-
uit voces clamantiū Oſanna filio Dauid, Bn̄dictus qui venit
VIII in noīe dn̄i, Atq; ibidē iudęis verbū faciens, parabolā in-
ducit de patrefamilias,qui ad agricolas filiū ꝓprium deſtina-
rit,quem & illi occiderāt, qua parabola patrem cœleſtē, & ſe
filiū

filiũ denotare voluit. Matht. xxvij. Vere filius dei erat iſte.
Et archangelus Gabriel, filius altiſſimi vocabit̃, & quod IX
ex te naſcet̃ ſanctũ vocabitur filius dei. Lucas deniq́ con= X
cludit genealogiam Chriſti, qnod fuerit filius dei, Symeon Lucæ.iij. XI
vir ille in timore dei multa religionis obſeruãtia viuens, reſpõ Ibidem.ij.
ſum tulit, Se nõ viſurum mortẽ priuſq́ videret Chriſtũ dñi,
id eſt filium dei. Ioan.ca.iij. Sic deus dilexit mundũ vt fi= XII
lium ſuũ vnigenitũ daret, vt om̃is qui credit in eum, nõ pereat
ſed habeat vitã æternã, Non em̃ miſit deus filiũ ſuum in mũ=
dum, vt iudicet mudũ, ſed vt ſaluetur mũdus, per ip̃m, q̃ cre=
dit in eum nõ iudicat̃, qui aũt nõ credit, iam iudicatus eſt, q̃a
nõ credit in nomĩe vnigeniti filij dei, Et Martha illa ſolli= XIII
cita, cõfidẽter ait, Ego credidi, quia tu es Chr̃us filius dei viui, Ioannis. xi.
qui in hũc mundũ veniſti, Ex hijs ordine adductis ſcripturæ
locis aliiſq́ planiſſimũ fieri vides, Chriſtũ filium dei eſſe.

Reſtat mõ vt doceã etiã Chriſtũ verũ deum eſſe, Quoniã Chriſtũ eſſe verũ Deum.
om̃es ꝓphetiæ hũc Deũ denotãt ac p̃dicant, Ideoq́ in Eſaia Eſaiæ.vij. I
ac Mattheo, Emanuel dicitur, qđ interp̃tatur nobiſcum deus. Matthei.j.
Et Zacharias, Et tu puer ꝓpheta altiſſimi vocaberis, præ= Lucæ.j. II
ibis em̃ ante faciem dñi parare vias eius, atq́ is eſt ſeruator, a
deo egreſſus, Propterea Ioãnes ita ſcribit, In principio erat Iohã.j. III
verbũ, & verbũ erat apud deũ, & deus erat verbũ, Verbum
caro factũ eſt, Ideoq́ Chriſtus deus & hõ. Ioan. v. Querũt IIII
etiam Iudęi vt interimeret̃, non tantũ ꝓpter ſabbati violatas
ferias, ſed quod patrem ſuũ Deum p̃dicaret, Seq́ Deo ęqualẽ
faceret. Ioan. viij. Dicebãt ei iudęi, Tu quis es? Dixit eis Ie= V
ſus, Principiũ qui & loquor vobis, Ioan, xx. Thomas ait, VI
Dñs meus & deus meus. Paulus ad Rom. ix. Quorũ patres VII
ex quib. eſt Chr̃us ſecundũ carnẽ, qui eſt ſuper om̃ia deus be=
nedictus in ſęcula Amen, Hęc adducta ſcripturę dicta, cõſtan=
tiſſime clamant, Ieſum Chriſtũ Meſſiã, & dei filium vnicũ &
deum eſſe. Et quẽadmodũ Paulus ad Colloſ.i, In ipſo com VIII
placuit omnẽ plenitudinẽ diuinitatis inhabitare.

Conſequit̃ neceſſario, Qm̃ Maria conceptũ ex ſpũſancto Maria Theotocos recte
 partum vocatur.

partū edidit virgo , materq; toties adpellata eſt domini Ieſu,
I eam etiā Theotocon eſſe,ideſt matrē dei. Ad hāc referunt
Eſaiæ.vij. II vaticinia Eſaiæ,Ecce uirgo cōcipiet & pariet filium. Quo etiā
Lucæ. i. angelus Gabriel in annūcianda ſalute reſpexiſſe videtur.
III
Matth.i. Conſonaq; ſunt illa Math, cū,xiiij.membris Genealogiæ
Chriſti ternario enumeratis,cōcludit,Ex qua natus eſt Ieſus,
IIII qui uocatur Chrs. Et de qua angelus ad Ioſeph, Surge &
Matthei.ij. accipe puerū & matrem eius,puer aūt erat a Magis adoratus,
ſ.ad Thi. vi. vt rex regum & dn̄s dominantiū,Illiq; ex theſauris regijs au-
Apo.ix. V rum oblatū fuerat. Hæc illa ipſa mater eſt, quæ in Chana
Ioan. ij. Galileæ nuptijs ſolēnib. vino deſiderato dominū adpellauit.
Lucæ.ij. VI Hæc mater dūm ſollicite inquirēs in tēplo tandē reperit.
VII Hæc ſabato ſub cruce luctu lachrymiſq; repleta aſtitit.
Ioan.xix. Hęc illa mater,de qua ſic legit̄,Stabat ad crucē mater Ieſu.
VIII Quæ & in Hieruſalem cum credentib.erat in cænaculo.
Actu.j.
IX Hęc eſt illa pientiſſima mater, quę virgo & ꝑpetuo clauſa
Eze. xliiij. X porta fuit,per quā dn̄s trāſiuit, ſub lege natus. Quæ dn̄m
ad templū tēpore purificatiōis adduxit,ad quā Symeon , tuā
Lucæ.ij. ipſius animā pertrāſibit gladius. Hic porro ille puer ma-
tris benedictæ, de quo Eſaias ca.ix.Paruulus natus eſt nobis,
& filius datus eſt nobis,& factus eſt principatus eius ſup hu-
merum eius,& vocabit̄ nomen eius admirabilis,conſiliarius,
deus fortis,pater futuri ſęculi,prīceps pacis, & vt ſummatim
Matthei.j. ꝑſtringam, Hic ille eſt Emanuel , qd' eſt interpretatū nobiſcū
Cōcluſio con deus. Ex hijs,alijſq; ꝓpemodū infinitis ſcripturæ locis cō-
tra uituꝑatoſ uincitur,Neſtorianos,Lutheranos,Anabaptiſtas, alioſq; hæ-
res Mariæ. reticos,Marię flagitioſos vituperatores, Antidicomaritas &
hoſtes , blaſphema ſomnia impie nō modo aduerſus Dei ma-
trem,ſed etiā aduerſus ipſum deū indigne cōmouiſſe,Quocir-
Huttus ne- ca in hoc laudādus es,qui Hutto impio nebuloni,iam pridem
bulo. in Auguſta Vīdelica carceri mancipato,in faciē reſtiteris.

Sed age & ne tu quoq;,vt non pauci nr̄o ſæculo,Heluidi-
anus ſis, qui a partu virginem matrem dei permāſiſſe neges.

Cap.xvi.

DE PERPETVA VIRGINITATE MARIAE. CAPVT. XVI.

D. BALTHASAR.

MAriam equidẽ ſemper laudib.vexi, quoniam omnia credidit quæ de domino ei dicta ſunt, Ego credo eam virginẽ ante, in, & poſt partum, permanſiſſe.

DOCTOR FABRI.

Q, ita credis, Chriſtiano homĩe dignũ facis, atq̃ ſimili ratione, vt ex Euangelio certis & id grecis exprimẽtib. verbis θεοτοκος Maria ꝓbari nõ põt, Etiamſi miretẽ Eliſabet, vnde illi hoc q̃ ueniat mater dñi ad ſe, ſed ex Euãgelij ſerie ita expreſſis verbis eã a partu virginẽ mãſiſſe cõfirmare non poſſumus.

Expreſſis verbis in Euãgelio non reperit Theotocos aut poſt partũ perpetua uirgo.

Ante aũt & in partu, in dubium Chrianis nõ venit, intemerata virginitate caſtam fuiſſe, Sic em̃ Eſaias, Ecce virgo cõcipiet et pariet, Et quanq̃ hic de aalma, ſiue Haalma matre, varia inter iudeos Chriſtianoſq̃ diſſenſio orta ẽ, & rixa nunq̃ finienda, Veritas tñ ipſa nos docet, nõ eam vulgarem extitiſſe virginẽ, Sed ita Hebraiſmo docente occultã abſconditãq̃ eſſe haberi merito, ad quã ãgelus cœlitus miſſus ĩgreſſus q̃ pepit e ſpũſancto fuit, & ad hunc modũ angelus alloquit, Ioſeph volentem deſerere Mariã coniugẽ ſuã, ne id faceret, cauſſam adiecit dicens, quod em̃ in ea natum eſt, de ſpũſancto eſt, pariet autẽ filium, & vocabis nomen eius Ieſum, Ipſe em̃ ſaluũ faciet populũ ſuum a pc̃tis eorum, hæcq̃ om̃ia facta ſunt (vti inquit Matth.) vt implerent̃ illa verba ꝓphetæ, Ecce uirgo cõcipiet & pariet filiũ &c. Hæc ꝑpetua uirginitas ita celebratur ab eccleſia, q̃ prẽuiſa ſit ab Ezechiele, de porta ſcilicet occluſa, per quã tranſiuit dñs, hic Hortus clauſus, Puteus obſignatus, Rubus flagrãs, qui nõ cõſumebatur, virga Aaron quẽ una nocte virebat, florebat, & fructum dedit, Arca fœderis de lignis Sethim, urna aurea in quã manna reconditũ fuerat.

Lucæ. j. — Eſaiæ. vij. — Aalma ſeu Haalma. — Lucæ. j. — Matthei. j. — Perpetua Mariæ uirginitas multifariã ꝑfigurata. — Ezechie. xliiij — Cant. iiij. — Exo. iij. — Nume. xvij. — Gene. vij. — Hebræ. ix.

D. BALTHASAR.

Placent mihi quę attuliſti, atqui ex Euãgelio quomõ ꝓbare poterimus, eam a partu virginem permanſiſſe?

DOCTOR FABRI.

Sequor figurã Ezechielis, Sumq; cõtẽtus eccleſiæ fide, Idq; omib. in locis Euangeliũ Marię virginitati parcit, Oẽm a Ioſeph ſuſpicionẽ adimit, Quo fit vt vberiorem ꝓbationẽ non requiram, fide ſto, nolo altum ſapere, Reperi tñ in Bibliotheca quadã vetuſta & bñ inſtructa tractatulũ aduerſus Heluidiũ, alium ab eo, quẽ Hieronimus ſcripſit, in quo eleganter ille locus tractatur, Quomõ Ioanni, quem diligebat, iam iam in cruce moriturus, ſeruator nr̃ matrẽ cõmẽdauerit, Eãq; continuo ipſe dilectus Chriſti diſcipulus in ſuã acceperit, Q. ſi Maria Ioſeph aliũue maritũ habuiſſet, Iuxta legẽ fieri nõ potuiſſet, vt alij cõmendaret, illiuſq; curam haberet alius.

Tractatus cõtra Heluidiũ alius ab eo qui eſt Hiero.
Ioan. xix.

Sed vtcũq; dicatur, ſto in fide eccleſiæ cõfiteorq; Ieſum ex Maria virgine natũ, eamq; ante, in, & poſt partum, perpetua virginitate integrã & illibatã extitiſſe, Sentioq; Tertullianũ recte diſputaſſe & obtinuiſſe, ſingularẽ quandã, non vt vulgo ſunt eam fœminã fuiſſe, Sentio præterea, hanc peccatũ mortale nullũ admiſiſſe, Plena enim gratię fuit, benedicta inter mulieres, quam & benedixit, & beatam prędicauit, Elizabeth ſalutata veniẽtẽ per montana, Hanc etiam beatam prædicauit muliercula in populo vocem extollens, Beatus venter qui te portauit, & vbera quæ ſuxiſti, hancq; beatam vaticinantur omnes generationes.

Maria ſuper omẽs mulieres ſinglariter benedicta.
Tertull.
Lucæ. j.
Lucæ. xi.

DE ASSVMPTIONE MARIAE GAVDIOQVE SANCTORVM IN COELO. CAP. XVII.

ET hic nihil moror nouos rerum omniũ nouatores, qui Mariã fœlicem, aut in cœlo beatam eſſe admittere nolũt, cum de illius aſſumptiõe in Euãgelio nihil cõtineatur, quaſi adhuc alibi in inſula viuorũ viuat, quę mortua nõ legať. Ego ꝟo illis cõfidẽter accedo, ꝗ ꝓ aſſumptiõe veteres illæ

Veteribus de Aſſumptõne Mariæ credẽdum eſt.

ſanctæq;

ſanctęq; columnę religióis noſtrę, Ambroſius & Auguſtinus fere ante mille ducentos annos ſcriptitarunt, Iam repente exorit̃ Lutherus, Vos veſtriq; ſi les temerarij ſcripturæ turbatores falſarijq; ac nouarꝶ rerum ſtudio accenſi, dicitis, Quomõ Lutherus in ſermone de diuite & Lazaro docuit, ab eo tẽpore quo Chr̃us cœlos aſcẽderit, neq; Mariã neq; martyrẽ, apoſtolumue quẽq̃ cœlos penetraſſe, negatq; quẽq̃ intraturũ quoad extremi iudicij dies adfulſerit. Proch facinus, Epiphanius Philaſter, Auguſtinus, Primaſius, multiq; alij, hæreticorꝶ varia quidẽ gña deſcripſere, Huius aũt opinionis ſimilẽue agitatã hæreſim, hęreticorũ vnus Lutherus ꝓtulit in lucẽ, q dormire in incerto loco ſanctos autũmat, dubio ꝓcul vt in antro ſolet vrſus. Sed vide vt ementita regula nihil teneri, nihiluc credi oportere aliud, quam qđ in Euãgelio claris verbis expreſſum habeat̃, quã multiplices ac varios errores induxerit, Nam aperte exp̃ſſum nõ inueniũt in Euãgelio, quõ Maria cœlos aſcẽderit, quomõ & vbi Petrus & Paulus mortui, quid de reliquis apl̃is, vno Iacobo excepto, actũ ſit, Eſt ne igit̃ verũ eos in cœlis nõ eſſe, aut adhuc viuos Caſpijs montib. includi, aut in deſerto aliquo errare? Sed nõ ſic impij nõ ſic, Sed tanq̃ puluis quẽ proijcit ventus a facie terrę.

Opĩo de ſanctis erronea.

Hæreſis noua

Regula Lutheranorum falſa.

Pſal.j.

D.BALTHASAR.

Huic errori nunq̃ patrocinatus ſum, tamen facile patior ad exercitandũ ingenium mihi fundamenta refutãdę opinionis huius enumerari.

D.FABRI.

Veſtræ ſcholæ inaudita nobis monſtra peperere, pueris paruis, & iam de ſemine Abrahę natis cœlũ occluditis, Lutherus Mariã, Petrũ, Paulũ, Stephanũ, alioſq; dei amicos nõ intromittit, Perinde ac ſi deus Stephano cœlos apertos exhibuerit quidẽ, ſed infidelis, vt nõ intromiſerit, Queãdmodũ iniuſta nouerca vitrico malũ rubeum odioſe oſtẽtat, ſed ſubinde ſubtrahit, Tantaleũ ſuppliciũ imitata, nunq̃ fruendũ permittit, Quocirca maledictũ illud ad vos pertinet, Vę vobis legiſperi-

Lutherani pueris ac ſanctis omnibus cœlũ claudũt

Lucæ.xi.

Loca ſcripturæ de ſctis in cœlo. tis,qui tuliſtis clauem ſcientię,ipſi nõ introiſtis,& eos qui introeunt,ꝓhibuiſtis. Aſt ego (vt velle videris) tibi ſcripturas producã. Ioan.xij.Si quis mihi miniſtrat,me ſequatur.
I & vbi ego ſum,illic erit & miniſter meus,Hij aũt ſunt potiſ-
j.Corint. iiij. ſime ſancti apl̃i,de quibus & Paulus,Ita nos iudicet homo, vt miniſtros Chriſti,& diſpenſatores myſteriorum Dei.
II Ioanni. xiiij.Si abiero & p̃parauero uobis locũ,iterum venio & recipiã vos ad me ipſum , vt vbi ego ſum, & vos ſitis, Iam vero certũ eſt, necꝫ Chriſtianũ dubitare oportet, Chr̃m ex hoc mũdo ad patrẽ cœlos aſcẽdiſſe,quem tociẽs ip̃e patrem
III cœleſtem,patrẽ qui in cœlis eſt,adpellat. Necꝫ putandũ eſt,
Ioan. xiiij. domus patris,varias ac multas habitatiões ſeu manſiones alijs eſſe definitas, quã ſanctis & amicis Dei, Necꝫ eas ſeſquimille annis vacuas fuiſſe veriſimile eſt, Cœlos Chr̃us aſcendit, Te-
Lucæ ulti. Acto.j. Pſal.lxvij. ſtes ſunt qui viderunt apl̃i, Teſtis eſt Stephanus , qui in cœlo ſtãtem ad dextram patris cõtuitus eſt, Aſcẽdit iuxta ꝓphetiã Dauid,ſupra cœlũ cœli ad oriẽtem,Secũcꝫ duxit captiuã captiuitatẽ,ac dona dedit homĩb. venit cœlitus de cœlo a patrecꝫ
Acto.vij IIII deſcẽdit,& iterum ad cœlos ad patrẽ aſcendit. In Euãgelio
Lucæ.xxij. ſcriptũ legimus de latrone,quẽ tamen nihil boni in vita operatum fuiſſe,ſed pro ſuis ſcelerib. ſupplicio iuſto punitũ Euãgelij teſtaẽ hiſtoria,cum innocẽtis agni alterum latus clauſiſſe iuxta cruci alligatũ,quoad dñm cõuerſus,ei ſeſe cõmẽdauerit, orans eius vt meminiſſe velit cum in regnũ ſuum venerit, Audiuit mox inauditã bonam dulcẽcꝫ vocẽ in auribus ſuis,Amẽ
Math.iiij. V dico tibi, hodie mecũ eris in paradiſo. At Petrus & Andręas q primũ nauiculã reliqre,et pene omẽs apl̃i,qui reliquerunt (vt Petrus inqt) omĩa,Quomõ Mathęus,Zachęus &cę,
Marci.x. Matthei.ix. Lucæ. xix. Matth.xxiiij. et ſecuti ſunt dñm,centuplũ in cœlis,nõ accipiãt iuxta Chriſti ꝓmiſſa? Exſpectẽt aũt ad extremũ vſcꝫ diem ? de quo adhuc nemini cõſtat,niſi ſoli patri,poſuit eñ deus in poteſtate ſua.
VI VII Chriſtus porro apoſtolos appellauit amicos ſuos,ſuos fratres, eos ego in Trophonij antrũ includã ? Luc.xviij. Deus nõ faciet vindictã electorũ ſuorũ clamantiũ ad ſe die ac nocte, & patiẽtiã

& patientiã habebit in illis? Dico aũt vobis (ait dñs) q̃a cito vindictã faciet illorũ. Sed videamus quos & quales fecerit ſanctos,& in aperto eſt, Chrm̃ eos tanto honore dignari, vt duodecim illos,quos elegit,ſecũ ſedere faciet,vt iudicent duodecim tribus Iſrahel,id eſt, qđ Paulus inquit, ſancti iudicabũt mundũ & angelos, i.Chorin.vi. Item ad Roma. Planum facit,eos eſſe filios & hæredes dei, cohęredes vero Chr̃i. Sed quã indigna res eſt vt tantæ eminentię iudices futuri & regni celeſtis hęredes ab aditiõe hęreditatis, etiam quouſq; Platonis magnus annus cõpletus fuerit, excludanť. Et ,pinde nobis oĩbus manifeſtũ eſt, ſi cõpatimur, tum cõglorificabimur. VIII Matthei. xix. IX

Et ſi Paulus putat ad futurã gloriam huius ſęculi, non eſſe paſſiones cõdignas,Dei tñ optimi benignitas ea ac tanta ẽ, vt poſt huius ſæculi ærũnas fidelem Chriſti militẽ, qui militiam huius vitę ſancte & ſtrenue ꝑfecit,mox coronandum ducat, X j.Corinth.ix.

Quid quod ? nõ abſq; myſterio Paulus oſtẽdit,Chriſtum primogenitũ in multis fratribus,nõ enim cõfundit ſuos electos vocare fratres, quibus quidẽ fratrib.narrauit nomẽ patris & poſt tam triũphabundã reſurrectionẽ per mulieres, q̃ fuerunt ad monumentũ,eos monuit vt in Galileã irent, hos aũt fratres nõ in lymbũ patruũ iam euacuatũ,ſed in cœleſtẽ paradiſum,poſt huius vitę certamen & curſum introduxit. XI Roma.viij. Heb. ij. Ioan.xvij. Ioan.xx. Matth.xxviij

Ea ,ppter apľus, Bonũ certamẽ,inquit,certaui,curſum cõſumaui,de reliquo repoſita eſt mihi corona iuſticiæ,Et quãdo in Pauli mentionẽ incidi,,ꝑducam inde plura quæ huc pertinent. Secũda Chorin.v.Scimus ait,Qm̃ ſi terreſtris domus nr̃a huius habitatiõis diſſolueť, ꝙ ædificationẽ ex deo habemus nõ manũ factã ſed ęternã in cœlis.Nam & qui ſumus in hoc tabernaculo,ingemiſcimus grauati,eo quod nolumus expoliari,ſed ſupueſtiri, vt abſorbeatur quod mortale eſt a vita. XII ij.ad Thi.iiij. XIII

Vnde ꝑſpicue liquet,Paulũ certiſſimũ habuiſſe,vt a morte cõtinuo in cœleſtes ſedes reciperet,qui.xiiij. annis anteq̃ alteram epiſtolã ad Chorinthios ſcriberet,in tertiũ cœlũ arreptus a deo,occulta quædã edoctus,q̃ homini eloqui nõ licet, Quõ XIIII ij.Corint.xij.

 igitur

igitur ſummus deus facere poſſet, vt ſtrenuũ militem Paulum
poſt tot flagra, naufragia, pſecutiones in fratribus &c, Certa-
mina decertata, ac decurſa curricula, defraudaret iuſtiſſimus
XV iudex corona gloriæ? Quocirca ad Epheſios oſtẽdit quem-
admodum nos excitauerit & aſſeſſores fecerit in cœleſtib. in
Ad Ephe.ij. Chriſto Ieſu, vt nõ hoſpites aut peregrini eſſemus, Sed ciues
ſanctorũ ac domeſtici dei, Et ſequit̃ quod nos vocat cohære-
XVI des, participeſq; regni promiſſionis Chriſto Ieſu. Ideoq;
Ad Phillip.j. adeo deſyderat ardenter, inquiens, cupio diſſolui & eſſe cum
Chriſto, Attende quæ dicit, eſſe cum Chr̃o, nõ eſſe in abſtru-
ſo incognito aliquo Trophonij vel etiã Benedicti aut Briccij
antro vel ſpecu, ſed cum Chr̃o, qui gaudet in cœlis, Nemo em̃
Ephe. iiij. Chriſtiano anĩo viuens inficias ibit, Chriſtũ (vt ex Paulo añ
docuimus) eſſe eum qui deſcẽdit cœlitus, & qui etiã aſcẽdit ſup
om̃es cœlos, vt adimpleret omnẽ, Eſſe eũ qui ſedet in cœlis ad
XVII dextram dei patris, Vnde ad Collo. iij. Si cõſurrexiſtis cũ
ad Colloſ.iij. Chriſto, quę ſurſum ſunt quęrite, vbi Chr̃us eſt in dextra Dei
ſedẽs, quæ ſurſum ſunt ſapite, nõ quę ſup terram, Mortui em̃
eſtis et vita veſtra abſcõdita eſt cũ Chr̃o in Deo, Cũ aũt Chr̃s
apparuerit, vita vr̃a, tunc & vos apparebitis cum ipſo in glo-
ria, nõ q̃d ad extremũ vſq; diem nemo cum Chr̃o futurus ſit,
j.ad Theſ.iiij ſed die illa iudicij aliqui viui erunt, aliq qui cũ Chr̃o ſunt cum
XVIII reſurgẽt & per aera labentur, eiq; in aere aſſiſtent. Hic fi-
j.ad Thi.j. delis ſermo eſt (inquit Paulus) et omni acceptiõe dignus, vt
p̃dicemus, eos qui legitimo agone certauerint, digna corona
glorie, ab ipſo glorioſo virtutũ & gloriæ dño coronari, Hæc
eſt fides nr̃a, vt pculdubio om̃es vna cũ Chriſto ſimul regna-
XIX bimus, ſimul viuemus, ſi vna patiemur. Ideoq; ait omnia
ij.ad Thi.ij. patiar pꝑter electos, vt & ipſi ſalutẽ aſſequant̃ quę eſt in Chr̃o
XX Ieſu, cum cœleſti gloria. Et iterum dñs vos ſaluos faciet in
ij.ad Thi.iiij. regno ſuo cœleſti. Cũ igitur (vt idem Paulus ad Hebręos
XXI ſcribit) ingreſſus ſit in regnũ ſuum & quieuerit ab oĩbus ope-
Ad Heb.iiij. ribus ſuis, ſicut & ipſe deus a ſuis, Itaq; feſtinare debemus, vt
nos quoq; ingrediamur in illam requiẽ, De qua & regius ille
pꝑheta

ꝓpheta Dauid, in pace factus eſt locus eius, & habitatio eius Pſalmo.lxxv.
i Syon, In hac em̄ gl'a, quū vere adparuerit, ip̄i, q nūc eſurimus j.Corin.iiij.
& ſitimus, cedimur, anguſtiamur, īgemiſcimus, et parturimus
ſaciabimur. Quod nobis largiatur is q dat eſcam iumentis, Concluſio.
& pullis coruoꝝ inuocātib. eū, A quo & om̄e datū optimū, & Pſal.c xlvj.
omne donū perfectū, deſurſum veniens, a patre luminū, apud Iacobi.j.
quē non eſt trāſmutatio, necꝫ viciſſitudinis obumbratio, qui
& ſanctis ſuis māſiones ſuas & mercedē copioſam fœcit in cœ Ioan.xiiij.
lis, Imo ipſe eſt illis merces magna nimis, Abeant itacꝫ in ma Matthei. v.
lam crucē, q cū Luthero docere nō formidāt, necꝫ apoſtolos, Gene.xv.
necꝫ martyres, aut Chriſtianoꝝ aliquē, poſt Chr̄i in cœlum Ioan.xvij.
aſcenſionem cœlo receptos, quaſi illis noctes atcꝫ dies pateat
atri ianua Ditis, Et dicat omnis populus Amen.

DE EXTREMI DIE IVDICII. CAP.XVIII.

D. FABRI.

NOn te fugit, ante annos tres in Apozell mag-
num numerū ex inperita multitudine cōflux-
iſſe in montē ſatis excelſum, Ibicꝫ vel in media Oppidū hoc
hyeme ſedētes, & eleuatis in cœlū oculis ac ma Heluetiriorū
nibus, extremū iudicium expectaſſe, cū dice- eſt.
rent patrē id eis reuelaſſe, At non pater ille cœleſtis, ſed ſpi-
ritus ꝓphetarū mendax erat. Scis Huttū veſtrū, vagabun-
dū illud & ſceleratiſſimū monſtrū, Morauiā inuaſiſſe, peſti- Hutti falſa et
lentēcꝫ doctrinā hanc puſillo gregi inſtillaſſe, vt certo tenerēt, ſtulta denun-
Extremum iudicium intra preſens biennium fore, ita vt ciatio de no-
ad Penthecoſtes feſtum ꝓximū diem & vitæ & mundi finis uiſſimo die.
ſit futurus vltimus, Qua opinione, quocꝫ adeo errore nefario
circūſepti rudes, credulicꝫ nimis nōnulli, relictis poſſeſſionib.
aut diuēditis, Huttū cateruatim ſecuti ſunt, de qua quidem re,
quid tu ſencias audire aueo.

DOCTOR BALTHASAR.

Quid ego ſentiā? ſeducta eſt miſera hæc plebecula, etiam
Hutto publice dixi, eius reuelationē veram nō eſſe, Danielem

Marci.xiij.

enim,quo maxime nitebať,minime omniũ intellexit.Ego puto extremũ diem neminem ſcire, nõ ipſum filium, non angelos,ſed ſolum patrem.

DOCTOR FABRI.

Actorum.j.
Tempus nouiſſimi diei ſoli Deo cognitum eſt.
Gregorius.

Bñ putas.Ideoq; in actis legiť,q̃d hij q cõuenerãt interrogabant dñm dicentes, Dñe ſi in tẽpore hoc reſtitues regnum Iſrahel,Dixit aũt eis,Non eſt veſtrũ noſſe tẽpora vel momenta,quę pater poſuit in poteſtate ſua. Sanctus Gregorius añ octingentos annos exiſtimauit extremij iudicij diẽ impendere,adductus hijs,quæ ſuo tẽpore plurima apparebãt,argumẽtis,tumultuũ,bellorũ,mortalitatis,cœleſtiũ ,pdigiorũ, q̃ ante extremũ diem cõparitura ſeruator Ieſus ,pnunciarat,Sed cõſtat patrẽ vnum in ſua poteſtate illam diem retinuiſſe, hac in re nos eius cõſiliarij nõ ſumus.

Opinio de xxxiiij.Iubileijs. id eſt. M.Dcc. ãnis.

Quidã ita rõnem putarunt, vt quoniã in veteri teſtamẽto ætatis vnius circiter quatuor et triginta Iubilei nũeranť, & Chrus circiter quatuor & triginta annos natus fuit,cum in crucem ſublatus eſt,finitis.xxxiiij Iubileis id eſt mille ſeptingẽtis annis,a Chro nato oriturã extremã diem,hac ratiõe reliqui adhuc forent anni centum ſeptuaginta duo,Quorũ ſupputatio q̃ vera ſit, deus nouit, caro et ſanguis hæc nõ capit,vix ea quę ſunt in terris videmus,quõ ea quę in cœlis ſunt inuenire poterimus? Sed ante tibi oſtẽdi Danielẽ loqui de tẽpore,tẽporibus, & dimidio tẽpore &c. Item Ioãnes in Apocalipſi ca.xij.eſſe tres annos,cum dimidio & Apocalip.xiij.ſe exponit ,ppheta Ioannes & loquiť de.xlij hebdomadis,qui faciunt annos tres & dimidiũ,de qb.trib.et dimidio annis Daniel diuinauit, iuge ſacrificiũ ſublatũ iri e templo.

Tẽpus' Antichriſti.
Danielis.xij.
Apoca.xij.
Apoca.xiij.

Cum vero uos ſacramentorũ expugnatores iuge intemeratũq; ſacrificiũ,Chriſtũ Ieſum e tẽplis exigitis & exterminatis,Si hæc veſtra inſania oĩb.locis reciperet, certiſſimũ foret extremi imminẽtis iudicij ſignum, Sed deo gloria, Chriſtus petra eſt,petrę incõcuſſe ſua innitiť eccleſia,quę vrĩs arũdineis baculis pcuſſa nihil cõmouebiť, nedum labetur aut corruet.

Iuge ſacrificiũ apud Lutheranos quidẽ ceſſat, ſed nõ uniuerſaliter in eccl'a.

Fateor me quoq;, aliquandiu ex diui Pauli dictis opinionẽ

Ex tot Hæreſib9 uideť nõ longe diſtare nouiſſ.dies.

opinionē animo ꝯcepiſſe inſtātis iudicij,Nam quanq̄ Paulus ij.Theſſ.ij.
Theſſalonicēſes grauiter obteſtatus eſt,ne ſe ꝑturbari ſinant,
ac timeant tanq̄ dies dn̄i incipiant appropinq̄re, Nihilo ta-
men minus eos limites,quos Chr̄us ante docuerit ipſe quoq̄
definit, Nempe fore vt quidā diſcederēt a fide,& hāc diſceſſi-
onem a fide primo ꝓcedere oportebit. Proch dolor nos in Diſceſſio a fide.
ea tēpora incidimus,vt Maximi, Optimiq̄ Euāgelicę doctri-
næ interpraetes a fide ita aberrarint ita defciuerint, vt vbi ſint
q̄q̄ ſint, neſciant, ita impliciti hæreticorū laqueis hærent, vt
quomō ſeſe expediāt, ignorent,Chriſtianus amor ab ip̄is re-
lictus,vt & Chr̄us & Paulus de refrigeſcēte charitatē & ꝑualē- Matth.xxiiij.
te iniq̄tate prædixerint,malicia neglecto timore dei, inualuit,
homīes in operib.errorū verſant̄. Credunt mēdacijs, vera- Mēdaciſſimis nugis uulgo creditur.
cem alioqui Germaniā mille annis tot mēdacijs refertā fuiſſe
nō credo,& tibi res ſtupenda eſſe debebit, q̄ breui tempore
mēdaciſſimis nugis noui Euāgeliſtę tam inclytā, & religioni
orthodoxę deditiſſimā ꝓuinciā cōpleuere, qui vidiſti ne aut
legiſti vt dialogorū primi autores,imprudētiſſimos abomīa-
bilesq̄ ſermōes & efficta mendacia pro veris venditarūt, ni-
hil tā licētioſum,inauditū,ſeditioſum,ꝓcaxq̄ cuiq̄ in mentē
uenit,quod nō illico euomuerit crudū & incoctū,populari tn̄
ſtomacho accōmodatū,ſic melle oblitū venenū per ignoran-
tiā receptum,multis milibus interitum præſentem tulit.

Equidē ſæpe dicere ſolitus ſum,fieri non poſſe,Euangeliū
hoc quod illis in ore frequētiſſimū eſt,vt ſit Chriſti verū, Euā Euangelium adulterinū.
geliū id enim fluxit e fontib. veritatis dei q̄ ſeip̄m,veritatem
adpellat, Dixi porro, Et ſi vera eēt Lutheri doctrina,a quo tn̄
tantū abeſt,quātū cœlū a terra,et Chr̄s a Belial,ip̄am tamē nō
ferrē, cū eā tot mēdacijs,impoſturis, nugiſq̄ cōfertā intuear.

Sed multis venalicijs,mercatorib.vſurarijs, bona doctrina Euangeliū illud gratū eſt Mercatorib⁹ uſurarijſq̄.
eſt ſimul & iucunda & grata,quare eā ſedulo ꝓpagare & in
omnes diffundere natiōes ſtuduerunt, ne neceſſe habeant ex
iure diuino & ſanctionib.patrū lucri ceſſantis & dāni emer-
gētis intereſſe ad æquitatē moderari,atq̄ alias de vſuris into-

lerabilib. vt antea, corã cõfeſſorib. & iureperitis rationẽ reddere, Nõ hic de om̃ib. qui mercaturã faciũt intelligi volo, ſed de plęriſq; ac omnino Lutherana hæreſi infectis. Itaq; Lutheranũ Euangeliũ ſcandalorũ, flagiciorũ, ſcelerũ, libellorum famoſorũ honeſtum palliũ eſt, hæc illa eſt abominatio in templo exorta, hinc ille in tẽplo ſanctulę contiones Lutheri, noui ap̃li, Non eſt q̃re ieiunes, Non quãobrẽ oras, Chriſtus omnia nobis largitus, Nihil eſt qđ alij & veteris religionis de bonis operib. &c. deblatterãt, atq; oĩa iſta, que illi intonant, ab ore Chriſti, non ab homine ꝑfecta dicunt, Hoc Euangeliũ eſt inquiũt magni optimi dei, Hoc verbũ domini manet in ęternũ, Sed hic populus labijs Euangeliũ honorat, cor autẽ longe eſt, Chr̃m per contentionẽ non ex charitate p̃dicat, Et in ſumma cor eorũ vanum, & ſepulchrũ patens lingua eorũ, ſed hęc obiter dicta ſint. Ad ꝓphetiã de extremo iudicio falſam atq; mẽdaciſſimã redeo, & catholica veritate concludo, Q; ſicut deus admodũ paucis reuelauerit, quãdiu uiuendũ, quandoue moriẽdũ ſit, veluti de Ezechia & diuite qui multa horrea moliebatĩ animo &c, legimus, De extremo aũt die iudicij neminẽ ſcire voluerit, ita vt ſemp̃ vigilemus, Neſcimus eñ neq; diem neq; horã, Neſcimus eñ quãdo filius homĩs vẽturus ſit, Neſcimus quãdo ſpõſus ingreſſurus & claudẽda ſit ianua, Noſtrę igitur lãpades iugiter accenſæ ardeãt, vt ignis ille ęternus ſup̃ altari, Leuit. vi. ſuppetat vſq; oleũ bonorũ operũ, Dies enim dñi veniet, vt fur per noctẽ, & cũ dicẽt homines, pax eſt & ſecuritas, repente obruet calamitas, & audiet horrendũ oraculũ diues ille, ſtulte, nocte iſta capietur abs te anima tua, Vigilate itaq; & quod vobis dico, omnibus dico, vigilate.

Euãgeliũ Lutheri abominatõ eſt in loco ſancto.
Pſalm. cxviij.
Eſa. xxix.
Phil. j.
Pſalmus. v.
Dies extrem⁹ omnibus incertus eſt.
Eſa. xxxviij.
Lucæ. xij.
Matth. xxiiij.
Matth. xxv.
Matth. xxiiij.
Matthei. xxv.
Leuitici. vi.
j. ad Theſſ. v.
Lucæ. xij.
Marci. xiij.

DOCTOR BALTHASAR.

Apud me nõ eſt neceſſe hunc errorem refellere, Eſt enim pernicioſus error, neq; mihi vnq̃ placuit, aut quandiu vixero placebit.

DOCTOR FABRI.

I. Ioãnis. iiij. probari oportet ſpiritus.

Merito igiĩ ꝓbandi ſunt ſpũs, Vtrũ ex deo ſint vti Ioannes

nes ſcite prudēterq́ monuit, ꝓbandū cunctis iuſtiſſimū fuerit nunc qs albus an ater ſit, Auis aduolans mihi de prima an poſtrema ex archa ſit emiſſa Noe, colūba ne an coruus, deſup ne ac coelitus, an ab inferis & cacademonū cōcilijs ꝓficiſcantur q̄ ſimplici populo paſſim inculcant. Atqui quomō interim cū miſeris agit, ſimplicibus, imperitis hoībus, q̄ cū iſtis nebulonib. circſatorib. īpoſtorib. ſcurris, pſeudoprophetis cōſceleratiſſimis aures indoctas prębēt, ſeducti, fama, poſſeſſionibus, corpore, fortunis oībus ſunt mulctati, exuſti, ſpoliati, quo illi, qui Lutheri, Zuinglij, Caroloſtadij inſtitutis, decretiſq́ nefarijs ꝓfecti, impio errore immerſi inebriatiq́ ita mortui ſunt, interim illę arundines reuocarunt, faſſeq́ ſunt ſuos ſpūs ſomnia, reuelationes, doctrinas non veras, ſed erroneas. Q. ſi Huttus atq́ alij Anabaptiſtę miſeris, pecūias, domos, poſſeſſiones, quibus fraudati ſunt, interim reſtituerēt, plurimi eos facerem, Verū non ſunt eo mō quo primo fuere illi apoſtoli et euangeliſtæ, vt ſua relinquerēt, alijs darent ad pedes apſorum oīa afferrent, Quin cōtra alijs eripere, alios ſpoliare, aliena p blandas impoſturas inuadere, parati inſtructiq́ venerunt.

Quā miſere decipiūt ſimplices pſeudo ꝓphetis iſtis.

Pſeudoapoſtoli.

Et cum ſint egentiſſimi, oīa cōmunia expetūt, quo ex diuitum bonis eorū egeſtati cōſulatur, In hijs eorū ſpūs & Euāgeliū occupabat, hij fructus arboris in medio paradiſo, Non quærūt itaq́ quæ Chriſti, ſed quæ ſua & aliena ſunt, & veluti Harpye rapatiſſimę ſuis vnguib. cūctorū bona rapiunt, expoliant, hij vere ſunt illi Phariſei & Hypocritæ, qui deuorāt domos viduarꝝ, Cunq́ miſeris cōfratribus nihil ſit reliqui, in nihil religioſius incumbūt q̄ in prædā, oīa veluti cōmunia ptrahere, qui tn̄ iniqui cogitatus nō ſine cruenta ſeditiōe (vt ipſe coiectare noſti) cōſummari poterūt, Vtinam fiat, vt exurgat deus & perdat oēs, qui ſeditiōes, tumultus ac bella volunt, Sed de poenitentia quid ſentis?

Cur iſti cupiunt oīa eſſe cōmunia.
Philli.ij.
Marci.xij.

DE AGENDA POENITENTIA PRO PECCATIS. CAPVT. XIX.

D. BALTHA.

Bene vero ſencio,ei plurimũ tribuo Dauid em̃ dicit,Cor contritum & humiliatũ Deus non deſpicies.

Pſalmus.l.

D. FABRI.

Eſaiæ.lxvi.

Sic etiã per Eſaiã, Deus,ad quẽ (inquit) reſpiciã,niſi ad pauperculũ & contritũ ſpũ, & trementem ſermones meos? Hoc cor contritũ ego ſemper adpellaui odoriferum Thimyama,q̃d in veteri teſtamẽto ex rebus odoriferis cõfectũ contuſum, incenſum in cõſpectu dñi, odorẽ dedit ſuauiſſimũ gratũq; diuinis naribus. Ab hac nos pœnitẽtia Lutherus cum ſua reſipiſcẽtia tranſmẽtationeq; auertit.

Exodi. xxx. Leuit.xvi.

Prædicatio Chriſti Ioannis & Apoſtolorũ a pœnitentia agẽda incepit. Marci.j. Væ non pœnitentibus. Lucæ.x.

Ego quidẽ pœnitentiã,pconijs & laudibus laudaui ſemp nempe id ſecutus ſum,q̃ q̃tuor ſummi Euãgelij pcones,Ioannes in heremo, Chriſtus,Petrus & Paulus, primũ thema primum ingreſſum oratiõis, aut pdicatiõis ſuæ eſſe voluerũt vt pœnitentiã agerẽt homiẽs, vt cõdignos pœnitẽtiæ fructus facerent,Quocirca ad Iordanẽ baptiſmus pœnitẽtiæ in remiſſionem peccatorũ pdicatus eſt. Ideoq; Lucæ cap.x. Dñs ait, Væ tibi Corizain, Væ tibi Bethſaida,qa ſi in Tyro & Sydone factæ fuiſſent virtutes, q̃ factæ ſunt in vobis,olim in cilicio & cinere ſedẽtes,pœnitẽtiã egiſſent, Hęc igĩ verba ſaluatoris noſtri toto pectore cõbibẽda, cũ dicit, Niſi pœnitentiã egeritis,oẽs peribitis. Sed nos qui doctrinis nouis & peregrinis abducimur, mihi videmur perinde facere vt tempore Noe,qñ comederẽt, biberũt, nuptias celebrarũt cõnubia coierunt, quoad Noe fuerit Archam ingreſſus, Ideoq; repẽte effuſo diluuio oẽs abſorpti,perditiq; ſunt,Lucę.xv.Angeli in cœlis lætitia geſtiũt de peccatore pœnitentiã agente.

Lucæ.xiij. Contemptus pœnitentiæ. Lucæ.xvij.

Longanimitas Dei. Ezechi. xviij.

Hanc bonitas,benignitas, & longanimitas Dei longo tẽpore expectat,non em̃ vult mortẽ peccatoris,ſed vitam magis vt cõuertaĩ

vt cõuertat̃ & viuat. Ioannes itaq; ille baptiſta ſuum ſermonẽ in agenda pœnitẽtia ordit̃, agite inquiẽs pœnitentiam, Similiter Chriſtus, pœnitentiã agite, Petrus breuiter reſpondit ijs qui rogabãt qd agerẽt, pœnitẽtiã inqt agite, & vnuſqſq; veſtrũ baptizet̃, Hanc pœnitẽtiã in actis Paulus q̃q; doctor gentiũ p̃dicauit, immo illam cuncti p̃dicarunt apoſtoli.

Matthei.iij.
Ibidem.iiij.
Acto.ij.
Acto. xvij.

Quapropter vehemẽter mirari ſoleo, quæ ratio vel potius inſania nouos Euãgeliſtas impulerit, vt cõtra tot veteris teſtamenti teſtimonia exẽpla, authoritates, facta & geſta, Niniuitarum, Iudith viduę, Populi Iſrahelitici, Dauid regis, ac plurimorũ p̃terea aliorũ, quę Chriſtus fere oĩa nouo etiam teſtamento cõprobauit, pœnitẽtiã ita deiecerũt, ac peſſunderũt, vt iã agẽdæ pœnitẽtiæ nulla vł pauciſſima ratio habeat̃, ac ſit.

Exẽpla pœnitẽtiæ in ſcripturis.
Ione.iij.
Iudith.ix.
ij.Regũ. xij.
j.Eſd.x.

DE AVRICVLARI CONFESSIONE PECCATORVM. CAPVT. XX.

D.FABRI.

DE Auriculari vero preſbyteris facienda confeſſione qua ſententia es?

D.BALTHASAR.

Ita exiſtimo eam bonũ tutũq; præſidiũ eſſe eccleſię, oĩbuſq; bonis cõſeruandã.

D. FABRI.

Ita etiam Lutherus ſcripſit, Interim vero vt collapſa ſit, vndiq; videre licet, pulchra res, quã oculis meis vidi Norimbergæ. Vidi inquã atq; plures vno ex ſodalicio bñ potos ad apoſtatã monachũ accedere, eũq; circulo circumſtantes ad audiendã cõfeſſionẽ hortantes, vnũquẽq; eorũ non plura dicere, q̃ ſeſe peccaſſe, petere abſolutionẽ, qua accepta fidẽter ſacramentũ, qđ ipſi putabãt, ſub vtraq; ſpecie ſumere non ſunt veriti, Iterũq; cauponis tabernã vnde fuerant digreſſi, frequẽtarunt, Eaq; plane mente fuerũt, vt pertinaciſſime putarẽt, ita Chriſtũ inſtituiſſe, huncq; cõfitendi modũ & ritũ ex Euangelio p̃ſcriptũ eſſe gloriabant̃, Ego e diuerſo ſic cogitabã, publiceq; pfeſſus ſum, ſi nõ plus cõfeſſioni auriculari tribuerent q̃

Qualis cõfeſſio Lutheranorum.

mihi feciſſe viderentur, de hoc quoq; ritu eorum ſuperſederi poſſe, quum vere nihil pietatis nihilq; deuotionis induxerit.

DOCTOR BALTHASAR.

Confeſſionem auricularem ferendã puto remq; bonã eſſe. Sed tu quomõ eam e ſcriptura probabis?

D. FABRI.

Duo Euãgeliſtæ de ptãte Petri. Non te celabo quæ me diuinus ſpũs docuit, in verbo ſuo ex ſcriptura. Duo Euãgeliſtę ſcribunt de Petri atq; aliorum apľorũ poteſtate, primus ſcilicet & vltimus, Id eſt Matheus & Ioannes, Matheus orditur a poteſtate Petri, cõcludit de reliquorũ poteſtate, Cõtra Ioãnes ab apoſtolorum ptãte initiũ faciens, de poteſtate Petri cõcludit, Id ego verũ eſſe oſtendam,

Matthei.xvi. Matth.xvi. Tibi dabo claues regni cœlorũ, & qdcunq; ligaueris ſuper terrã, erit ligatum & in cœlis, Matth. xviij. Amen dico vobis, quęcũq; alligaueritis ſup terrã, erũt ligata et in cœ-

Ioannis.xx. lo, & q̃cũq; ſolueritis ſuper terrã, erũt ſoluta & in cœlo, Hic ſole meridiano clarius fit, Petro datã eſſe poteſtatẽ in cœlis plurali numero, apľis autẽ in cœlo ſingulari numero, Id qd' Origenes Adamãtius nõ carere myſterio, iã olim attẽdit et docuit.

Obiectio Lutheranorum. Matthei. xvi. Nihil inquiũt Lutherani refert q̃d id Papiſtę (ſic eñ nos qui a veteri religione nõ diſcedimus homĩes illi ſediciosi nuncupant) de ptãte Petri dicũt, Tametſi eñ dixerit, ego dabo tibi claues, Id de futuro dixit, nõ tamẽ legitur dediſſe. O le-

Solutio. pida capitula, an nõ hæc eſt Sodomitarũ cecitas, hęc Aegypti & Cymmerię tenebræ? Quis nõ intelligit hanc adulatorum pug-

Ioannis.xiiij. nam aduerſus veritatẽ catholicã, Chr̃us eſt veritas, Chr̃us q̃d

Roma. iiij. ꝓmittit, põt, vt Paulus tradidit &, vult, pręſtare, Cœlũ prius

Matth,xxiiij. & terra collabent̃, quã verbũ vnum cõcidet, Si igitur Chr̃us ſe Petro claues daturum ꝓmiſit, cõſequitur cornutus iſte ſyllo-

Dilemma. giſmus neceſſitatis, q̃d Chr̃s ꝓmiſit, p̃ſtitit aut nõ p̃ſtitit, Si qd' ꝓmiſit nõ fecit, verax non eſt, & quę maior iniuria aut ignomiæ nota Chriſto poſſet inuri, q̃ ꝓmiſiſſe aliqua neq; polliciꝰ ta ſeruaſſe? Sin aũt ꝓmiſſa ſeruauit, ſtabit eius rei teſtimoniũ alicubi verum eſſe, at hoc totũ e ſcriptura deſideramus, Vidẽ-

dum

dũ igitur vbi factum ſit, qđ os veritatis ꝓmiſit, Itaq; reperimus apud Ioannẽ a reſurrectione & ante aſcenſionẽ, quõ dñs inſufflauerit in diſcipulos & dixerit, Accipite ſpm̃ſanctũ q̃rũ remiſeritis pctã, remittunt̃ eis, quorũ retinueritis retẽta ſunt, hinc eſt poteſtas ligandi atq; ſoluendi, tenendi & dimittendi, Ioannis.xx.

Et e regione quomõ põt diſcipulus apl̃s ſoluere aut dimittere peccata quę ignorat? aut quõ ea vincula admiſſorꝫ pctõrꝫ extricet quę illi declarata nõ fuerint? hijs fontibus neceſſario fluxit cõfeſſio auricularis quæ fit p̃sbitero, Quę fuit vſitata tẽpore ſancti martyris Carthaginẽſis epiſcopi Cypriani, annos ante mille trecẽtos dictaq; eſt ἐξομωλογησισ Hinc orti Canones apl̃orum, & pœnitẽciales, q̃s olim Oecolampadius e græco in latinũ vertit, vtcũq; ꝑ ſua incõſtantia iam aliam de cõfeſſione ſententiã doceat.

Inſtitutio cõfeſſionis auricularis a Chřo

Exomologeſis.

Canões pœnitentiales.

DE CLAVIBVS PETRI. CAPVT.XXI

DOCTOR BALTHA.

SEmp ego ita cõſtitui patrẽ in veteri teſtamento remiſiſſe, vt verum eſt, & tñ pctm̃ ſolũmõ ore cõfeſſum fuit, ac deploratũ, ſi itaq; diuinę maieſtati placuit, hũanitate aſſũpta eiuſmodi poteſtatẽ etiã hominib. maximæq; apl̃is, p̃ſbyteris, & illorꝫ ſucceſſorib. tradere, qd eſt q̃re nõ oĩb. modis dei ordĩatione ꝓſeq̃mur? Sed vbi cenſes Petro datas claues?

D.FABRI.

Vt etiã Petro claues a reſurrectione verbis expreſſis, datas eſſe liqueat, & nõ modo in cõmuni, qñ reliquis diſcipulis datæ ſunt, cũ diceret, Accipite ſpm̃ſanctũ, quorꝫ remiſeritis peccata &c. Verũ etiã in ſpeciali, ſit tibi declarabo, Etenĩ Petro data eſt poteſtas, qñ dominus ei agnos ouesq; ſuas paſcẽdas cõmẽdauit. Ideoq; attende quomõ Euangeliũ Ioannis græce ſcriptũ extiterit, illius quippe textũ habere videbis verba duo βοσκε και ποιμαινε illud paſce, hoc rege ſiue guberna ſignificat, Sic apud Matth, cũ Euãgeliſta inducit illud Michęę de Chřo, Egreſſurus vt eſſet dux qui regeret populũ, eſt verbum græce

Ioannis.xx.

Petrus paſcit aut regit oues

Matthei.xx.

Michee.v.

ποιμαινειν & in libro actorꝫ,cũ Paulus loquiť Epheſinis epiſco
pis,curã vt gererent populi,cui & gubernãdo præfecti erant,
Acto.xx. domino,dicens,Attẽdite vobis & vniuerſo gregi,in quo po-
ſuit vos ſpũs ſanctus epiſcopos,regere eccleſiã dei , quã acqſi-
i.Pet.v. uit ſanguine ſuo &c,Hoc ποιμαινειν verbũ eſt,ſimiliterꝗ Chr̃s
αρχιποιμην.i.princeps paſtorũ adpellatur, & Homerus, regẽ
Agamẽnonẽ ποιμενα λαων adpellat, Quomõ etiã Hebraice
Dauid rexit ac pauit populum. græceꝗ rex Dauid eiuſmodi paſtor adpellať,cui & dominus
paſce populũ meũ,atꝗ ipſe ſe a dño regi fatetur,Et ſi me non
Pſal.lxxviij. Pſal.xxiij. fugit,quaſdã tralatiões habere dñs paſcit me,Vbi alioqui ha-
beť,dñs regit me, hoc vero totũ & expeditur, & deſcribitur
vno verbo hebraico rhoy & græco ποιμαινειν q̊ v̾bo vſus ſalua
tor nr̃, Petro oues cõmẽdauit, dicens, ποιμαινε τα προβατα μου
cũ añ et poſt vſus ſit v̾bo βοσκε Vñ liq̃t nõ mõ ad loca paſcuę
paſcẽdas ei oues Chr̃m cõmiſiſſe,ſed etiã gubernãdas, quõ pe-
Exo.iij. do Moſes,alijꝗ paſtores oues r̃gere, ordineꝗ dare cõſueuer̃t.
Ideoꝗ etiã Petrus ap̃loꝝ princeps cõſtitutus eſt,quod ra-
Chriſtus Petrũ ap̃lorum principẽ fecit tio rerum,atꝗ ipſa natura flagitabat,vnus alium vt añ celleret
Quomõ in angelis eorũꝗ choris,ordo quidã eſt,vt apertiſſi-
Ephe.iiij. Coloſſen.j. me Paulus ad Epheſios,alijſꝗ locis oſtendit, Taceo quod in
gentiliũ ſupſtitione, flamĩes, archiflamines , & ꝓthoflamines
fuerint, De quo plura dici poſſent, & in tabernac̃lo ſimul &
tẽpli Salomonis miniſterio ordo erat ſacerdotũ Leuitaꝝꝗ,et
Cohen Gadol.i.ſacerdos magnus,quem nos Papã ideſt patrẽ
patrię ſeu pontificẽ Maximũ romano more vocamus p̃ficie-
bãtur,Grues volãtes ducem ſequunť.Et in apib. vnus eſt rex
Ita in religiõe noſtra ordinẽ eſſe oportet,vt vnus alteri ſubſit.
Ab hijs initijs tẽpore ap̃lorum ſeptẽ pręfecti ſunt diaconi,atꝗ
Actorum.vi. j.Thimo.iij. Paulus Epiſcopũ ac ſacerdotẽ deſcribẽs diaconos.i. miniſtros
Ro.Pontifex Vicari⁹.Chri. inſtituit. A tẽpore porro Petri conſtat, Petrũ ac ſuos ſuc-
ceſſores cũ hac claue,paſſim a ſanctis patribus & martyribus,
ꝓ fide paſſis vocari & fuiſſe vicarios Chr̃i,nolo tñ ſummorũ
pontificũ quorundã patrocinari flagicijs, ſi qui lac ouiũ for-
te conſumentes ſeſe lana veſtierunt & adipẽ depaſti ſunt, Ve

Ezechiel

Ezechiel meminit,oues autē nō pauerūt, Etenī vt Petri fides non cōcidit,ꝑ quo Chr̄us orauerat,cum eū negaſſet, Ita papa res Chr̄ianas improbe gubernāte, non continuo debemus ab eccleſia deficere,Sed deo iuſto iudici omnia cōmittamus, qui cuiqꝫ ſecūdū opera ſua tribuet, eſt enī remuuerator bonorū, malorūqꝫ vindex,Eſt,qui inquit, mihi vindictā & ego retribuā,quo altior eſt gradus,eo ruinę caſus grauiores imminent, & potētes potēter tormēta paciētur, Et cui plus creditū, ab illo plus exigitur,quiſqꝫ ſuis pœnis punietū,quiſqꝫ portabit iniquitates ſuas, In ſumma dn̄s nobis prædixit deſcribis & Phariſæis ſuper cathedra Moſis ſedentib. & palā non in parabolis docuit. quomō nos geramus,vt illorū dogmata,nō facta imitari debeamus,cuius ego pręſcriptis acquieſcā, opera illorum minime curando.

Ezech.xxxiiij. Lucæ.xxij. Papa malis impunitus a Deo nō erit. Matth.xvi. Roma.ij. Deut.xxxij. Roma.xij. Sapien.vi. Lucæ.xij. Matth. xxiij.

DE OPERIBVS SATISFACTORIIS. CAP.XXII.

DOCTOR FABRI.

ATqui iuxta pœnitētiā ſolito acumīe vſi noui Euāgeliſtę ſatisfactionē abrogarūt,dixeruntqꝫ non eſſe ſatisfactionē q̄ nos ſatisfaciamus, Chr̄m enim ſua paſſione ſatisfeciſſe inculcāt, ꝓinde nulla re amplius indigere Chriſtianos aſſidue docent,Ita propter in illorū ore frequentiſſimū eſt,Si quem contritū pœniteat ſatis ſuperqꝫ eſſe,nō ieiunijs, nō orationibus illis aut alijs bonis operibus eſſe opus.

D. BALTHASAR.

Pœnituit etiā Dauid cōfeſſus etiam peccata eſt, conſecuta tn̄ (vt ſupra oſtēſum eſt) pœna, Neqꝫ Zacheum ſatisfuit peccata cōfeſſum,ſed obtulit ſe dimidiū bonorū ſuorꝫ dare pauperibus,Et peccatrix in ciuitate nō tm̄ fleuit,verꝫ etiā opa exhibuit erga dūm, & qbus mēbris peccauit, his pœnitētiā egit Ita omēs fecerūt qui legitime pœnitentiā egere, An animi ſatisfactio poſſit adpellari,nihil laboro,tamē dico ſcolaſticorum eſſe terminum.

ij.Reg.xij. Cōfeſſiōi adiungēda ē ſatiſfactio. Lucæ.xix. Lucæ. vij.

D.FABRI.

Quas induxiſti hiſtorias veræ ſunt, atqui ſatisfactio nō eſt
Cyprianus. primū ab ſcolaſticis efficta, Sed legimus de ea apud Cypria-
num alioſq́ꝫ qui mille & ducētos ante annos vixere, pœniten-
Satisfactionē pōit Eraſmus in ſua trāſlatione. tiáq́ꝫ deſcripſere. Et Eraſmus in noua tranſlatione, cū.ij.ad
Corinthios.vij.Cōtritionē ac pœnitentiā deſcribit, Ita inquit;
Video nancꝫ qđ epiſtola illa tametſi ad tēpus cōtriſtauit vos,
nunc gaudeo nō ꝙ contriſtati fueritis, ſed q̊d contriſtati ſitis
ad pœnitenciā, Nam cōtriſtati eſtis ſecundū deū, ſic ꝙ nulla in
re detrimēto ſitis affecti per vos, Nā qui ſecūdū deū eſt dolor,
hijs pœnitentiā ad ſalutē haud pœnitēdā parit, contra mundi
dolor mortē affert, Ecce em̄ iſtuc ipm̄, quod ſecundū deū con
triſtati fuiſtis, quantā in vobis ſollicitudinem, Imo ſatisfactio-
nem, imo indignationē, imo timorē, imo deſideriū, imo vin-
dictam peperit. De ieiunio vero quæ tua eſt ſententia &
præcipue quadrageſimæ.

DE IEIVNIIS AB ECCLESIA INSTITVTIS. CAPVT. XXIII.

D. BALTHASAR.

DE Ieiunijs ita ſentio, vt ea frequētata eſſe ve-
lim, putoq́ꝫa rege populoue ſuſceptū ieiuniū
Ionæ.iij. deum placare poſſe, vt regis Niniuitarū ieiu
niū populi brutorūq́ꝫ, deū placauit, Necꝫ ne-
go eccleſiā cōmūe peculiareq́ꝫ ieiuniū īſtitu-
ere poſſe, idq́ꝫobſeruari debere cenſeo.

D.FABRI.

Exēpla ieiunij in ſcripturis uet.teſta. Tanta amētia exoculatos ruere Lutheranos miror, vt ieiu-
nia, de quib. omnis ſcriptura referta eſt, refutare audeant.
I Quis dubitat populū Iſraheliticū (vt teſtimonio ſcripturę
Iudi. xx. ꝓbatur) in domo dei, in Silo cōueniſſe, cōſediſſeq́ꝫ ac fleuiſſe
coram dn̄o deo, eāq́ꝫ diē per ieiunia trāſegiſſe vſq́ꝫ ad ueſperā.
II Tēpore Samuelis filij Iſrahel itidem ieiunarūt ī Maſphat,
III & dixerunt, dn̄e tibi peccauimus.i.Reg.vij. Saul itē inter-
fecto & Ionatha illius filio.i. Regū vltimo, Dauid cū populo
ieiunauit

ieiunauit vſq; ad veſperã. ij. Regũ.i. Dauid item pro filio IIII
adhuc paruulo & iam grauiter poſt dictũ ꝓphetę ęgrotantæ, V
ij. Reg.xij. Achab indutus cilicijs ieiunauit, dormiuitq; in
ſacco.iij.Reg.xxi. Ita legimus Numeri.xx.vbi & de libero VI
arbitrio clare expreſſum eſt,per ieiunia aliarũq; rerum abſti-
nentiã peccata aboleri. Aſueri tẽpore Heſter & Mardoche- VII
cus ieiunarunt,vt ne q̃d Ammon aduerſus populũ Iſraheliti- Heſter.iiij.
cum decreuerat,effectum ſortiret. Sic Machabęorũ tẽpore VIII
cõgregati ſunt in Maſphat,vbi locus erat orõnis,& ieiunaue- i.Mach.iij.
runt & induerunt ſe cilicijs,& cinerem impoſuerũt capiti ſuo,
& diſciderunt veſtimẽta ſua. Sic etiã legimus de Iudith vi- IX Iudith.viij.
dua & populo q̃ ieiunauerũt. Daniel quoq; orauit in ieiu- X
nio,cinere & ſacco,Danielis.ix. Neq; id Iſraelitę tm̃ fece- XI
re qui pp̄ls dei eſt appellatus,Sed etiã Niniuitę, vt ã & vere Ionæ.iij.
oſtẽdiſti. Ac quãdo manifeſtũ eſt in veteri teſtamẽto ieiu- Exẽpla Ieiu
nia vſurpata fuiſſe,multo magis in nouo locũ habuiſſe ꝓba- nij in no.teſt.
bimus,In Lucæ euãgelio eſt de Anna ꝓphetiſſa filia Phanue- Luc.ij. I
lis,eam in tẽplo in oratiõe,ieiunijſq; die noctuq; deo ſeruijſſe.
Quoties reperimus in Actorꝝ libro apl̃os cũ vel cõuenirẽt II
vel ab inuicem diſcederẽt, eos vna oraſſe ac ieiunaſſe,vt cap.
xiij.xiiij.xv.&.xxvij. Thobias ait, Bona eſt oratõ cum ieiu- Cõmendatio
nio,Thobię.iiij.Ita ꝓphetę Iſayas,Hieremias,Iohel, creberri- Ieiunij.
me ieiunia prædicãt &c.Paulus.ij.ad Chorinth.c.vi.&.xi.De Thob.iiij. ij.Corint.vi.
multo ieiunio gloriat̃. Hactenus qui ſerui & miniſtri,nũc Exẽplo Chri
quid dñs ipſe fecerit videamus , Legimus autẽ eum.xl.diebus ieiuniũ ꝓbat̃.
totidẽq; noctibus ieiunaſſe,Et licet nobis,vt hũana eſt fragili- Matthei.iiij.
tas,hoc factum impoſſibile ſit,Eſt tamẽ nobis exemplo,vt ie-
iunia eo authore ꝓſequamur, religioſiuſq; obſeruemus, non
autẽ,vt Lutherani,prorſus refutemus. Idem author ſalutis Ieiuniũ hypo
noſtrę nos docuit, ne cum ieiunamus,Phariſęoſq; imitemur, criticũ.
Quid ãt faciamus plurib. oſtendit,dicẽs, Cum ieiunatis,noli- Matth.vi.
te fieri,ſicut Hypocritę, triſtes , obſcurant enim facies ſuas,vt
appareant hominib. ieiunantes,Tu autem cum ieiunas,inun-
ge caput tuũ, & faciem tuã laua,Idemq; dixit,cum ſponſus ab Lucæ.v.

Matth.xvij. eis oblatus fuerit,tũ ieiunaturos eſſe ſuos diſcipl'os, Eſſeq́ſpi‑
ritum immũdũ,qui eijci,niſi oratione & ieiunio non poſſit.

Hinc manifeſto conuincit̃, voluntatẽ dñi eſſe,vt ꝑ delictis
Ieiunandũ ꝑ peccatis. nr̃is cũ or̃one,ieiunijs,lachrimis &c.occurramus,Iohel.ij. Cõ
uertimini ad me in toto corde veſtro,in ieiunio & fletu & in
planctu & ſcindite corda veſtra, & nõ veſtimẽta veſtra, Ce‑
dant itaq́ bene curata pelle Epicuri de grege porci, qui q̃dra‑
geſimã ab apoſtolis inſtitutã,& per totum terrarũ orbem etiã
ab hereticis Nazareis & ſchiſmaticis obſeruatã,q̃q́ reliq̃s ieiu
niorũ dies e medio tollere ſub Lutherana ĩpietate veriti nõ ſũt.

DE EXCOMMVNICATIONE CAPVT.XXIIII.

D. FABRI.

DE excõmunicationibus quid tenes?

DOCTOR BALTHASAR.

Excõmunicationẽ ego plurimi facio, pu‑
toq́ rem eẽ in primis vtilem eccleſiæ, quodq́
plurima mala per excõmunicatiõem aut im‑
pediant̃,aut dimiſſa corrigant̃, Paulus Chorinthiũ, qui cum
nouerca peccarat, ab comuniõe fidelium excluſit, ac Sathanæ
tradidit.ij.Chorinthiorũ.v. Et Hymenæũ ac Alexandrũ cum
j.Thimo.j. naufragiũ in fide feciſſent ſiĺi mõ Sathanæ tradidit.i.Thim.i.
Quibus in locis quomõ Paulũ intelligis dic mihi, cum dicat
de Corinthio illo, q̃ tradiderit eum Sathanæ ad interitũ car‑
nis,vt eius ſpiritus ſaluus fiat.

DOCTOR FABRI.

Equidem ſic intelligo,peccatũ Chorinthiũ illum admiſiſ‑
Q̃ũo Satanæ tradidit Paulus Corinthium quendã. ij.Corinth.v. ſe mortale,Ideoq́ in Sathanæ poteſtatẽ veniſſe,Quod ita Pau
lus declarauit, eumq́ ab cõmuniõe fideliũ Chorinthiorũ ex‑
cluſit,vt hac re adactus reſipiſceret,atq́ carnẽ ſuam q̃ peccarat
caſtigaret, Vbi porro eũ ſceleris cum nouerca ꝑpetrati pœni‑
tuerit atq́ deũ cõuerſus fuerit,ne ſit ꝑpetuo in ptãte Sathanæ
ſed ſpũs ſuus reuertat̃ ad dñm, qui dederat eũ, Ideoq́ Chori‑
thius

thius ille cum ſe cõtricione ac penitẽtia ad deum conuertiſſet, ſeq; hũiliaſſet, ab interdicto ſolutus, iterum inſitus ẽ ecclẽiæ.ij. Chorinthiorũ.ij. Neq; hunc ſolũ Paulus ab eccleſia excluſit, ſed Theſſalonicẽſes etiã aliq̃t.ij.Theſſa.iij. Siñiter Ioannes docuit ſeductorẽ & Antichriſtũ in fide, & verã doctrinã non habentẽ, nequaq̃ eſſe intra ædes recipiendũ neq; ſalutãdũ Nã qui talem ſalutauerit, eũ cõmunicare ait in ope peruerſo. Alia excõmunicatiõis exempla. I II ij. Ioannis.I.

Et Paulus hæreticũ poſt vnã & alterã correptionẽ vitandũ ſcribit, ad Titum.iij. ſane prudens conſiliũ Pauli, & dubio procul nõ carnis vel ſanguinis, ſed patris q in cœlis eſt, quin hoc ipſi reuelauit. Vſq; adeo eñ tetra res eſt, in hæreſim aliquã delabi, vt continuo in aliã præceps deuoluaẽ, Ita Lutherus, Zuinglius, aliiq; veſtri ordinis Euãgeliſtę noui, amentia quadã ſingulari ex hæreſi in hæreſim ruentes, alius in aliũ ferociſſime debachatur, Lutherus autẽ ſibi ter centũ & amplius locis ipſe pugnãtia & aduerſa dicit, Habeoq; itidem Zuinglij plurimos notatos locos, quib. ſibi nõ conſtat, Ideoq; Paulus non abs re ait, hæreticũ ꝓprio iudicio cõdemnatũ eſſe qd' inconſtantes eius doctrinæ nunq̃ inter ſe quadrent, ſibiue cõgruãt, Sed e cõtrario inteſtino ſemp bello laborant, quod tibi etiã vſu veniſſe, ex animo doleo. Atqui illud Matth. xviij Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum, inter te & ipm ſolum, ſi te audierit, lucratus eris fratrẽ tuũ, Si aũt te non audierit, adhibe tecũ adhuc vnũ vel duos, vt in ore duorũ vel trium teſtiũ, ſtet omẽ verbũ, q̃ ſi non audierit eos, dic ecclẽiæ, Si autẽ eccleſiã non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus, quod maxime facit ad excõmunicationẽ probandam. III Excõmunicãdi hæretici. Eorum Incõſtantia. Titum.iij. Excõmunicatio Euãgelica

DOCTOR BALTHASAR.

Plurimum, Eſtq; legittima excõicandi ratio ac regula.

DE ECCLESIA QVID SIT. CAP.XXV.

D. FABRI.

QVod aũt illi autumãt, eccleſiã nõ eſſe rem cor
poream,ſed ita effingũt, ſicut ſi aureum mõ⸗
tem in aere aut ſophiſtarũ more chimerã quis
ſibi cogitatiõe depingat,ac ſtatuat, cum tamẽ
Matth. xviij. dñs dicat,nunciandũ eſſe eccleſię,Et ſi qs eccle⸗
ſiã nõ audierit &c,putat certe nõ eſſe cõgregationẽ in ſpiritu,
ſed eam ac talem putat eccleſiã , quæ os ad loquendũ & aures
ad audiendum habeat.

D.BALTHASAR.

Huic opinioni nullibi accedo,ſed cenſeo eccleſiã eſſe com⸗
Eccleſia uniuerſalis. munẽ omniũ Chrifideliũ q in viuis ſunt cõgregationẽ, De q̃
eſt articulus fidei noſtrę,Credo eccleſiã ſanctã catholicam, Ea
eſt per vniuerſũ mundũ, Deinde porro ſunt ſpeciales ec⸗
Eccleſiæ particularis. cleſiæ vt eccleſia Corinthi,Epheſi, Galatharũ,De quib. Act.
Acto. ix. ix. Eccleſia per totam iudeã habebat pacem, Sic Actorũ.xiiij.
Acto. xiiij. Cõſtituit per ſinglas eccleſias pſbyteros.i.Chorin.i.Eccleſię dei
j.Corinth.j. j.Pet.v. q̃ eſt Corinthi.i.Petri.v. Salutat vos eccleſia q̃ eſt in Babylonia.

D.FABRI.

Verũ eſt prima eccleſia corpus eſt vnũ,cuius plurima mẽ⸗
Incrementa Eccleſiæ. bra,incp mẽbris iam augeť iã minuiť vt multi ac pauci,p tem⸗
pore ſunt Chrifideles, Legimus ab aſcẽſiõe dñi Hieroſolimis
Acto. j. centũ & viginti fideliũ fuiſſe,eacp prima eccleſia fuit, deinde
Acto.ij. Acto.iiij. aucta trium ac quincp milliũ fuit,quos Petrus duob. ſuis ſer⸗
monibus ad fidẽ Chri cõuertit, ꝓtinus pari rõne ſubinde au⸗
Acto.viij. cta eſt,per eos qui verbum in Samaria receperũt,per Paulum
Acto.ix. et.x. Ananiã,Corneliũ Romanũ &c,vt in oẽm terrã exiuit ſonus
Pſal.xviij. eorum,& in fines orbis terrę verba eorꝫ,Huius eccleſiæ caput
Roma.x. Chrus eſt,vos aũt eius mẽbra.i.Chorin.xij.ad Epheſi.ij.&.iiij
Colloſ.i.&.iij,Hãc eccleſiam veteres matrem adpellant, nos
enim eius filij ſumus.

DOCTOR BALTHASAR.

Hic

Hic erudiri me nō eſt neceſſe, nullam em̄ mihi imaginariā ſtatui eccleſiā, nec finxi, Sed credo vt eſt ante a te dictum.

D. FABRI.

Cum igit̄ hęc (vt ais) credas, qui fit vt ab eccleſia catholica deſciſcas, quā matrē adpellas, cuius Chr̄us caput ſit? Opinionib. quibuſdā vel pocius nefarijs errorib. implicitus hæres, vt De Anabaptiſmo, De ſacramēto, a qb. nulla rōne te auelli ſinis, ſolus eſt, nemo tecū ſentit, paucis demptis furioſis, tumultuarijs, leuib. nebulonib. & apoſtatarū fidefragis, qbuſdā monachis, qui funeſta illa Germanię clade ſimplices agreſtium animos aduerſus magiſtratus ac dominos ſuos blanda oratiōe illectos armarūt, ac amplius cētum milibus agricolarū ad interitū præcipitarūt. Hæc illa vr̄a eſt tumultuaria eccleſia, ferro flāmaq; oīa miſcens, ſanguine cæſorū miſerorū agreſtiū exundans. Ego antiquos habeo quos ſequor, & mecū ſequunt̄ oēs Chr̄fideles, Germanię, Regnorū Hiſpanię, Gallię, Anglię, Hungarię, Poloniæ, Neapolis, Italiæ, &c. qui oēs a tēpore ap̄ſorū fideiq; noſtrę iucunabulis de ſacramētis & paruulorū baptiſmo ea, qua ego, opinione & ſunt & fuerunt, Neq; mecū ſtant hac in parte ſoli catholici verū etiā ſchiſmatici ac hæretici mecū contra te faciunt Græci, barbari, & latini, mecum faciunt potētiſſimę totius Germaniæ ciuitates, Norinberga, Auguſta, Berna, Baſilea, & multæ ciuitates ampliſſimę, quę etſi ꝑ multa parte multis (prochdolor) errorib. hereant, & implicitæ ſint, gladio tamen igni, aqua & alijs grauiſſimis pœnis in oēs Anabaptiſtas animaduertūt.

Increpatio pertinaciæ.

Qualis eccl'ia Anabaptiſtarum.

Cōtra eos aut Catholici aut hæretici pugnant.

De Zuinglio, illiusq; Phalariſmo corpus hoc tuum fidele teſtimoniū perhibet, vt hanc de baptiſmo paruulorū abolendam tuam prædicationē execretur, horreat, & ꝑſequat̄ &ce.

Phalariſmus Zuinglij.

DE ZVINGLII TYRANNIDE VARIOQVE SACRILEGIO. CAPVT.XXVI.

D. BALTHAZAR.

Ihil mihi de Zuinglio dicito, peſſime enim,in Dyoniſij tyranni morē,mecū egit,necꝗ verbo ſed clamorib,& verberibus vicit.

DOCTOR FABRI.

Tamē te ad reuocandū adegit de puerorū baptiſmo,& iureiurādo pręſtito hæreſim hanc abiuraſti,periurus, ita haberis a nobis.

D. BALTHA.

Arrogantia Zuinglij.

Quod apd' Deū queror factū eſſe nō Chriſtiano more mecum egit,ſed tyranni inſtar, Nempe poteſtatē loquēdi mihi nō permiſit,ſed ſupbia inſolēti inhumanaꝗ arrogantia (vt ē temerarius) in ſuo (vt dicit̄) fimo.i.regno in me abuſus tacere iuſſit,ꝙ nō intelligerē,ꝙ quid dicerem neſcirē, Hæc erant illius arma,quibus contra pugnabat.

D. FABRI.

Sacrilegia Zuinglij.

Zuingliū mihi depīgi nō eſt neceſſe,Ego ꝓbe hoīem noui Tiguri bn̄ rem ſuā domi auxit, Monaſteriorū exactis monachis ꝓuentus ſibi ſumpſit, Vberrimū & optimū ſane ſtipendiū obtinuit,Sacerdotia præterea plura cōparauit,& (vt ipſe gloriat̄) vxorē locupletē duxit,Eiuſmodi euāgeliſta vt eſſem mihi quoꝗ in promptu fuiſſet, ſed lōgiſſime diſcedat a me tentatio hæc tam peſtilēs & cunctis abominādа mortalibus, vt vllum Chriſtianū principem ad prędas,rapinas, & ſacrilegia pſuadere contendā,Neꝗ video bona cōſcientia fieri poſſe, vt monaſteria, totidē ſęculis ꝓ cultu Dei etiā a Chriāniſſimis Imperatorib.& Regibus fundata,in priuatam vtilitatē,& ſæpe in pōpas ſęculi vertant̄, Sed viderit Zuinglius, illiuſꝗ farinę homīes,vt olim rōnem reddituri ſint,qui metūt,vbi nō ſeminarūt, ne Toloſanum aurum ipſi rapuerint.

D. BALTHA.

Potens

Potens omnino Tigurij Zuinglius eſt,atq; rei publicę gubernator.

DOCTOR FABRI.

Scio equidem , veniet enimuero ſua etiā aliquando hora, De eius autem doctrina quid ſentis?

D. BALTHA.

Ea peruicatia eſt , vt cum in opinionē nouā aliquā inciderit,totum mundū exiſtimat ſequi oportere , neq; eſſe in terris auditum quicq; aut verius, aut melius.

DE INCONSTANTIA DOCTRINAE ZVINGLIANAE. CAPVT. XXVII.

DOCOR FABRI.

Aduerſus eum ſcripſi librū ducentarū paginarum,In qno primū oſtendo , eum tribus annis ſuam doctrinam quadragies cōmutaſſe,

Triēnio uno quadragies uariauit Zuinglius.

Quā vario ac uerſipelli ingenio ſit de ſacramēto altaris, eo poteris conijcere, primum myſtes pluribus annis, ac parochus de miſſa ſermones fœcit, Deinde epiſtolā & Euāgeliū Germanice vernacula lingua legere inſtituit,tū populo vtraq; ſpecie ſacramentū diſtribuit, Inq; ea eſſe corpus & ſanguinē & ſcriptū & impreſſum pluribus locis diuulgauit,Etem dñm ita locutū, prius cœlū terrāq; collapſurā, q̄ verbū hoc uacillaret,aut peruerteret, Itaq; neq; aliter eſſe aut fieri, nunc vero ꝓrſus a ſacramēto, atq; adeo ab ipſo Deo deficiēs , panem empticiū piſtum eē autumat, omino non aſſis vnius eſtimans aræ ſacramentū,Eum tandē ſpm̄ Euangelicū putemus? Nō te fugit.xxiiij.ꝓphetas, cū futura ꝓnunciarēt,non vna ſemꝑ fuiſſe, Verū aliū in Iudæa, Aliū in Babylonia,Q aūt nemo aut ſecum aut cum alijs pugnat, eorum ꝓphetia ex ſpū ſancto ꝑfecta putatur, Euāgeliſtæ nr̄i veteres cōcordes,ſemꝑ ſibi conſentiūt, neq; ſunt (vt quidam non boni rerum eſtimatores ariolanē) inter ſe pugnātes, Sed ſane a Theodidactis expēſa oīa,iuſto ſub examine mirifice

De Sacramēto Altaris.

Marci.xiiij.

Conſonantia inter ꝓphetas aut Euangeliſtas ex ſpū ſ.

reſpōdent ac conqeſcunt, vt Auguſtini aliorūq; concordātiæ
declarant, Quocirca eorum euangelia eccleſia recepit,vt e ſpū
ſancto ꝑfecta,hiſq; conſona ſunt q̃ Paulus ac cęteri apl̄i ſcrip
Quō doctri- ſerunt & p̄dicarunt. Omniū itaq; tuorū doctrina cœlitus
na ex Deo di- delapſa rectiſſime credit̄,& ſpū ſancto authore ꝓducta & ꝓ-
noſcit. pugnata,Et omino om̄is vel ſcriptura,vel doctrina , quæ ſibi
ipſi nō aduerſa,reliquis catholicę eccleſię ſcriptis receptis con-
gruit ac conformis eſt, certiſſime eſt ex deo,neq; alio vllo ex
ſpū manat,Spūs em̄ ſanctus,ſpiritus eſt cōcordię ac vnitatis,
Acto.iiij Ideoq; Cr̄ifideles in Hieruſalē vnū cor,vnam animā, vnum
Deū, vnā fidem, vnū baptiſma habuerūt,deq; hijs credimus
Ephe.iiij. eorum fidem a deo cœlitus demiſſam,Iam vero intueare pœ-
nitius, qui & qualis ſis,& quibus inuolucris te inuolueris, &
quaſi in ſpeculo Socratis,aut Platonis,quàm varios vultus, et
multiplices & incōſtantes opiniones,q̄ pugnātia decreta pe-
pererint nouæ veſtræ doctrinæ conſidera.

DE INCONSTANTIA LVTHERI. CAPVT. XXVIII.

ATq; vt principem ordinis veſtri Lutherū ſu-
Lutheri ſcrip- mamus,quo quid incōſtantius,leuius,vanius
ta in utranq; eſſe aut cogitari pōt? Sume tibi quā voles ma
partem. teriā,vno eodēq; ex Luthero,vt ſophiſta q̄dā
vtranq; in partē probe exercitato , tibi ꝓ ve-
ritate & contra,argumēta teſtimoniaq; producā, Nā horum
Exēpla cōtra- magnā partē excerpſi.
rietatis i Lu- De Interceſſionib.Mariæ ac Sanctorū,ſi uis,in promptu
therum. I eſt,quod ex Luthero ꝓducā, cōtra interceſſionē ſanctorū iti-
dem ſi audire placet, ex eodē om̄es ſanctos non mō nō interce-
dere probabo,Verum etiam de cœlo p̄cipites exturbabo.
II Purgatoriū ſcire vis? Ecce tibi Lutherū purgatoriū per-
mittentē,Purgatoriū item tolli expetentē,ex eodē lacu omnes
III purgatorij flāmas reſtinguā. Summū pontificatū ſiue Pa-
patum ex deo & Iure diuino cōſtitutū eſſe ais, ait etiā Luthe-
rus,Negas,negat, imo & pernegat etiā Lutherus, om̄es ſimul
Ep̄os,

Epiſcopos,totum ſacerdotũ ordinem funditus auferendo.

Miſſam publice & priuatim legendã tueri ſi ſtat ſentẽtia, ſũt ex Luthero ꝑſidia, At ſi diſplicet priuatã legi,publice tñ facienda videbiť, ex eodẽ Luthero,Quod ſi Miſſarũ oĩe genus abolere libido hortetur.Non deeſt hic etiam Lutherus. IIII

De Sacramẽtis autẽ in Lutheri doctrina, primũ ſeptẽ cõperies,deinde ſex,tũ quinq̧,atq̧ alio loco q̃tuor,mox tria tñ ꝓtinus duo & dimidiũ necdũ ſatis,duo tñ,poſtremo vel vnũ tñ vł pœnitus nullũ, ſi voles erit vnde ꝓbes. V

Atq̧ nõ ſemel a Luthero ſcriptũ eſt,Ruſtici vt inſurgant aduerſus Principes Nobiles,Dominoſq̧ ſuos iugulent,trucidẽt,illorũq̧ arces flãma & incẽdio perdãt,Cũ autẽ hĳ ageſtium tumultus ac bella nepharia nõ ſuccederẽt,Lutherus idẽ nobilitatẽ animat in ruſticorũ capita,vt ſæuiat,nec agreſtiũ quenq̧ viuere patiatur, Cędentẽ & trucidantẽ ruſticos indulgentĳs nouis & remiſſione peccatorũ cumulauit. VI

Id genus locos habeo notatos circiter trecẽtos,Quib.ita ſecũ Lutherus pugnat,ita ſibi aduerſarius eſt,vt eſt & nõeſt,dies & nox,lux & tenebrę, cœlum & inferi,ignis & aqua,calida & frigida,Ac tandẽ dicã,vt Chr̃us & Belial,Quo factũ eſt,vt ſua audacia ſic in ꝓfunda inferorũ delapſus ſit, vt quanq̃ plurimis locis, plurima de Deo, eunq̧ vnũ eſſe docuerit, reperiť, Tñ nihilominus duob.locis, neq̧ cum Caroloſtadiũ tenere,vnũ Deum eſſe, Loca ↄtraria ccc.in Luthe.

O bellũ ducẽ & magiſtrũ religionis nrę,Interea tñ Cęſarẽ traducere nõ dubitat,vt qui fidẽ datam ſaluũq̧ conductũ illi nõ cõſeruarit,didicerintq̧ Germaniæ principes fidem datã contra ius gentium nõ ſeruare, Vtq̧ dominũ meũ clementiſſimũ, Vngarię,Bohemięq̧ regem Ferdinandũ, Cęſaris fratrẽ germanũ, idem iſte Lutherus in ſugillatiõibus ſuis noluit prętermittere,ſibi etiam imperare nõ potuit,quin vt puerum eluderet ac irrideret, Calũniæ eius in Principes.

Et diutius tu tuiq̧ ſiſes cum Danielẽ,eũ Heliam,atq̧ adeo alterum Meſſiã eſſe publica voce prædicaſtis,Sed & hunc ꝓphetam eſſe aliquẽ ipſe nõ nego,quippe vnã apud Lutherum ꝓphetiam verã inuenio,nempe nihil profici (ita Germanicæ Falſo laudatus a ſuis. Sanguinaria Lutheri prophecia.

dudum, ad nobiles Germaniæ p̄dixit) niſi tāta vis Chriſtiani ſanguinis redūdet, vt genua vſq; incedentiū cōtingat, ac cruentet, Hanc ipſe ſuam prophetiā, fidelis Antichriſti nuncius & miniſter, ſedulo ſtuduit ꝓmouere, atq; adhuc ſtrenue cogitat vltima experiri. Niſi ſummi dei gr̄a, per Cæſarē, Reges, Principes Chr̄ianos atroci cōſilio, crudeliſſimisq; conatibus occurratur, Audiſti ne huius homīs doctrinas amplius, ter centies ſibi aduerſari, ſecūq; pugnare? Iam ſup eſt, vt videas, quam bene cū ſanctis, ꝓbatiſq; fidei nr̄ę doctoribus conueniat, Hic te non fugit, omniū auctoritatē ſubleuare, famāq; violare Lutherum, diuū Hieronymū omnīo contēnere, quod item Zuinglius facit, q palā Tigurij me p̄ſente dictitauit, ſeſe altero oculo clauſo, alteroq; innixum pede, Hieronymo nihil cōceſſurum.

Suggillator aut cōtēptor Doctorū Eccleſiæ Lutherus.

At Lutherus nō modo pugnat & aduerſat̄ oībus Chriſtianæ religionis doctoribus, eorūq; interp̄tationibus, Sed eo impietatis euaſit, vt. cccc. Hæretici, cōmuuis eccleſię ſententia dānati, præ illo Chr̄iani fuiſſe videant̄, De Pelagio legimus, alijſq; multis hæreticis, eos errore implicitos ab eccleſia quidē diſſenſiſſe, Nō tñ idcirco ab ipſorū ordine & voto deſciuiſſe, Multi eñ fuerunt Monachi, qui caſte & ſancte vixerunt, qui tñ a fide deſciuerāt, Non paucos prterea legimus, qui de libero arbitrio, vt idem Pelagius, q de Deitate vt Arrius & ce. varias hereſes ſunt ſecuti, diuerſas opiniōes pugnaciſſime deſenſarūt, Sacramētis tamē vim, vt Lutherus, non intulerunt.

Iuſtificator hæreticorum Lutherus.

Si igitur illi ab inferis ſuſcitati redirent, & in cōmune fidelium conciliū cōfluerent, primi ſane ſua ſententia, Lutheri Lutheranorūq; hæreſes condēnarēt, Equidē triginta articulos ex Ioanne Huſs, triginta ex Piggardo, triginta Vveſſalię libris extraxi, quib. in nonaginta articulis tres ab eccleſia dānati hæretici, Chr̄o, eiusq; doctrinę magis congruūt, quā Lutherus in ſuis dogmatib. ac libris. Quocirca fieri nō pōt, eius ſpūs ex Deo vt ſit plane eñ omib. rebus Sathanā authorē clamat cuius omīno ſtudiū omiſq; cura eo intendit̄, atq; inuigilat, vt diſcordias, tumultus, bella excitet ac inſtruat, vtq; illius regnū perpetuo diſſideat,

Lutherus ab Ipſis quoq; hæreticis condēnandus.

Spūs Lutheri ex Diabolo.

Caput. xxix.

DE CONSENSV ET CONCORDIA CONCILIORVM AC DOCTORVM IN FIDE. CAPVT. XXIX.

DOCTOR BALTHA,

TAmen antiqui Doctores Hieronymus, Auguſtinus etcæt. alijq; ſepe ac multũ diſcordes inueniuntur.

D.FABRI.

Hanc obiectionẽ a multis hijs decẽ annis ſepe intẽdi ac ꝓponi animaduerti, atqui fundamẽto caret, Cõcilia dicitis vos diſſentire vnũ ab alio, Ego aũt adhuc nõ reperi magna cõcilia vt Epheſinũ, Cõſtantinopolitanũ, Nicenũ aut Calcedonenſe, in quo ſexcenti triginta Ep̄i fuere, aut alia etiam q̄ legittime cõgregata, in hijs ꝗ fidei ſunt, inter ſe cõtraria ſanxiſſe aut ſtatuiſſe. Dico non abſq; rõne in ijs q̄ fidei ſunt, ꝗd em̄ tũ poſtea, ſi Cõciliũ Nicenũ decreuit, vt Ep̄s nouus a q̄tuor alijs Ep̄is ordinaret̄, Idq; poſtea alijs Cõcilijs correctũ, emẽdatũq; eſt, vt ĩ Tripoli, vbi plures Ep̄i haberi neq̄unt, permiſſum fuerit, vt Ep̄s Tripolitanus etiã paucioribus adhibitis ordinari q̄at, Sicut in veteri teſtamẽto Deus permiſit, vt ꝗ tenuiores forent, turtures, par pullorũ colũbinorꝝ offerrent, & aduſq; paſſeres diuina remiſit benignitas.

Decreta cõcliliorũ in fide nunq̄ cõtraria fuerunt.

Leuiti.v.

Ac quẽadmodũ de Cõcilijs ita de doctorib. aſſero, Etſi Chryſoſtomus Antiochię in Syria & Cõſtãtinopoli ad mare Euxinũ, Ambroſius Mediolani in Lombardia, Auguſtinus in Aphrica Hyppone, Hieronymus ad pręſepe Chr̄i in Bethlehem, ꝓphetas & Euãgelia enarrauerũt comẽtatiq; ſunt, qui vnus ab alio plus centũ miliariũ interuallo ſeiũcti erãt, cõſenſere tñ, atq; vno q̄ſi ore, oẽs locuti vident̄. Septuaginta p̄terea interp̄tes a Ptolomeo rege varijs locis diſpoſiti, vetus teſtamẽtũ ex hebræo in græcã linguã traduxere, ꝗ etſi varijs locis, varia ſcripſerũt, p̄ſcriptoq; labori ſatisfecerũt, cũ tñ cõfluxiſſent om̄ibus locis ita cõgruerũt, vt ex vno animo rata, vno

Vnus ſpiritꝰ & cõſenſus in ſacris Doctoribus.

lxxij. Interp̄tes ſub Ptholomeo.

ore ꝑfecta viderent̄, q̄d fieri citra diuinā gr̄am nullo mō potuit, Cū Itaq; doctores ſacri ita cōſpirēt, vnanīeſq; ſint, e ſpū ſancto eorum dogmata nata minime dubitamus, Proin ſingulorum ſcripta ſingula Dei oracula habenda ſunt.

Sacri Doctores in reb⁹ fidei non ſuut diſcordes.

Q; dicitis aūt vos pſeudoeuāgeliſtæ, eccleſię doctores aliquādo inter ſe cōtrarios eſſe, inuicēq; repugnātes, Verū eſſe nego, In rebus quidē ſerŋs ideſt hŋs q̄ fidei ſunt, Vt de Baptiſmo, De Euchariſtiæ ſacramēto, De purgatorio, De Maria ꝟgine, De virgītate, De votis, De vita monaſtica, aut q̄buſcūq; articulis fidei, quę (prochdolor) miſerandū in modum nūc a vobis agitata, orbē impium reddidere, Nemo doctoꝝ, pueroꝝ rum baptiſmū non docuit, quē vos hodie impugnatis, omnes vna ratione ſacraſecere, miſſas vnanimiter pro viuis ac mortuis celebrarunt, oīa myſteria veritatēq; omnē ſacramenti credidere.

Diſcordant alicubi, ſed ī ŋs quæ fidei non obſunt.

Et quanq̄ Chryſoſtomus et Auguſtinus diſſentiunt, q̄ vnus putet Chriſtū Petro primo pedes lauiſſe, alter poſtremo, Quid aūt ad fidem primus ne an poſtremus lotus ſit Petrus? ſic Hieronymus diſcordat ab Auguſtīo de Paulo, qui Petrū Antiochię corripuiſſe ſcribitur, vt illi in faciem reſtiterit, In quo genere diſſenſionis vtrā in partē declines, parum ad fidem intereſſe videtur. Atqui vr̄ę hæreſes de ſacramento altaris, panis ne ſit vulgo piſtus an corpus & ſanguis domini Ieſu, heę verę ſunt Germanię prauitates, erroreſq;, præſentē animis interitū ferentes, Cōcludo itaq;, neq; cōcilia neq; doctores in hŋs quæ fidei ſunt diſſenſiſſe vnq̄, Vos vero conuenire nuſq̄.

Gal. ŋ.

DOCTOR BALTHAZAR

Attamen Auguſtinus libros edidit Retractationum.

D. FABRI.

Eſt ita Auguſtiuus vt ſe lapſum in quibuſdā animaduertit, non erubuit reuocare, & anteq̄ moreret̄, orbem terrarum ab errore eripere, Et ſi q̄s libros duos Retractationū diligentius euoluerit, inueniet ꝑfecto eum multa addidiſſe, ad ea volumina, quæ plurima an̄ ediderat, quæ ad ea cōmodius intelligenda

Quales ſunt libri Retractationū Aug.

ligenda facerent, quicq̧ eius voluntatis teſtimoniū locupletius exhiberēt, quo ſine errore poſteri tot volumina, tot ſenſa verius perciperent, Vt ſępe ac multū de fortuna oſtendit & fatetur, ſe totius fortunę meminiſſe pœnitere, q̄ timeret ne mali rerū eſtimatores inde conijcerent, Auguſtinū fortunā deā feciſſe, Quod ita nō eſt, cum fortunā necq̧ marem, necq̧ fœminā eſſe docuerit. Habet præterea Auguſtinus errorū ſuorum, ſi qui ſunt, Retractationū iuſtā excuſationē, dum ēm in gentiliū libris verſatus eſſet, baptizatus deinde, fideicq̧ noſtrę iniciatus, cōtinuo libros ſuæ fidei teſtes euulgauit, vt nō mirū ſit, eū (vt ſunt humana) alicubi lapſum eſſe. Excuſabilis Aug. Vos aūt prætergq̄ q̄ veſtri errores ante in Pelagio, Berengario, atcq̧ alijs damnati, omniū ſententijs piorum cōfeſſi ac reprobati ſunt, Inexcuſabiles Lutherani. Eam quā nos iam mille quingētis annis conſtāter tenuimus, vt iam nō vacillemus, certā & indubitatā fidem, & cunctarū rerū, omniū articulorū fidei intelligentiā ſummi Dei beneficio conſecuti, Vos inquā noſtrā fidem ita ſolidę Petrę impóſitam tentare aggreſſi, dęmonū ſuggeſtione per homīes nefarios cōcitatas hęreſes fideliū pedibus iā diu peſſundatas ac cōtritas, nō mō renouaſtis, ſed nouas etiā, inauditas ac flagicioſas opiniones adiunxiſtis, præ qbus omniū ſuperiorū errores ludus videatur. Quæ cum ita ſint, vos tamē adduci nō poteſtis, vt reſipiſcatis, quæcuncq̧ ſcripturę vobis quāuis manifeſte ꝑferantur, nō auditis pertinaciſſime durę ceruicis homīes in ꝓpoſito conceptocq̧ errore pertenditis, duriores q̄ ſit ſilex aut Adamas. Incorrigibiles Lutherani Exemplū libet ꝓferre, Ego veteri fidei, & veræ pietatis alūnus, de ſacramēto, Hoc eſt corpus meum, Dico intelligi oportere verba vt gemina intelligentia germanuſcq̧ ſenſus flagitat, Obſiſtit Zuinglius hic multa cōmouens, Hoc eſt inquit, id eſt, ſignificat, Cōtra Oecolampadius pari acumine, Hoc eſt, id eſt figurat, tum vero, hoc eſt, id eſt cōmemorat, Caroloſtadius Sileſitęcq̧ nōnulli Tutū ſuū ſequunt̄, Ita laniant canes ſacra, Ita impij Iebuſei, vel porci verius, pedibus ſuis margaritas vnioneſcq̧ conculcant. Falſa ſcripturæ interpratatio. Matth.xxvi. Marci.xiiij. Lucæ.xxij. Matthei. vij.

DOCTOR BALTHASAR.

Nõ raro Zuingliũ monui (vt etiã ante dixi) ſuum, Significat, hominib. nõ probatũ iri,

D. FABRI.

Quo tu tandẽ cum tuo Rememorat, niſi vt fateare, ad extremũ panem empticiũ formare piſtum, & procreationẽ vitis eſſe vinũ, non corpus neq; ſanguinẽ Chriſti, quo nos redempti ac liberati ſumus.

CONCLVSIO, VT PERSTEMVS, IN ECCLESIA, VTQVAE IN FIDE NVNQVAM ERRAT. CAPVT. XXX.

Promiſſiões Chri de omĩ ueritate per Spiritũſanctũ Ioannis.xiiij.

QVocirca obſecro te, mi doctor, ꝑſta cũ eccleſia catholica, cuius nos mẽbra, ſi in errorem (quod abſit) inducti ſumus, Nemo nos niſi Chriſtus caput noſtrũ ſeduxit, quod fieri nõ potuit, Ille eñ nobis vltima in cœna ſic ꝓmiſit Ioannis.xiiij. Alium paraclitũ dabit vobis, vt maneat vobiſcum inęternũ, ſpiritũ veritatis, Et iterũ, Non relinquã vos orphanos, veniam ad vos, Atq; iterum in eodẽ loco paraclitus ſpũſſanctus, quẽ mittet pater in nomine meo, ille docebit vos omĩa, & ſuggeret vobis omnia, quæcunq; dixero vobis, hoc dubio procul factũ eſt, Proinde nõ eſt neceſſe, vt inbibitã doctrinã, ex ipſis fontib, pietatis noſtre hauſtam, ab apł'orum tẽpore ſanctiſſime cõſeruatã, veſtris ampulloſis, leuibus, inauditis nugis inducti turbemus, ac ꝓphanemus.

Iam vltra ꝓgrediemur in verbis veritatis, Ioannis.xv.ca. Idem ſeruator noſter ait, Quum venerit paraclitus, quin ego mittam vobis a patre, ſpiritũ veritatis, ille teſtimoniũ perhibebit de me, Ecce vt dominus noſter Ieſus Chr̃us, hũc ſpiritũ a patre ꝓcedentem, ſpiritum veritatis ſemꝑ adpellat, qui & iuxta ſua promiſſa, non ſolum omĩa, ſed & omnẽ veritatem edocturus ſit, ea ꝓpter nõ eſt neceſſe vt nos veritatis nouę nouos authores audiamus, ac vetera, a maiorib. noſtris religioſiſſime

Spiritus ueritatis Eccleſiæ promiſſus.

ſiſſime cuſtodita,temerario furore ꝓlapſi velut vana mendo-
ſaq́ꝫ habeamus,Nam Chrūs deus & dn̄s noſter,de hoc ſpiritu
ſuo amplius.ca.xiiij.ſic ait,Ego rogabo patrem, & alium pa- Ioannis.xiiij.
raclitū dabit vobis,vt maneat vobiſcū ĩęternū,ſpiritū verita-
tis,quē mundus non pōt accipere,quia nō videt eum,neq́ꝫ ſcit
eum,vos aūt cognoſcetis eū,quia apud vos manebit,& in vo-
bis erit,non relinquā vos orphanos, Q̃ ſi veritas iam primū
(vt vos egregie gloriari ſoletis) vobis authoribus reuelata ē,
Vbi quęſo ſpūs ille veritatis intra mille annos ſeſe cōtinuit?
Chrs vero ait hic,vos cognoſcetis eū,qa apud vos manebit,et
in vobis erit, Vides iam iterū ſpiritū in perpetuū eccl'iæ pro-
mitti,quo præſente,fieri nō poteſt, vt tam diu cœci in errore
fuerimus,Cōſideremus vero & vltima verba Chriſti quibus
cœlum conſceſurus,affatus eſt diſcipulos,Habent hęc Matth,
vltimo,Ecce ego vobiſcū ſum om̄ib.diebus,vſq́ꝫ ad conſum- Matth.xxviij
mationē ſæculi, Hæc verba (qđ & tu fateare oportet) nihil
amplius ſequitur apud Matheū,Cū igitur,Os om̄is veritatis, Epilogus ꝓmiſſionum.
imo ipſa veritas,nobis ꝓmiſerit,nos orphanos non relictum
iri,Spm̄ſanctū māſurū, ac fore perpetuo ĩ nobis atq́ꝫ nobiſcū, Ioannis. xiiij.
Imo Chriſtus ſeipm̄ oībus diebus(nō poſt magnum Platonis Matth.xxviij
annū) nobiſcū fore pſentem ſpondet, Eapropter non eſt ex-
iſtimandū a ſpiritu veritatis, derelictū gregē ſeſquimille an-
nos fuiſſe,ac nunc primū,Cū audax Lutherus, abiecto cucul-
lo e monaſterio elapſus, in monialiū virginū collegiū impe-
tū faciēs, omniū elegantiſſimā ſibi de multis thori ſociā ſum-
meret,Funeſti monachi impudētiſſimis,flagitioſiſſimiſq́ꝫ ſcri-
ptis,ſpiritum illum elicitum,nos reuiſere voluiſſe, Quo-
circa fidenter credo verbo Chriſti,neq́ꝫ dubito quin ꝓmiſſa
fecerit. Neq́ꝫ mihi pſuaderi poteſt, Meſſiam, de quo to- Incredibile ē Chr̄m tā diu Eccleſiam ſuā in errore dereliquiſſe.
cies tam multi prophetæ locuti,cuius nos doctrinā,exempla,
paſſionēq́ꝫ imitari debeamus,ſempq́ꝫ meminiſſe &c, et ſecū-
dum illius verbū vitam noſtrā informare, vbi cœlos conſcē-
derit,abiecta noſtri cura,tantis de rebus vtpote de puerorum
baptiſmo,Sacramēto altaris,plurimiſq́ꝫ alijs,obſopitos nos,

 non

non ſine prǽſenti animarum pernicie, errare permiſiſſe.

Chriſtꝰ Eccl. ſponſus. Pſal. xviij. Iohel. ij. Matthei. ix. Marci. ij. Lucæ. v. Sponſa Chri Eccleſia.

Nam eccleſiæ ſuæ ſpõſum ſe obtulit, ac ꝓfeſſus eſt, iuxta illud Dauidis, Et ipſe tanꝙ ſponſus ꝓcedens de thalamo ſuo Et Iohel de eo p̃dixit, Et queadmodũ apud Mattheũ, Marcũ, & Lucam ſcriptũ eſt ſeipm̃ ſpõſum adpellat. Eccleſia autẽ quę non ex lapidibus, & lignis, operibus hominũ facta, Sed ſpũſſancti virtute & gratia, fideliumꝙ cõſenſu & cõmuniõe ſponſa eſt, cuius ipſe iuxta Ioãnis ca. iij. Sponſus eſt, ad quam clamat inuitabundus, Cant. iiij. Veni ſponſa mea, De qua Paulus ad Chorinthios laborat, vt hanc Chriſto virginem deſpõdeat, exhibeatꝙ ſpõſam quæ maculas nõ haberet, neꝙ rugas.

ij. Corin. xi. Ephe. v.

No licet ſpõſo derelinqre ſponſam.

Eum igitur benigniſſimũ & mitiſſimũ Ieſum ſpõſam ſuã tot ſęculis dereliquiſſe, quis niſi malo hæreticorũ morbo infectus credat? fidem hanc meã lubens aperio, ac mihi pſuadere ſoleo, plane impoſſibile eſſe, Chriſtũ vel vno momẽto nõ habere ſuę eccleſiæ curam, En vt non ſine myſterio grandi legittimo matrimõio ex virgĩe naſci voluit, parẽtes honorauit, faſſuſꝙ ẽ ipẽ, ſe nõ veniſſe ſoluere ſed adimplere legẽ, Eſt autẽ in lege, ne ſponſus habitet lõgius aut diutius a ſponſa, Ideoꝙ Paulus nõ vult coniugatos ſeorſum, ſeparatimꝙ habitare niſi ad tẽpus, aut ieiunij aut orõnis gratia. Idcirco & ſi ſcriptura ſacra ſcriptores doctoreſꝙ ſancti, ac hæreticorũ aliq, voſꝙ ipſi vobis aduerſarij nõ eſſetis, nihilominus tñ in conuulſa ſtabit hæc cõcluſio, neꝙ credibile, neꝙ poſſibile eſſe, Nos Chriſtum tot ſæculis in errore, vt in lymbo patres, volutari voluiſſe, Sufficit me credere ea quæ eccleſia credit, & eccleſiã credere quæ ego credo, neꝙ facile ab hac me ſinam auelli ſententia, Tutius eſt mihi, vt cõmunem orthodoxę fidei intellectum amplectar, interp̃tationẽꝙ ſcripturę ſequar, quã vt ex deſerto mobilẽ arundínem accipiã, cui inniti volens, manũ offendã.

Matthei. v. Deut. xx. & xxiiij. j. Corin. vij. Eccleſia non errat.

Sententia.

iiij. Reg. xviij

Credere Eccleſiam ſanctam Catholicam.

Atꝙ eǵdem vere tibi affirmo, nõ mediocrem eſſe articulum fidei nr̃æ, Credere eccleſiã ſanctã catholicã, neꝙ cõmittẽdum eſt, vt cuiꝙ integrũ ſit, vt Zuinglio, Luthero etc. Iuxta ſuas opiniões erroneas ꝓpriam eccleſiã (ſi mõ eccleſia magis

quam

quam impudentũ uel ſceleratorũ conciliabulũ eſt adpellandũ) cõſtituere ante oculos veſtros intuemini, Tot pœne nouæ ſupſtitionis genera exiſtere, quot veteris orthodoxę fidei deſertores ſeſe ad noui Euangelij delicias contulere, Quare reſipiſcendũ eſt, mi doctor, cogitandũq; alijs quoq; puræ conſcientiæ bonum curæ eſſe, neminemq; eſſe, quin om̃ibus votis ſalutem expectat om̃ibuſq; rebus anteponendã putet, Sis itaq; hac mea fideli ſcripturarũ collatione cõmonicioneq; nũc contentus, Et quæ tecum locutus ſum, vt ſunt optimo animo profecta, ita boni conſulere dignare.

D. BALTHASAR.

Omnia ſane optimã in partẽ accipio, tuaq; mihi præſentia gratior eſt q̃ vllius in terris hominũ, ac rem expẽdam diligentius, Et deinde quod mea mihi cõſciẽtia dictauerit, conſcriptũ Regiæ maieſtati mittam, Tu vero ꝓ me fidelis interceſſor patronuſq; eſto.

D. FABRI.

Conſciẽtię tuæ iuſtam tranquillitatẽ parabis, idq; faciliter, ſi cogitabis, quã craſſa Minerua, quã ſordide & in obliquum ſenſum ſcripturas interp̃tatus ſis, vt agreſtib. aduerſus Reges Principes, Magiſtratus, nouũ regimẽ, circiter triginta arcus papiri conſcriptũ euulgaueris, poſthac multa & longa verborũ ſerie, ſediciosos articulos Euãgelicis monumẽtis applicaueris, Ita fieri potuiſſe cogit, atq; adeo ita eſſe, vt in alijs quoq; noſtrę fidei decretis, ſuper quib. vſq; ſermo nobis fuit, Itidem falſus ſis, aut certe falli potueris, Quocirca dñm Ieſum ſupplex præcare, vt huic cecitati tuæ medicinam faciat, conſputa oris ſui ſaliua humũ ſacro digito intingẽs oculos illuminet, & tu collyrio perunge oculos tuos, vt lumen recipias, & clames cum Barthimeo illo, Vt videam dñe, Clama cũ Dauid, Libera me de luto, vt nõ infigar, vt ſuam grãm tibi largiat̃, & pro

Agnitis erroribꝰ facile reſipiſcimus.

Ioannis.ix. Marci.x.

Pſalm. lxviij.

tuis admiſſis, ſuæ inexhauſtæ miſericordiæ fontes apiat, tuicꝫ
miſereatur, Quod tribuat tibi benignus & miſericors
Deus, Ex quo, in quo, & per quem ſunt oḿia,
Cui ſit honos & gloria in ſæcula ſæculo-
rum in ęternum, & vltra, dicatcꝫ
omnis populus.
Amen.

Lypſię, per circumſpectũ, humaniſſimũcꝫ virum
ac Dominũ Melchiorem Lottherum,
Anno ab orbe redempto, ſupra
Milleſimũ q̄ngẽteſimũ, vi-
geſimo octauo,
procuſum.

FINE

9 - 3 - 2

Digitized by Google